

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ANDOVER-HARVARD LIBRARY

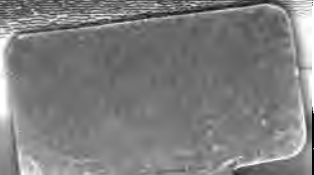
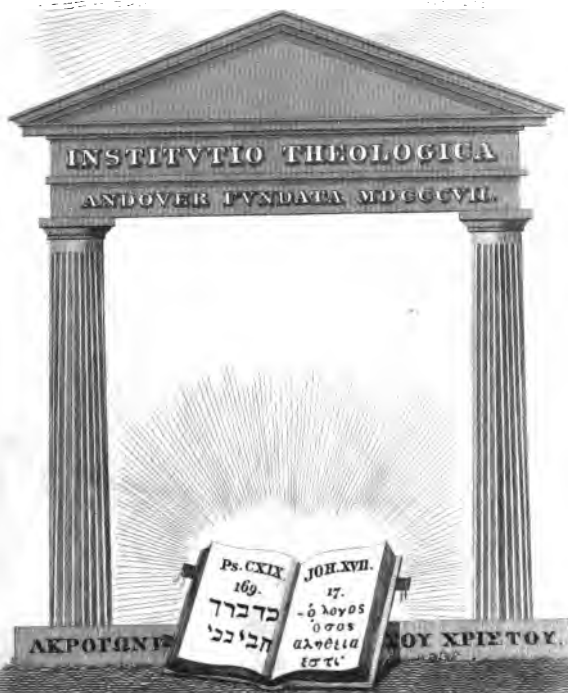

AH 62M8 M

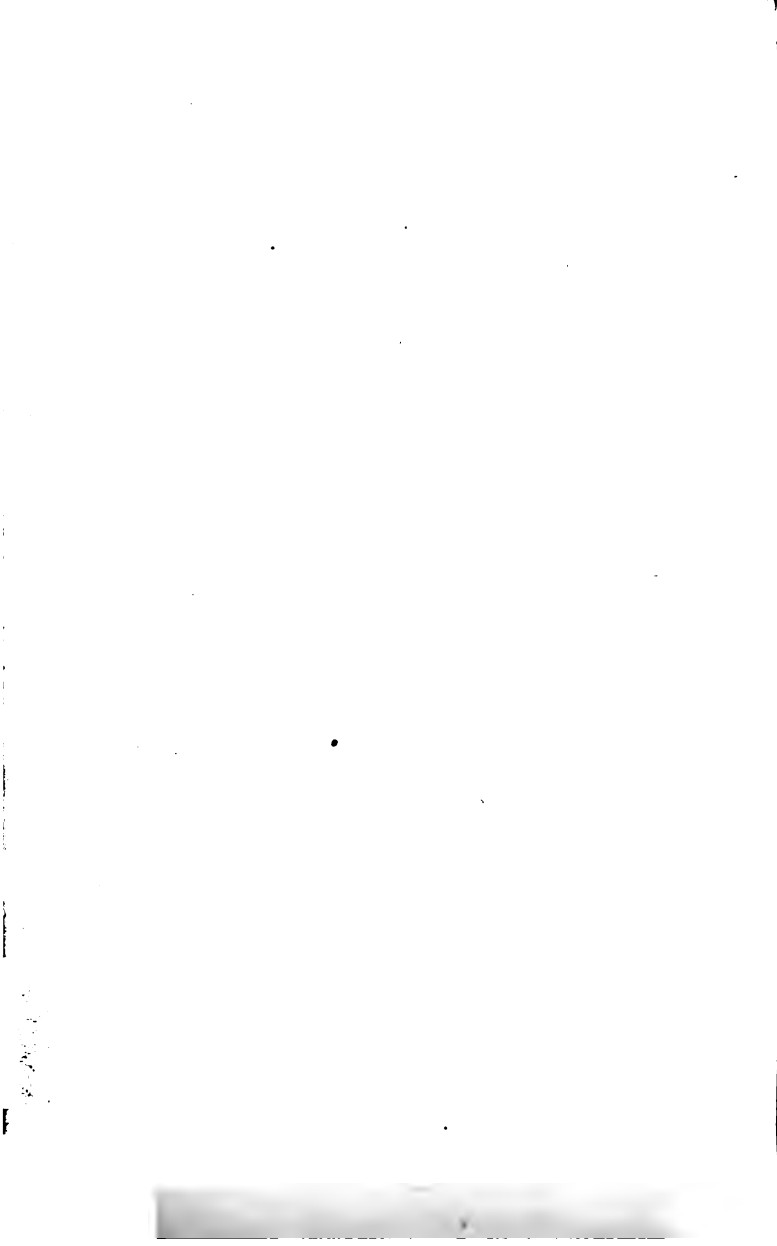
**HARVARD DEPOSITORY
SPECIAL COLLECTION
CIRCULATION RESTRICTED**

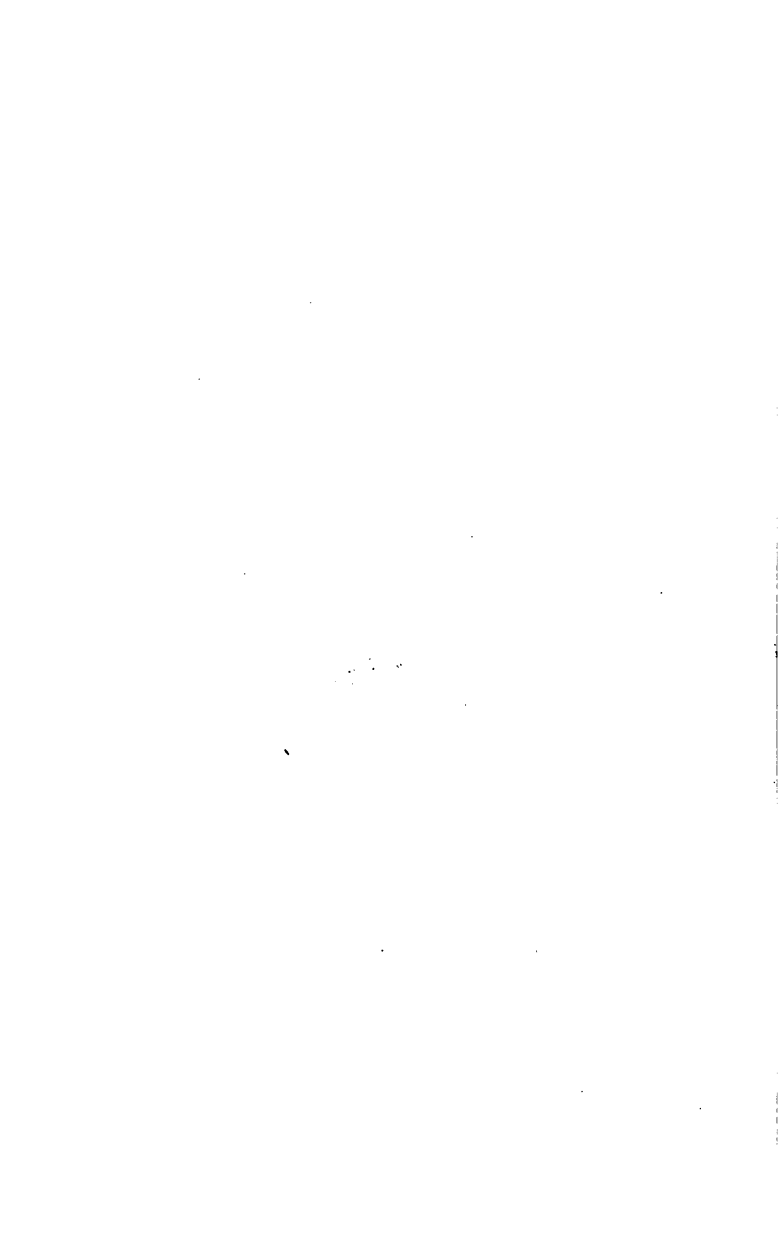
876.9
Mpongwe
1859

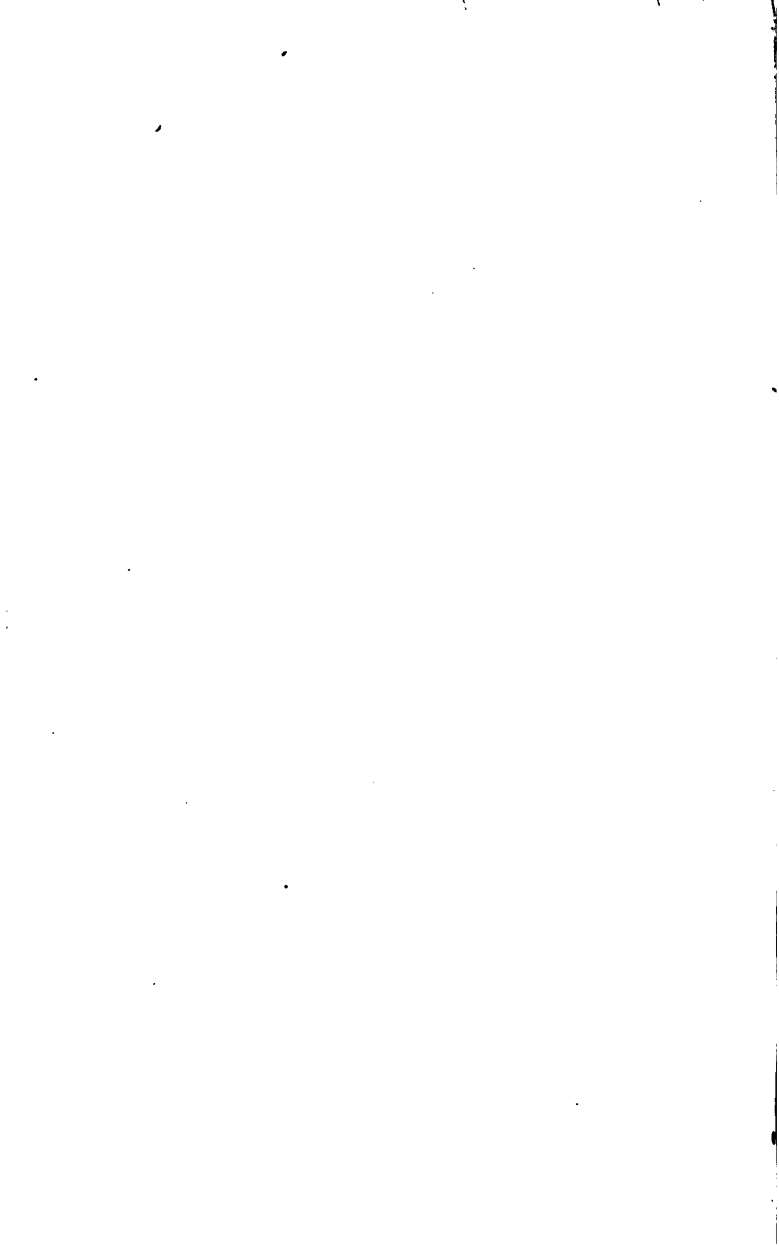
יהוה

THE BOOKS
OF
GENESIS, PART OF EXODUS,
PROVERBS, AND ACTS,

TRANSLATED INTO

THE MPONGWE LANGUAGE,

AT THE

MISSION OF THE A.B.C.F.M., GABOON, WEST AFRICA.

•

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCLVI.

1859.

THE BOOKS
OF
GENESIS, PART OF EXODUS,
PROVERBS, AND ACTS,

TRANSLATED INTO

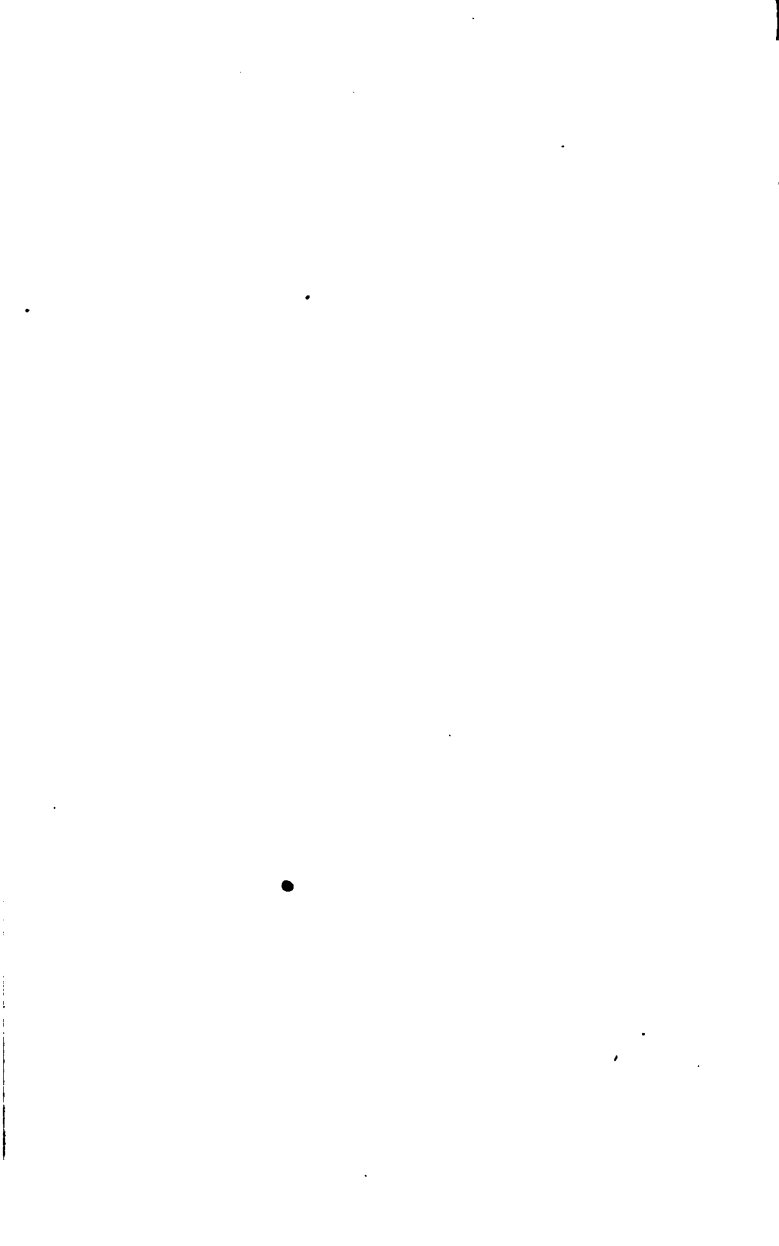
THE MPONGWE LANGUAGE,

AT THE

MISSION OF THE A.B.C.F.M., GABOON, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCXVI.

1859.

JENISIS.

OVAKILIO.

EWONJO I.

GW'AVAKILI avangi Anyambië orowa nli ntye.

2 Nli ntye yi pegaga n'egâlanli, y'avegagi ntevo kë, nli mpiri y'avegagi g'ozyo w'orõnga, n'inlinla ny'Anyambië ny'ayogumi g'ozyo w'orõnga.

3 Nl'awuli Anyambië inle, ga loanle ozange, nl'aroenli ozange.

4 Nl'ayenli Anyambië ozange inle wu r'ombia; nl'ageri Anyambië ozange avila go mpiri.

5 Nle be fwelia Anyambië avwelia ozange inle, omãnda, arëta mpiri inle, ogwëra; nli nkolu nl'ibanga nle ntyugu nonga.

6 Nl'awuli Anyambië inle, ga loanle igâma go gare y'anlingo, nyo ga gere anlingo avila gw'anlingo.

7 Nle be pang' Anyambië avang' igâma, ager' anlingo m'avegagi g'odolongo w'igâma avila gw'anlingo m'avegagi gw'igonlo ny'igâma; nl'aroenli yenlâ.

8 Nl'aŵeli Anyambiě igâma inle, orowa; nli nkolu n'ibanga nle ntyugu yimbanli.

9 Nle be bulia Anyambiě inle, anlingo mi re g'odolongo w'orowa mi ga latanle go mbora mo, nli ntye yakaka yi ga wowunlie; n'aroenli yenlâ.

10 Nle be fwelia Anyambiě aŵelia mbora yakaka inle, ntye; n'idatanla ta s'anlingo s'aŵelio ndě inle, mbenli mpolo, nle be jenla Anyambiě inle, yo yi re mbia.

11 Nle be bulia Anyambiě inle, ntye yi ga yanle amanli, ebě zi janl' ilonda, n'erere z'ilonda zi janl' ilonda onlōngâ wēmě, ilondi yě yi re go zomě go ntye; n'aroenli yenlâ.

12 Nle be feliza ntye amanli, ebě zi janl' ilonda onlōngâ wēmě, n'erere zi pang' ilonda, yi janl' ilonda yomě onlōngâ wēmě; n'ayenli Anyambiě inle, yi re mbia.

13 Nli nkolu n'ibanga nle ntyugu yi ntyaro.

14 Nle be bulia Anyambiě inle, ga loanle izange gw'igâma ny'orowa go ker' oŵanda avila g'ogwëra; yi ga loanle vâ lemba nli gombe, ŵ'intyugu n'impuma.

15 Kâ yo doanla izange gw'igâma ny'orowa go bamba go ntye; n'aroenli yenlâ.

16 Nle be panga Anyambiě avang' izang' impolo imbanli; ozange ompolo mě go panginl' oŵanda, n'ozange oŵwango go panginl' ogwëra; avangiě igëğënli kě.

17 Anyambiě aṽati yo kě gw'igâma ny'orowa go bamba go ntye,

18 Nla go panginl' oṁanda nl'ogwěra nla go ker' ozange avila go mpiri: nle be jenla Anyambiě inle, yi re mbia.

19 Nli nkolu nl'ibanga nle ntyugu yinlai.

20 Nle be bulia Anyambiě inle, anlingo mi ga wunlie vuginlia yi dandalanda yi fel' oṅwěi, nl'inyânli si dogwa gw'igonlo nyi ntye gw'igâma ny'orowa.

21 Nle be panga Anyambiě avang' inyândâ impolo, nl'ezâm' edu zi fel' oṅwei nli dandalanda, zi bunlio nl'anlingo gw'inlōngâ yao, nl'inyânli edu onlōngâ wěmě: nl'ayenli Anyambiě inle, yi re mbia.

22 Nle be savinlo yo nl'Anyambiě, inle, yanlanli kâ bunlanli ayonli' anlingo go mbenli mpolo raliě; nl'inyânli si ga wunle go ntye.

23 Nli nkolu nl'ibanga nle ntyugu yi ntyanli.

24 Nl'awuli Anyambiě inle, ntye yi ga wunlizě inyama sabõ onlōngâ wě, nl'inyare, nli ya yi dandalanda, nl'inyama si ntye onlōngâ wě; nl'aroenli yenlâ.

25 Nle be pang' Anyambiě avanga vuginlia yi ntye onlōngâ wě, nli nyare onlongâ wě, nl'ezâm' edu zi dandalanda go ntye; nle be jenl' Anyambiě inle, yi re mbia.

26 Nle be bulia Anyambiě inle, Azuwe ga vange oma nli mpanginli yazyo nl'egâlanli zazyo, kâ wao panginla věre yi mbenli, nl'i-

nyânli s'orowa, n'inyama, n'ezâm' edu go ntye, n'eza zi dandalanda go ntye.

27 Nle be pang' Anyambië avanga oma n'egâlanli zëmë, n'egâlanli z'Anyambië z'avangië yë, onlomi n'owanto avangi yë wao.

28 Nle be savinlo wao n'Anyambië, awulinlio n'Anyambië inle, yanlanli, kâ bunlanli ayonlia ntye, n'avita yo ; aloanla ewonjo gore vere yi mbenli, nla gor' inyânli s'orowa nla gor' evuginli edu zi dandalanda go ntye.

29 Nle be bulia Anyambië inle, vonla, mi apenli nluwe eb' edu zi janl' ilonda zi re g'ozyo wi ntye yodu, n'ereri edu zi re n'ilonda y'erere g'oku' wëmë zi janl' ilonda, zi be doanla gore nluwe gw'inya.

30 Nla go nyami edu yi ntye, nla go nyânli edu y'igonlo, nla gw'ezâm' edu zi dandalanda go ntye zi re n'onwëi w'emenlâ, mi are pa pa so eb' edu evezyo gw'inya ; n'aroenli yenlâ.

31 Nl'ayenli Anyambië ezâm' edu z'avangio ndë, ndo vonla, z'avegag' evia polo ; nli nkolu n'ibanga nle ntyugu y'oroŵa.

EWONJO II.

YENLÂ amanli orowa nli ntye, nli yâma yodu yi re go yo.

2 Nla go ntyugu y'orögenlo amënlizi Anyambië evilo z'aluo z'ajanjio ndë, n'ayâwë go ntyugu y'orögënlo avila gw'evilo zë zodu z'ayanjio ndë.

3 Nl'azavinli Anyambiě ntyugu y'orögenlo, avanga y'orunda, kânde go yo ayâwě gw'e-
vilo zě zodu z'ayanjio nl'Anyambiě nli pa-
nga.

4 Sinlâ nl'ipakilia s'orowa nli ntye gw'ava-
ngio yo go ntyugu y'avangi Jehova Anyambiě
avanga ntye nl'orowa.

5 Nl'owöng' wedu w'orove loanaga râ go
nty, nl'eb' edu zi ntyaga veliaga râ; kânde
Jehova Anyambiě e duo anâgize ningo go
nty, pegag' oma kě o janja ntyaga.

6 Ndo avandi ombutowa avila go ntye arě-
viz' ozyo wi ntye wodu.

7 Nle be panga Jehova Anyambiě avang'
oṅwânlaga nl'irâi yi ntye, avunjina gw'i-
zyângunli yě oṅwěi w'emenlâ, nl'aroenli oṅwâ-
nlaga inlinla nyabö.

8 Nl'avěni Jehova Anyambiě avěni ntya-
ga go Iděn go tōngwa nli nkombe, nle be
felě vâvâ oma o vangio ndě.

9 Nle be feliza Jehova Anyambiě aveliza
avila go ntye ereri edu zi mēpe jenlo, nl'evia
go sinya; nl'erere z'emenlâ go gare yi ntyaga,
nl'ere zi mieze mbia nli mbe.

10 Nle be kâgwa olâvi agâgwa go Iděn go
tēvizaga ntyaga, nl'avila vâvâ w'ageranli
agalua ilâv' inlai.

11 Inla ny'olonga nle Paisyön, mēwâ nle wo
wi kombinla ntye yi Havaila yodu, gogo re
syika yatenlatenla.

12 Nli syika yatenlatenla yintye mëyânlâ yi re mbia; gogo re bdëlium n'lido nyi fweliago õnix.

13 Nl'inla ny'olâvi wi mbanli nle Gaihõn; mëwâ nle wo wi kombinla ntye yodu y'Ithiopia.

14 Nl'inla ny'olâvi w'iraro nle Hidikël, nle wo wi kënda nkova yi Asiria, go tõngwa nli kombe; n'olâvi w'inlai wo nle Eufretis.

15 Nle be bönga Jehova Anyambië awõng' onlomi avelë go ntyaga yi Idën go janja nla go penjavenja yo.

16 Nl'azombi Jehova Anyambië azombia onlomi inle, gw'ereri edu zi re go ntyaga nya zo nyagaga.

17 Ndo gw'erere zi mieze mbia nli mbe, anya zo, kânde go ntyugu yi nyâ zo o be juwa njuwaga.

18 Nl'awuli Jehova Anyambië awulia nle, zye mbia onlomi go doanla ayë dadië m'be panginlë onlungunli kwëkwë vâ yë, n'egâlani zë.

19 Nle be panga Jehova Anyambië avang' avila go ntye nyami edu y'orove, nli nyânli edu y'orowa, aŵaga so gore Adam go jenla nte be fwelië so, n'inli edu ny'aŵelio nyama nli Adam, nyo n'inli nyë.

20 Nle be bëta Adam aŵët' anla gore nyari edu nla gw'inyânli s'orowa nla gore nyami edu

y'orove; ndo gore Adam dëng' onlungunli kwëkwë vâ yě, n'egâlani zě.

21 Nle be nanliza Jehova Anyambië anlanliza Adam antyâvinlâ ampolo, n'anlanlië; nle be böngë epa z'oŵanji wë eñâri alatiz' ozyonli go mbora më.

22 Nle be panga Jehova Anyambië epa z'oŵanja, z'awöngio ndë avila gore onlomi, avanga zo oñanto, aŵagië yě gore onlomi.

23 Nle be bulia Adam awulia nle, venlâ zinlâ nle epa avila go pi yam, n'ozyonli avila gw'izyonli yam; e be fwelio inle, oñanto kân-de awöngio avila gore onlomi.

24 Yenlâ re onlomi ega rige reri yě nli ngi yě ayongo gore oñant' we, kâ wao doanla ozyonli omo.

25 Nla wao aŵanli w'avegagi tele, Adam n'oñant' wë, ndo wi jenla ntyânli du.

EWONJO III.

O MAMBA w'avegagi n'avonlo viaganlo nli nyamí edu y'orove y'avangio n'Anyambië; nle be bulia wo awulinlia owanto inle, rëti Anyambië are bulia pa inle, anyanli gw'ereri edu zi ntyaga?

2 Nle be bulia oñanto awulinlia oñamba inle, azuwe kâ nya ilonda yi rere yi ntyaga.

3 Ndo gw'ilonda y'erere zi re go garegare yi ntyaga, Anyambië are bulia pa inle, anyanli yo vanganli kota yo, anluwe vende juwa.

4 Nle be bulia oñamba awulinlia oñanto inle, gw'ijuwa anluw' ayuwe.

5 Kânde Anyambië avoro inle, ntyugu yi be nya nluwe go zo, gambënle antyâ manli m'anungwa, anluwe kě anluwe be doanla g'Anyambië, miagaga mbia nli mbe.

6 Ndo gw'ayenli owanto inle erere zi r'evia gw'inya, nli mëpe jenlo gw'antyâ, n'ererere zi jongunlo go pang' oma s'imia, awõng' ilondi yě anya, ava kě onloñ' wě nla yě, kâ yě nya.

7 Nle be nungw' antyâ mao añanli, amienli wao kě inle, wi re tele; n'arumi wao ijavi s'akandâ, avang' ikuwi yaomě andombâ.

8 Nle be jâgâ wao inyoi nyi Jehova Anyambië këndagëndaga go ntyaga go nkěi y'owenja, n'azyâmbunli Adam n'oñant' wě avila g'o-zyo wi Jehova Anyambië go garegare yi rere yi ntyaga.

9 Nle be fwelia Jehova Anyambië añelia Adam inle, o re nla gwi?

10 N'awulië inle, mi ajâgâ inyoi nyâ go ntyaga afanga mië, kânde mi are tele asyâmbunla mië.

11 Nle be bulië inle, o bulinliâ mande inle, o re tele? O re nya p'erere z'azombi mië wě inle, anya zo?

12 Nle be bulia onlomi inle, oñanto o venlio ndâ go doanla nla mië, apenli mië erere, anya mië.

13 Nle be bulia Jehova Anyambië awulinlia oñanto inle, ezande zi re wě denda p'osaon winla? Nle be bulia oñanto inle, oñamba w'atemizi mië, anya mië.

14 Nle be bulia Jehova Anyambië awulinlia oñamba inle, kânde o adendi ndaga yinlâ o re savo pa viaganlo nle'vuginli edu, nla viaganlo nli nyami edu y'orove; o be jagunla gw'iwuñu nyâ, nli ntyënge yo be nyagago ndâ intyugu s'emenlâ zâ sodu.

15 M'be fela ndoŵa ntyâ wě ntyâ oñanto, ntyâ olondi wâ ntyâ olondi wě; e be syâta ewonjo zâ, n'awe o be syâta ntumbuntumbu yě.

16 Nle be bulinlië oñanto inlë, mbunlaga m'be bunlia isyöngâ n'inyeme nyâ; o be janl'awanla nli nkazyä; nli ndaginli yâ yi be doanla gore onloñ' wâ, ayë kë e be panginlâ.

17 Gore onlemi awuli nlë, kânde o ajâgâ inyoi ny'oñant' wâ, anya gw'erere z'azombi mië wě inlë, anya go zo, ntye yi re savo pa gw'inyangi nyâ, o be nya yo nli njuki intyugu s'emenlâ zâ sodu.

18 Yi be felia arënde n'ifalifa gore wě, n'awe be nya ebë zi ntyaga.

19 O be nye inya n'erogora z'ozyo wâ agënda go be fwinliâ go ntye; kânde vâvâ awöngio wě; kânde awë n'irâi', gw'irâi be fwinliâ kë.

20 Nl'aŵeli Adam inla ny'oñant' wě inle,

Ivi, kânde ayě nle ngwe ya wao'du wi re n'ēmēnlâ.

21 Nl'avangi Jehova Anyambiě avang' Adam n'l'ōmant' wě ingâi s'ebanda, aṽâria wao.

22 Nle be bulia Jehova Anyambiě awulia nle, vonla, oma atoenli g'ōmâri gore zuwe go mia mbia nli mbe ndo venlâ e vende daṽinla ogâ wě awōnga kě gw'erere z'emenlâ' anya aloanla egombe zodu.

23 Yenlâ arobi Jehova Anyambiě arobi go ntyaga yi Iden go janja ntye, avila gw'a-wōngio yě.

24 Nl'arombiě onlomi, avela go tōngwa nli nkombe go ntyaga yi Iden Ikërubim n'okwara oyâmbui, wi fwizawizaga nkovi edu go penjavenja mpânlâ y'erere z'emenlâ.

EWONJO IV.

NLE be mia Adam amia Ivi y'ōmant' wě n'l'aroenli yě n'inyeme ayanla Ken, awulia nle, mi are dēnga p'onlomi gore Jehova.

2 Nle be fâ janlě ayanl' onwāngi yě Eběl. Eběl avegagi ovenjavenji w'adâambe, ndo Ken avegagi ombilo wi ntye.

3 Nl'aroenli gw'egombe, aṽienli Ken n'ilonda yi ntye, ntyago gore Jehova.

4 Nl'aṽienli Eběl kě nli yadâambe gw'ipi nyě, n'agali mao ; nle be ponla Jehova avo-
nla Eběl nli ntyago yě.

5 Ndo e ponla gore Ken nlâ go ntyago yě ;
nl'aṽendi Ken polo avur' ozyo wě go ntye.

6 Nle be bulia Jehova awulinlia Ken inle,
ezande zi bendâ ? nl'ezande zi purâ ozyo wâ
go ntye ?

7 Já m'ajanja mbiambiě o be bõngo ? ndo
já ajanja mbiambiě, ibe si syâta g'ompomba-
na, nli ndaginli yě yi be doanla gore wě, o be
panginlě.

8 Nle be jira Ken ayiraga lâambe nli Eběl
y'onwângi yě ; nl'aroenli gw'avegagi wao g'o-
rove, agumanli Ken gore Eběl y'onwângi yě
ayonlě.

9 Nle be bulia Jehova aṽambia Ken inlě,
Eběl y'onwângi yâ are nla gwi ? nl'awuliě
inlě, mi amiě ; miě ovenjavenji w'onwângwě ?

10 Nle be buliě inle, ezande zi re wě denda
pa ? inyoi nyi ntyinla y'onwângi yâ nyi tongi-
nla miě avila go ntye.

11 Yenlâ o re savo pa avila go ntye, yi re
nungunla p'ogwanli wě go bõnga ntyinla
y'onwangi yâ g'ogâ wâ.

12 Go be janjâ, ntye yi be fá pâ ngulu yě
nyënle ; o be doanla overavera nl'okugi go
ntye.

13 Nle be bulia Ken awulinila Jehova inle,
azyingo mam mi re viaganlo nl'isindinli sam.

14 Vonla, o re tomba pa mie nlěnlâ winlâ
g'ozyo wi ntye, nl'avila g'ozyo wâ mi be ju-
mbunlo ; m'be doanla overavera nl'okugi go

ntyē, be toa kě inle, om' edu o dęnga miě e be jonla miě.

15 Nl'awulinliö yě nli Jehova inle, sambo om' edu o jonla Ken e be kundo nyöngâ orögenlo. Nle be fela Jehova elingilio gore Ken, om' edu o dęngě e vende jonlě.

16 Nle be dubua Ken g'ozyo wi Jehova aloanla gw'inlöngâ nyi Nöd go töngwa nli nkombe g'ozamba wi Iden.

17 Nl'amienli Ken amia ořant' wě, be puendigě ayanla Inök, nl'anlogi yě nka' mpolo ařelia inla nyi nka' mpolo g'inla ny'oņwanli wě Inök.

18 Nla gore Inök ayanlio Airad, nle be janla Airad Mahujeěl, nle be janla Mahujeěl ayanla Methuseěl, ndo Methuseěl ayanli Lemak.

19 Nle be bönga Lemak gore yěmě awöng' anto ařanli, inla ny'olonga ny'avegagi Ada, nl'inla nya w'ařanli ny'avegagi Zila.

20 Ayanli Ada ayanla Jebal, avegagiě rere ya w'ilako, nla möngi wi nliw' inyare.

21 Inla ny'oņwângi yě nle Jubal, ayě nle rere y'anlaga waodu wi kota ntyambi nl'ibeka.

22 Zila kě ayanli Tubal Ken, onlěnjisi w'oguvaguvi edu wi nyenlia nl'imianga; nl'oņwángwe wi Tubal Ken oņwanto nle Neama.

23 Nle be bulia Leměk awulinlia anto wě inla, Ada nli Zila, voganlionli inyo i nyam,

anluwe, anto wi Lemak, kâ jâgâln' igambi nyam: kânde mi are jonla p'onlomi gw'ibânjo sam, n'onwânłomi go nkazyi yam.

24 Jâgâ Ken akundinlo nyôngâ orôgenlo, rëti Lemëk agomi orôgenlo n'inyongâ orôgenlo.

25 Nl'avâ mienli Adam amia owant wë, kâ yë janl' onwânłomi avelia inli nyë inle Sëth, kânde Anyambië are pa pa mië olond' onwënle gw'inyanga nyi Ebël, o yonlio nli Ken.

26 Nla gore Sëth ayëmë kë ayanli' onwânłomi, n'avwelië inli nyë inle, Inös; nle be pakilia awânłaga go tëta inla nyi Jehova.

EWONJO V.

ZINLÂ n'ezango z'imbamba n'imbamba si Adam, go ntyugu y'avangi Anyambië avang' oma, n'egâlanli z'Anyambië z'avangië yë.

2 Onłomi n'ofianto avangië wao, azavinla wao avelia anli mao inle, Adam, go ntyugu y'avangio wao.

3 Nl'aloanli Adam nkama n'agomi m'impum' araro ayanla onwânłomi mpanginli yë n'egâlanli zë avelia inli nyë inle, Sëth.

4 Nl'intyugu si Adam ayë janla pa Sëth, s'aroenli nkama s'impuma ënlënlai n'ayanlië swanłomi n'awanto.

5 Nl'intyugu si Adam sodu s'aloanlio n'

s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'agomi m'impum' araro, nl'ayuwě.

6 Nl'aloanli Sěth nkama y'impuma nl'impum' itanli ayanla Inös.

7 Nl'aloanli Sěth, ayě janla pa Inös, nkama s'impuma ěnlěnlai nl'impuma orögenlo ayanliě awanlomi nl'awanto.

8 Nl'intyugu si Sěth sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'igomi nl'impum' imbanli, nl'ayuwě.

9 Nl'aloanli Inös agomi m'impuma enlâgom, ayanla Kenan.

10 Nle be doanla Iöns, ayě janla pa Kenan, nkama s'impuma ěnlěnlai nl'igomi nl'impum' itanli nl'ayanliě awanlomi nl'awanto.

11 Nl'intyugu si Inös sodu s'aroenli nkama s'impuma enlâgom nl'impum' itanli, ayuwě.

12 Nl'aloanli Kenan agomi m'impuma orögenlo ayanla Mahalelil.

13 Nle be doanla Kenan, ayě janla pa Mahalelil, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai nl'agomi m'impum' anlai, nl'ayanliě awanlomi nl'awanto.

14 Nl'intyugu si Kenan sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'igomi ny'impuma, ayuwě.

15 Nl'aloanli Mahalelil agomi m'impum' orowa nl'impum' itanli, ayanla Jerěd.

16 Nle be doanla Mahalelil, ayě janla pa Jerěd, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai nl'a-

gomi m'impum' ararò, n'ayanliě awanlome n'awanto.

17 Nl'intyugu si Mahalelil sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlěnlai n'agomi m'impuma ěnlâgom n'impum' itanli, n'ayuwě.

18 Nl'aloanli Jerěd nkama y'impuma n'agomi orořa n'impum' imbanli n'ayanliě Inök.

19 Nle be doanla Jerěd, ayě janla pa Inök, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai, n'ayanliě awanlome n'awanto.

20 Nl'intyugu si Jerěd sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'agomi orořa n'impum' imbanli, n'ayuwě.

21 Nl'aloanli Inök agomi m'impuma orořa n'impum' itanli, n'ayanliě Methusela.

22 Nl'aganganl' Inök n'Anyambiě, ayě janla pa Methusela, nkama s'impuma ntyaro, ayant' awanlome n'awanto.

23 Nl'intyugu si Inök sodu s'aroenli nkama s'impuma ntyaro n'agomi orořa n'impum' itanli.

24 Nl'aganganli Inök n'Anyambiě, nlā ē pegaga, kânde Anyambiě awōngiě.

25 Nl'aloanli Methusela nkama y'impuma n'agomi ěnlěnlai n'impum' orōgenlo, n'ayanliě Lemak.

26 Nle be doanla Methusela, ayě janla pa Lemak, aloanla nkama simpum' orōgenlo n'agomi ěnlěnlai n'impum' imbanli, n'ayanliě awanlome n'awanto.

27 Nl'intyugu si Methusela sodu s'avegagi nkama s'impuma ěnlâgom' n'agomi oroŵa n'impuma enlâgom, n'ayuwě.

28 Nle be doanla Lemak nkama y'impuma n'agomi ěnlěnlai n'impum' imbanli ayanl' oŵwânlome.

29 Nle be fweliě ini nyě inlě, Noa, inlě, winlâ nle yě o be sindia zuwe gw'evilo zazyo nla gw'ijanja s'agâ mazyo g'oŵwanja wi ntye yi re Anyambiě sava pa.

30 Nle be doanla Lemak, ayě janla pa Noa, aloanla nkama s'impuma ntyanli n'agomi ěnlâgom n'impum' itanli, ayanl' awanlome n'awanto.

31 Nl'intyugu si Lemak sodu s'aroenli nkama simpuma orögenlo n'agomi orögenlo n'impum' orögenlo, n'ayuwě.

32 Nl'aroenli Noa nkama s'impuma ntyanli g'onlěrö wě: n'ayanli Noa Syěm, Ham, nli Jefěth.

EWONJO VI.

NL'AROEENLI inlě, anlaga w'avakili bunla g'ozyo wi ntye n'ayanlio awanto gore wao.

2 Nle be jenla awa w'Anyambiě ayenl' awanto w'anlaga inlě, w'aroenli eranga n'awōngi wao anto w'avinjio wao gore wao du.

3 Nle be bulia Jehova awulia nlě, inlinli nyam nyi be syázyaga n'anlaga egombe

zodu, kânde ayě nle ozyonli, ge intyugu sě si be doanla nkama nl'agomi m'impum' ambanli.

4 Avegagi ijaiant go ntye gw'intyugu mě, nl'awa' w'Anyambiě jinginla pa gore awanto w'anlaga, ayanli wao awanla gore wao, winlá, w'aroenli anloñe wi ngulu avila gw'alonga, anloñe w'enlumi.

5 Nle be jenla Jehova ayenla inlě, ibe s'anlaga s'awunli polo go ntye, nl'ipikili edu s'imondâ s'orěmi wě s'aroenli sibe sintevo ntyug' wedu.

6 Nle be niga Jehova anliga nkonde kânde avangi anlaga go ntye, nla yo y'azyâkâli orěmi wě.

7 Nle be bulia Jehova awulia ně, m'be jiliza anlaga, w'avangio miě, avila g'ozyo wi ntye; anlaga, nl'inyama, nli ya yi danda-landa, nl'inyânli s'orowa, kânde mi anigi nkonde gw'avangi miě wao.

8 Ndo Noa alěng' ikěsi gw'antya mi Jehova.

9 Sinlá nle mbamba nl'imbamba si Noa: Noa avegagi oma w'ogore nl'omiënle gw'e-gombe zě; nle be kanganla Noa aganganla nl'Anyambiě.

10 Nle be janla Noa ayanl' awanlome araro, Syēm, Ham, nli Jefěth.

11 Ntye kě y'aluó y'afevi g'ozyo w'Anyambiě; nli jonlia ntye raliě nli mbao.

12 Nli syika yatenlatenla yintye mëyânlâ yi re mbia; gogo re bdëlium nl'ido nyi fweliago õnix.

13 Nl'inla ny'olâvi wi mbanli nle Gaihõn; mëwâ nle wo wi kombinla ntye yodu y'Ithiopia.

14 Nl'inla ny'olâvi w'iraro nle Hidikël, nle wo wi kënda nkova yi Asiria, go tõngwa nli kombe; nl'olâvi w'inlai wo nle Eufretis.

15 Nle be bönga Jehova Anyambië awõng' onlomi avelë go ntyaga yi Idën go janja nla go penjavenja yo.

16 Nl'azombi Jehova Anyambië azombia onlomi inle, gw'ereri edu zi re go ntyaga nya zo nyagaga.

17 Ndo gw'erere zi mieze mbia nli mbe, anya zo, kânde go ntyugu yi nyâ zo o be juwa njuwaga.

18 Nl'awuli Jehova Anyambië awulia nle, zye mbia onlomi go doanla ayë dadië m'be panginlë onlungunli kwëkwë vâ yë, nl'egâlani zë.

19 Nle be panga Jehova Anyambië avang' avila go ntye nyami edu y'orove, nli nyânli edu y'orowa, aṽaga so gore Adam go jenla nte be fwelië so, nl'inli edu ny'aṽelio nyama nli Adam, nyo nl'inli nyë.

20 Nle be bëta Adam aṽët' anla gore nyari edu nla gw'inyânli s'orowa nla gore nyami edu

y'orove; ndo gore Adam dëng' onlungunli kwëkwë vâ yě, n'egâlani zě.

21 Nle be nanliza Jehova Anyambië anlanliza Adam antyâvinlâ ampolo, n'anlanlië; nle be böngě epa z'oŵanji wě eŵâri alatiz' ozyonli go mbora mě.

22 Nle be panga Jehova Anyambië epa z'oŵanja, z'awöngio ndě avila gore onlomi, avanga zo oŵanto, aŵagië yě gore onlomi.

23 Nle be bulia Adam awulia nle, venlâ zinlâ nle epa avila go pi yam, n'ozyonli avila gw'izyonli yam; e be fwelio inle, oŵanto kân-de awöngio avila gore onlomi.

24 Yenlâ re onlomi ega rige reri yě nli ngi yě ayongo gore oŵant' we, kâ wao doanla ozyonli omo.

25 Nla wao aŵanli w'avegagi tele, Adam n'oŵant' wě, ndo wi jenla ntyânli du.

EWONJO III.

OŴAMBA w'avegagi n'avonlo viaganlo nli nyami edu y'orove y'avangio n'Anyambië; nle be bulia wo awulinlia owanto inle, rëti Anyambië are bulia pa inle, anyanli gw'ereri edu zi ntyaga?

2 Nle be bulia oŵanto awulinlia oŵamba inle, azuwe kâ nya ilonda yi rere yi ntyaga.

3 Ndo gw'ilonda y'erere zi re go garegare yi ntyaga, Anyambië are bulia pa inle, anyanli yo vanganli kota yo, anluwe vende juwa.

4 Nle be bulia oŋamba awulinlia oŋanto inle, gw'ijuwa anluw' ayuwe.

5 Kânde Anyambië avoro inle, ntyugu yi be nya nluwe go zo, gambënle antyâ manli m'anungwa, anluwe kë anluwe be doanla g'Anyambië, miagaga mbia nli mbe.

6 Ndo gw'ayenli owanto inle erere zi r'evia gw'inya, nli mëpe jenlo gw'antyâ, n'erere zi jongunlo go pang' oma s'imia, awõng' ilondi yë anya, ava kë onlofm' wë nla yë, kâ yë nya.

7 Nle be nungw' antyâ mao aŋanli, amienli wao kë inle, wi re tele; n'arumi wao ijavi s'akandâ, avang' ikuwi yaomë andombâ.

8 Nle be jâgâ wao inyoi nyi Jehova Anyambië këndagëndaga go ntyaga go nkëi y'owenja, n'azyâmbunli Adam n'oŋant' wë avila g'o-zyo wi Jehova Anyambië go garegare yi rere yi ntyaga.

9 Nle be fwelia Jehova Anyambië aŋelia Adam inle, o re nla gwi?

10 N'awulië inle, mi ajâgâ inyoi nyâ go ntyaga afanga mië, kânde mi are tele asyâmbunla mië.

11 Nle be bulië inle, o bulinliâ mande inle, o re tele? O re nya p'erere z'azombi mië wë inle, anya zo?

12 Nle be bulia onlomi inle, oŋanto o venlio ndâ go doanla nla mië, apenli mië erere, anya mië.

13 Nle be bulia Jehova Anyambië awulinlia oñanto inle, ezande zi re wě denda p'osaon winla? Nle be bulia oñanto inle, oñamba w'atemizi mië, anya mië.

14 Nle be bulia Jehova Anyambië awulinlia oñamba inle, kânde o adendi ndaga yinlâ o re savo pa viaganlo nle'vuginli edu, nla viaganlo nli nyami edu y'orove; o be jagunla gw'iwuñu nyâ, nli ntyënge yo be nyagago ndâ intyugu s'emenlâ zâ sodu.

15 M'be fela ndoŵa ntyâ wě ntyâ oñanto, ntyâ olondi wâ ntyâ olondi wě; e be syâta ewonjo zâ, n'awe o be syâta ntumbuntumbu yë.

16 Nle be bulinlië oñanto inlë, mbunlaga m'be banlia isyöngâ n'inyeme nyâ; o be jan'awanla nli nkazya; nli ndaginli yâ yi be doanla gore onloñ' wâ, ayë kë e be panginlâ.

17 Gore onlomi awuli nlë, kânde o ajâgâ inyoi ny'oñant' wâ, anya gw'erere z'azombi mië wě inlë, anya go zo, ntye yi re savo pa gw'inyangi nyâ, o be nya yo nli njuki intyugu s'emenlâ zâ sodu.

18 Yi be felia arënde n'ifalifa gore wě, n'awě be nya ebë zi ntyaga.

19 O be nye inya n'erogora z'ozyo wâ agënda go be fwinliâ go ntye; kânde vâvâ awöngio wě; kânde awě n'irâi', gw'irâi be fwinliâ kë.

20 Nl'aveli Adam inla ny'oñant' wě inle,

Ivi, kânde ayě nle ngwe ya wao'du wi re n'ēmēnlâ.

21 Nl'avangi Jehova Anyambiě avang' Adam n'lōmant' wě ingâi s'ebanda, aṽâria wao.

22 Nle be bulia Jehova Anyambiě awulia nle, vonla, oma atoenli g'omâri gore zuwe go mia mbia nli mbe ndo venlâ e vende daṽinla ogâ wě awōnga kě gw'erere z'emenlâ' anya aloanla egombe zodu.

23 Yenlâ arobi Jehova Anyambiě arobě go ntyaga yi Iden go janja ntye, avila gw'a-wōngio yě.

24 Nl'arombiě onlomi, avela go tōngwa nli nkombe go ntyaga yi Iden Ikērubim n'okwara oyâmbui, wi fwizawizaga nkovi edu go penjavenja mpânlâ y'erere z'emenlâ.

EWONJO IV.

NLE be mia Adam amia Ivi y'ōmant' wě n'l'aroenli yě n'inyeme ayanla Ken, awulia nle, mi are dēnga p'onlomi gore Jehova.

2 Nle be fâ janlě ayanl' onwāngi yě Eběl. Eběl avegagi ovenjavenji w'adâambe, ndo Ken avegagi ombilo wi ntye.

3 Nl'aroenli gw'egombe, aṽienli Ken n'ilonda yi ntye, ntyago gore Jehova.

4 Nl'aṽienli Eběl kě nli yadâambe gw'ipi nyě, n'agali mao; nle be ponla Jehova avonla Eběl nli ntyago yě.

5 Ndo e ponla gore Ken nlâ go ntyago yě ;
nl'aṽendi Ken polo avur' ozyo wě go ntye.

6 Nle be bulia Jehova awulinlia Ken inle,
ezande zi bendâ ? nl'ezande zi purâ ozyo wâ
go ntye ?

7 Jâ m'ajanja mbiambiě o be bõngo ? ndo
jâ ayanja mbiambiě, ibe si syâta g'ompomba-
na, nli ndaginli yě yi be doanla gore wě, o be
panginlě.

8 Nle be jira Ken ayiraga lâmbé nli Eběl
y'onwângi yě ; nl'aroenli gw'avegagi wao g'o-
rove, agumanli Ken gore Eběl y'onwângi yě
ayonlě.

9 Nle be bulia Jehova aṽambia Ken inlě,
Eběl y'onwângi yâ are nla gwi ? nl'awuliě
inlě, mi amiě ; miě ovenjavenji w'onwângwě ?

10 Nle be buliě inle, ezande zi re wě denda
pa ? inyoi nyi ntyinla y'onwângi yâ nyi tongi-
nla miě avila go ntye.

11 Yenlâ o re savo pa avila go ntye, yi re
nungunla p'ogwanli wě go bõnga ntyinla
y'onwangi yâ g'ogâ wâ.

12 Go be janjâ, ntye yi be fâ pâ ngulu yě
nyěnlé ; o be doanla overavera nl'okugi go
ntyé.

13 Nle be bulia Ken awulinlia Jehova inle,
azyingo mam mi re viaganlo nl'isindinli sam.

14 Vonla, o re tomba pa mie nlěnlâ winlâ
g'ozyo wi ntye, nl'avila g'ozyo wâ mi be ju-
mbunlo ; m'be doanla overavera nl'okugi go

ntyē, be toa kě inle, om' edu o dęnga miě e be jonla miě.

15 Nl'awulinliö yě nli Jehova inle, sambo om' edu o jonla Ken e be kundo nyöngâ orö-genlo. Nle be fela Jehova elingilio gore Ken, om' edu o dęngě e vende jonlě.

16 Nle be dubua Ken g'ozyo wi Jehova alo-anla gw'inlöngâ nyi Nöd go töngwa nli nkombe g'ozamba wi Iden.

17 Nl'amienli Ken amia ořnant' wě, be pundigě ayanla Inök, nl'anlogi yě nka' mpolo ařelia inla nyi nka' mpolo g'inla ny'ořwanli wě Inök.

18 Nla gore Inök ayanlio Airad, nle be janla Airad Mahujeěl, nle be janla Mahujeěl ayanla Methuseěl, ndo Methuseěl ayanli Lemak.

19 Nle be bönga Lemak gore yěmě awöng' anto ařanli, inla ny'olonga ny'avegagi Ada, nl'inla nya w'ařanli ny'avegagi Zila.

20 Ayanli Ada ayanla Jebal, avegagiě rere ya w'ilako, nla möngi wi nliw' inyare.

21 Inla ny'ořwāngi yě nle Jubal, ayě nle rere y'anlaga waodu wi kota ntyambi nl'ibeka.

22 Zila kě ayanli Tubal Ken, onlěnjisi w'oguřaguřvi edu wi nyenlia nl'imianga; nl'ořwāngwe wi Tubal Ken ořwanto nle Neama.

23 Nle be bulia Leměk awulinlia anto wě inle, Ada nli Zila, voganlionli inyoi nyam,

anluwe, anto wi Lemak, kâ jâgâln' igambi nyam: kânde mi are jonla p'onlomi gw'ibânjo sam, n'ogwânlomi go nkazyi yam.

24 Jâgâ Ken akundinlo nyôngâ orôgenlo, rêti Lemëk agomi orôgenlo n'inyongâ orôgenlo.

25 Nl'avâ mienli Adam amia owant wë, kâ yë janl' ogwânlomi avelia inli nyë inle Sëth, kânde Anyambië are pa pa mië olond' ogwënle gw'inyanga nyi Ebël, o yonlio nli Ken.

26 Nla gore Sëth ayëmë kë ayanli' ogwânlomi, n'avwelië inli nyë inle, Inös; nle be pakilia awânlaga go tëta inla nyi Jehova.

EWONJO V.

ZINLÂ n'ezango z'imbamba n'imbamba si Adam, go ntyugu y'avangi Anyambië avang' oma, n'egâlanli z'Anyambië z'avangië yë.

2 Onlomi n'ofianto avangië wao, azavinla wao avelia anli mao inle, Adam, go ntyugu y'avangio wao.

3 Nl'aloanli Adam nkama n'agomi m'impum' araro ayanla ogwânlomi mpanginli yë n'egâlanli zë avelia inli nyë inle, Sëth.

4 Nl'intyugu si Adam ayë janla pa Sëth, s'aroenli nkama s'impuma ënlënlai n'ayanlië swanlomi n'awanto.

5 Nl'intyugu si Adam sodu s'aloanlio ndë

s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'agomi m'impum' araro, nl'ayuwě.

6 Nl'aloanli Sěth nkama y'impuma nl'impum' itanli ayanla Inös.

7 Nl'aloanli Sěth, ayě janla pa Inös, nkama s'impuma ěnlěnlai nl'impuma orögenlo ayanliě awanlomi nl'awanto.

8 Nl'intyugu 'si Sěth sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'igomi nl'impum' imbanli, nl'ayuwě.

9 Nl'aloanli Inös agomi m'impuma enlâgom, ayanla Kenan.

10 Nle be doanla Iöns, ayě janla pa Kenan, nkama s'impuma ěnlěnlai nl'igomi nl'impum' itanli nl'ayanliě awanlomi nl'awanto.

11 Nl'intyugu si Inös sodu s'aroenli nkama s'impuma enlâgom nl'impum' itanli, ayuwě.

12 Nl'aloanli Kenan agomi m'impuma orögenlo ayanla Mahalelil.

13 Nle be doanla Kenan, ayě janla pa Mahalelil, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai nl'agomi m'impum' anlai, nl'ayanliě awanlomi nl'awanto.

14 Nl'intyugu si Kenan sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom nl'igomi ny'impuma, ayuwě.

15 Nl'aloanli Mahalelil agomi m'impum' orowa nl'impum' itanli, ayanla Jerěd.

16 Nle be doanla Mahalelil, ayě janla pa Jerěd, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai nl'a-

gomi m'impum' araro, n'ayanliě awanlome n'awanto.

17 Nl'intyugu si Mahalelil sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlěnlai n'agomi m'impuma ěnlâgom n'impum' itanli, n'ayuwě.

18 Nl'aloanli Jerěd nkama y'impuma n'agomi orořa n'impum' imbanli n'ayanliě Inök.

19 Nle be doanla Jerěd, ayě janla pa Inök, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai, n'ayanliě awanlome n'awanto.

20 Nl'intyugu si Jerěd sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'agomi orořa n'impum' imbanli, n'ayuwě.

21 Nl'aloanli Inök agomi m'impuma orořa n'impum' itanli, n'ayanliě Methusela.

22 Nl'aganganl' Inök nl'Anyambiě, ayě janla pa Methusela, nkama s'impuma ntyaro, ayanl' awanlome n'awanto.

23 Nl'intyugu si Inök sodu s'aroenli nkama s'impuma ntyaro n'agomi orořa n'impum' itanli.

24 Nl'aganganli Inök nl'Anyambiě, nlá ě pegaga, kânde Anyambiě awöngiě.

25 Nl'aloanli Methusela nkama y'impuma n'agomi ěnlěnlai n'impum' orögenlo, n'ayanliě Lemak.

26 Nle be doanla Methusela, ayě janla pa Lemak, aloanla nkama simpum' orögenlo n'agomi ěnlěnlai n'impum' imbanli, n'ayanliě awanlome n'awanto.

27 Nl'intyugu si Methusela sodu s'avegagi nkama s'impuma ěnlâgom' nl'agomi oroŵa nl'impuma enlâgom, nl'ayuwě.

28 Nle be doanla Lemak nkama y'impuma nl'agomi ěnlěnlai nl'impum' imbanli ayanl' onŵanlome.

29 Nle be fweliě ini nyě inlě, Noa, inlě, winlâ nle yě o be sindia zuwe gw'evilo zazyo nla gw'ijanja s'agâ mazyo g'onwanja wi ntye yi re Anyambiě sava pa.

30 Nle be doanla Lemak, ayě janla pa Noa, aloanla nkama s'impuma ntyanli nl'agomi ěnlâgom nl'impum' itanli, ayanl' awanlome nl'awanto.

31 Nl'intyugu si Lemak sodu s'aroenli nkama simpuma orōgenlo nl'agomi orōgenlo nl'impum' orōgenlo, nl'ayuwě.

32 Nl'aroenli Noa nkama s'impuma ntyanli g'onlěrō wě: nl'ayanli Noa Syēm, Ham, nli Jefěth.

EWONJO VI.

NL'AROENLI inlě, anlaga w'avakili bunla g'ozyo wi ntye nl'ayanlio awanto gore wao.

2 Nle be jenla awa w'Anyambiě ayenl' awanto w'anlaga inlě, w'aroenli eranga nl'awōngi wao anto w'avinjio wao gore wao du.

3 Nle be bulia Jehova awulia nlě, inlinli nyam nyi be syđzyaga nl'anlaga egombe

zodu, kânde ayě nle ozyonli, ge intyugu sě si be doanla nkama n'agomi m'impum' ambanli.

4 Avegagi ijaiant go ntye gw'intyugu mě, n'awa' w'Anyambiě jinginla pa gore awanto w'anlaga, ayanli wao awanla gore wao, winlá, w'aroenli anloŋme wi ngulu avila gw'alonga, anloŋme w'enlumi.

5 Nle be jenla Jehova ayenla inlě, ibe s'anlaga s'awunli polo go ntye, n'ipikili edu s'imondâ s'orěmi wě s'aroenli sibe sintevo ntyug' wedu.

6 Nle be niga Jehova anliga nkonde kânde avangi anlaga go ntye, nla yo y'azyâkâli orěmi wě.

7 Nle be bulia Jehova awulia ně, m'be jiliza anlaga, w'avangio miě, avila g'ozyo wi ntye; anlaga, n'inyama, nli ya yi danda-landa, n'inyânli s'orowa, kânde mi anigi nkonde gw'avangi miě wao.

8 Ndo Noa alěng' ikěsi gw'antya mi Jehova.

9 Sinlá nle mbamba n'imbamba si Noa: Noa avegagi oma w'ogore n'omiēnle gw'egombe zě; nle be kanganla Noa aganganla n'Anyambiě.

10 Nle be janla Noa ayanl' awanlome araro, Syēm, Ham, nli Jefěth.

11 Ntye kě y'aluó y'afevi g'ozyo w'Anyambiě; nli jonlia ntye raliě nli mbao.

12 Nle be ponla Anyambië avonla go ntye ;
ndo vonla, y'aluó y'afevi, kânde izyonli yodu
y'avegagi feviza pa nkëndinli yě go ntye.

13 Nle be bulia Anyambië awulinlia Noa
inlě, ntyai y'izyonli yodu y'abienli g'ozyó
wam: kânde ntye y'ayonli nli mbao nla
wao; ndo vonla, m'be jiliza wao avila go
ntyé.

14 Vanginl' oku' wâ owatanga wi rere yi
Gofër; vanga kě inântye g'owatanga, kâ
kila wo ojo go gare nla g'ozamba.

15 Yinlá nle ntyali yi be pango ndá wo,
elavinli z'owatanga zi ga loanle nkama
s'ikubit ntyaro, n'evendinli agomi m'ikubit
atanli, n'agomi m'ikubit araro gw'idondua.

16 Isyangala nyi ga vango g'owatanga,
mënliza nyo kubit *mâri* avila gw'igonlo.

17 Ndo vonla, miëmě, mi бага ënlingo
z'anlingo go ntye, go jiliza izyonli yodu yi
re n'onwěi w'eñenlá avila g'odolongo w'o-
rowa: ezâm' edu zi re go ntye zi be juwa.

18 Ndo mi be doanliza njěki yam gore wě,
kâ wě jinginla g'owatanga, awě, n'awanli
wâ anloñe, n'owant' wâ, n'anto w'awanli yâ
nla wě.

19 Ndo ezâm' edu z'eñenlá gw'izyonli yodu,
vanli vanli, g'onlõng' wedu zi ga yinginle
g'owatanga go penjavenja yo bõ gore wě, yí
ga loanle enloñe n'ezanto.

20 Gw'inyânli s'orowa onlõngá wao, nli

vuginlia onlõngâ wao, n'ezâm' edu zi danda-landa go ntye onlõngâ wě, vanli g'onlõng wedu, yi ga vie gore wě go penjavenja yo bõ.

21 Ndo wõnga gore wě gw'inya sodu si nyo, kâ kenja gore wě; si ga loanle inya gore wě nla gore so,

22 Nle be denda Noa g'osaon wedu w'azombio yě n'Anyambiě, yenlâ alendiě.

EWONJO VII.

NLE be bulia Jehova awulinlia Noa inlě, yingini' awě nli nag' wâ yodu, kânde mi are jeulâ pa oma w'ogore g'ozyo wam gw'igwěra nyinlâ.

2 Ndo gw'evuginli edu zi re jâmbua pa, wõnga gore wě, orõgenlo orõgenlo, enlome n'ezanto zě, ndo go nyami edu yi re yi zye pupu, mbanli, nome nli nyanto.

3 Nla go nyânli edu y'orowa orõgenlo orõgenlo nome nli nyanto, go penjavenjâ ilõnda bõ g'ozyo wi ntye yodu.

4 Kânde ntyugu orõgenlo viaganlo mi be nâgize ningo go ntye vâ agomi m'imãanda anlai n'agomi m'igwěra anlai; n'ezâm' edu zi re bõ z'avangio miě, zi be jilizo avila g'ozyo wi ntye.

5 Ni' alendi Noa osaon wedu w'azombio yě nli Jehova.

6 Ndo Noa avegagi nkama s'impuma oroŕa gw'aroenli enlingo z'anlingo go ntye.

7 Nle be jinginla Noa, n'awanli wě anlomé, n'owanto wě, n'anto w'awanli wě n'ayě, ayinginla g'owatanga, avila g'ozyo w'anlingo m'enlingo.

8 Nl'evuginlia eyâmbui, n'inyama si re si zye pupu, n'inyânli, n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye.

9 Nle be jinginla vanli vanli ayinginla gore Noa g'owatanga, enlome n'ezanto, ga nt'azombio Noa n'Anyambiě.

10 Nl'aroenli ntyugu orögenlo piaganla pa, n'anlingo m'enlingo m'avegagi go ntye.

11 Gw'inkama s'impuma oroŵa gw'ömenlâ zi Noa, g'ogwěli w'imbanli, gw'igomi ny'intyugu n'intyugu y'orögenlo y'ogwěli, go ntyugu mě, imbenli si imbenli mpolo s'ayaruarui, n'asyangala m'orowa m'anlungunlio.

12 Ndo ningo y'avegagi go ntye agomi m'iwand' anlai n'agomi m'igwě' anlai.

13 Go ntyugu mēmo ayinginli Noa nli Syēm nli Ham nli Jefēth awanlome wi Noa, n'owanto wi Noa, n'anto araro w'awanlome wě nla wao g'owatanga.

14 Wao, nli nyami edu onlōngâ wě, n'evuginli edu onlōngâ wě, n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye onlōngâ wě, nli nyânli mpolo edu onlōngâ wě, nli nyânli edu nyan-go onlōng' wedu.

15 Nle be jinginla yo gore Noa g'owatanga

ŧanli ŧanli, gw'izyonli yodu yi re n'l'ongwěi w'emenlâ.

16 Nla yo y'ayinginli enloñe n'ezanto gw'izyonli yodu, ga nt'azombio yě n'Anyambiě, N'l'anlunjio yě nli Jehova gogo.

17 Ndo enlingo evolo z'vegagi agomi m'intyugu anlai go ntye, n'anlingo m'awunli arombinla owatanga, n'ayanginli wo gw'igonlo nyi ntye.

18 Nle be pend' anlingo awunla polo go ntye, n'owatango w'agěndi g'ozyo w'anlingo.

19 N'l'avendagi anlingo polo go ntye, n'avugi inomb' impolo sodu si re g'odolongo w'orowa.

20 Nle be pend' anlingo igomi ny'ikubit n'ikubit ntyanli gw'igonlo, avugio inomba sodu.

21 Nle be juwa izyonli yodu yi kěndagěnda go ntye, nlâ inyânli nli vuginlia n'inyama n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye, n'om' edu.

22 Ezâm' edu z'avel' onwěi w'emenlâ g'ozyâgunla; wao du w'vegagi go ntye yakaka, w'ayuwu.

23 Nle be jilizo ezâm' edu z'emenlâ go ntye yakaka, nlâ anlaga, nlâ vuginlia, nli ya yi dandalanda go ntye, n'inyânli s'orowa, w'azyazyo avila go ntye; ndo Noa ariganli ayě dadiě nla wao wavegagi nla yě g'owatanga.

24 Nle be pend' anlingo go ntye nkama n'agomi m'intyngu atanli.

EWONJO VIII

NLE be jonginlia Anyambiä ayonginlia Noa, n'ezâm' edu z'emenlä, nli nyami edu y'avogagi nla yě g'owatanga; Anyambië aviaganlizi ompunga go ntye, nle be po' anlingo.

2 Nle be nunjo imbenli s'orönga n'asyangala m'orowa, nli ningo y'orowa y'azimbio.

3 Ndo anlingo m'añinli avila go ntye, nkëndaga nli fwiniaga; ndo nkama n'agomi m'intyugu atanli anlingo m'avoenli.

4 Nle be siga owatanga ogwëli orögenlo, gw'igomi ny'intyugu n'intyugu orögenlo s'owëli gw'inomba si Ararat.

5 Ndo anlingo m'agëndagi ayamaga koanga g'ogwëli w'igomi, ndo g'ogwëli w'igomi, go ntyugu nonga y'ogwëli, intyai s'inomba s'ayenlio.

6 Ndo agomi m'intyugu anlai piaganla pa, Noa anlungunl' isyangala ny'owatanga ny'avangio ndë.

7 Nle be kâgunlië nkombenlono, n'agâgwi yo agëndagënda kao anlingo m'agaminli go ntye.

8 Agâgunli kë menga avila gore yě, go jena, j'anlingo m'apoenli avila g'ozyo wi ntye.

9 Ndo menga yi dëng' ijâwa gw'igando nyi

ntyozyo yě, nle be fwiniã yo gore yě g'owata-
nga, kânde anlingo m'avegagi g'ozyo wi ntye
yodu. Nle be davinlě ogâ wě, agota yo,
aãaga yo gore yě g'owatanga.

10 Ayěngěri yě ntyugu orōgenlo s'inyěnle,
avâ tomi yě menga avila g'owatanga.

11 Ndo menga y'aãienli gore yě nkolu, ndo
vonla, avegagi nl'owavi wi fig dulo pa g'ogwa-
nli wě; nle be mia Noa inlě, anlingo m'a-
poenli avila go ntye.

12 Nl'ayěngěriě ntyugu orōgenlo sinyěnle,
nle be fâ tomě menga, y'aroenli yi fwiniã
gore yě nyěnle.

13 Nl'aroenli gw'inkama simpuma oroã
nl'ompum' omâri, g'ogwěli onlonga, nli ntyugu
nonga y'ogwěli, anlingo m'aluó m'akaminli go
ntyé; ndo Noa arombi eponga z'owatanga
ayenla, ndo, vonla, ozyo wi ntye w'aluó w'aka-
minli.

14 Ndo g'ogwěli w'imbanli, gw'agomi m'i-
ntyugu ambanli nli ntyugu y'orōgenlo y'o-
gwěli, ntye y'ayomi.

15 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Noa
inlě;

16 Gâgwa g'owatanga, awě nl'owant' wâ,
nl'awanli wâ anlome, nl'anto w'awanli wâ nla
wě.

17 Nl'ezâm' edu z'emenlâ zi re nla wě, gw'i-
zyonli yodu, nl'inyânli nli vuginlia, nl'e-
zâm' edu zi dandalanda go ntye; gâgunlia yr

nl'awě, inlě yi ga wunlage, go ntye, njanlaga nli bunlaga.

18 Nle be kâgwa Noa nl'owant' wě, nl'awanli wě anlome, nl'anto w'awanli wě nla yě.

19 Nli nyami edu, nl'ezâm' edu zi dandalanda, nli nyânli edu, ezâm' edu zi dandalanda go ntye, gw'inlôngâ yao y'agâgwi g'owatanga.

20 Ndo Noa anlogi eseka gore Jehova, nle be böngě go nyami edu yi njâmbui nli nyânli edu yi njâmbui, ayira gw'eseka.

21 Ndo Jehova anlunli nkango mbia, nle be bulia Jehova g'orěmi wě inlě, mi be fâ sava ntye nyënle gw'inyanga ny'oŋwânлага, kânde mpivinli y'orěmi wě yi re mbe avila gw'erumbe zě, mi be fâ bola kě nyënle ezâm' edu z'emenlâ ga nt'are miě denda pa.

22 Olingo wi be doanla ntye, iběnlâ nl'itenla, ifwi nli mpiu, ntyanja nl'enloŋo, nl'owanda nl'ogwěra yi be mana.

EWONJO IX.

NDO Anyambiě azavinli Noa nl'awanli wě anlome, awulinlia wao inlě, yanlanli kâ bunlaganli ayonliza ntye.

2 Nl'iti sanli nl'ifangi sanli si be doanla go nyami edu go ntye, nla go nyânli edu y'orowa, nla gw'ezâm' edu zi dandalanda go ntye, nla go věřě yodu yi mbenli mpolo; gw'agâ mâ re yo po pa.

3 Ezâm' edu z'emenlâ zi këndagënda zi re sinya gore nluwe, vanganli eb' evezyo mi apenli nluwe yâma yodu.

4 Ndo ozyonli nl'emenlâ zë, ntyinli yë, anyanli yo.

5 Ndo reti ntyinli yanli yi menlâ yanli m'be bambia yo; avila g'ogâ wi nyami edu mi be bambia yo; avila g'ogâ w'oma, nl'avila g'ogâ w'onwâng' wedu w'oma, m'be bambia emenlâ z'oma.

6 Ayë o poviza ntyinla y'oma, nl'oma ntyinli yë yi be povizo; kânde gw'egâlanli z'Anyambië avangië oma.

7 Ndo anluwe, yanlanli kâ bunlaganli avenda go ntye, mbunlaganli go yo.

8 Nle be bulia Anyambië awulinlia Noa nl'awanli wë anlome nla yë inle,

9 Vonla, mi be doanliza njeki yam gore nluwe nla gore ilondi yanli go nyumi yanli,

10 Nla gw'ezâm' edu z'emenlâ zi re nl'anluwe, gw'inyânli nla go vuginlia, nla go nyami edu yi ntye yi re nl'anluwe, gw'ezâm' edu zi kâgwa avila g'owatanga go nyami edu yi ntye.

11 M'be doaniza njeki yam gore nluwe inle, izyonli yodu yi be fâ teno nl'anlingo m'enlingo evolo, be doanla kë nyënle enlingo evolo zi jiliza ntye.

12 Nle be bulia Anyambië inlë, zinlâ nle elingilio zi njeka yi pango ntyâ mië ntyâ

wě, n'ezâm' edu z'eñenlâ zi re n'anluwe gw'imbamba n'imbamba s'egombe zodu.

13 Mi fela mbumba yam gw'evindi, yi be doanla elingilio zi njeka ntyâ miě ntyâ ntye.

14 Ndo be toa ja mi apindi' evindi go ntye, mbumba yi be jeno gw'evindi.

15 Kâ mi ajonginlia njeki yam yi re ntyâ miě ntyâ nluwe, ntyâ ezâm' edu z'eñenlâ gw'izyonli yodu; be doanla kě nyënle anlingo m'enlingo evolo zi jiliz' izyonli yodu.

16 Ndo mbumba yi be doanla gw'evindi, kâ mi aponla yo ayonginlia njeka y'egombe zodu ntyâ Anyambiě ntyâ ezâm' edu z'eñenlâ, gw'izyonli yodu yi re go ntye.

17 Nl'awuli Anyambiě awulinlia Noa inlě, zinlâ n'elingilio zi njeka, yi re miě panga pa ntyâ miě ntyâ izyonli yodu yi re go ntye.

18 Nl'awanla wi Noa w'agâgwi g'owatanga w'avegagi Syëm, Ham, nli Jefëth; ndo Ham avegagi rere yi Kenean.

19 Winlâ araro nle awa wi Noa; ndo avila gore winlâ ntye yodu y'azyambio.

20 Ndo Noa avakili doanla ombilo wi ntye, kâ yě bënla ntyaga y'igâli.

21 Nle be jöngě ivě awöngo; nl'avegagiě tělě g'okanji wě.

22 Nle be jenla Ham rere yi Kenean ayenla otělě wa reri yě, awulinliě awöngi yě avanli v'igala.

23 Nle be bönga Syëm nli Jefëth awönga ngâi mpolo, aralia yo gw'ivëgi yao waŵanli, agënda nli nyuma, avuga otëlë wa reri yao; n'azyo mao m'avegagi go nyuma, kâ w'ayenle o tëlë wa reri yao.

24 Nle be nöngwa Noa avila gw'ivë *ny'ayöngio ndë*, amia nt'alendi onwanli yë orumbe gore yë.

25 Nle be bulië inlë, ozyavo gore Kenean, e ga loanle nyongo y'inyongo gore awa reri yë.

26 Nl'awulië inlë, ozyavinlo gore Jehova Anyambië yi Syëm, Kenean kë e ga loanle nyongo yë.

27 Anyambië e be bunliza Jefëth, kâ yë doanla gw'ikanja yi Syëm, Kenean kë e be doanla nyongo yë.

28 Enlingo z'anlingo piaganla pa, aloanli Noa nkama s'impuma ntyaro nl'agomi m'impum atanli.

29 Ndo intyugu si Noa sodu s'aroenli nkama s'impuma enlâgom nl'agomi m'impum' atanli, ayuwë.

EWONJO X.

NDO sinlâ nle imbamba nl'imbamba s'awanlome wi Noa, Syëm, Ham, nli Jefëth; nl'ayanlio gore wao awanlome, enlingo z'anlingo piaganla pa.

2 Awanlome wi Jefëth; Gomar, nli Me

gög, nli Medan, nli Jevan, nli Tubal, nli Měsyěk, nli Tiras.

3 Ndo awanlome wi Gomar; Asykenaz, nli Rifěth, nli Togarma.

4 Nl'awanlome wi Jevan; Elaisya, nli Taryisy, nli Kitim, nli Dodenim.

5 Nla gore winlâ agerio inlěnge s'anlōngâ gw'intye sao, om' edu g'onlěmi wěmě, gw'imbuvi sao gore anlōngâ.

6 Ndo awanlome wi Ham; Kusy, nli Misraim, nli Fut, nli Kenean.

7 Ndo awanlome wi Kusy; Seba, nli Havila, nli Sabta, nli Reama, nli Sabteka: nl'awanlome wi Reama; Syeba, nli Dedan.

8 Ndo Kusy ayanli Nimröd; nle be pakiliě penda nli ngulu go ntye.

9 Ayěmě avegagi omběnlâ oyâli g'ozyo wi Jehova; yenlâ bulio inlě, ga Nimröd omběnlâ oyâli g'ozyo wi Jehova.

10 Ndo ipakilia s'inlōngâ nyě s'avegagi Beběl, nli Erak, nli Akěd, nli Kalne, go ntye yi Syainar.

11 Nl'agâgwi Asyur go ntye měyânlâ anloga Niniva, nli Rihobōth nka' mpolo, nli Kela.

12 Nli Resen ntyâ Niniva ntyâ Kela, meyâ nka mpolo.

13 Nli Misreim ayanli Ludim, nli Anemim, nli Lehebim, nli Naftuhim.

14 Nle Pathrusim, nli Kěsluhim, (nl'agâgwi gore yě Felistim), nli Kaftorim.

15 Nle be janla Kenean ayanla Sidōn njaliě yě nome, nli Hěth,

16 Nli Jebusait, nli Amorait, nli Gěrgesait,

17 Nli Haivait, nli Arkait, nli Sainait,

18 Nli Arvadait, nli Zimorait, nli Hemathait; n'lisaon yinlâ manla pa, imbuvi y'Ikeneanait s'avazanganli.

19 Nl'ikombinla si ntye y'Ikeneanait s'avegagi avila go Saidōn, go be kěndâ go Girar, koanga go Geza, go be kěndâ go Sōdōm, nli Gomōra, nli Adma, nli Ziboim, koanga go Lesya.

20 Winlâ nle awanlome wi Ham gw'imbuvi sao, gw'inlěmi yao, n'intye sao, n'anlōngâ mao.

21 Nla gore Syēm, rere y'awanlome waodu wi Iber, oṅwârere wi Jefěth, y'onlěrō, vanganli gore yě ayanlio awanla.

22 Nl'awanla wi Syēm, w'avegagi Elam, nli Asyūr, nli Arfaxad, nli Lud, nli Eram.

23 Nl'awanla wi Eram, w'avegagi Uz, nli Hul, nli Gethur, nli Masy.

24 Ndo Arfaxad ayanli Sela, nle be janla Sela Eber.

25 Nle be janlo gore Eber awanlome aṅanli; ina ny'olonga nle Pilěg, kânde gw'intyugu sě ntye y'agerio; n'ina ny'oṅwângi yě nle Jōktan.

26 Ndo Jōktan ayanli Almodad, nli Selaf, nli Hazěrmavath, nli Jera,

27 Nli Hadoram, nli Uzal, nli Dikla,

28 Nli Obal, nli Ebimeal, nli Syeba,

29 Nli Ofir, nli Havaila, nli Jobab; winlâ waodu w'avegagi awanla wi Jöktan.

30 Ndo aloanlo mao m'avegagi avila go Meya, go nkova yi këndâ go Sefar, nomba yi re go tōngwe nkombe.

31 Winlâ nle awanla wi Syëm n'imbuvu sao, n'inlëmi yao, gw'intye sao, n'anlōngâ mao.

32 Sinlâ n'imbuvu s'awanlome wi Noa, n'imbamba n'imbambi sao, gw'anlōngâ mao; ndo avila gore 'winlâ anlōngâ m'agerio go ntye, enlingo z'anlingo piaganla pa.

EWONJO XI.

NLI ntye yodu y'avegagi n'onlumb' omo, n'igamb'imo.

2 N'aroenli gw'agëndi wao avila go tōngwa nli nkombe, w'alëngi odëdë go ntye 'yi Syainar, n'aloanli wao vâvâ.

3 Be bulia wao onlome gore oganganlo wë inle, Oviruanli, azue ga vange ibrik avezya so njâlizaga; n'aroenli gore wao ibrik gw'ado, n'ojo nlambe w'aroenli gore wao iwonlo.

4 Nle be bulia wao inle oviruanli, azuwe ga nloginle ikui yazyo nka' mpolo, nli nago ndondui, ewonjo zi ga luke g'orowa; azue ga vanginl' ikui yazyo ina, azue vende pazanlanla g'ozyo wi ntye yodu.

5 Nle be suminla Jehova go jenla nka' mpolo nli nago ndondui y'anlogio n'awnânlaga.

6 Nle be bulia Jehova inlě, anlaga, wi r'omo n'onlumb' omo wi re gore waodu; ndo zinlâ z'apakili wao go denda, ndo venâ zye' zâma zi dego wao, zi re wao pikilia pa go denda.

7 Oviro, azuwe ga zuminle aveviza vâvâ nkambinli yao; yenlâ kâ w'agotize onloŋe onlumbu w'oganganlo wě.

8 Yenlâ avazanganli Jehova wao avila vâvâ g'ozyo wi ntye yodu; n'arigi wao noge nka' mpolo:

9 Yenlâ avelio ini nyě inlě Bebal, kânde vâvâ Jehova avevizi nkambinli yi ntye yodu; n'avila vâvâ avazanganli Jehova wao g'ozyo wi ntye yodu.

10 Sinlâ n'imbamba n'imbamba si Syëm; Syëm aroenli onlěro wi nkama y'impuma, kâ yě janla Arfaxad enlingo z'anlingo piaganla pa impum' imbanli.

11 Nle be doanla Syëm, ayě janla p'Arfaxad, aloanla nkama s'impuma ntyanli; n'ayanliě awanloŋe n'awanto.

12 Nle be doanla Arfaxad agomi m'impum' araro n'impum' itanli, ayanliě Sela.

13 Arfaxad aloanli, ayě janla pa Sela, nkama s'impuma nai n'impum' iraro, ayanliě awanloŋe n'awanto.

14 Nle be doanla Sela agomi m'impum' araro, ayanliě Eber.

ntyē, be toa kě inle, om' edu o dēnga miē e be jonla miē.

15 Nl'awulinliö yě nli Jehova inle, sambo om' edu o jonla Ken e be kundo nyōngá orōgenlo. Nle be fela Jehova elingilio gore Ken, om' edu o dēngě e vende jonlē.

16 Nle be dubua Ken g'ozyo wi Jehova aloanla gw'inlōngá nyi Nōd go tōngwa nli nkombe g'ozamba wi Iden.

17 Nl'amienli Ken amia oñant' wě, be pundigě ayanla Inök, nl'anlogi yě nka' mpolo ašelia inla nyi nka' mpolo g'inla ny'onwanli wě Inök.

18 Nla gore Inök ayanlio Airad, nle be janla Airad Mahujeěl, nle be janla Mahujeěl ayanla Methuseěl, ndo Methuseěl ayanli Lemak.

19 Nle be bönga Lemak gore yēmě awōng' anto ašanli, inla ny'olonga ny'vegagi Ada, nl'inla nya w'ašanli ny'vegagi Zila.

20 Ayanli Ada ayanla Jebal, avegagiě rere ya w'ilako, nla mōngi wi nliw' inyare.

21 Inla ny'onwāngi yě nle Jubal, ayě nle rere y'anlaga waodu wi kota ntyambi nl'ibeka.

22 Zila kě ayanli Tubal Ken, onlējisi w'oguvaguvi edu wi nyenlia nl'imianga; nl'onwāngwe wi Tubal Ken onwanto nle Neama.

23 Nle be bulia Leměk awulinlia anto wě inle, Ada nli Zila, voganlionli inyoī nyam,

anluwe, anto wi Lemak, kâ jâgâln' igambi nyam: kânde mi are jonla p'onlomi gw'ibânjo sam, n'onwânlomi go nkazyi yam.

24 Jâgâ Ken akundinlo nyôngâ orôgenlo, rēti Lemēk agomi orôgenlo n'inyongâ orôgenlo.

25 Nl'avâ mienli Adam amia owant wě, kâ yě janl' onwânlomi avelia inli nyě inle Sěth, kânde Anyambiě are pa pa miě olond' onwēnle gw'inyanga nyi Eběl, o yonlio nll Ken.

26 Nla gore Sěth ayēmě kě ayanli' onwânlomi, n'avweliě inli nyě inle, Inös; nle be pakilia awânlaga go tēta inla nyi Jehova.

EWONJO V.

ZINLĀ n'ezango z'imbamba n'imbamba si Adam, go ntyugu y'avangi Anyambiě avang' oma, n'egâlanli z'Anyambiě z'avangiě yě.

2 Onlomi n'omianto avangiě wao, azavinla wao avelia anli mao inle, Adam, go ntyugu y'avangio wao.

3 Nl'aloanli Adam nkama n'agomi m'impum' araro ayanla onwânlomi mpanginli yě n'egâlanli zě avelia inli nyě inle, Sěth.

4 Nl'intyugu si Adam ayě janla pa Sěth, s'aroenli nkama s'impuma ěnlēnlai n'ayanliě swanlomi n'awanto.

5 Nl'intyugu si Adam sodu s'aloanlio ndě

s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'agomi m'impum' araro, n'ayuwě.

6 Nl'aloanli Sěth nkama y'impuma n'impum' itanli ayanla Inös.

7 Nl'aloanli Sěth, ayě janla pa Inös, nkama s'impuma ěnlěnlai n'impuma orögenlo ayanliě awanlomi n'awanto.

8 Nl'intyugu si Sěth sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'igomi n'impum' imbanli, n'ayuwě.

9 Nl'aloanli Inös agomi m'impuma enlâgom, ayanla Kenan.

10 Nle be doanla Iöns, ayě janla pa Kenan, nkama s'impuma ěnlěnlai n'igomi n'impum' itanli n'ayanliě awanlomi n'awanto.

11 Nl'intyugu si Inös sodu s'aroenli nkama s'impuma enlâgom n'impum' itanli, ayuwě.

12 Nl'aloanli Kenan agomi m'impuma orögenlo ayanla Mahalelil.

13 Nle be doanla Kenan, ayě janla pa Mahalelil, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai n'agomi m'impum' anlai, n'ayanliě awanlomi n'awanto.

14 Nl'intyugu si Kenan sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'igomi ny'impuma, ayuwě.

15 Nl'aloanli Mahalelil agomi m'impum' orowa n'impum' itanli, ayanla Jerěd.

16 Nle be doanla Mahalelil, ayě janla pa Jerěd, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai n'a-

gomi m'impum' araró, n'ayanliě awanlome n'awanto.

17 Nl'intyugu si Mahalelil sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlěnlai n'agomi m'impuma ěnlâgom n'impum' itanli, n'ayuwě.

18 Nl'aloanli Jerěd nkama y'impuma n'agomi orořa n'impum' imbanli n'ayanliě Inök.

19 Nle be doanla Jerěd, ayě janla pa Inök, aloanla nkama s'impuma ěnlěnlai, n'ayanliě awanlome n'awanto.

20 Nl'intyugu si Jerěd sodu s'aroenli nkama s'impuma ěnlâgom n'agomi orořa n'impum' imbanli, n'ayuwě.

21 Nl'aloanli Inök agomi m'impuma orořa n'impum' itanli, n'ayanliě Methusela.

22 Nl'aganganl' Inök n'Anyambiě, ayě janla pa Methusela, nkama s'impuma ntyaro, ayanl' awanlome n'awanto.

23 Nl'intyugu si Inök sodu s'aroenli nkama s'impuma ntyaro n'agomi orořa n'impum' itanli.

24 Nl'aganganli Inök n'Anyambiě, nla ě pegaga, kânde Anyambiě awöngiě.

25 Nl'aloanli Methusela nkama y'impuma n'agomi ěnlěnlai n'impum' orögenlo, n'ayanliě Lemak.

26 Nle be doanla Methusela, ayě janla pa Lemak, aloanla nkama simpum' orögenlo n'agomi ěnlěnlai n'impum' imbanli, n'ayanliě awanlome n'awanto.

27 Nl'intyugu si Methusela sodu s'avegagi nkama s'impuma ěnlâgom' n'agomi oroĵa n'impuma enlâgom, n'ayuwě.

28 Nle be doanla Lemak nkama y'impuma n'agomi ěnlěnlai n'impum' imbanli ayanl' oŋwânlome.

29 Nle be fweliě ini nyě inlě, Noa, inlě, winlâ nle yě o be sindia zuwe gw'evilo zazyo nla gw'ijanja s'agâ mazyo g'oŋwanja wi ntye yi re Anyambiě sava pa.

30 Nle be doanla Lemak, ayě janla pa Noa, aloanla nkama s'impuma ntyanli n'agomi ěnlâgom n'impum' itanli, ayanl' awanlome n'awanto.

31 Nl'intyugu si Lemak sodu s'aroenli nkama simpuma orōgenlo n'agomi orōgenlo n'impum' orōgenlo, n'ayuwě.

32 Nl'aroenli Noa nkama s'impuma ntyanli g'onlěrō wě: n'ayanli Noa Syěm, Ham, ni Jefěth.

EWONJO VI.

NL'AROENLI inlě, anlaga w'avakili bunla g'ozyo wi ntye n'ayanlio awanto gore wao.

2 Nle be jenla awa w'Anyambiě ayenl' awanto w'anlaga inlě, w'aroenli eranga n'awōngi wao anto w'avinjio wao gore wao du.

3 Nle be bulia Jehova awulia nlě, inlinli nyam nyi be syázyaga n'anlaga egombe

zodu, kânde ayě nle ozyonli, ge intyugu sě si be doanla nkama nl'agomi m'impum' ambanli.

4 Avegagi ijaiant gò ntye gw'intyugu mě, nl'awa' w'Anyambiě jinginla pa gore awanto w'anlaga, ayanli wao awanla gore wao, winlâ, w'aroenli anloñe wi ngulu avila gw'alonga, anloñe w'enlumi.

5 Nle be jenla Jehova ayenla inlě, ibe s'anlaga s'awunli polo go ntye, nl'ipikili edu s'imondâ s'orěmi wě s'aroenli sibe sintevo ntyug' wedu.

6 Nle be niga Jehova anliga nkonde kânde avangi anlaga go ntye, nla yo y'azyâkâli orěmi wě.

7 Nle be bulia Jehova awulia ně, m'be jiliza anlaga, w'avangio miě, avila g'ozyo wi ntye; anlaga, nl'inyama, nli ya yi danda-landa, nl'inyânli s'orowa, kânde mi anigi nkonde gw'avangi miě wao.

8 Ndo Noa alěng' ikěsi gw'antya mi Jehova.

9 Sinlâ nle mbamba nl'imbamba si Noa: Noa avegagi oma w'ogore nl'omiënle gw'egombe zě; nle be kanganla Noa aganganla nl'Anyambiě.

10 Nle be janla Noa ayanl' awanlome araro, Syem, Ham, nli Jefeth.

11 Ntye kě y'aluó y'afevi g'ozyo w'Anyambiě; nli jonlia ntye raliě nli mbao.

12 Nle be ponla Anyambië avonla go ntye ;
ndo vonla, y'aluó y'afevi, kânde izyonli yodu
y'avegagi feviza pa nkëndinli yë go ntye.

13 Nle be bulia Anyambië awulinlia Noa
inlë, ntyai y'izyonli yodu y'abienli g'ozyó
wam: kânde ntye y'ayonli nli mbao nla
wao; ndo vonla, m'be jiliza wao avila go
ntyé.

14 Vanginl' oku' wâ owatanga wi rere yi
Gofër; vanga kë inântye g'owatanga, kâ
kila wo ojo go gare nla g'ozamba.

15 Yinlá nle ntyali yi be pango ndá we,
elavinli z'owatanga zi ga loanle nkama
s'ikubit ntyaro, n'evendinli agomi m'ikubit
atanli, n'agomi m'ikubit araro gw'idondua.

16 Isyangala nyi ga vango g'owatanga,
mënliza nyo kubit *mâri* avila gw'igonlo.

17 Ndo vonla, miëmë, mi бага ënlingo
z'anlingo go ntye, go jiliza izyonli yodu yi
re n'onwëi w'eñenlá avila g'odolongo w'o-
rowa: ezâm' edu zi re go ntye zi be juwa.

18 Ndo mi be doanliza njëki yam gore wë,
kâ wë jinginla g'owatanga, awë, n'awanli
wâ anloñe, n'owant' wâ, n'anto w'awanli yâ
nla wë.

19 Ndo ezâm' edu z'eñenlá gw'izyonli yodu,
vanli vanli, g'onlõng' wedu zi ga yinginle
g'owatanga go penjavenja yo bö gore wë, yi
ga loanle enloñe n'ezanto.

20 Gw'inyânli s'orowa onlõngá wao, nli

vuginlia onlõngâ wao, n'ezâm' edu zi danda-landa go ntye onlõngâ wě, vanli g'onlõng wedu, yi ga vie gore wě go penjavenja yo bõ.

21 Ndo wõnga gore wě gw'inya sodu si nyo, kâ kenja gore wě; si ga loanle inya gore wě nla gore so,

22 Nle be denda Noa g'osaon wedu w'azombio yě n'Anyambiě, yenlâ alendiě.

EWONJO VII.

NLE be bulia Jehova awulinlia Noa inlě, yinginl' awě nli nag' wâ yodu, kânde mi are jenlâ pa oma w'ogore g'ozyo wam gw'igwěra nyinlâ.

2 Ndo gw'evuginli edu zi re jâmbua pa, wõnga gore wě, orõgenlo orõgenlo, enlome n'ezanto zě, ndo go nyami edu yi re yi zye pupu, mbanli, nome nli nyanto.

3 Nla go nyânli edu y'orowa orõgenlo orõgenlo nome nli nyanto, go penjavenjâ ilonda bõ g'ozyo wi ntye yodu.

4 Kânde ntyugu orõgenlo viaganlo mi be nâgize ningo go ntye vâ agomi m'imânda anlai n'agomi m'igwěra anlai; n'ezâm' edu zi re bõ z'avangio miě, zi be jilizo avila g'ozyo wi ntye.

5 Nl' alendi Noa oson wedu w'azombio yě nli Jehova.

6 Ndo Noa avegagi nkama s'impuma oroŝa gw'aroenli enlingo z'anlingo go ntye.

7 Nle be jinginla Noa, n'awanli wě anlome, n'owanto wě, n'anto w'awanli wě n'ayě, ayinginla g'owatanga, avila g'ozyo w'anlingo m'enlingo.

8 Nl'evuginlia eyâmbui, n'inyama si re si zye pupu, n'inyânli, n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye.

9 Nle be jinginla vanli vanli ayinginla gore Noa g'owatanga, enlome n'ezanto, ga nt'azombio Noa n'Anyambiě.

10 Nl'aroenli ntyugu orögenlo piaganla pa, n'anlingo m'enlingo m'avegagi go ntye.

11 Gw'inkama s'impuma oroŵa gw'ömenlâ zi Noa, g'ogwěli w'imbanli, gw'igomi ny'intyugu n'intyugu y'orögenlo y'ogwěli, go ntyugu mě, imbenli si mbenli mpolo s'ayaruarui, n'asyangala m'orowa m'anlungunlio.

12 Ndo ningo y'avegagi go ntye agomi m'iwand' anlai n'agomi m'igwěr' anlai.

13 Go ntyugu měmo ayinginli Noa nli Syēm nli Ham nli Jefēth awanlome wi Noa, n'owanto wi Noa, n'anto araro w'awanlome wě nla wao g'owatanga.

14 Wao, nli nyami edu onlōngâ wě, n'evuginli edu onlōngâ wě, n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye onlōngâ wě, nli nyânli mpolo edu onlōngâ wě, nli nyânli edu nyan-go onlōng' wedu.

15 Nle be jinginla yo gore Noa g'owatanga

vanli vanli, gw'izyonli yodu yi re n'ongwëi w'emenlâ.

16 Nla yo y'ayinginli enloñe n'ezanto gw'izyonli yodu, ga nt'azombio yë n'Anyambië, Nl'anlunjio yë nli Jehova gogo.

17 Ndo enlingo evolo z'vegagi agomi m'ntyugu anlai go ntye, n'anlingo m'awunli arombinla owatanga, n'ayanginli wo gw'igonlo nyi ntye.

18 Nle be pend' anlingo awunla polo go ntye, n'owatango w'agëndi g'ozyo w'anlingo.

19 Nl'avendagi anlingo polo go ntye, n'avugi inomb' impolo sodu si re g'odolongo w'orowa.

20 Nle be pend' anlingo igomi ny'ikubit n'ikubit ntyanli gw'igonlo, avugio inomba sodu.

21 Nle be juwa izyonli yodu yi këndagënda go ntye, nlâ inyânli nli vuginlia n'inyama n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye, n'om' edu.

22 Ezâm' edu z'avel' onwëi w'emenlâ g'ozyâgunla; wao du w'vegagi go ntye yakaka, w'ayuwi.

23 Nle be jilizo ezâm' edu z'emenlâ go ntye yakaka, nlâ anlaga, nlâ vuginlia, nli ya yi dandalanda go ntye, n'inyânli s'orowa, w'azyazyo avila go ntye; ndo Noa ariganli ayë dadië nla wao wavegagi nla yë g'owatanga.

24 Nle be pend' anlingo go ntye nkama n'agomi m'intyngu atanli.

EWONJO VIII

NLE be jonginlia Anyambië ayonginlia Noa, n'ezâm' edu z'emenlá, nli nyami edu y'avegagi nla yë g'owatanga; Anyambië aviaganlizi ompunga go ntye, nle be po' anlingo.

2 Nle be nunjo imbenli s'orönga n'asyangala, m'orowa, nli ningo y'orowa y'azimbio.

3 Ndo anlingo m'avinli avila go ntye, nkëndaga nli fwinliaga; ndo nkama n'agomi m'intyugu atanli anlingo m'avoenli.

4 Nle be siga owatanga ogwëli orögenlo, gw'igomi ny'intyugu n'intyugu orögenlo s'owëli gw'inomba si Ararat.

5 Ndo anlingo m'agëndagi ayamaga koanga g'ogwëli w'igomi, ndo g'ogwëli w'igomi, go ntyugu nonga y'ogwëli, intyai s'inomba s'ayenlio.

6 Ndo agomi m'intyugu anlai piaganla pa, Noa anlungunl' isyangala ny'owatanga ny'avangio ndë.

7 Nle be kâgunlië nkombenlono, n'agâgwi yo agëndagënda kao anlingo m'agaminli go ntye.

8 Agâgunli kë menga avila gore yë, go jena, j'anlingo m'apoenli avila g'ozyo wi ntye.

9 Ndo menga yi dëng' ijâwa gw'igando nyi

ntyozyo yě, nle be fwiniã yo gore yě g'owatanga, kânde anlingo m'vegagi g'ozyo wi ntye yodu. Nle be davinlě ogâ wě, agota yo, aãaga yo gore yě g'owatanga.

10 Ayěngěri yě ntyugu orōgenlo s'inyěnlē, avâ tomi yě menga avila g'owatanga.

11 Ndo menga y'aãienli gore yě nkolu, ndo vonla, avegagi n'owavi wi fig dulo pa g'ogwanli wě; nle be mia Noa inlě, anlingo m'apoenli avila go ntye.

12 Nl'ayěngěriě ntyugu orōgenlo sinyěnlē, nle be fâ tomě menga, y'aroenli yi fwiniã gore yě nyěnlē.

13 Nl'aroenli gw'inkama simpuma oroãa n'ompum' omâri, g'ogwěli olonga, nli ntyugu nonga y'ogwěli, anlingo m'aluó m'akaminli go ntye; ndo Noa aroombi eponga z'owatanga ayenla, ndo, vonla, ozyo wi ntye w'aluó w'akaminli.

14 Ndo g'ogwěli w'imbanli, gw'agomi m'ityugu ambanli nli ntyugu y'orōgenlo y'ogwěli, ntye y'ayomi.

15 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Noa inlě;

16 Gâgwa g'owatanga, awě n'owant' wâ, n'awanli wâ anlome, n'anto w'awanli wâ nla wě.

17 Nl'ezâm' edu z'emēnlâ zi re nla wě, gw'izyonli yodu, n'inyânli nli vuginlia, n'ezâm' edu zi dandalanda go ntye; gâgunlia yo

nl'awě, inlě yi ga wunlage, go ntye, njanlaga nli bunlaga.

18 Nle be kâgwa Noa nl'owant' wě, nl'awanli wě anlome, nl'anto w'awanli wě nla yě.

19 Nli nyami edu, nl'ezâm' edu zi dandalanda, nli nyânli edu, ezâm' edu zi dandalanda go ntye, gw'inlõngâ yao y'agâgwi g'owatanga.

20 Ndo Noa anlogi eseka gore Jehova, nle be böngě go nyami edu yi njâmbui nli nyânli edu yi njâmbui, ayira gw'eseka.

21 Ndo Jehova anlunli nkango mbia, nle be bulia Jehova g'orěmi wě inlě, mi be fâ sava ntye nyënle gw'inyanga ny'onjwânлага, kânde mpivinli y'orěmi wě yi re mbe avila gw'erumbe zě, mi be fâ bola kě nyënle ezâm' edu z'emenlâ ga nt'are miě denda pa.

22 Olingo wi be doanla ntye, iběnlâ nl'itenla, ifwi nli mpiu, ntyanja nl'enloño, nl'owanda nl'ogwěra yi be mana.

EWONJO IX.

NDO Anyambiě azavinli Noa nl'awanli wě anlome, awulinlia wao inlě, yanlanli kâ bunlaganli ayonliza ntye.

2 Nl'iti sanli nl'ifangi sanli si be doanla go nyami edu go ntye, nla go nyânli edu y'orowa, nla gw'ezâm' edu zi dandalanda go ntye, nla go věřě yodu yi mbenli mpolo; gw'agâ mâ re yo po pa.

3 Ezâm' edu z'emenlâ zi këndagënda zi re sinya gore nluwe, vanganli eb' evezyo mi apenli nluwe yâma yodu.

4 Ndo ozyonli nl'emenlâ zě, ntyinli yě, anyanli yo.

5 Ndo reti ntyinli yanli yi menlâ yanli m'be bambia yo; avila g'ogâ wi nyami edu mi be bambia yo; avila g'ogâ w'oma, nl'avila g'ogâ w'onwâng' wedu w'oma, m'be bambia emenlâ z'oma.

6 Ayě o poviza ntyinla y'oma, nl'oma ntyinli yě yi be povizo; kânde gw'egâlanli z'Anyambiě avangiě oma.

7 Ndo anluwe, yanlanli kâ bunlaganli avenda go ntye, mbunlaganli go yo.

8 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Noa nl'awanli wě anlome nla yě inle,

9 Vonla, mi be doanliza njeki yam gore nluwe nla gore ilondi yanli go nyumi yanli,

10 Nla gw'ezâm' edu z'emenlâ zi re nl'anluwe, gw'inyânli nla go vuginlia, nla go nyami edu yi ntye yi re nl'anluwe, gw'ezâm' edu zi kâgwa avila g'owatanga go nyami edu yi ntye.

11 M'be doaniza njeki yam gore nluwe inle, izyonli yodu yi be fâ teno nl'anlingo m'enlingo evolo, be doanla kě nyënle enlingo evolo zi jiliza ntye.

12 Nle be bulia Anyambiě inlě, zinlâ nle elingilio zi njeka yi pango ntyâ miě ntyâ

wě, n'ezâm' edu z'eñenlâ zi re n'anluwe gw'imbamba n'imbamba s'egombe zodu.

13 Mi fela mbumba yam gw'evindi, yi be doanla elingilio zi njeka ntyâ miě ntyâ ntye.

14 Ndo be toa ja mi apindi' evindi go ntye, mbumba yi be jeno gw'evindi.

15 Kâ mi ajonginlia njeki yam yi re ntyâ miě ntyâ nluwe, ntyâ ezâm' edu z'eñenlâ gw'izyonli yodu; be doanla kë nyēnle anlingo m'enlingo evolo zi jiliz' izyonli yodu.

16 Ndo mbumba yi be doanla gw'evindi, kâ mi aponla yo ayonginlia njeka y'egombe zodu ntyâ Anyambiě ntyâ ezâm' edu z'eñenlâ, gw'izyonli yodu yi re go ntye.

17 Nl'awuli Anyambiě awulinlia Noa inlě, zinlâ n'elingilio zi njeka, yi re miě panga pa ntyâ miě ntyâ izyonli yodu yi re go ntye.

18 Nl'awanla wi Noa w'agâgwi g'owatanga w'avegagi Syēm, Ham, nli Jefēth; ndo Ham avegagi rere yi Kenean.

19 Winlâ araro nle awa wi Noa; ndo avila gore winlâ ntye yodu y'azyambio.

20 Ndo Noa awakili doanla ombilo wi ntye, kâ yě bēnla ntyaga y'igâli.

21 Nle be jōngě ivě awōngo; nl'avegagiě tēlě g'okanji wě.

22 Nle be jenla Ham rere yi Kenean ayenla otēlě wa reri yě, awulinliě awōngi yě avanli gw'igala.

23 Nle be bönga Syëm nli Jefëth awönga ngâi mpolo, aralia yo gw'ivëgi yao waŵanli, agënda nli nyuma, avuga otëlë wa reri yao; n'l'azyo mao m'avegagi go nyuma, kâ w'aye-nle o tëlë wa reri yao.

24 Nle be nöngwa Noa avila gw'ivë *ny'ayö-ngio ndë*, amia nt'alendi onwanli yë orumbe gore yë.

25 Nle be bulië inlë, ozyavo gore Kenean, e ga loanle nyongo y'inyongo gore awa reri yë.

26 Nl'awulië inlë, ozyavinlo gore Jehova Anyambië yi Syëm, Kenean kë e ga loanle nyongo yë.

27 Anyambië e be bunliza Jefëth, kâ yë doanla gw'ikanja yi Syëm, Kenean kë e be doanla nyongo yë.

28 Enlingo z'anlingo piaganla pa, aloanli Noa nkama s'impuma ntyaro n'l'agomi m'impum atanli.

29 Ndo intyugu si Noa sodu s'aroenli nkama s'impuma enlâgom n'l'agomi m'impum' atanli, ayuwë.

EWONJO X.

NDO sinlâ nle imbamba n'l'imbamba s'awanlome wi Noa, Syëm, Ham, nli Jefëth; n'l'ayanlio gore wao awanlome, enlingo z'anlingo piaganla pa.

2 Awanlome wi Jefëth; Gomar, nli Mr

gög, nli Medan, nli Jevan, nli Tubal, nli Mě-syěk, nli Tiras.

3 Ndo awanlome wi Gomar; Asykenaz, nli Rifěth, nli Togarma.

4 Nl'awanlome wi Jevan; Elaisya, nli Tarsyisy, nli Kitim, nli Dodenim.

5 Nla gore winlâ agerio inlěnge s'anlōngâ gw'intye sao, om' edu g'onlěmi wěmě, gw'imbuvi sao gore anlōngâ.

6 Ndo awanlome wi Ham; Kusy, nli Misraim, nli Fut, nli Kenean.

7 Ndo awanlome wi Kusy; Seba, nli Havila, nli Sabta, nli Reama, nli Sabteka: nl'awanlome wi Reama; Syeba, nli Dedan.

8 Ndo Kusy ayanli Nimröd; nle be pakiliě penda nli ngulu go ntye.

9 Ayěmě avegagi omběnlâ oyâli g'ozyo wi Jehova; yenlâ bulio inlě, ga Nimröd omběnlâ oyâli g'ozyo wi Jehova.

10 Ndo ipakilia s'inlōngâ nyě s'avegagi Beběl, nli Erak, nli Akěd, nli Kalne, go ntye yi Syainar.

11 Nl'agâgwi Asyur go ntye měyânlâ anloga Niniva, nli Rihobōth nka' mpolo, nli Kela.

12 Nli Resen ntyâ Niniva ntyâ Kela, meyâ nka mpolo.

13 Nli Misreim ayanli Ludim, nli Anemim, nli Lehebim, nli Naftuhim.

14 Nle Pathrusim, nli Kěsluhim, (nl'agâgwi gore yě Felistim), nli Kaftorim.

15 Nle be janla Kenean ayanla Sidön njaliě yě nome, nli Hěth,

16 Nli Jebusaite, nli Amorait, nli Gěrgesait,

17 Nli Haivait, nli Arkait, nli Sainait,

18 Nli Arvadait, nli Zimorait, nli Hemathait;
n'lisaon yinlâ manla pa, imbuvi y'Ikeneanait s'avazanganli.

19 Nl'ikombinla si ntye y'Ikeneanait s'avegagi avila go Saidön, go be këndâ go Girar, koanga go Geza, go be këndâ go Södöm, nli Gomöra, nli Adma, nli Ziboim, koanga go Lesya.

20 Winlâ nle awanlome wi Ham gw'imbuvi sao, gw'inlěmi yao, n'intye sao, n'anlōngâ mao.

21 Nla gore Syěm, rere y'awanlome waodu wi Iber, onwârere wi Jefěth, y'onlěrö, vanganli gore yě ayanlio awanla.

22 Nl'awanla wi Syěm, w'avegagi Elam, nli Asyür, nli Arfaxad, nli Lud, nli Eram.

23 Nl'awanla wi Eram, w'avegagi Uz, nli Hul, nli Gethur, nli Masy.

24 Ndo Arfaxad ayanli Sela, nle be janla Sela Eber.

25 Nle be janlo gore Eber awanlome aŵanli; ina ny'olonga nle Pilěg, kânde gw'intyugu sě ntye y'agerio; n'lina ny'onwângi yě nle Jöktan.

26 Ndo Jöktan ayanli Almodad, nli Selaf, nli Hazěrmavath, nli Jera,

27 Nli Hadoram, nli Uzal, nli Dikla,
 28 Nli Obal, nli Ebimeal, nli Syeba,
 29 Nli Ofir, nli Havaila, nli Jobab; winlâ
 waodu w'avegagi awanla wi Jöktan.

30 Ndo aloanlo mao m'avegagi avila go Me-
 sya, go nkova yi këndâ go Sefar, nomba yi
 re go tōngwe nkombe.

31 Winlâ nle awanla wi Syëm n'l'imbuvi
 sao, n'inlëmi yao, gw'intye sao, n'anlōngâ
 mao.

32 Sinlâ n'l'imbuvi s'awanlome wi Noa,
 n'imbamba n'imbambi sao, gw'anlōngâ mao;
 ndo avila gore 'winlâ anlōngâ m'agerio go
 ntye, enlingo z'anlingo piaganla pa.

EWONJO XI.

NLI ntye yodu y'avegagi n'onlumb' omo,
 n'igamb' imo.

2 N'aroenli gw'agëndi wao avila go tōngwa
 nli nkombe, w'alëngi odëdë go ntye yi Syai-
 nar, n'aloanli wao vâvâ.

3 Be bulia wao onlome gore oganganlo wë
 inle, Oviruanli, azue ga vange ibrik avezya
 so njâlizaga; n'aroenli gore wao ibrik gw'a-
 do, n'ojo nlambe w'aroenli gore wao iwonlo.

4 Nle be bulia wao inle oviruanli, azuwe
 ga nloginle ikui yazyo nka' mpolo, nli nago
 ndondui, ewonjo zi ga luke g'orowa; azue ga
 vanginl' ikui yazyo ina, azue vende paza-
 nganla g'ozyo wi ntye yodu.

5 Nle be suminla Jehova go jenla nka' mpolo nli nago ndondui y'anlogio n'awnânlaga.

6 Nle be bulia Jehova inlě, anlaga, wi r'omo n'onlumb' omo wi re gore waodu; ndo zinlâ z'apakili wao go denda, ndo venâ zye' zâma zi dego wao, zi re wao pikilia pa go denda.

7 Oviro, azuwe ga zuminle aveviza vâvâ nkambinli yao; yenlâ kâ w'agotize onloñe onlumbu w'oganganlo wě.

8 Yenlâ avazanganli Jehova wao avila vâvâ g'ozyo wi ntye yodu; n'arigi wao noge nka' mpolo:

9 Yenlâ avelio ini nyě inlě Bebal, kânde vâvâ Jehova avevizi nkambinli yi ntye yodu; n'avila vâvâ avazanganli Jehova wao g'ozyo wi ntye yodu.

10 Sinlâ n'imbamba n'imbamba si Syëm; Syëm aroenli onlěro wi nkama y'impuma, kâ yě janla Arfaxad enlingo z'anlingo piaganla pa impum' imbanli.

11 Nle be doanla Syëm, ayě janla p'Arfaxad, aloanla nkama s'impuma ntyanli; n'ayanliě awanloñe n'awanto.

12 Nle be doanla Arfaxad agomi m'impum' araro n'impum' itanli, ayanliě Sela.

13 Arfaxad aloanli, ayě janla pa Sela, nkama s'impuma nai n'impum' iraro, ayanliě awanloñe n'awanto.

14 Nle be doanla Sela agomi m'impum' araro, ayanliě Eber.

15 Nle be doanla Sela, ayě janla pa Eber, nkama s'impuma nai n'impum' iraro, ayanliě awanloñe n'awanto.

16 Ndo Eber aloanli agomi m'impum' araro n'impum' inlai, ayanliě Pelěg.

17 Nle be doanla Eber, ayě janla pa Pelěg, nkama s'impuma nai n'agomi m'impum' araro, ayanliě awanloñe n'awanto.

18 N'aloanli Pelěg agomi m'impum' araro, ayanliě Ru.

19 Nle be doanla Pelěg, ayě janla pa Ru, aloanla nkama s'impuma mbanli n'impuma ěnlâgom, ayanliě awanloñe n'awanto.

20 Nle be doanla Ru agomi m'impum' araro n'impum' imbanli ayanliě Sirug.

21 Nle be doanla Ru, ayě janla pa Sirug, aloanla nkama si'impuma mbanli n'impum' orōgento, ayanliě awanloñe n'awanto.

22 Nle be doanla Serug agomi m'impum' araro, ayanliě Nehör.

23 N'aloanli Serug, ayě janla pa Nehör, aloanla nkama si'impuma mbanli, ayanliě awanloñe n'awanto.

24 Nle be doanla Nehör aloanla agomi m'impum' ambanli n'impuma ěnlâgom, ayanliě Tira.

25 N'aloanli Nehör, ayě janla pa Tira, aloanla nkama y'impuma n'igomi n'impuma ěnlâgom, ayanliě awanloñe n'awanto.

26 N'aloanli Tira agomi m'impuma orō-

genlo ayanlië Ebream, nli Nehör, nli Heran.

27 Sinlä, n'imbamba n'imbamba si Tira : Tira ayanli Ebream, nli Nehör, nli Heran ; nle be janla Heran ayanla Löt.

28 Nle be donge juwa Heran gw'alonga nla reri yë Tira ; go ntye y'ayanlio yë, go Ur y'Ikaldi.

29 Nle be bönga Ebream nli Nehor awönga gw'ikui yaomë anto ; ina ny'owanto wi Ebream nle Sera ; n'ina ny'owanto wi Nehör nle Milka ; onwänwanto wi Heran, rere yi Milka, nli rere yi Iska.

30 Ndo Sera aroenli nkeli, e pegaga n'önwanla.

31 Nle be bönga Tira awönga Ebream onwanli yë onlofne, nli Löt onwa wi Heran, onwa w'onwanli yë ; nli Sera owanto wi Ebream onwanli yë onlofne : nle be kágwa wao nla yë avila go Ur y'Ikaldi go kënda go ntye yi Kenean ; n'avienli wao go Keran aloanla vâvâ.

32 Ndo intyugu si Tira s'avégagi nkama s'impuma mbanli n'impum' itanli, n'ayuwi Tira go Keran.

EWONJO XII.

NLE be bulia Jehova awulinlia Ebream inlë, gágwa gw'inlöngâ nyâ, nla gw'imbuvi sâ, n'avila go nago ya reri yâ, *agënda* gw'inlöngâ nyi be teva mië wë.

2 Ndo mi be pangâ inlôngâ ivolo azavinlâ, n'l'avendiz' ini nyâ; awě kě o be savinlo.

3 Ndo mi be savinla wao môngi wi savinlâ, nla wao wi savâ mi be sava wao; n'l'anlôngâ modu mi ntye mi be savinlo gore wě.

4 Yenlâ agěndi Ebream ga nt'awuli Jehova awulinliě; Lôt kě agěndi nla yě; ndo Ebream avegagi agomi m'impuma orógenlo n'l'impum' itanli gw'alubwi yě go Keran.

5 Ndo Ebream awôngi Sera y'owant' wě, nli Lôt, onwa' w'onwareri yě onloŕme; n'l'anlivi mao modu m'anlivio wao, nli môngi w'alěngio wao go Keran; kâ wao kâgwa agěnda gw'inlôngâ nyi Kenean; nla gw'inlôngâ nyi Kenean agěndi wao.

6 Nle be piaganla Ebream go ntye agěnda go mbora yi Syikěm, koanga go mbimu yi More: n'l'Jkeneanait s'avegagi egombe mě go ntye *meyâ*.

7 Nle be jenlanla Jehova gore Ebream, awulinliě yě inlě g'olondi wâ m'be pa ntye yinlâ; nle be nogě vâvâ mbora yi ntyago gore Jehova y'ayenlanli gore yě.

8 Nle be torě vâvâ agěnda go nomba go tóngwa nli nkombe go Běthel, nle be nogě olako-Běthel, g'ozamba wi mbenli mpolo, nli Ai go tóngwa nli nkombe, vâvâ anlogi yě mbora yi ntyago gore Jehova aveliaga ina nyi Jehova.

9 Nle be kanganla Ebream agēnda nkanlagaga go nkova y'olomba.

10 Nl'aroenli njanla mpolo go ntye; nle be suminla Ebream go Ijipt, aloanla vāvā, kānde njanla y'aliri polo go ntye.

11 Nl'aroenli gw'azyusyē piērē go jinginla go Ijipt, awulinli Sera y'oŋant' wē inlē, vonla, mi avoro inlē, awē oŋanto w'eranga zi mepē jenlo.

12 Yenlā be toa jâgâ Ijiptian w'ajenlā wi be buliā nlē, winlā nle oŋant' wē, kâ wao jonla miē, ndo wi be penjavenjâ bō.

13 Kâkâlā, wulia nlē, awē oŋwāngi yam oŋwanto, yenlā kâ doanla mbiambiē gore miē gw'inyangi nyâ, kâ inlinli nyam doanla bō g'oŋwanji wâ.

14 Nl'aroenli gw'aŋienli Ebream go Ijipt, Ijiptian w'ayenli oŋanto inlē, ar' erang' e-volo.

15 Nl'inlam' impolo si Fereo s'ayenliē kē, kâ wao suminliē gore Fereo, nlē be bōng'owanto go nago yi Fereo.

16 Nle be janjinlē Ebream mbiambiē g'oŋwanji wē, nl'avegagiē nl'adâambe nl'inyare, nl'iburu inome, nl'inyongo inome, nl'inyongo inyanto, nl'iburu inyanto, nl'ikamēl.

17 Nle be jenliza Jehova ayenliza Fereo nli nag' we azyingo ampolo gw'inyanga nyi Sera y'oŋanto wi Ebream.

18 Nle be fwelia Fereo aŋelia Ebream

awulia inlě, ezande zinlâ zi re wě denda pa gore miě? ezande z'aroenliâ, o wulinlia miě inlě, ayě oñant' wâ.

19 Ezande z'awuliâ inlě, ayě oñwângi yâ oñwanto? yenlâ arâ bõngi miě yě oñant' wam; sambo, vonla, wõnga oñant' wâ kâ kěndaga.

20 Ndo Fereo azombi anloñe wě g'oñwanji wě; kâ yě tomě kěndaga, n' oñant' wě, n' ezâm' edu z'avegagi nla yě.

EWONJO XIII.

BE dubua Ebream go Ijpt, ayě n' oñant' wě, n' ezâm' edu z'avegagi nla yě; ni Lõt nla yě, g'olomba.

2 Nle be boñwa Ebream polo ni vuginlia ni syika yapupu nla yatenlatenla.

3 Be kěndě ogěndâ wě avila g'olomba agěnda go Běthel go mbora y'avegagi olako wě gw'alonga; ntyâ Běthel ntyâ Ai;

4 Go mbora yi ntyago y'avangio ndě gw'alonga, nle be fwelia Ebream vâvâ avelia ina nyi Jehova.

5 Ndo Lõt kě y'agěndi nla Ebream, avegagi n' olemba w'adâmbe, n'inyare, n'inlago s'akuku.

6 Ndo ntye yi kekize doanliza wao mbora mo; kânde yâmi yao y'avegagi yenge; kâ w'aloanlize go mbora mo.

7 Ndo aroenli inyoñanlo gore mõngi wi

penjavenja vuginlia yi Ebream nla gore mǝngi wi penjavenja vuginlia yi Lǝt. Ndo Ike-neanait n'l'Ipirezait w'aloanli kǝ go ntye.

8 Nle be bulia Ebream awulinlia Lǝt inlǝ; kǎkǎlǎ, g'arig' aloanle inyomǎnlo gore miǝ nla wǝ, nlǎ gore mǝngi yam nli mǝngi yǎ, kǎnde azuwe rere mo.

9 Ntye yodu yi zyele g'ozyo wǎ? Vǎngwana avila gore miǝ, kǎkǎlǎ; j'awǝ g'ogǎ onyantwǝ, gambǝnle miǝ g'ogǎ onlomiǝ; ndo j'awǝ g'ogǎ onlemiǝ, gambǝnle miǝ g'ogǎ onyantwǝ.

10 Nle be tombinla Lǝt antyǎ mǝ ayenla odǝdǝ wi Jǝrdan wodu tǝvia pa go mbori edu, Jehova ayilizaga rǎ Sǝdam nli Gomǝra, ga ntyaga yi Jehova egǎlani zi ntye yi Ijipt, go be biǎ go Zoar.

11 Nle be pinja Lǝt avinja odǝdǝ wi Jǝrdǝn agǝndaga go tǝngwa nli nkombe; nle be bangwana wao onloǝme avila gore onwǎreri yǝ.

12 Nl'alonli Ebream go ntye yi Kenean, ndo Lǝt aloanli gw'ink' impolo s'odǝdǝ, azyamb' olako wǝ go nkova yi Sǝdam.

13 Ndo anloǝme wi Sǝdam w'avegagi ave n'l'ifeva polo gore Jehova.

14 Nle be bulia Jehova awulinlia Ebream, Lǝt bangwana pa nla yǝ, inlǝ, rombinl' antyǎ mǎ kǎ ponla, avila go mbora yi re wǝ, go nkǎmi nla g'olomba, go tǝngwa nli nkombe, nla go mbenli mpolo.

15 Kânde ntye yodu yi jenlo ndâ, mi be pâ yo, nla gore awanli wâ egombe zodu.

16 Mi be panga awanli wâ ga ombuwutu wi ntye, yenlâ jâgâ oma kâ tang' ombuwutu wi ntye, gambënle awanli wâ kě wao kâ tango.

17 Gumanla kâ piaganlaga go ntye gw'e-lavinli zě n'evendinli zě, kânde mbe pâ yo.

18 Nle be tomba Ebream aromba olako wě, aŵia aloanla gw'imbimo si Mamre, si re go Hibrōn, kâ yě noga wâwâ mbora yi ntyago gore Jehova.

EWONJO XIV.

NL'AROENLI gw'intyugu si Amrefal oga wi Syainar, Ariōk oga w'Elasar, Kidarleomar oga wi Elam, nli Taidal oga w'anlōngâ ;

2 *Winlâ* w'agëndi gw'igâvi gore Bera oga wi Sōdōm, nli Birsya oga wi Gomōra, nli Syainab oga wi Adma, nli Syēmēbar oga wi Ziboim, nli oga wi Bela yo nle Zoar.

3 *Winlâ* waodu w'alatanli go mbora mo g'odēdē wi Sidim, yo nle mbenli yi nyanga.

4 W'ayanjinlaga Kidarleomar wâ igomi ny'impuma n'impum' imbanli, ndo gw'igomi nla w'iraro w'avavi.

5 Ndo gw'igomi nla w'inlai aŵienli Kidarleomar n'aga w'avegagi nla yě, kâ wao bola Irefaim go Asyterōth Karenaim, n'Izu-

zim go Ham, n'Iemim g'odědě wi Kiria-thaim,

6 Nl'Ihōrait go nombi yao yi Siēr go mbi-mu yi Peran, yi re piěřě n'ig' ivolo.

7 Be fwinlia wao aŕia go mbenli yi Misy-pat, yo nle Keděsy, awola inlōngâ nyodu ny'Iamalakait, n'Iamōrait kě, s'aloanli go Hazězōn-Tamar.

8 Nle be kâgwa oga wi Sōdōm, nli oga wi Gomōra, nli oga wi Adma, nli oga wi Ziboim, nli oga wi Bela, yo nle Zoar, alatanla nla wao igâvi g'odědě wi Sidim,

9 Nla Kidarleomar oga wi Elam, nli Taidal oga w'anlōngâ, nli Amrefal oga wi Syainar, nli Ariōk oga w'Elasar; ag' anlai gore atanli.

10 Ndo odědě wi Sidim w'avegagi n'ame-mba amenge mi ojo wi tar, nle be fanga oga wi Sōdōm nla wi Gomōra avoswa vâvâ; nla wao w'ariganli w'aŕangi go nomba.

11 Nle be bōnga wao anliva modu mi Sō-dōm nli Gomōra, n'inyi sao sodu, agěndaga.

12 Nle be bōnga wao Lōt n'anlivi mě agě-ndaga, ayě nle oŕwanla w'oŕwârere wi Ebre-am, o loanli go Sōdōm.

13 Nl'aŕienli oŕâri o veri awulinlia Ebre-am yi Hibru, kânde aloanlagi gw'imbimu si Mamre yi Amorait oŕwârere wi Eskōl, n'o-ŕwârere wi Anar, ndo winlâ w'avegagi nli njeka nli Ebre-am.

14 Ndo gw'ayâgiu Ebre-am inlě, oŕwângi yě

agotio mbwedi, aveli egânda zě z'ayanlio go nag' wě, nkama ntyaro n'igomi n'anlaga ěnlěnlai, agâmbiza wao go Dan.

15 Be kerě mōngi yě gore wao ogwěra, ayěmě n'egânda zě awola wao, agâmbiza wao go Hoba yi re g'ozamba w'ogâ onyantwě wi Demaskōs.

16 Be fwinlizě anliva modu, nli Lōt kě, n'anlivi mě avinlizi mo, n'anto kě, n'anlaga.

17 Nle be kâgwa oga wi Sōdōm go data-nla nla yě, (ayě fwinlia pa avila gw'ijonla si Kidarleomar n'aga w'vegagi nla yě) g'odědě wi Syeva, wo nle odědě w'oga.

18 Ndo Mělkizeděk oga wi Selēm agâgunl'inya n'ivě: ayě avegagi minise gore Anyambiě y'igonlo.

19 Be savinlě yě, awulia inlě, Ebream e ga zavinlo n'Anyambiě y'igonlo; o niv' orowa nli ntye.

20 Ozavinlo kě gore Anyambiě y'igonlo, o re pâ pa ilowalowi yâ g'ogâ wâ. Avenliě yě eñari gw'igomi go yâma yodu.

21 Be bulia oga wi Sōdōm awulinlia Ebream inlě, va miě anlaga, kâ bōnga anliva awěmě.

22 Be bulia Ebream awulinlia oga wi Sōdōm inlě, mi are tombinla p'ogâ wam gore Jehova Anyambiě y'igonlo onlivi w'orowa nli ntye,

23 Avila go nyōnge agěnda g'ogâli w'intyo-

zyo satanga, m'be bõnginlâ gw'ezâm' edu zi re n'awě, o vende bulia nľě, mi are bowiza pa Ebream.

24 Kao dadiě eza z'anyenlio n'awanjâ, nli mbei y'anloñe w'agěndi nla miě, Enar, Esky-
kõl, nli Mamre, winlâ wi ga wõnge mbei yao.

EWONJO XV.

ISAON yinlâ piaganla pa aŕienl' igamba nli nyi Jehova gore Ebream go nyilinlo inľě, aria du, Ebream, miě nle nguŕi yâ n'ipi sâ sijenge sipolo.

2 Nle be bulia Ebream awulinlia Anyam-
mbiě Jehova inľě, ezande zi be pâ miě, kâ-
nde mi azyele n'õnwanla, n'õnwânlivi nag'
wam nle winlâ Eliezar yi Damaskõs.

3 Nl'awuli Ebream inľě, vonla, o pa pa miě
õnwanla, ndo õnwanla wi nag' wam e be jiga
miě.

4 Ndo vonla, igamba nyi Jehova ny'aŕienli
gore yě inľě, winlâ aranga origo wâ ; ndo ayě
o be kâgwa avila gw'iwuñu nyâ ayě be
jigâ.

5 Nle be kâgunliě yě gw'igala, awulia inľě,
vonla g'orowa kâ tang' igěgěnlı j'âjâlia tanga
yo ; nle be bulinliě yě inľě, yenlâ be doanla
awanli wâ.

6 Be jivirě Jehova, kâ yě tanga yo gore yě
vâ orěti.

7 Nle be bulinliě yě inľě, miě nle Jehova

y'agâgunliâ go Ur y'Ikaldi, go pâ ntye yinlâ go jiga yo.

8 Be buliě inlě, Jehova Anyambiě, m'be mia sě inlě, mi be jiga yo ?

9 Nl'awulinliě yě inlě, wōnginla miě ezâmbi zi nyre z'impum' iraro, nl'ezâmbi zi mbonli z'impum' iraro, nl'idâmb' ilnoñie ny'impum' iraro, nl'ibembe nli menga nyango.

10 Nle be bōngě ya yinlâ gore yěmě aya-runla yo go gare, kâ yě talia eyari edu swaswâ nl'eñari ; ndo inyânli e kěra so.

11 Nle be suminla inkungu go bende, kâ Ebream syuga so.

12 Ndo gw'avoswi nkombe Ebream agotio nl'antyâvinlâ ampolo ; ndo vonla, ererie zi mpiri mpolo z'avoswi gore yě.

13 Be buliě awulinlia Ebream inlě, miagaga mbiambiě, inlě awanli wâ wi be doanl' agěnda gw'inlōngâ nyi re nyi zye nyao, ayanjinla wao ; *n'linalōngâ mēnyânlâ* nyi be tuga wao vâ nkama s'impuma nai.

14 Ndo inlōngâ mēnyânlâ kě nyi be janjinlo wao, mi be jěkělia nyo, ndo isaon yinlâ manla pa, wi be kâgwa nl'igumb' ivolo.

15 Awě kě o toa gore ireri sâ nl'aññjě, aŵě-nlo go mbolo mpolo.

16 Ndo gw'imbamba nl'imbamba si nai wi be fâ fwlinlia gunlu ; kânde ibe si Amoraït si pa jonlia du.

17 Ndo gw'avoswi nkombe aroenli mpiri ya-

dářadářa, ndo vonla, inlu ny'otutu, n'l'oyo
wi dogola w'aviaganli gw'anyanga mi yare
měyânlâ.

18 Ntyugu mě Jehova ayeki njeka nli
Ebream inlě, mi are pa p'awanli wâ ntye
yinlâ, avila g'olâvi wi Ijpt agěnda g'olâvi
ompolo olavi wa Ufretis.

19 Ikěnait, n'l'Ikěnzait, n'l'Ikadmonait,

20 Nl'Ihitait, n'l'Ipěrizait, n'l'Irěfaim,

21 Nl'Iamōrait, n'l'Ikeneanait, n'l'Igěrgesya-
it, n'l'Ijěbusait.

EWONJO XVI.

NDO Sera, ořanto wi Ebream, e janla gore
yě, nle be doanlě nli nyongo nyanto
y'Ijptian, ini nyě nle Hegar.

2 Nle be bulia Sera awulinlia Ebream inlě,
vonla, Jehova are dega pa miě avila gw'ija-
nla; kâkâlâ, yinginla gore nyongo yam, ven-
detua mi be děng' awanla nla yě; nle be
jâginlo Ebream Sera.

3 Nle be bōnga Sera, ořanto wi Ebream,
awōnga Hegar y'Ijptian nyongo yě, Ebream
manla pa igomi ny'impuma go ntye yi Kenean,
avě gore Ebream onloř' wě go doanla ořan-
nt' wě.

4 Nle be jinginlě gore Hegar agwenli yě
inyeme, ndo gw'ayenli yě inlě, atoel' inye-
me ngwevēle yě avědio gw'antyâ mě.

5 Nle be bulia Sera awulinlia Ebream inlě,

njuke yam yi re gore wě; mi avenli manji yam go ntonlo yâ, ndo gw'ayenliě inlě, agwenl' inyeme mi avědio gw'antyâ mě: Jehova e be jěkělia ntyâ miě ntyâ wě.

6 Ndo Ebream awulinli Sera inlě, manji yâ yi re g'ogâ wâ, lenda gore yě nte tōndâ; ndo gw'arugi Sera arugě, averi avila g'ozyo wě.

7 Ndo enjěl yi Jehova y'alěngi yě g'ozamba wi mbenli y'anlingo gw'ig' ivolo, go mbenli go mpânlâ yi kěnda go Syur.

8 Nle be buliě inlě, Hegar, manja yi Sera, o pila nla gwi? O kěnda gwi? Nle be buliě inlě, avila g'ozyo wi Sera ngwevënle yam mi pera.

9 Nle be bulia enjěl yi Jehova, awulinliě inlě, vinlia gore ngwevënle yâ kâ tugiz' okui wâ gw'agâ mě.

10 Nle be bulia enjěl yi Jehova awulinliě inlě, mi be bunliz' awanli wâ polo, kâ w'aran-go n'ibunla.

11 Ndo enjěl yi Jehova awulinliě inlě, vonla, o r'inyeme, o be janl' onwânloñe; o be fwelia ini nyě inlě Isymael, kânde Jehova are jâgâ pa njelinli yâ.

12 E be doanla onloñe w'iga, ogâ wě wi be doanla gore om' edu, n'ogâ w'om' edu gore yě, kâ yě doanla gw'azyo m'awōngi yě waodu.

13 Nle be fweliě ina nyi Jehova o gambi nla vě inlě, awě, Anyambiě, o jenla miě; kânde

awulia inlě, giligili mi are jenlě pa o jenla mie?

14 Yenlá evero z'aŕelio inlě, evero zě o re n'emenlá, ovonli wam; vonla, zi re ntyâ Keděsy ntyâ Berěd.

15 Ndo Hegar ayanli Ebream onwánloŕe, nle be fwelia Ebream aŕelia ina ny'onwanki yě o yanlio nli Hegar inlě, Isymael.

16 Ndo Ebream aroenli agomi m'impuma ěnlěnlai n'impum' oroŕa, gw'ayanli Hegar Isymael gore Ebream.

EWONJO XVII.

NDO gw'avegagi Ebream agomi m'impuma ěnlâgom n'impuma ěnlâgom, Jehova ayenlanli nli Ebream awulinliě inlě, miě nle Anyambiě yi ngulu yodu, ganganlaga g'ozyo wam kâ doanla oma w'ogore.

2 Ndo mi be jekize njeki yam ntyâ miě ntyâ wě, kâ miě bunlizâ mbunlizaga polo.

3 Nle be poswa Ebream g'ozyo wě, nle be kamba Anyambiě nla yě inlě,

4 Miě, vonla, njeki yam yi re gore wě, o be doanla rere y'anlõngâ amenge.

5 Ini nyâ kě ny'aŕelio nyěnle inlě Ebream, ndo ini nyâ nyi be doanla Ebreham, kânde mi are pangâ pa rere y'anlõngâ amenge.

6 Ndo mi be bunlizâ mbunlizaga polo, kâ miě pang' anlõngâ vâ wě, n'aga wi be kâ-gwa avila gore wě.

7 Mi be doanliza njeki yam ntyâ miě ntyâ wě, nli ntyâ awanli wâ go nyumi yâ gw'imbamba n'imbambi sao, vâ njeka y'egombe zodu, go doanla gore wě Anyambiě, nla gore awanli wâ go nyumi yâ.

8 Ndo mi be pa gore wě nla gore awanli wâ go nyumi yâ ntye yi re wě ogěnda, ntye yodu yi Kenean vâ inliva s'egombe zodu, miě kě m'be doanla Anyambiě gore wao.

9 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Ebreham inlě, venjavenja njeki yam, awě n'awanli wâ go nyumi yâ, gw'imbamba n'imbambi sao.

10 Yinlâ nle njeki yam yi be penjavenjo nluwe, ntyâ miě ntyâ nluwe n'awanli wâ go nyumi yâ inlě, onwânloñ' edu gore nluwe e ga gěro.

11 Gěranli ozyonli wi ntyai yanli, yi be doanla ituminlia si njeka ntyâ miě ntyâ nluwe.

12 Nl'onwanli edu w'intyugu ěnlěnlai e ga gěro, onwânloñ' edu gw'imbamba n'imambi sanli, ayě o janlo go nago, n'ayě o kolo nli syika, n'ogěndi edu, o re azye gore awanli wanli.

13 Ayě o janlo go nag' wâ n'ayě o kolo nli syiki yâ e ga gěro giligili, kâ njeki yam doanla gw'izonli yanli njeka y'egombe zodu.

14 Ndo ozyâmbe w'onwanli edu wi re e pa kěro g'ozyonli yi ntyai yě, oma mēwânlâ e

ga renlo avila gore anlagi wě, are jonla pa njeki yam.

15 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Ebreham inlě, g'onwanja wi Sera omant' wâ, avelia ini nyě Sera nyěnlę, ndo ini nyě nyi be doanla Serah.

16 Mi be savinlě avâ onwanla nla yě; m'be savinlě, kâ yě doanla ngwe y'anlõngâ, n'aga w'anlaga wi be doanla avila gore yě.

17 Nle be poswa Ebreham g'ozyo wě n'ikě, awulia n'orěmi wě inlě, onlofne wi nkama y'impuma kâ janla? Sarah kě, y'atoenli agomi m'impuma ěnlâgom, kâ janla?

18 Ndo Ebreham awulinli Anyambiě inlě, tâtâ Isymael kâ doanla gozyo wâ.

19 Ndo Anyambiě awuli nlě, giligili Sarah y'owant' wâ e be janla onwanla gore wě, kâ wě fwelia ini nyě inlě, Aizak; ndo mi be doanliza njeki yam gore yě, njeka y'egombe zodu, nla gore awanli yě go nyumi yě.

20 Ndo g'onwanja wi Isymael mi ajâginlo wě, vonla, mi asavinlě, mi be janlizě awunlizě polo; e be janla igomi n'ag' ašanli, mi be pangě inlõngâ ivolo.

21 Ndo njeki yam, m'be doanliza yo gore Aizak, o be janlo gore wě nli Sarah gw'egombe zinlâ vâ ompum' omâri.

22 Nle be mēnizě kamba nla yě, n'avandi Anyambiě avila gore Ebreham.

23 Nle be bõnga Ebreham awõnga Isymeěl

y'onwonli yě, nla waodu w'ayanlio go nag' wě, nla waodu w'agolio nli syiki yě, n'onwâ-nloŋ' edu gore anlaga wi nago yi Ebreham, agëra ozyonli w'intyai sao go ntyugu mëmo, ga nt'awuli Anyambiě awulinliě.

24 Nl'aroenli Ebreham agomi m'impuma ënlâgom n'impuma ënlâgom, gw'agërio yě g'ozyonli wi ntyai yě.

25 Ndo Isymeěl y'onwanli yě aroenl' igomi n'impum' iraro gw'agërio yě g'ozyonli wi ntyai yě.

26 Go ntyugu mëmo agërio Ebreham nli Isymeěl y'onwanli yě.

27 Nl'anloŋe waodu wi nag' wě w'ayanlio go nago, nla w'agolio nli syika, n'ogënda, w'agërio nla yě.

EWONJO XVIII.

NLE be jenlanla Jehova gore yě, ndo Naloanli tu g'ompombanla w'olako go mpiu y'owenja.

2 Nle be tombinlě antyâ ayenla, ndo vonla, anloŋe araro w'agumanli piërě nla yě, ndo gw'ayenli yě agëndi n'imango go datanla nla wao avila g'ompombanla w'olako, nle be puranlě mbě go ntye.

3 Nle be buliě inlě, reri yam, ja mi adëng' ikësi gw'antya mâ, kâkâlâ, aviaganla avila gore nyongo yâ.

4 Y'anlingo yakwě yi ga vago, kâkâlâ, kâ

agolo manli jovunlo, ayáwiz' ikui yanli gw'iviri ny'erere.

5 Ndo mi be baga onwárenli wi mpěmba, kâ sindianli irěmi yanli, kâ nluwe vange piaganla, kânde go ndaga yinlâ anlu' abienli gore nyongo yanli; nle be bulia wao inlě, lenda yenlâ ga nt'are wě kamba pa.

6 Nle be nēgiza Ebreham g'olako gore Sarah awulia nlě, nlēgiza gēnlizo raro yi mpěmba mbia bindo pa kâ pang' idega gw'inlu.

7 Nle be kēnda Ebreham n'imango g'olemba w'inyare, awōng' onwānyare ovāmi ombia, ava wo gore iwanjâ, nle be nēgizě bazya yo.

8 Nle be bōngě ompěgě n'ambenlingo n'onwānyare w'avazyo ndě, alovía gw'azyo mao; nle be kumanlě ayēmě, piērě nla wao gw'iviri ny'erere, n'anyenli wao.

9 Nle be bulia wao awulinliě inlě, Sarah y'omant' wâ are nla gwi? nle be buliě inlě, are g'olako.

10 Nle be buliě inlě, giligili mi be fwinlia gore wě gw'igwěra ny'effenlâ, nde vonla, onwanla e be *janlo* gore Sarah omant' wâ, ndo Sarah ayâgio gw'igugi ny'olako ny'avegagi go nyumi yě.

11 Ndo Ebreham nli Sarah w'aroenli mbolo, piaganla pa n'intyugu, n'ariganli doanla gore Sarah isaon y'anto.

12 Nle be janla Sarah n'orěma inlě, miě

dombinla pa mi be jenle mbia, reri yami kë atoenli onlërö?

13 Ndo Jehova awulinli Ebreham inlë, osao' nde winlâ w'ajânla Sarah, inlë, giligili mi be janla mië dombinla pa?

14 Igambi edu kâ doanla jâla gore Jehova? Gw'egombe zi re tevo pa, mi be fwinlia gore wë, nla gw'igwëra ny'emenlâ Sarah e be doanla n'ogwanla.

15 Nle be danda Sarah inlë, mi jânla, kânde arienli, nle be bulië inlë, nyawë, o jânla.

16 Nle be kumanla anloffe avila vâvâ avonla go nkova yi Södöm; n'agëndi Ebreham nla wao go jira wao.

17 Nle be bulia Jehova inlë, mi ga yumbunle avila gore Ebreham oson wi dendo mië?

18 Kânde giligili Ebreham e be doanla inlôngâ ivolo nli ngulu, n'anlôngâ mi ntye modu mi be savinlo gore yë.

19 Kânde mi avoro yë inlë, e be sombia awanli wë, nli nag' wë go nyumi yë, kâ wao penjavenja mpânlâ yi Jehova, go denda orëti n'ijëkëlia inlë, Jehova e be bagiza gore Ebreham igamba ny'agambio ndë gore yë.

20 Nle be bulia Jehova inlë, edingo zi Södöm nli Gomöra z'apendi, n'ibe sao s'adiri polo.

21 Mi be suminla vâtevenlâ ayenla, vende-

tua wi re denda pa egâlanli z'itongi sao s'avienli gore miě; ndo ja zye nlânla kâ miě mia.

22 Nle be fwinlia anloñe avila vâvâ agēnda go Södöm; ndo Ebreham ariganli kumana pa g'ozyo wi Jehova.

23 Nle be syusya Ebreham piērē awulia nlē, o be jiliz' avia n'ave?

24 Vendetua be doanl' agomi m'anlag' avi' atanli go nka' mpolo, o be jiliza kâ ariga mbora gw'inyanga ny'agomi m'anlag' avi' atanli mi re vâva.

25 Re bo gore wě, go denda ndaga yinla, go jonla avia n'ave, kâ doanla ntaga mu gore avia n'ave; re bo gore wě. Oyěkēli wi ntye yodu e be denda ijěkēlia?

26 Nle be bulia Jehova inlē, ja mi tâ dēnga go Södöm agomi m'anlag' avi' atanli go nka' mpolo, gambēnle mi be poginla mbora yodu gw'inyangi nyao.

27 Nle be jivira Ebreham awuli nlē, vonla, mi are pakilia pa go kamba nla Jehova, ndo miě nle ntyēnge n'ombu dadiě.

28 Vendetua atanli wi belo gw'agomi m'anlag' avi' atanli, o be jiliza nka'mpolo yodu gw'inyanga ny'atanli? Nle be buliě inlē, m'be jiliza ja mi adēnga vâvâ agomi anlai n'anlag' atanli.

29 Nle be fâ kambē nla yě nyōngâ nyēnle inlē, vendetua be dēngo vâvâ agomi anlai?

Nle be bulië inlě, m'be denda gw'inyanga ny'agomi anlai.

30 Nle be bulië inlě, kâkâlâ Rere, aŵenda, kâ mi akamba, vendetua be dęngo vâvâ agomi araro? Nle be bulië inlě, mi alende ja mi adęnga vâvâ agomi araro.

31 Nle be bulië inlě, vonla mi are pakilia pa kamba nla Rere, vendetua be dęngo vâvâ agomi ambanli? Nle be bulië inlě, mi ayilize gw'inyanga ny'agomi ambanli.

32 Nle be bulië inlě, kâkâlâ Rere, aŵenda, mi fâ kamba nyõngâ yinlâ dadië; vendetua be dęngo vâvâ igomi? Nle be bulië inlě, mi ayilize gw'inyanga ny'igomi.

33 Nle be kęndaga Jehova gw'amęnlizi yę kamba nla Ebreham; n'l'aŵinli Ebreham go mbori yę.

EWONJO XIX.

NLE be bia ienjěl mbanli go Södöm nko. lu, ndo Lõt avegagi tu g'ompombanla wi Södöm; nle be jenla Lõt *wao* agumanla go datanla nla wao, avuranla mbě ozyo wě go ntye.

2 Nle be bulië inlě, vonla, ireri sam, yingilanli go nago yi nyongo yanli kâ tiganlanli ayovunla intyozyo sanli, kâ nluwe nõngwa ntavanga agęnd' ogęndâ wanli. Nle be bulia wao inlě, nyawě, kände azuwe be nanla gw'igala.

3 Nle be nęgirě wao polo, aŵizi wao gore

yě agěnda go nag' wě, nle be panginlě wao inya avika mpěmba, n'anyenli wao.

4 Wao nlanlaga râ, anloñe wi nka' mpolo, anloñe wi Södöm, w'agombinli nago vingo-vingo, avila g'onwanla agěnda g'onlěro, anlaga waodu avila go mbori edu.

5 Nle be fwelia wao avelia Löt awulinlia wao yě inlě, anlaga w'abia gore wě ogwěra winlâ wi re gwi? gâgunlia wao gore zuwe, yenlâ kâ zuwe mia wao.

6 Nle be kâgwa Löt gore wao g'ompombanla anlunj' igugi go nyumi yě.

7 Nle be bulinliě wao inlě, kâkâlâanli, awöngwe, alendanli ndaga mbe yinlâ.

8 Vonla, mi are n'awanto ašanli wi re wi mio n'onloñe, kâkâlâanli, riganli miě kâgunlia wao gore nluwe kâ nluwe denda gore wao nt'are mbia gw'antyâ manli, kao du gore anloñe winlâ alendanli mpöngâ, kânde yenlâ abia wao gw'iviri ny'onwanjanwanji wam.

9 Nle be bulia wao inlě, lubua vâvâ, n'avâ buli wao inlě onloñe winlâ ašienli ogěnda, ndo venlâ e bele tenliza mpungu, ndo azuwe be doanla n'ombe gore wě viaganlo nla gore wao: nle be pitakanlia wao onloñe polo vanganli Löt, azyusya piěre go jarunl' igugi.

10 Ndo anloñe w'alavinli agâ mao alura, Löt go nago gore wao anlunj' igugi.

11 Nle be bola wao anlaga w'avegagi g'ompombanla nli mpiri avila gw'awango agě-

nda gw'anlërö, yenlâ ayasizi wao ikui yao n'l'ibut' ompombanla.

12 Nle be bulia anloñe awulinlia Löt inlë, wi pare nla wë venlâ wa mande? Ogâi n'awanli wâ anloñe ge awanto, n'ezâm edu zi re nla wë go nka' mpolo, gâgunlia zo go mbora yinlâ.

13 Kânde azuwe be jiliza mbora yinlâ, kânde edingo zao z'apendi polo g'ozyo wi Jehovah, yenlâ atoñe zuwe go jiliza yo.

14 Nle be kâgwa Löt gw'igala agamba n'agâi më w'ayombag' awanli wë awanto; inlë, nlöngwanli kâ kâgwanli go mbora yinlâ, kânde Jehova e be jiliza nka'mpolo: ndo avegagi gw'antyâ m'agâi më g'oma o syëlia.

15 Ndo gw'ayenji owenja ienjël s'anlëgizi Löt inlë, gumanla kâ bönga oñant' wâ n'awanli yâ awanto añanli, wi re wë dënga pa o vende juwa gw'ibe si nka mpolo.

16 Ndo gw'alingsi yë, anloñe w'agotië g'ogâ wë n'ogâ w'owant' wë, n'ogâ w'awanli yë anto añanli, nli nkëngâ yi Jehova gore yë; nle be kâgunlia wao yë aloanzizë g'ozamba wi nka mpolo.

17 Nl'aroenli gw'agâgunlio wao go nkala, awul' inlë, vera gw'eñenlâ zâ, avonla go nyumi yâ, agumanla kë g'odëdë wodu, vera go nomba o vende juwa.

18 Nle be bulia Lot awulinlia wao inlë, kâ-kâlâanli, aranga nlânâ, ireri sam ;

19 Vonla, venlâ nyongo yâ are dënga pa nkëngâ gw'antyâ mâ, o apendizi kë ikësi sâ si re wë denda pa gore ië, nli toliza emenlâ zam, ndo mi azye ngulu yi pera go nomba, vendetua m'be koto nli ndaga mbe kâ mi ajuwa.

20 Vonla, nkala yinlâ yi re piëre go fanga gogo, yo kë yi re nyango, kâkâlâ, mi ga vere vâvâ, yi zye nyango? kâ emenlâ zam tola.

21 Nle be bulinlië yë inlë, vonla, mi ajivirâ vanganli gw'igamba nyinlâ, kâ mi ayiliza nka' mpolo y'akambo ndâ.

22 Nlëgize fanga gogo, kânde mi azye ngulu yi denda mpõngâ kao o abia gogo, yenlâ re ina nyi nka' mpolo meyanlâ ny'aveliago inlë, Zoar.

23 Nkombe tõngwa pa go ntye, Lõt ayingi-nli go Zoar.

24 Nle be nâgiza Jehova go Södöm nla go Gomõra anlâgiza sulfur nl'ogonli avila gore Jehova avila g'orowa.

25 Nle be jilizë ink' impolo sodu nl'odëdë wodu, nla waodu w'ink' impolo nl'ezâm' edu zi poma go ntye.

26 Nle be ponla omant' wë avila go nyumi yë, agaluë ezimba z'ezanga.

27 Nle be nõngwa Ebreham ogege agënda go mbora y'agumanlio ndë g'ozyo wi Jehova.

28 Nle be ponlë go nkova yi Södöm nla yi Gomõra, nla go ntye y'odëdë yodu, ayenla.

ndo vonla, otutu w'avandi avila go ntye ga otutu w'ebekě.

29 Nl'aroenli gw'ayilizi Anyambiě ink' impolo s'odědě, Anyambiě ayonginli Ebrahim, aroña Lõt avila g'oyilizo w'ayilizio ink' impolo s'aloanlio nli Lõt.

30 Nle be panda Lõt avila go Zoar aloanla go nomba, nl'awanli yě awanto ašanli nla yě; kânde arienli go doanla go Zoar; nle be doanlě g'obulungu, ayě nl'awanli yě anto ašanli.

31 Nle be bulia onlěrő awulinlia onwârumbe inlě, reri yazyo atoenli mbolo, ndo zyel' oma go ntye o re kâ jinginla gore zuwe ga mpanli yi ntye yodu.

32 Oviro, azuwe ga yõnje reri yazyo ivě anlanla nla yě, kâ zuwe doanliz' awanla avila gore reri yazyo.

33 Nle be jõnja wao reri yao ivě ogwěra mě, nl'ayinginli onwânlěrő anlanla nla reri yě; ndo e mia du gw'anlanli yě nla gw'anlõngwi yě.

34 Nl'aroenl' ibanga inlě, onwânlěrő awulinli onwârumbe inlě, ogwěra w'apila mi anlanli nla reri yam, azuwe ga yõnjě ogwěra winlâ kě, kâ wě jinginla anlanla nla yě, yenlâ be doanliza zuwe awanla avila gore reri yazyo.

35 Nle be jõnja wao reri yao ivě ogwěra mě, nl'anlõngwi onwârumbe agě nanla nla

yě, ndo e mia du gw'anlanli yě, nla gw'anlōngwě.

36 Yenlá aroenli awanto wi Löt ameme nli reri yao.

37 Ndo oṅwânlerö ayanli oṅwânloṃe aṽelia ini nyě inlě, Moab, ayě nle rere y'Imoabait koanga go ntyugu yinlá.

38 Nle be janla oṅwârumbe kě ayanl' oṅwânloṃe aṽelia ini nyě inlě, Ben-ami: winlá nle rere y'awanla wi Amön koanga go ntyugu yinlá.

EWONJO XX.

NLE be tora Ebreham avila vâvâ go ntye yi re go nkova y'olomba, aloanla ntyâ Keděsy ntyâ Syur go gare, n'alingi yě go Girar.

2 Nle be bulia Ebreham g'oṅwanja wi Serah y'owant' wě awulia nlě, winlá oṅwângwe wam oṅwanto, n'aromi Ebimelěk oga wi Girar awōnga Serah.

3 Nle be bia Anyambiě aṽia gor' Ebimelěk go nyilinlo ogwěra, awulinliě inlě, o re juwa pa, kânde oṃianto wi re wě bōnga pa, ayě oṃianto w'onloṃe.

4 Ndo Ebimelěk e duo asyusya piěre gore yě, nle be buliě inlě, Rere, o be jonla kě inlōngâ ny'agore?

5 E bulinlia miě inlě, ayě nle oṅwângi yam oṅwanto? Ayěmě kě awuli nlě, ayě oṅwâ-

ngi yam onloŋme. Nl'ogore w'orëmi wam nli nkëre y'agâ mam mi are denda p'osaon winlâ.

6 Ndo Anyambië awulinlië go nyilinlo inlë, rëti mi avoro inlë, nl'ogore w'orëmi wâ o re denda p'osaon winlâ, kânde miëmë mi azimbiâ go dend' ibe gore mië, yenlâ re mi jivira wë bwatë.

7 Ndo venlâ, vinliza onloŋme oŋant' wë, kânde ayë nle pröfit; nl'ayë e be kambinla g'onwanji wâ, kâ wë tola; ndo ja o vinizë, mië inlë, mëmë o be juwa; awë, nl'ezâm' edu zi re nla wë.

8 Yenlâ anlöngwi Ebimelëk ibanga avelia inyongo së sodu, awulia agamba minlâ modu gw'aroi mao, nle be tia anlaga polo.

9 Nle be fwelia Ebimelëk avelia Ebreham awulinlië inlë, ezande zi re wë denda pa gore mië, nl'ezande zi re mië janja pa mbe gore wë? kânde o re бага pa gore mië nla gw'inlöngâ nyam mbe mpolo; ijanja si re s'arönde dendo o w'adendi so gore mië.

10 Be bulia Ebimelëk awulinlia Ebreham inlë, o yenli ande inlë, o re denda p'osaon winlâ?

11 Be bulia Ebreham inlë, kânde mi awuli nlë, rëti itia s'Anyambië si zyele go mbora yinlâ, kâ wao jonla mië g'onwanja w'oŋanto wam.

12 Ndo rëti ayë onwa'onwanto wa reri

yam, ndo aranga onwanla wi ngwe yam; nl'aroenli yě oñanto wam.

13 Nl'aroenli gw'gâgunli Anyambiě agâgunlia miě go nago ya reri yam, mi awulinliě inlě, yinlâ nle nkěngâ yi re wě kâ denda miě inlě, go mbori edu yi be kěndo zuwe, vâvâ wulia g'onwanji wam inlě, ayě onwâneri yam.

14 Nle be bōnga Ebimelěk awōng' adâambe nl'inyare nl'inyongo inloñe, nl'inyongo inyanta ava wao gore Ebreham, kâ yě fwinlizě Serah y'oñant' wě.

15 Nle be bulia Ebimelěk inlě, ntye yam yi re g'ozyo wâ, loanla go mbora yi tōndo ndâ.

16 Ndo gore Serah awuli nlě, mi are pa pa gore onwâneri yâ ntausen yi syika yapupu, winlâ nl'orañinlo g'osaon wedu wi re dendo pa gore wě, nla gw'antya m'anlaga waodu; yenlâ azěmbio yě.

17 Be kambinla Ebreham Anyambiě, nle be toliz' Anyambiě aroliza Ebimelěk, nl'owant' wě, nl'inyongo sě inyanto, nle be jana wao awanla.

18 Kânde Anyambiě aluo anunji ambumu modu mi nago y'Ebimelěk, g'onwanja wi ndaga yi Serah y'owanto wi Ebreham.

EWONJO XXI.

NLE be bia Jehova gore Serah ga nt'awuliě, nl'alendi Jehova gore Serah ga nt'agambiě.

2 Nl'aroenli Serah inyeme ayanla gore Ebreham oŋwânloŋme g'onlěřo wě, gw'egombe z'agambi Anyambiě agamba nla yě.

3 Nle be fwelia Ebreham ina ny'oŋwanli yě onloŋme o yanlio gore yě nli Serah, avelia inlě, Aisak.

4 Nle be kěra Ebreham agěra Aisak y'oŋwanli yě onloŋme, janlo pa ntyugu ěnlěnlai, ga nt'azombio yě nl'Anyambiě.

5 Ndo Ebreham aroenli nkama y'impuma, gw'ayanlio gore yě Aisak y'oŋwanli yě.

6 Nle be bulia Serah inlě, Anyambiě are panga pa miě jânla, nla waodu wi jâgâ wi be jânla nla miě.

7 Nle be buliě inlě, mande o râ bulinli Ebreham inlě, Serah e be jōnj' awanla, kânde mi are janla p'oŋwânloŋme g'onlěřo wě.

8 Nle be pom' oŋwanla arombo gw'iwěŋle, nl'avangi Ebreham ntyago mpolo ntyugu y'arombio Aisak gw'iwěŋle.

9 Nle be jenla Serah ayenla oŋwânloŋme wi Hegar y'Ijiptian, w'ayanlio gore Ebreham, azyěli.

10 Nle be buliě awulinlia Ebreham inlě, romba oŋwanla wi nyongo nyanto winlâ, kânde oŋwanla wi nyongo nyanto winlâ e be jiga nl'oŋwanli wam, vanganli Aisak.

11 Ndo ny'vegag' igamb' ive gw'antya mi Ebreham g'oŋwanja w'oŋwanli yě.

12 Ndo Anyambiě awulinli Ebreham inlě,

aloanl' igamb' ive gw'antyâ mâ g'onwanja w'onwanla, nla g'onwanja wi nyongo yâ ayanto; gw'isaon yodu yi re bulinlio pa wě nli Serah, voganlio inyoi nyě; kânde gore Aisak be fwelio awanli wâ.

13 Ndo mi be panga kě onwanla wi nyongo nyanto inlōngâ, kânde ayě onwanli wâ.

14 Nle be nōngwa Ebreham ibanga, awōnga inya nli mbute y'anlingo awa Hegar ntaliaga g'ovega, n'onwanla, kâ yě tomě kēndaga, nle be kēndě aganganla gw'ig' ivolo nyi Birsyiba.

15 Nle be manl' anlingo go mbute, nl'awaliě onwanla g'odolongo wi nonjo mâri,

16 Nle be kēndě aloanla tu swaswâ nla yě davadaviě nanda yi kēndi' elendinla ozyōngâ, kânde awuli nle, m'pa bele jenla ijuwa s'onwanla, nle be doanle swaswâ nla yě, arobinl' inyoi nyě alenla.

17 Nle be jâgâ Anyambiě inyoi ny'onwanla, ndo enjěl y'Anyambiě y'aveli gore Hegar avila g'orowa inlě, ezande zi re gore wě Hegar? Aria du, kânde Anyambiě are jâgâ p'inyoi ny'onwanla go mbora yi re yě.

18 Gumanla kâ tombinl' onwanla, agotě g'ogâ wâ, kânde m'be pangě inlōngâ ivolo.

19 Nle be nungunl' Anyambiě antyâ mě ayenzizě evero z'anlingo; nle be kēndě ayonlia mbute nl'anlingo ayōnj' onwanla.

20 Nle be doanl' Anyambiě gore onwanla,

kâ yě poma aloanla gw'ig' ivolo, nl'aroenli yě om' âmpolo w'elendinla.

21 Nle be doanlě gw'ig' ivolo nyi Peran, nle be bōnga ngi yě awōnginlě ofiānto avila gw'inlōngâ nyi Ijipt.

22 Nl'aroenli gw'egombe mě inlě, Ebimelěk nli Faikōl, evemba zi mbēli yě w'agambi nlâ Ebreham inlě, Anyambiě are nla wě g'osaon wedu wi dendo ndâ.

23 Ndo venlâ ranga miě orango w'Anyambiě inlě, o remize miě, nl'onwanli yam, nl'onwanla w'onwanli yam, ndo ga nkēngâ y'alendio miě gore wě, lenda gore miě nla gore inlōngâ nyi re wě doanla p'ogēnda.

24 Nle be bulia Ebreham inlě, m'be tanga.

25 Nle be sēmba Ebreham azēmba Ebimelěk g'onwanja w'evero z'anlingo z'awōngio nl'inyongo s'Ebimelěk nli mbao.

26 Nle be bulia Ebimelěk inlě, mi amie oma o lendi osaon winlâ, awě kě o bulinlia miě, miě kě m'pa jâgâ kao nlēnlâ winlâ.

27 Nle be bōnga Ebreham awōng' adâmbē nl'inyare, ava yo gore Ebimelěk, nl'ayeki wao ašanli njeka.

28 Nle be dovia Ebreham awadâmbē awanto orōgenlo go mbora nli yao.

29 Nle be bulia Ebimelěk awulinlia Ebreham inlě, awadâmbē awanto winlâ orōgenlo wi re sě, wi re wě dovia pa mbora nli yao?

30 Nle be buliě inlě, o be bōng' awadâmbē

erógenlo g'ogá wam, ká wao doanla elingilio gore miě inlě, mi arumbi evero zinlá.

31 Yenlá aveliě mbora meýánalá Evero z'orango, kánde w'arangi vává wao ašanli.

32 Yenlá ayeki wao njeka go Birsyeba; nle be nǒngwa Ebimelěk, nli Faikǒl evemba ni mběhi yě, nl'ašinli wao gw'inlǒngá ny'I-filistin.

33 Nle be bēnla *Ebreham* avēnla mbora yi rere go Birsyeba, avelia vává ina nyi Jehova Anyambiě y'egombe zodu.

34 Nle be kanganla Ebreham gw'inlǒngá ny'Ifilistin ntyugu s'inyenge.

EWONJO XXII.

NDO issan yinlá manla pa, Anyambiě agě: nlizi Ebreham, awulinliě inlě, Ebreham; ká yě bulia nlě, vonla, miě winlá.

2 Nle be buliě inlě, wǒnga venlá onwanli wá w'ikika, o tǒndo ndá, vanganlě Aisak, ká kēnda go ntye yi Moraiab, ayonlě vává ijirinya si pezyo, go nomba mări yi be teva miě wě.

3 Nle be nǒngwa Ebreham ibanga aliria epwi go buru yě, awǒng' awanjá mē ambanli nla yě, nli Aisak y'onwanli wě; ká yě jarun' ikonli s'ijirinya si pesyo, agumanli yě agě: ndaga go mbora y'awulinlio yě nl'Anyambiě.

4 Nde ntyugu yi ntyaro Ebreham avandi antyá mē ayēnla mbora davadavie.

5 Nle be bulia Ebreham awulinlia awanja mē inlē, loanlanli anluwe venlā nli buru, ndo miē n'onwanla azuwe be kēnda gogo azavina, kâ zuwe fâ bia gore nluwe.

6 Nle be bōnga Ebreham ikonli s'ijirinya si pezyo aralia so gore Aisak y'onwanli yē, nle be bōngē ogonli g'ogâ wē nli swaka, be kēnda wao aʋanli nkândâ mo.

7 Nle be kamba Aisak nla Ebreham reri yē inlē, rere; nle be buliē inlē, miē winlā, on' wami; n'awuliē inlē, vonla, ogonli n'i syakilia; ndo onwidâmbe w'ijirinya si pezyo wi re gwi?

8 Nle be bulia Ebreham inlē, Anyambiē e be ponla ayēmē onwidâmbe w'ijiringa si pezyo, on' wami, nle be kēnda wao nkândâ mo.

9 Nle be bia wao go mbora y'awulinlio yē n'Anyambiē, n'anlogi Ebreham vâvâ anloga mbora y'ijirinya, agenj' ikonli, aliria Aisak y'onwanli yē araliē go mbora y'ijirinya gw'ikonli.

10 Nle be nyânyunla Ebreham ogâ wē awōnga swaka go jonl' onwanli yē.

11 Nle be fwelia enjēl yi Jehova avila g'orowa aʋeliē inlē, Ebreham, Ebreham; ayiviriē inlē, miē winlā.

12 Nle be buliē inlē anyânyunl' ogâ wâ gore onwanla, vanganli dend' oson weḍu gore ye; kânde venlā mi avoro inlē, o tis

Anyambiě, kânde o simbia onwanli yâ w'iki-ka gore miě.

13 Nle be pandia Ebreham antyâ mē aye-
nla, ndo vonla, *avegag'* idâmb' inloŋŋe go
nyumi yě jaka pa gw'ibaka n'imengo sē:
nle be kēnda Ebreham awong' idâmb' inloŋŋe
ayonla nyo gw'ijirinya si pezyo, gw'inyanga
ny'onwanli yě.

14 Nle be fwelia Ebreham ina nyi mbora
mēyânlâ inlě, Jehova e jenla, ga nt'awulio
koanga go nlēnlâ winlâ inlě, go nomba yi
Jehova yi be jenlo.

15 Nle be fwelia enjěl yi Jehova avelia
Ebreham avila g'orowa nyōngâ yi mbanli;

16 Inlě, mi are tanga p'orango g'okuwi
wam, awuli Jehova, kânde o re denda p'o-
saon winlâ, kâ azimbia onwanli wâ w'ikika,

17 Inlě, n'isavinla mi be savinlâ, n'ibu-
aliza mi be bunliz' awanli wâ ga igēgēni
y'orowa, nla ga ntyēnge yi re g'ozyēge wi
mbenli mpolo, n'awanli wâ kē wi be bōnga
igugi ny'inlumbi yao.

18 N'anlōngâ mi ntye modu mi be savinlo
n'awanli wâ, kânde o re jivira p'inyoi nyam.

19 Yenlâ avinli Ebreham gore awanjâ mē,
kâ wao kumanla agēnda mpâ mo go Bir-
syiba, n'aloanli Ebreham go Birsyiba.

20 Ndo isaon yinlâ piaganla pa, Ebreham
awulinlio inlě, vonla, Milka kē are janla
p'awanla gore Nehōr y'onwāngi yâ.

21 Uz njaliě yě nli Buz oŋwángi yě, nli Kamuěl rere yi Eram,

22 Nli Keděsy nli Hezo nli Pildasy nli Yid-
laf nli Běthuěl ;

23 Ndo Běthuěl ayanli Reběka. Winlá
čnlěnlai w'ayanlio nli Milka gore Nehōr
oŋwárere wi Ebreham.

24 Ndo nkōngi yě, ini nyě nle Reuma,
ayě kě ayanli Teba nli Geham nli Tahasy nli
Maeka.

EWONJO XXIII.

NDO Serah aroenli nkama y'impuma n'a-
gomi ambanli n'impuma orōgenlo,
yintlā impuma y'emenlá zi Serah.

2 Ndo Serah ayuwi go Kirjath Areba yo nle
Hibron, go ntye yi Kenean ; n'ačvienli Ebre-
ham gw'iwāga nyi Serah nla go denlē.

3 Nle be kumanla Ebreham avila g'ozyo
w'ebende zě, agamba n'awanlošie wi Hěth
inlē,

4 Miě oğenda n'oloanli gore nluwe, vanli
miě inliva s'abe gor' anluwe, ká miě běnla
čbende zam avila g'ozyo wam.

5 Ndo awanla wi Hěth w'ayiviri Ebreham
awulinlē inlē,

6 Yâginlo zuwe, reri yazyo, o r'enlam' evolo
z'Anyambiě gore zuwe ; gw'ipinja s'abe
mazyo vĕnla ebende zâ ; oma mande gore
zuwe o re ká simbia abe mĕ gore wĕ, inlē
ačĕnla ebende zâ ?

7 Nle be kumanla Ebreham avuranla mbě gore anlaga wi ntye, gore awa wi Hěth.

8 Nle be kambě agamba nla wao inlě, ja nluw' are gw'irěmi yanli inlě, mi ga vėnl' ebende zam avila g'ozyo wam, yâginlonli miě, kâ nėgiranli miě Efrōn onwanla wi Zohar,

9 Inlě, e ga ve miě obulungu wi Makpila wi re nla yě, wi re go ntyai y'orove wě, vâ ntango yi syika yi jonla wo, e ga ve miě wo go gare yanli gw'inliva s'abe.

10 Ndo Efrōn aloanli go gare y'awa' wi Hěth, nle be jivira Efrōn yi Hitait ayivira Ebreham gw'aroi m'awa' wi Hěth, gore wao, du w'ayinginli g'ompombanla wi nkali yě mapolo inlě,

11 Nyawě, reri yam, orove mi pâ wo, n'obulungu wi re go wo, mi pâ wo, gw'a-ntyâ m'awanla w'anlaga wam mi pâ wo, vėnla ebende zâ.

12 Ndo Ebreham avuranli mbě gw'azyo m'anlaga wi ntye.

13 Nle be kambě nla Efrōn gw'aroi m'anlaga wi ntye, inlě, já ajivira, kâkâlâ yâginlo miě, m'be pâ syika y'orove, wōnga yo gore miě, kâ miě bėnla ebende zam vâvâ.

14 Ndo Efrōn ayiviri Ebreham awulinlě inlě,

15 Reri yam, yâginlo miě, ntyaga yi jonla nkama s'isyėkěl si syika yapupu nai, ndo

ntyâ miě ntyâ wě ezande měžá? věnla ebende zâ.

16 Ebreham ayâginlo Efrôn, nle be pesyinla Ebreham Efrôn syika y'agambio ndě gw'aroi m'awanla wi Hěth, nkama s'isyěkěl si syika yapupu nai, mpesyinli yakâ gore mōngi wi kola.

17 Nle be doanla orove wi Efrôn w'vegagi go Makpila swaswâ nli Mamre, orove n'obulungu w'vegagi go wo, n'ereru edu z'vegagi g'orove, n'ezam' edu z'vegagi g'ozambi edu vingovingo,

18 *W'aloanli* gore Ebreham gw'inliva gw'antya m'awanla wi Hěth, nla waodu w'ayingini g'ompombanla wi nkali yě mpoło.

19 Isaon yinlâ piaganla pa, Ebreham avěnli Serah y'omant' wě g'obulungu w'orove wi Makpila yi re swaswâ nli Mamre, yo nle Hibron, go ntye yi Kenean.

20 Nle be doanlizo orove n'obulungu w'vegagi go wo aloanlizo gore Ebreham gw'inliva s'abe avila gore awanla wi Hěth.

EWONJO XXIV.

NDO Ebreham aroenli mbolo polo viaganlo gw'emenlâ; nle be savinla Anyambiě azavinla Ebreham gw'isaon yodu.

2 Ndo Ebreham awulinli nyongo yě něrō yi nag' wě, o ařandaminli yâmi yě yodu inlě, kâkâlâ, zoliza ogâ wâ gw'ivěvěni nyam :

3 Kâ miě tangizâ orango wi Jehova, Anyambiě y'orowa n'Anyambiě yi ntye, inlě, awě awōnga du oñanto gore oñwanli wam onloñe avila gore awawanto w'lkeneanait, wi re miě go gare yao.

4 Kânde o be kěnda gw'inlōngâ nyam, nla go mbuvi yam, awōng' oñanto gore oñwanli yam Aisak.

5 Nle be bulia nyongo awulinliě inlě, vendetua oñanto e be tōnde songa miě go ntye yinlâ mi ga vâ fwinlize oñwanli wâ gw'inlōngâ ny'avilio ndâ?

6 Nle be bulia Ebreham awulinliě inlě, vandaminla, kâ avinliz, oñwanli yam gogo nyēnle.

7 Jehova Anyambiě y'orowa, y'awōngi miě avila go nago ya reri yam, n'avila go ntye yi mbuvi yam, nli kamba nla miě, nli tang' orango gore miě inlě, gore awanli yâ be po miě ntye yinlâ; e be toma enjěl yě go bosyo yâ, kâ wě bōng' oñanto gore oñwanli yam avila vâvâ.

8 Ndo ja oñanto ayivire songâ, gambēnlě o be doanla diēngadiēnga avila g'orango wam winlâ, kao du avâ fwinliza oñwanli wam gogo nyēnle.

9 Nle be soliza nyongo ogâ wě gw'ivěvēnli nyi Ebreham ya reri yě, arang' orango gore yě g'oñwanja wi ndaga mēyānlâ.

10 Nle be bōnga nyongo igomi ny'ikaměl

gw'ikamël sa reri yě agëndaga, kânde anliva ma reri yě modu m'avegagi g'ogâ wě: nle be kumanlě agěnda go Měsopotemia go nka' mpolo yi Nehōr.

11 Nle be dowizě ikamël akâtâlâ g'ozamba wi nka' mpolo gw'evero z'anlingo, gw'egombe zi nkolo, gw'egombe z'ikâgwo go per' anlingo.

12 Nle be buliě inlě, kâkâlâ, Jehova Anyambiě ya reri yam, ga loanle mbiambiě gore miě nlenlâ winlâ, nli tuminia nkěngâ gore reri yam Ebreham.

13 Vonla, mi kumanla gw'evero z'anlingo, ndo awanto w'anloŕne wi nka' mpolo wi kâgwa go per' anlingo.

14 Ndo ga roe inlě, izyali nyi be bulinlio miě inlě, zyoni' imâgi nyâ, kâkâlâ, kâ miě jōnga, kâ yě bulia nle, yōnga; mi be pera kě gw'ikamël sâ, winlâ e ga loanle ayě o re wě kekiza pa gore nyongo yâ Aisak; kâ mi amio inlě, o re tuminia pa nkěngâ gore reri yam.

15 Nl'aroenli ayě mēnlizaga râ ikamba, vonla, Rebēka agâgwi, o yanlio gore Bethuel onwânloŕne wi Milka oŕianto wi Nehor onwāngwe wi Ebreham, nl'imâgi g'ovegi wě.

16 Ndo onwanto avegagi nl'imēpijeno polo, eyě izyali, kâ amio nl'onloŕne; nle be sumnliě gw'evero ayoni' imâgi nyě avanda.

17 Nle be kěnda nyongo nl'imango go

datanla nla yě, awulinlě inlě, kâkâlâ, yõnjõ
miě y'anlõgo gw'imâgi nyâ.

18 Nle be buliě inle, yõnga, rere, kâ yě
nëgize syonlia imâgi nyě g'ogâ wě ayõnjě.

19 Ndo gw'amënlizě jõnjě awuli nlě, gw'i-
kamël sâ m'be per' anlingo kě ƙao s'amënliz'
ijõnga.

20 Nle be nëgizě ayir' imâgi nyě gw'ive-
mba, avâ kända nli mango gw'evero go pera,
nle be jõnjě ikamël sě sodu.

21 Nl'amami onloñe amamě, aloanla dá go
mia vendetua Jehova are këndiě pa ogëndâ
ombia, mbe ombe.

22 Nl'aroenli gw'amënliz' ikamël nl'ijõnga,
onloñe awõngi omoro wi syika yatenlatenla,
erenli zi syëkël, nli lumbago vanli gw'agâ
më, igomi ny'isyëkël ny'isyika yatenlatenla.

23 Nle be buliě inlě, awě onwaowanto wa
mande? wulinlia miě, kâkâlâ; re mbora go
nago ya reri yâ yi nanlo miě?

24 Nle be bulinliě yě inlě, miě nle onwanto
wi Bëthnël, onwânloñe wi Milka w'ayanlië
ndě gore Nehör.

25 Awulinliě inlě, azuw' are nl'amaali
nl'imba sinyenge, nli mbora yi nanlo kě.

26 Nle be puranla onloñe mbě, azavinla
Jehova.

27 Nle be buliě inlě, ozavinlo gore Jehova
Anyambiě ya reri yam, Ebreham, yi re
tomba nkëngâ yě nl'orëti wě gore reri yam

miě go mpánlâ, Jehova are kěndia pa miě go nago y'onywângwe wa reri yam.

28 Nle be kěnda izyali nli mango arakili' agamba minlâ go nago yi ngi yě.

29 Ndo Reběka avegagi n'onywângwe, inl nyě nle Leban, nle be kâgwa Leban nli mango gore onloŋne gw'evero.

30 N'aroenli gw'ayenli yě oŋoro nli lumbago gw'agâ m'onywângi yě onwanto, nla gw'ayâgio yě agamba mi Reběka onwângi yě inlě, yenlâ agambi onloŋne, gore miě, aŋienli gore onloŋne, ndo vonla, avegagi kumanla pa piěre n'ikaměl gw'evero.

31 Nle be buliě inlě, yinginla ; awě yi savi-
nlo nli Jehova, o kumanla gw'igala sě? mi are kekiza pa nago nli mbora y'ikaměl.

32 Nle be jinginl' onloŋne go nago, kâ yě paŋunl' ikaměl' ava amanli n'imba gore ikaměl, n'anlingo mi jovunla intyozyo sě n'intyozyo s'anloŋne w'avegagi nla yě.

33 N'aloŋvio inya g'ozyo wě go nya, nle be buliě inlě, m'be nya kao mi abul' igambi nyam ; nle be buliě inlě, gamba.

34 Nle be buliě inlě, miě nyongo yi Ebreham.

35 Ndo Jehova are savinla pa reri yam polo, kâ yě penda polo ; are pě p'adâambe, n'inyare, nli syika yapupu, nli syika yatenlatenla, n'inyongo inloŋne n'inyongo inyanto, n'ikaměl, n'iburu.

36 Ndo Serah, oñanto wa reri yam, ayanli onwânloñe gore reri yam, ayě toa pa mbolo, ndo are pë pa yâma yodu yi re nla yě.

37 Ndo reri yam arangizi miě orango inlě, awōnga du oñanto gore onwânloñe wam avila gore añanto w'Ikeneanait, anlaga wi re miě go ntye yao.

38 Ndo gěnda go nago ya reri yam, nla gore mbuvi yam, kâ bōnga oñanto gore onwanli yam.

39 Ndo mi awulinli reri yam inlě, vendetua oñanto e be songa miě.

40 Nl'awulinliě miě inlě, Jehova yi kangarulo miě g'ozyo wě e be toma enjël yě nla wě, kâ yě tevâ mpânlâ yâ, kâ wě bōng' oñanto gore onwanli wam avila gore mbuvi yam nl'avila go nago ya reri yam.

41 Gambēnle o be doanla diēngadiēnga g'orango wam, jâ m'abia gore mbuvi yam, kâ w'ayivire pâ gambēnle o be doanla diēngadiēnga g'orango wam.

42 Ndo mi abia nlēnlâ winlâ gw'evēro, awulia nlě, Jehova Anyambiě ya reri yam Ebreham, jâ' amēpia ogēndâ wam wi kēndo miě,

43 Vonla, mi kumanla gw'evero z'anlingo, be toa ja izyali ny'abia go per' anlingo, kâ mi abulia nle, yōnja miě, kâkâlâ, y'anlingo gw'imâgi nyâ ;

44 Kâ yě bulinlia miě inlě, yōng' awēmč

kâ miě perinl' ikaměl sâ; winlâ e ga loanle oñianto wi re kekizo pa nli Jehova gore onwânloñie wa reri yam.

45 Ndo mi amēnlizaga râ ikamba n'orēmi wam, vonla, Rebēka abia n'imâgi nyě g'oŵēgi wě azuminla gw'evero aver' anlingo, kâ miě bulinliě inlě, yōnja miě kâkâlâ.

46 Nle be nēgizě azyonlia imâgi nyě avila g'oŵēgi wě, awulia nlě, yōnga, kâ miě perinl' ikaměl sâ kě, nle be jōnga miě, kâ yě perinl' ikaměl.

47 Nle be bambia miě yě inlě, awě onwao-wanto wa mandě? nle be buliě inlě, onwao-wanto wi Bethuěl onwânloñie wi Nehōr e yanlio nli Milka gore yě, Nle be fela miě oñoro g'ompombo wě nli lumbago gw'agâ mē.

48 Nle be puranla miě mbě azuminlia Jehova, azavinla Jehova Anyambiě ya reri yam Ebreham, y'akēndia miě go mpânlâ yarēti go bōnga onwao-wanto w'onwāngwě wa reri yam gore onwanli yě onloñie.

49 Ndo sambo j'anluw' abele denda nkēngâ n'orēti gore reri yam, wulinlianli miě; ndo ja zye nlânâ, wulinlianli miě, kâ miě kegwa g'ogâ onloñiě ge g'onyantwě.

50 Nle be jivira Leban nli Bethuel awulia nlě, ndaga yinlâ yi pila gore Jehova, azuw' azye ngulu yi kamba nla wě mbe ge mbia.

51 Vonla, Rebēka are g'ozyo wâ, wōngě

kâ këndaga, e ga loanle owanto w'ongwârerî yâ, ga nt'abulia Jehova.

52 Nl'areenli gw'ayâgio nyongo yi Ebreham ayâgâ agambi mao, azavinli go ntye gore Jehova.

53 Ndo nyongo agâgunli yâma yi syika yapupu, nli syika yatenlatenla, nl'ingâi, ava so gore Rebëka; avenlië kë onwângië nli ngi yë ya y'ijonla.

54 Nle be nya wao ayõnga, ayë, nl'anloññe w'avegagi nla yë, nl'anlanli wao, nl'anlõngwi wao ibanga; nl'awulië inlë, roma mië gore reri yam.

55 Nle be bulia onwângi yë nli ngi yë inlë, izyali nyi ga loanle nl'azuwe intyugu syakwë, vanganl' igomi, gambënle akëndaga.

56 Nle be bulinlië wao inlë, azimbianñi mië, kânde Jehova are mëpia p'ogëndâ wam, romanli mië kâ mi akëndaga gore reri yam.

57 Nle be bulia wao inlë, azuwe be fwelia izyali awambië g'ogwanli wëmë.

58 Nle be fwelia wao Rebëka awulinlië inlë, o be kënda nl'onloññe winlâ? nl'awulië inlë, mi toa.

59 Nle be toma wao Rebëka y'onwângi yao, nl'oññanto w'ayõnjië, nli nyongo yi Ebreham, nl'anloññe wë.

60 Nle be savinla wao Rebëka, awulinlië inlë, awë onwângwe wazyo oññanto, loanla ngwe yi ntausen y'igomi ny'intausen, nl'awa-

nli wâ wi ga wõnge ompombanla wi mõngi wi numba wao.

61 Nle be kumanla Reběka n'azyali mě, avanda gw'ikaměl, nle be songa wao onloffe, nli nyongo awõngi Reběka agëndaga.

62 Nl'avienli Aisak avili gw'evero zi Loharoi, kande aloanli go ntye y'olomba.

63 Nle be kâgwa Aisak go pikiliaga g'orove nkolu, nle be tombinlě antyâ ayenla, ndo vonla, ikamel si bia.

64 Nle be tombinla Reběka antyâ ayenla Aisak, kâ yě suminla avila go kaměl.

65 Kânde aluo abambia nyongo inlě, onloffe mewânlâ mande o kanganla g'orove a'via datanla n' azuwe? Nl'awlinlio yě nli nyongo inlě, winlâ nle reri yam: nle be bõnga *Reběka* evělěs, alivinl' ozyo wě.

66 Nle be takilia nyongo arakilia Aisaka isaon yodu y'alendio ndě.

67 Nle be бага Aisak avagě g'olako wi Serah ngi yě, n'awõngi yě Reběka, n'aloanli yě omant' wě; arõndiě yě polo, n'azindio Aisak g'onwanja w'ijuwa si ngi yě.

EWONJO XXV.

NLE be fâ bõnga Ebreham omanto, ini nle Keturâ.

2 Nle be janlě yě Zimran, nli Jõksyan, nli Medan, nli Midian, nli Yisybak, nli Syua.

3 Nl'ayanli Jõksyan Syiba, nli Dedan, n'a-

awanloŋme wi Didan w'avegagi Asyurm, nli Litusyim, nli Leumim.

4 Nl'awanloŋme wi Midian w'avegagi Efa, nli Efer, nli Henök, nl'Abaida, nli Eledaya; winlâ waodu w'avegagi awanloŋme wi Keturâ.

5 Ndo Ebreham avenli ezâm' edu z'avegagi nla yě gore Aisak;

6 Ndo gore awanloŋme w'anto amâri w'avegagi nla Ebreham, Ebreham avenli wao mpago aroŋa wao avila gore Aisak y'onwanli yě, (gw'avegagiě bö ayěmě,) go nkova yi tōngwa nli nkombe, go ntye yi tōngwa nli nkombe.

7 Ndo sinlâ nl'intyugu s'impuma y'eŋenlâ zi Ebreham z'aloanlio ndě, nkama nl'agomi m'impuma orōgenlo nl'impum' itanli.

8 Nle be juwa Ebreham nli mbolo mpolo nl'onlěřö w'ambiambiě, jora pa nl'eŋenlâ, nl'alatizio yě gore mōngi yě.

9 Ndo awanli yě anloŋme Aisak nli Isymečl w'avěniě g'obulungu wi Makpila, g'orove wi Efrōn onwanla wi Zoar yi Hitait, wi re swaswâ nli Mamre.

10 Orove w'agolio nli Ebreham gore awanla wi Hěth, vâvâ avěnlío Ebreham nli Serah y'omont' wě.

11 Nl'aroenli Ebreham juwa pa, Anyambiě azavinli onwanli yě Aisak, nl'aloanli Aisak gw'evero zi Laharoi.

12 Ndo sinlâ nle mbamba n'imbamba si Isymeël, onwanla wi Ebreham, o yanlio nli Hegar y'Ijiptian nyongo nyanto yi Serah, ayanla gore Ebreham.

13 Minlâ nle ana m'awankofie wi Isymeël gw'ani mao, gw'imbamba n'imbambi sao; njalië yi Isymeël nle Nebajöth, nli Kedar, nli Adbeal, nli Mibsan,

14 Nli Misyma, nli Duma, nli Masa,

15 Hedar, nli Tema, Jetur, Nafësy, nli Kedima :

16 Winlâ nle awa wi Isymeël, minlâ ani mao, gw'inkali sao, nla gw'inago sao s'ado, igomi nyi nlami nli nlami vanli gw'imbuvi sao.

17 Yinlâ n'impuma y'eñenlâ zi Isymeël, nkama n'agomi m'impum' araro n'impuma orögenko, nle be sulë onwëi ayuwa, n'alati-zio yë gore möngi yë.

18 Nle be doanla wao avila go Havila agënda go Syur, yi re swaswâ nli Ijipt, go këndâ gw'Asiria, nle be doanlë gw'azyo m'awöngi yë.

19 Sinlâ nle mbamba n'imbamba si Aisak, onwa wi Ebreham : Ebreham ayanli Aisak.

20 Nl'aroenli Aisak agomi m'impum' anlai gw'awöngi yë Rebëka owant' wë, onwanwanto wi Bethuël yi Sirian, avila go Pedanaran, onwängwe wi Leban yi Sirian.

21 Nl'agâkâli Aisak Jehova g'onwanja

w'omant' wě kândě avegagi nkele, nle be jâginlo yě nli Jehova, avundigi Reběka y'omant' wě.

22 Nle be tul' awanla wao nla wao gw'iwuŋu nyě, n'awuli yě inlě, j'adoanla yenlâ, osao nde winlâ gore miě; Nle be këndě go bambia gore Jehova.

23 Ndo Jehova awulinliě inlě, anlōngâ ambanli mi re gw'iwuŋu nyâ, n'inlōngâ y'anlag' imbanli yi be keranla avila gore wě, n'inlōngâ imâri nyi be kev' imâri, n'onlěrõ e be janjinl' onwârumbe.

24 Ndo gw'amanl' intyugu sě s'ijanla, yonla, avegagi ampazya gw'iwuŋu nyě.

25 Nle be kâgwa onlonga tenlatenla, okuwa wodu ga ngâi mpolo y'imia, n'aveli wao ini nye inlě, Isâ.

26 Ndo onwângi yě agâgwi go nyumi yě, n'ogâ wě w'agoti go ntumbu yi Isâ, nle be fwelia wao ini nyě inlě, Jekõb, ndo Aisak aroenli agomi m'impuma arowa gw'ayanlio wao.

27 Nl'awanla w'avomi, ndo Isâ aroenli ombenla w'avonlo oma w'orove; ndo Jekõb avegagi onloŋe w'ogore, aloanlaga gw'ilako.

28 Ndo Aisak arõndagi Isâ kânde anyagagi vërě y'aragago ndě: Be tõnda Reběka Jekõb.

29 Nle be namba Jekõb osyuka wi ntyuanla; n'avienli Isâ avila g'orove, agwa oge.

30 Ndo Isâ awulinli Jeköb inlë, nyezaga mië, kâkâlâ, g'osyuka watenlatenla mëwânâ, kânde mi akwenli oge, yenlâ avelio ini nyë inlë Idöm.

31 Nle be bulia Jeköb inlë, gola nla mië nlënlâ winlâ onlëro wâ.

32 Nle be bulia Isâ inlë, vonla, mi atoenli go juwa, n'onlëro winlâ wi re n'isyâlâ ande gore mië ?

33 Nle be bulia Jakob inlë, rang' orango gore mië nlënlâ winlâ ; nle be tangë, agol' onlëro wë gore Jeköb.

34 Nl'avenli Jeköb Isâ inya n'osyuka w'osyange, kâ yë nya nli jönga, agumanla agëndaga ; yenlâ avëdi Isâ onlëro wë.

EWONJO XXVI.

NL'AVIENLI njanla nyëale go ntye, aranga njanla nonga y'aroenli gw'intyuga si Ebreham ; nle be kënda Aisak gore Ebi-melëk, oga w'Ifelistin go Girar.

2 Be jenanla Jehova gore yë, awulia nlë, azuminla go Ijpt, loanla go ntye yi be bulinlia mië wë.

3 Loanla go ntye yinlâ, gambënte mi be doanla nla wë, azavinlâ ; kânde gore wë nla gore awanli wâ mi be pa ntye yinlâ yodu, aloanliza orango w'arangio mië gore Ebreham ya reri yâ.

4 Mi be bunliza awanli wâ g'igëgëntli y'o,

rowa, av' awanli wâ ntye yinlâ yodu; n'l'a-nlõngà mi ntye modu mi be savinlo gore awanli wâ.

5 Kândënle Ebreham ayâginlo inyoi nyam, avenjavenja intyali sam, n'l'isombi sam, n'l'ampangi mam, n'l'inlënji sam.

6 N'l'aloanli Aisak go Girar.

7 N'l'avambio yě n'anloñe wi mbora g'ongwanja w'omant' wě; n'l'awuliě inlě, winlâ onwâangi yam, kânde arienli go bulia nlě, omianto wam, anloñe wi mbora wi vende jonla miě g'ongwanja wa Reběka, kânde avegagi mēpejenlo.

8 N'l'aroenli gw'alingsi yě vâvâ intyugu sinyenge Ebimelěk oga w'Ifelistin alâdinli gw'isyangala, avonliě, ayenla Aisak e syevanla Reběka y'omant' wě.

9 Nle be fwelia Ebimelěk avelia Aisak awulia inlě, vonla, giligili ayě omant' wâ, ndo ande z'awuliâ inlě, ayě onwâangi yam? ndo Aisak awulinliě inlě, mi awuli nlě, vendetua mi be juwa g'ongwanji wě.

10 Nle be bulia Ebimelěk inlě, osao' nde winlâ wi re wě denda pa gore zuwe? tiganl' onwâ zâma n'l'omâri gore anlaga atâ nanla n'l'omant' wâ; gavâ o tâ бага ntyěmbâ gore zuwe.

11 Nle be sombia Ebimelěk anlagi wě woadu, inlě, om' edu o bwat' onloñe winlâ ge omant' wě, mēmě e be juwa.

12 Nle be nyěnya Aisak go ntye měyanlâ alěng' ompuma mě nkama y'inyōngâ, nle be savinlo yě nli Jehova.

13 Nle be penda onloŋme mě avomiagě n'i-penda kao atoa onloŋme ompolo.

14 Kânde avegagi n'ayě inliva s'adâambe n'inliva s'inyare, n'inyongo sinyenge, nle be jenlo yě ŋandi n'Ifilistin.

15 Nli vero yodu y'arumbio n'ingongo sa reri yě gw'intyugu si Ebreham reri yě, Ifilistin s'anluji yo ayonlia yo nli ntyěngě.

16 Ndo Ebimelěk awulinli Aisak inlě, lubua gore zuwe, kânde o re penda pa polo viaganlo n'azuwe.

17 Nle be dubua Aisak vâvâ azyamb' olako wě g'odědě wi Girar, aloanla vâvâ.

18 Nle be fâ tumba Aisak vero y'anlingo y'arumbio gw'intyugu si Ebreham ya reri yě, ndo Ifilistin s'anlunji yo, Ebreham juwa pa; be fweliě yo ana mě m'aŋelio yo nli reri yě.

19 Nle be tumba inyongo si Aisak g'odědě, alěnga vâvâ evero z'anlingo m'eŋenlâ.

20 Nle be joŋanl' anlaga wi Girar n'anlaga wi Aisak, inlě, anlingo minlâ mazyo, nle be fweliě ina ny'evero inlě, ozungakanlo; kânde w'azungakanli zo.

21 Nle be tumba wao evero ezěnlē, n'ayomanli wao kě vâ zo, kâ yě fwelia ina nya zo mbělěkě.

22 Nle be torě vâvâ arumba evero ezënle, ndo wi jom̄anla vâ zo; nle be fweliě ina nya zo inlě, Rehoböth, awulia nle, kânde venlá Jehova are pendiza pa zuwe mbora, n'azuwe be bunla go ntye.

23 Nle be pandě avila vâvâ agěnda go Birsyiba.

24 Nle be jenlanla Jehova gore yě ogwěra mě, awulia nlě, miě nle Anyambiě yi Ebreham ya reri yâ; aria du, kânde mi are nla wě, mi be savinlá kě, awunliz' awanli wâ g'onwanja wi Ebreham nyongo yam.

25 Nle be nogě vâvâ âlter avelia ina nyi Jehova, azyamb' olako wě vâvâ, vâvâ kě arumb' inyongo si Aisak evero.

26 Nle be kěnda Ebimelěk gore yě avila go Girar, n'Ahuzath ndeg' wě, nli Fiköl evemba zi mběli yě.

27 Nle be bulia Aisak awulinlia wao inlě, ezande z'abia nluwe gore miě, kânde anluw' anlumbi miě aomba miě gore nluwe.

28 Nle be bulia wao inlě, azuw' ajenli reti inlě, Jehova are nla wě, n'awuli zuwe inlě, ga loanle venlá orango gore zuwe, ntyâ zuwe ntyâ wě, kâ zuwe jeka njeka gore wě.

29 Inlě, alenda zuwe mpöngâ, kânde azuwe bwatâ, azuw' alendi gore wě mbia dadiě, ndo azuw' arofiâ kěndaga n'ammenjě, venlá o savinlo nli Jehova.

30 Nle be panginlě wao ntyago, n'anyenli wao nli jōnga.

31 Nle be nōngwa wao ibanga ntye mpiri aranga oṃāri gore oṃāri, n'arōṃti Aisak wao, n'alubui wao gore yě n'aṃenjë.

32 Nl'aroenli go ntyugu mě, inlě, inyongo si Aisak s'aṽienli awulinliě g'onwanja w'evero z'arumbio wao, inlě, azuw' aděngi anlingo.

33 Nle be fweliě zo inlě, orango, yenlā re ina nyi nka' mpolo nle evero z'orango koanga go ntyugu yinlā.

34 Ndo Isā aroenli agomi m'impum' anlai, nle be bōngě oṃanto, Judith onwaoṃanto wi Beəri yi Hitait, nli Basyěmath onwa oṃanto wi Elōn yi Hitait.

35 Ndo w'aroezi aṇandi m'orěma gore Aisak nla Reběka.

EWONJO XXVII.

NDO aroenli gw'avegagi Aisak mbolo n'antya mě m'aroenli iwombe gw'ijenla, aṽeliě Isā, njaliě yě noṃe, awulinlě inlě, on' wami, nle be buliniě, yě inlě, vonla, miě winlā.

2 Nle be buliě inlě, vonla, mi atoenli mbolo, mi amie ntyugu y'ijuwi sam.

3 Ndo venlā wōnga, kākâlâ, imiangi yâ, ekoto zâ z'izyōngâ n'elendinli zâ, kâ kěnda g'orove arenla miě evěřě zi ntye.

4 Ndo vanginla miě evër' evia egálanli zi tóndo miě, ká бага zo gore mie, ká miě nya, ká orëmi wam savinlá, mi ayuwaga rá.

5 Ndo Rebëka ayâgiu gw'agambi Aisak gore Isâ y'onwanli yě, nle be kända Isâ g'oreve go ta evëre zi ntye, nla go bia nla zo.

6 Nle be bulia Rebëka awulinlia Jeköb y'onwanli yě inlě, vonla, mi ajâgâ reri yâ akamba nli Isâ y'onwângi yâ inlě,

7 Vâga miě evëre zi ntye avanginla miě evër' evia, ká miě nya azavinlá g'ozyo wi Jehova, mi ayuwaga rá.

8 Ndo venlá, on' wami, yâginlo inyoi nyam, g'osaon wi be sombia miě wě.

9 Gända pele g'olemba ká kotinla miě vâ, vâ awâmbonli avia ašanli, ká mi apanga so evër' evia gore reri yâ onlôngâ wi tóndo ndě.

10 Ká wě бага zo gore reri yâ, ká yě nya, gambënle e be savinlá, ayě yuwaga rá.

11 Nle be bulia Jeköb awulinlia Rebëka ngi yě inlě, vonla, Isâ nle onloñe w'imia, ndo miě nle onloñe wi vëvëlě.

12 Reri yam vendetua e be bwata miě, ká miě doanla gw'antya më g'oma, w'onloki, ašag' ozyavo g'okuwi wam, ndo arang' ozya vinlo.

13 Nle be bulia ngi yě gore yě inlě; ozyavo wâ wi ga loanle gore miě, on' wami, ndo

yáginlo inyoi nyam, kâ kěnd' agotinla miě so.

14 Nle be kěndě agota, aŧaga so gore ngi yě, nle be panga ngi yě eŧěr' eŧia onlōngâ wi tōndo nli reri yě.

15 Nle be bōnga Reběka ingâi s'ijonla si Isâ, njaliě yě, s'avegagi n'ayě go nago, kâ yě bâria so gore Jekōb y'orenigi wě.

16 Nle be bâriě banda y'imbonli gw'agâ mě, nla g'ověvėlě w'ompeli wě.

17 Nle bě pě eŧěr' eŧia nli mpěmba y'agekizio ndě ava g'ogâ wi Jekōb y'oŋwanli wě.

18 Nle be biě gore reri yě awulia nlě, reri yam, n'awuliě inlě, awě mande, oŋwanli yam?

19 Nle be bulia Jakōb awulinlia reri yě inlě, miě nle Isâ, njaliě yâ; mi are denda pa ga nt'azombiâ miě; gumanla, kâkâlâ, loa tu, kâ nya eŧěre zam, gamběnlē orěmi wâ wi be savinla miě.

20 Nle be bulia Aisak awulinlia oŋwanli yě inlě, oŧaon nde winlâ w'aněgizâ děnga, oŋ' wami? Nle be buliě inlě, kânde Jehova Anyambiě yâ aděngiza miě yo.

21 Nle be bulia Aisak awulinlia Jekōb inlě, zyusya piěrě, kâkâlâ, kâ miě bwatâ, oŋ' wami, vendetua awě nle oŋwanli yam Isâ, ge aranga yě.

22 Be syusya Jekōb piere gore Aisak ya

reru yě, be bwatě yě awulia nlě, inyoi nle inyoi nyi Jekōb, ndo agâ nle agâ mi Isâ.

23 Ndo e mia, kânde agâ mě m'avegagi egâlanli g'agâ mi Isâ y'onwângi yě nl'imia, nle be savinlě yě.

24 Nle be buliě inlě, awě rěti nle onwanli yam Isâ, kâ yě bulia nlě, miě.

25 Be buliě inlě, vâga zo piěre gore miě, kâ miě nya gw'evěřě z'ita s'onwanli yam, gamběnlle orěmi wam wi be savinlâ, be nâzě zo piěre gore yě, kâ yě nya, nle be bagě ivě gore yě, kâ yě jōnga.

26 Be bulia Aisak reru yě, awulinliě inlě, zyusya venlâ piěre kâ sâmba miě, onwanli yam.

27 Nle be syusyě piěre azâmbě, kâ yě nuna nkango y'ingâi sě azavinlě, awulia nlě, vonla, nkango y'onwanli yam yi re ga nkango yi ntyaga yi re savinlo pa nli Jehova.

28 Anyambiě kě e be pâ ompěmbe w'oro-wa nl'agali mi ntye, nl'ibunla s'imba nl'ivě.

29 Anlaga wi be janjinlâ, nl'anlōngâ mi be dembinlâ, o be doanla rere gore awōngi yâ, nl'awanla wi ngi yâ wi be dembinlâ, ozavo gore om'edu o savâ, nl'ozavinlo gore yě o savinlâ.

30 Nl'aroenli gw'aměnlizi Aisak nl'isavinla Jekōb, be kâgwa Jekōb nkâgwaga avila g'ozyo wi Aisak ya reru yě, nl'azyenginli Isâ avila gw'iti sě.

31 Ayě kě aluo apangi evěř' evia, avâga

zo gore reri yě, nle be buliniě reri yě inlě, reri yam e ga nlōngwe anya gw'ita s'ogwanli yě, yenlâ kâ orěmi wâ savinla miě.

32 Nle be bulia Aisak ya reri yě awulinliě inlě, awě mande? Nle be buliě inlě, miě n'ogwanli yâ, njaliě yâ, Isâ.

33 Nle be tataminla Aisak arataminla polo, awulia nlě, mande! are nla gwi o ra jonla p'ěvère avaga gore miě, kâ miě nya gw'inya sodu, awě viagaga râ, kâ miě savinlě? rěti e ga zavinlo.

34 Ndo gw'ayâgio Isâ agamba ma reri yě alenli n'edingo evolo nli nkânde ndenaga, awulinlia reri yě inlě, zavinla miě kě vanganli miě, rere.

35 Nle be buliě inlě, ogwângi yâ abia n'avonlo awōng' ozavinlo wâ.

36 Nle be buliě inlě, inai nyě nyi zye bēto rěti inlě, Jekōb? kânde are tomba pa miě nyōngâ sinlâ mbanli; awōnginli miě ijigi sam, ndo vonla, venlâ are bōnginla pa miě ozavinlo wam. Nle be buliě inlě, o simbinla miě ozavinlo?

37 Be jivira Aisak awulinlia Isâ inlě, vonla, mi are doviě pa rere gore wě, avě awângi yě waodu inyongo, nle be sindia miě azindiě n'imba n'ivě: ndo m'be dend' and' emari gore wě, on' wami?

38 Be bulia Isâ awulinlia reri yě inlě, ozavinl' omo dadiě wi re nla wě, rere?

39 Be jivira Aisak ya reri yě awulinliě inlě; vonla, iloanlo nyâ nyi be doanla gw'ipâma si ntye, nla g'ompěmbe w'orowa avila gw'i: gonlo.

40 Ndo o be doanla nl'okwari wâ ayanjinla ongwâangi yâ, be toa já akeva o be mágunla mpangi yě avila g'ompeli wâ.

41 Nle be kâmbiza Isâ Jeköb, g'onwanja w'ozavinlo w'azavinlio yě nli reri yě; nle be bulia Isâ nl'orěmi wě inlě; intyugu s'i-wâga nya reri yam si re piěre, gamběnle m'be jonla Jeköb y'ongwâangi yam.

42 Be takilio gore Reběka agamba mi Isâ y'onwanli yě onlěřö; nle be tomě avelia Jeköb y'onwanli yě orumbe, awulinliě inlě, vonla, Isâ y'ongwâangi yâ e sindia orěmi wě gore wě go jonlá.

43 Ndo venlá, on, wami, yâginlo inyoi nyam kâ kumanla avera gore Leban y'ongwângwe wam go Heran.

44 Kâ doanla nla yě intyugu syakwě, kao egunlu z'ongwâangi yâ z'apânla.

45 Kao egunlu z'ongwâangi yâ z'adubua gore wě, kâ yě deřanla si re wě dendě pa, gamběnle mi be tom' awöngâ avila vâvâ, kânde ezande zi be pěnla miě anluw' ařanli ntyugu ma.

46 Nle be bulia Reběka awulinlia Aisak inlě, mi adudio nl'effenlá zam g'onwanja w'awamanto wi Hěth; ja Jeköb sböng' ořia-

nto gore awanla wi Hěth, onlōngâ w'awaffianto wi ntye, efmēnlâ zam zi re n'l'isyâlâ ande gore miě?

EWONJO XXVIII.

NLE be fwelia Aisak avelia Jekōb azavinlě; n'l'azombiě yě awuliniě inlě, awōng' ofmānto gore awaffianto wi Kenean.

2 Gumanla kâ kěnda go Pedanaram go nago yi Bethuěl ya rere yi ngi yâ, kâ bōng' avila vâvâ ofmānto gore awanto wi Leban y'onwāngwe wi ngi yâ.

3 Ndo Jehova Anyambiě e ga zavinlâ ayanlizâ awunliâ, kâ wě doanl' anlōngâ m'anlaga.

4 Kâ yě pâ ozavinlo wi Ebreham, gore wě nla gore awanli wâ n'l'awě, kâ wě jiga ntye yi re w'agenda, y'avenlio n'l'Anyambiě gore Ebreham.

5 Nle be tofna Aisak Jekōb, agěndiě go Pedanaram, gore Laban, onwa wi Bethuěl, yi Sirian, onwāngwe wi Reběka, ngwe yi Jekōb nli Isâ.

6 Ndo gw'ayenli Isâ inlě, Aisak azavinli Jekōb arofmě go Pedanaram go bōnga ofmānto avila vâvâ; nla gw'azavinliě yě azombiě inlě, awōng' ofmānto gore awanla wi Kenean:

7 Nla gw'ayâgâ Jekōb ayâginlo reri yě nli ngi yě, agěnda go Pedanaram;

8 Gw'ayenli Isâ inlě, awanto wi Kenean w'avegagi ave gw'antyâ mi Aisak ya reri yě;

9 Be kěnda Isâ gore Isymeěl, awōnga Maheleth y'onwanto wi Isymeěl, onwa wi Ebreham, onwāngwe wi Nabaioth, agundě oñanto gore anto wě.

10 Nle be kágwa Jekōb go Birsyeba agěnda go nkova yi Heran.

11 Nl'aluó yě go mbora, ayâwa vâvâ ogwěra, kânde nkombe y'aluó y'aposwi, nle be bōngě gw'ado mi mbora aralia nyo epondofña anlanla go mbora mě.

12, Nle be jilinlo yě nyilinlo, ndo vonla, mpandinlo dovio pa go ntye, nli ntyai ya yo y'aluki orowa, ndo vonla, ienjěl s'Anyambiě pandaga ge suminlaga go yo.

13 Ndo vonla, Jehova agumanli gw'igonlo nya yo, awulia nlě, miě nle Jehova Anyambiě yi Ebreham ya reri yâ, nli Anyambiě yi Aisak; ntye yi nanlo ndâ, mi be pâ yo nl'awanli wâ.

14 Nl'awanli wâ wi be doanla ga ntyěngě yi ntye, o be jambinla go poswa nli nkombe, nla go tōngwa nla yo, nla go nkâmi, nl'otomba, nla gore wě nl'awanli wâ imbuvi si ntye sodu si be savinlo.

15 Ndo vonla, mi are nla wě, mi be penjavenjâ go mbori edu yi kěndo ndâ, mi be fwinlizâ kě go ntye yinlâ, kânde m'be tigâ,

kao mi adenda nt'are miě bulia pa gore wě.

16 Nle be nōngwa Jekōb avila gw'antyâ-vinlâ mě, awulia nle, giligili Jehova are go mbora yinlâ, ndo mi amie.

17 Nl'arieli yě polo, awulia nlě, ereria nde zi re mbora yinlâ! yinlâ zyele nyēnle kao nago y'Anyambiě, winlâ nle ompombanla w'orowa.

18 Nle be nōngwa Jekōb ibanga ntye mpiri awonga ido ny'aralio ndě epondofma, kâ yě dovia nyo inyēngâ ayir' agali go ntyai ya nyo.

19 Nle be fwelia Jekōb ina nyi mbora mēyâ inlě, Bethěl: ndo gw'alonga Luz nle ina nyi nka' mpolo mēyânlâ.

20 Nle be panganla Jekōb ompanganlo, inlě, ja Anyambiě adoanla nla miě, avenjavenja miě egēndâ winlâ wi kēndo miě, ava miě inya si nyo nl'ingâi si bâro;

21 Kâ miě fwintia nl'amēnjě go nago ya reri yam; gambēnle Jehova e be doanla Anyambiě gore miě

22 Ndo ido nyinlâ nyi re miě dovia pa inyēngâ, nyi be doanla nago y'Anyambiě, nli yâma yodu yi be pâ miě mi be fwintizâ emâri gw'igomi edu.

EWONJO XXIX.

NLE be kēnda Jekōb agēnda go ntye y'awana w'itōngwa nli nkombe.

2 Be jealë, ndo vonla, avegagi evero g'oro-ve, n'avegagi vâvâ ilemba y'adâmbé irare nana pa pière nla zo: kânde avila gw'evero më w'ayönjag' ilemba, nde ido ivolo ny'avegagi talio pa gw'evero.

3 Vâvâ alatanl' ilemba yodu, nle be pindia wao ido avila gw'evero ayönj' adâmbé, a'vini-zi' ido g'ogwanla w'evero go mbori yë.

4 Nle be bulia Jeköb awulinia wao inlë, awöngwe, anluw' apila nla gwi? Nle be bulia wao inlë azuw' apila go Heran.

5 Nle be bulinlië wao inlë, anluw' avoro Leban y'ogwa wi Nehör? Be bulia wao inlë, azuw' avoro yë.

6 Be bambië wao inlë, are mbiambië? Be fwinliza wao inlë, mbiambië: ndo vonla, Retyiël y'ogwanli yë ömanto e bia n'adâmbé.

7 Nle be bulië inlë, ömanta wi par' ola, n'i-gwëra nyi pa toa nyi datiza vuginia mbora mo; yönjanli adâmbé kâ këndanli anyeza mo.

8 Nle be bulia wao inlë, azuw' azye ngulu, kao ilemba yodu y'adatizo, kâ wao pindia ido avila g'ogwanla w'evero, gambënle azuw' ajönj' adâmbé.

9 Ayë mënlizaga râ kamba nla wao, Retyiël a'vieni n'adâmbé ma reri yë, kânde anyezagi mo.

10 Nl'arcenli, gw'ayenli Jeköb ayenla Retyiël y'ogwanla ömanto wi Leban, y'ogwängwe

wi ngi yě ; n'adâmbé mi Leban, y'onwângwe wi ngi yě, Jeköb azyusyi piëré avindia ido avila g'ogwanla w'evero, kâ yě jönj' adâmbé mi Leban, y'onwângwe wi ngi yě.

11 Nle be sâmba Jeköb azâmba Retyiël, arobinl' inyoi nyě alenla.

12 Nle be bulia Jeköb awulinlia Retyiël inlě, ayě nle onwângwe wa reri yě, inlě, aroenli kě onwânloñe wi Rebëka : nle be këndě n'i-mango go bulinlia reri yě.

13 Nl'aroenli gw'ayâgiu Leban ntyango yi Jeköb, onwânloñe w'onwângi yě oñanto, agëndi nli mango go datanla n'ayě, nle be syangunlě yě, azâmbě, aṽagě go nag wě ; nle be takiliě gore Leban isaon yinlâ yodu.

14 Nle be bulia Leban awulinliě inlě, gili-gili awě nle pi yam n'izyonli yam ; n'aloanliě nla yě ogwěli w'antuntu.

15 Nle be bulia Leban awulinia Jeköb inlě, kânde awě nle onwângwe wam, gambënle o be janjinla miě ipa fõ ? Wilinlia miě njonli y'ipi sâ.

16 Ndo Leban aroenli n'awawanto avanli ; ina ny'onwânlerõ nle Liah, ndo ina ny'onwârumbe nle Retyiël.

17 Liah avegagi n'antyâ alělě, ndo Retyiël avegagi n'eranga n'iměpejenlo.

18 Nle be tōnda Jeköb Retyiël awulia nle, m'be janjinlâ impuma orögenlo gw'inyanga nyi Retyiël y'onwanli wâ oñant'orumbe.

19 Nl'awuli Leban inlě, re mbia nla miě pě gore wě viaganlo, nli pě gore om' aŋwēnle; loanla nla miě.

20 Ndo Jekōb ayanjinlě gw'inyanga nyi Retyiěl impum' orōgenlo, ndo y'ayenlio gw'antya mě intyugu syakwě, gw'itōnda s'arōndiě yě.

21 Nle be bulia Jekōb awulinlia Leban inlě, va miě oŋant' wam, kānde intyugu sam s'amanli; kâ miě jinginla gore yě.

22 Nle be datiza Leban alatiza anloŋŋe wao-
da wi mbora mě, avanga ntyago.

23 Nl'aroenli nkolu, awōngi yě oŋwanli yě oŋanto aŋagě gore yě, nl'ayinginli yě nla yě.

24 Nle be pa Leban ava Zilpa, nyongo yě nyanto, gore Liah oŋwanli wě oŋanto, go doanla nyongo yě.

25 Ndo aroenli gw'ayenji owenja, vonla, ayě nle Liah, nl'awuliě gore Leban inlě, osao nde winlâ wi re wě denda pa gore miě? Mi azye janjinlâ pa gw'inyanga nyi Retyiěl? ezande zi re wě temiza pa miě?

26 Nle be jivira Leban inlě, alendo yenlâ go mbori yazyo go donge jombiz' oŋwârumbē nl'onlěrō.

27 Mēnliza orōgenlo wě, kâ zuwe pâ winlâ kě, gw'ijanja si be fâ janjinlâ miě impum' imiēnle orōgenlo.

28 Nl'alendi Jekōb yenlâ, amēnliza orōgenlo wě, nl'avenliě yě Retyiěl oŋwanli yě oŋanto, oŋanto wě.

29 Nle be pa Leban gore Retyiël oŋwanli yě oŋanto ava Bilha, nyongo yě nyanto, go doanla nyongo yě.

30 Nle be jinginlě gore Retyiël arōnda Retyiël viaganlo nli Liah; nl'avâ janjinlě impum' imiēnle orōgenlo.

31 Ndo gw'ayenli Jehova inlě, Liah anlumbio, anlungunl' iwuŋu nyě; ndo Retyiël avegagi nkele.

32 Ndo Liah avundigi ayanl' oŋwanla, nle be fweliē ini nyě inlě, Rubēn; kânde awuli nlě, Jehova are jenla pa njuki yam, sambo onloŋe wam e be tōnda miē.

33 Nle be fâ pundigě ayanl' oŋwanla, awulia nlě, kânde Jehova ajâgio inlě, mi numbo, yenlâ avenliē miē winlâ kě; nle be fweliē ini nyě inlě, Simiōn.

34 Nle be fâ pundigě ayanl' oŋwanla, awulia nlě, egombe zinlâ onloŋe wam e be datanla nla miē, kânde mi are janlě pa awanloŋe araro. Yenlâ aveliē ini nyě inlě, Livai.

35 Nle be fâ pundigě ayanl' oŋwanla, awulia nlě, venlâ m'be suminlia Jehova, yenlâ aveliē ini nyě inlě Juda, arig' ijanla.

EWONJO XXX.

NDO gw'ayenli Retyiël inlě, e janl' awanla gore Jekōb, Retyiël ayenli oŋwāngi yě oŋanto ŋandi; awulinlia Jekōb inlě, va miē awanla, aza nlānlā mi be juwa.

2 Nle be bendinla Jeköb Retyiël, awulia nlě, mi are gw'inyanga ny'Anyambiě o re simbinlâ pa ilonda y'iwuñu?

3 Nle be buliě inlě, vonla nyongo yam nyanto, Bilha; yinginla gore yě kâ yě janla gw'amběvėnli man, yenlâ kâ miě dėng' awanla gore yě.

4 Nle be pě yě nyongo yě nyanto Bilha, oñanto wě, nl'ayinginli Jeköb gore yě.

5 Nle be pundiga Bilha ayanla Jeköb oñwanla.

6 Nle be bulia Retyiël inlě, Anyambiě are kanla pa miě, ayâgâ k'inyoi nyam ava miě oñwanla, nl'aveliě ini nyě inlě, Dan.

7 Nle be fâ pundiga Bilha nyongo yi Retyiël ayanla Jeköb oñwanla w'añanli.

8 Be bulia Retyiël inlě, nl'olembanl' ompolo mi are dembanla pa nl'oñwângi yam, ndo mi akevi, nle be fweliě ini nyě inlě, Nafte-lai.

9 Ndo gw'ayenli Liah inlě, atig' ijanla, awõngi Zilpa nyongo yě nyanto, avě gore Jeköb, oñant' wě.

10 Nle be janla Zilpa nyongo yi Liah ayanla Jeköb oñwanla.

11 Nle be bulia Liah inlě, nkândâ; nla-veliě ini nyě inlě, Gad.

12 Nle be janla Zilpa nyongo yi Liah ayanla Jeköb oñwanla w'añanli.

13 Nle be bulia Liah inlě, ozavinlo gore

miě, kânde awanl' awanto wi be savinla miě: nle be fweliě ini nyě inlě, Asyur.

14 Nle be kěnda Ruběn gw'intyugu s'itenl' orěsi alěng' imandreke g'orove ařaga so gore Liah ngi yě, nle be bulia Retyiěl awulinliá Liah inlě, kâkâlâ, va miě imandreke s'oņwanli yâ.

15 Nl'awulinliě yě inlě, re osa' oņwango wi re wě bōnga pa onloř' wam? ndo o be fâ bōnga kě imandreke s'oņwanli wam? Nle be bulia Retyiěl inlě, sambo e be nanla nla wě ogwěra winlâ gw'inyanga ny'imandreke s'oņwanli yâ.

16 Nle be fwiniia Jekōb nkolu avila g'orove, nl'agâgwi Liah go datanla nla yě, awulia inlě, yinginla yore miě, kânde mi are kolâ pa nli njonli y'imandreke s'oņwanli wam; nle be nanlě nla yě ogwěra mě.

17 Be jâginlo, Anyambiě Liah, kâ yě pundiga ayanla Jekōb oņwa w'atanli.

18 Be bulia Liah inlě, Anyambiě are pa pa miě ikoli sam, kânde mi avenli nyongō yam nyanto gore onloř' wam; nle be fweliě ini nyě inlě, Isakar.

19 Nle be fâ pundiga Liah ayanla Jekōb oņwanla w'orořa.

20 Nle be bulia Liah inlě, Anyambiě are pa pa miě ikwělik' ivia, venlâ onloř' wam e be doanla nla miě, kânde mi are janlě pa awanla prořa, nle be fweliě ini yě inlě, Zěbulōn.

21 Be nuwunlě janl' onwanl' omanto, awulia ini nyě inlě, Daina.

22 Nle be jonginlia Anyambiě Retyiěl, n'ayaginlo Anyambiě yě anlungunl' iwumu nyě.

23 Be pundigě ayanl' onwanla, awulia nlě, Anyambiě are tomba pa ntyânli yam.

24 Nle be fweliě ini nyě inlě, Josěf, awulia nlě, Anyambiě e be fâ kunda miě onwanl' onwěule.

25 Nl'aroenli gw'ayanli Retyiěl ayanla Josěf, Jekōb awulinlia Leban inlě, roŋa miě, yenlâ kâ miě kěndaga go mbori yam nla gw'inlōngâ nyam.

26 Va miě anto wam n'awanli wam wi re miě janjinlâ pa, kâ miě kěndaga, kânde a voro ijanji sam si re miě janjinlâ pa.

27 Nle be bulia Leban awulinliě inlě, kâkâlâ, ja mi aděnga ikanla gw'antyâ mâ, rigarla, kânde Jehova are savinla pa miě g'onwanji wâ.

28 Nle be buliě inlě, ruminlia miě ipi sâ, kâ miě pâ so.

29 Nle be bulinliě yě inlě, o voro n'are miě janjinlâ pa, ni n'avegagi vuginli yâ gore miě.

30 Kânde o vegagi nli yeyâma, mi aviagaga râ, ndo yi re bunla pa yenge, Jehova kě are savinlâ pa, mi ga biě; ndo egombe zyě zi be nogiza miě nag' wam?

31 Nle be buliě inlě, ezande zi be pa miě wě? Nle be bulia Jekōb inlě, o be pa miě ezâma, jâ m'adenda miě ošaon winlâ, mi be fâ nyeza avenjavenja vuginli yâ.

32 M'be piaganla g'olembi wâ wodu nlěnlâ winlâ, aromba vâvâ adâambe modu mi r'atânlia n'abokey, n'adâambe modu maviâviâ gw'awadâambe, n'abokey n'atânlia gw'imbonli; si be doanl' ipi sam.

33 Ndo ogiligili wam wi be jivira g'onwanji wam go bosyo, kânde ipi sam si be bia g'ozyo wâ, n'ezâm' edu zi re zi zyele n'atânlia n'abokey gw'imbonli, n'aviâviâ gw'awadâambe, zi be tětô ijufo gore miě.

34 Nle be bulia Leban inlě, yenlâ ga loanle egâlanli z'igambi nyâ.

35 Nle be tombě ntyugu mě, imbonl' inofie sibu, n'abokey, n'imbonl' inyanto sodu s'atânlia n'abokey, nla sodu sapupu go so, n'anlâmbey modu gw'awadâambe, awa mo gw'agâ m'awanli wě.

36 Nle be doanlizě ntyugu ntyaro go mpânlâ ntyâ yě ntyâ Jekōb, nle be nyeza Jekōb olemba wi Leban w'ariganli.

37 Nle be bōnga Jekōb ivare ny'oganla wi nkēi, n'ogumbunonja, n'opombolo, be syangě yo ibu yapupu, avanga yo jenlo pupu y'avegagi gw'ampare.

38 Nle be doviě ampary m'azyangio ndě gw'azyo m'olemba gw'amemba mi jōngo anli-

ngo, gw'avienli olemba go jönga 'w'avundigi gw'ayöngi wo.

39 Ndo gw'avundigi olemba swaswâ n'ampare w'ayanli vuginlia y'ibu, n'atânia, n'aboke.

40 Nle be kera Jeköb awadâmbe alovia azyo m'olemba go nkoŋa y'ibu, nla modu maviâviâ g'olemba wi Leban; nle be doanzizê ilembi yê mbora nli yao; e dovia mo go vuginlia yi Leban.

41 Nl'aroenli gw'avundigi evuginli edu eyâle, Jeköb alovi' ampare gw'antyâ mi vuginlia gw'amemba, nle be pundiga mo gw'ampare.

42 Ndo vuginlia lëlä e fela mo, yenlä aroenli lëlä gore Leban nli yâle gore Jeköb.

43 Nle be bunla onloñe awunla polo, alënga vuginlia yenge, n'inyongo inyanto, n'inyongo inoñe, n'ikamël, n'iburu.

EWONJO XXXI.

NL'AYÂGIO yê agamba m'awa wi Leban inlë, Jeköb are bönga pa yâma yodu ya reri yazyo, nla go ya ya reri yazyo are dënga p'elumi zinlä zodu.

2 Nle be jenla Jeköb ozyo wi Leban, ndo vonla, wi pegaga swaswâ gore yê ga gw'alonga.

3 Nle be bulia Jehova awulinlia Jeköb inlë, vinlia go ntye ya reri yâ, nli mbuvi yâ, kâ miê doanla nla wê.

4 Nle be toña Jekōb go fwelia Betyiēl nli Liah g'orove, g'olembi wē.

5 Nl'awulinliē wao inlē, mi jenla ozyo wa reri yanli wi zyele swaswâ gore miē ga gw'a-longa; ndo Anyambiē ya reri yam adeanlaga nla miē.

6 Ndo anluw' avoro inlē, nli ngulu yam yodu mi are janjinla pa reri yanli.

7 Ndo reri yanli are temiza pa miē, agalanlia ipi sam igomi ny'inyōngâ; ndo Anyambiē e tigē go janjinla miē mbe.

8 Gw'awuliē yenlâ inlē, m'atânlia mi be doanla ipi sâ, gambēnle vuginlia yodu y'ayanli m'atânlia; ndo gw'awuliē inlē, m'ibu mi be doanl' ipi sâ, gambēnle vuginlia yodu y'ayanl' ibu.

9 Yenlâ re Anyambiē are bōnga pa vuginlia ya reri yanli ava yo gore miē.

10 Nl'aroenli gw'egombe z'avundigi vuginlia, mi arobinli antyâ mam, ayenla go nyilinlo, ndo vonla, adâmbē anoñe m'avandî go vuginlia, m'ibu, m'atânlia nla m'aboke.

11 Nle be kamba enjēl y'Anyambiē agamba nla miē go nyilinlo inlē, Jekōb: nle be bulia miē inlē, vonla, miē winlâ.

12 Nle be buliē inlē, rombinl' antyâ mâ kâ jenl' adâmbē anoñe modu mi panda go vuginlia, m'ibu, m'atânlia nla m'aboke; kânde mi are jenla p'isaon yodu yi re wē dendo pa nli Leban.

13 Miě nle Anyambiě yi Běthěl, gw'azagizto ndâ inyěngâ, gw'avanganlio ndâ ompanganlo vâvâ gore miě; ndo gumanla ka kâgwa go ntye yinlâ, avinlia, go ntye yi mbuvi yâ.

14 Nle be jivira Retyiěl nli Liah awulinliě inlě, pare yâma ge sijiga gore zuwe go nago ya reri yazyo ?

15 Azuw' azye jenlo p'agěnda gore yě? kande agoli zuwe anya kě anlivi mazyo via.

16 Kânde anliwa modu mi re Anyambiě bōnga pa gore reri yazyo, mo mazyo n'awanli yazyo; ndo venlâ ason wedu wi bulinlio wě n'Anyambiě, lenda.

17 Nle be kumanla Jekōb avandiz' awanli we n'anto wě gw'ikaměl.

18 Nle be toanlizě vuginli yě yodu, n'anlivi mě modu m'anlivio ndě, nli vuginli yě y'a-lěngio ndě go Pedaneram; go kěnda gore Aisak ya reri yě go ntye yi Kenean.

19 Ndo Leban aluo akěndi go syenginl' adâambe mě, nle be jufa Retyiěl ikanla sa reri yě.

20 Ndo Jekōb alubui mperaga avila gore Leban yi Sirian, kâ yě awulinliě da inlě, e para.

21 Yenlâ averi yě nli yâmi yě yodu, kâ yě kěndaga alali' olâvi, avonliě ozyo wě go nombâ yi Giliad.

22 N'awulinlio Leban go ntyugu yi ntyaro inlě, Jekōb aperi.

23 Nl'awõngi yě awareri yě azongě go nyuma ntyugu orõgenlo go mpânâ, alěngiě yě go nomba yi Giliad.

24 Nle be bia Anyambiě gore Leban yi Sirian go nyilinlo ogwěra, awulinliě inlě, vandaminl' oku' wâ, kâ agamba gore Jekõb mbia ge mbe.

25 Ndo Leban azyusyi piěřě gore Jekõb, nle be syamba Jekõb olako wě go nomba; Leban kě azyambi nl'awareri yě go nomba yi Giliad.

26 Ndo Leban awulinlia Jekõb inlě, ezande zi re wě denda pa? O averi miě ntyâria, awõng' awanli wam awanto, g'imbwedi s'igâvi.

27 Osao nde w'averiâ ntyâria alubua gore miě? O bulinlia miě, kâ miě tofîâ nl'igeva, nl'ijembo, nl'orâmbâ, nli ntyambi.

28 O tiga miě sâmb' awanli wam anlofîe nl'anto; o re tema pa nli denda yenlâ.

29 Re ngulu g'ogâ wam go dendâ osaon, ndo Anyambiě ya reri yanli akamba nla miě ogwěra wi jao, inlě vandaminl' okui wâ kâ agamba nli Jekõb mbia ge mbe.

30 Ndo venlâ nkëndaga o kěnda, kânde ndenaga o dena nago ya reri yâ: ndo ezande zi re wě jufa pa anyambiě sam?

31 Nle be jivira Jekõb awulinlia Leban inlě, kânde mi arienli inlě, o vende bõnginla miě awanli wâ awanto nli ngulu.

32 Oma o be děngo ndâ nl'anyambiě sâ,

arole du g'ozyo w'awângi yazyo; ndo gëla-gëla-iyâ yi re nlá mië, kâ bõnga yâmi yâ; kânde Jekõb e mia inlë, Retyiël ayufi so.

33 Nle be bia Leban g'olako wi Jekõb, nla g'olako wi Liah, nla g'olako w'inyongo inyanto mbanli, ndo e dënga du: ndo gw'agâgwi yë g'olako wi Liah ayinginli g'olako wi Retyiël.

34 Ndo Retyiël awõng' ikanla avela so gw'epwi zi kamël, aloanla go so; nle be kë-lagëla Leban olako wodu, ndo e dënga du.

35 Nle be bulië awulinlia reri yë inlë, y'avendia reri yam, kande mi azye ngulu yi kumanla g'ozyo wâ, kânde mpanginli y'anto yi re nla mië; nle be butë, ndo e dëng' ikanla du.

36 Nle be benda Jekõb ayomanla nli Leban, nl'ayiviri Jekõb awulinlia Leban inlë, ipavi sam si re së, nl'ijan' ibe sam si re së, si re wë kâmbiza pa mië?

37 Kânde o re këlagëla pa yâmi yam yodu; ndo o adëngi ande go yâma yodu yi nag' wâ? Lovia zo g'ozyo w'awângi yam nl'awângi yâ, kâ wao tenliza ntyâ zuw' aʋanli.

38 Agomi m'impuma minlâ ambanli mi are nla wë; adâambe mâ amanto nl'imbonli sâ inyanto si pa pero nl'onwanla; nl'adâambe anofie m'olembi wâ, mi azye mo nya pa.

39 Eza z'ayarunlo nli nyama, mi бага zo gore wë, mi averio nli zo; g'oga wam o

wuti zo, ntyâ z'ajuf' oñanda ntyâ 'z'ajuf' ogwëra.

40 Mi avegagi oñanda njuwaga n'impium, ogwëra n'ifwi, n'alubui antyâvinlâ gw'a-ntyâ mam.

41 Mi are doanla p'agomi m'impum' ambanli go nag' wâ; mi ayanjinliâ igomi n'impum' inlai gw'inyanga ny'awanli wâ awantë ašanli; n'impum' oroña go vuginli yâ, ndo o re kalunlia p'ipi sam igomi ny'inyöngâ.

42 Kao Anyambië ya reri yam Anyambië yi Ebreham, n'Itia si Aisak aluo gore mië, gavâ o rombi mië orevo; ndo Anyambië are jenla p'ikugi sam n'ijanja s'agâ mam, kë tevunlâ ogwëra wi jao.

43 Nle be jivira Leban awulinlia Jeköb inlë, awawanto winlâ awanli wam, n'awanla winlâ awanli wam, n'ivuginlia yinlâ vuginli' yam; nli yâna yodu yi jenlo ndâ, iyam; ndo mië kâ denda ande gore awanli wam winlâ nlënlâ winlâ, n'awanla w'ayanlio wao?

44 Ndo sambo oviro, kâ zuwe jeka njeka, mië n'awë; kâ yo doanla elingilio ntyâ mië ntyâ wë.

45 Nle be bönga Jeköb ido alovia nyo inyëngâ.

46 Ndo Jeköb awulinli awângi yë ialë, latianli ado, nle be bönga wao ado avanga mo okondo, n'anyenli wao vâvâ g'okondo.

47 Nle be fwelia Leban wo inlě, Jegar-syahadutha; ndo Jekōb aveli wo inlě, Galiěd.

48 Nle be bulia Leban inlě, okondo winlā wi ga loanl' elingilio ntyā miě ntyā wě nlěnlā winlā; yenlā avelio ina nya wo inlě, Galiěd.

49 Mizpa kě; kānde awuli nlě, Jehova e ga vėmbage ntyā miě ntyā wě, ja zuw' aye-nanla, miě nlā wě.

50 Jām' asyākāli' awanli wam awanto, ge nli bōng' anto awēnle n'awanli wam, zyel' oma n'azuwe; vonla, Anyambiě e be doanla oluo ntyā miě ntyā wě.

51 Ndo Leban awulinlia Jekōb inlě, vonla, okondo winlā, n'inyěngā nyinlā nyi re miě dovia pa ntyā miě ntyā wě.

52 Okondo winlā wo elingilio, n'inyěngā nyo elingilio inlě, mi aviaganl' okondo winlā gore wě, awě kě aviaganl' okondo winlā n'inyěngā nyinlā gore miě go mbe.

53 Anyambiě yi Ebreham n'Anyambiě yi Nehōr, Anyambiě ya reri yao e ga yěkēlia zuwe: nle be tanga Jekōb orango n'Itia sa reri yě Aisak.

54 Nle be bazya Jekōb vuginlia go nomba avelia awāngiě go nya, n'anyenli wao inya anlanla go nomba.

55 Nle be nōngwa Leban ibanga ntye mpiri azāmb' awanli we anloffe, n'awanli wě awanto, azavinla wao; nle be kěndaga Leban awinlia go mbori yě.

EWONJO XXXII.

BE kända Jeköb ogëndâ wě, n'ienjěl s'Anyambiě s'alatanli nla yě.

2 Ndo gw'ayenli Jeköb sọ, awuli inlě, yinlâ nle mběli y'Anyambia; n'ina nyi mbora mē-yânlâ ny'aṽelio inlě, Mahaneim.

3 Nle be toṽa Jeköb aroṽa ivâvi go bosyo yě gore Isâ, y'onwângi yě, go ntye yi Siür gw'inlõngâ nyi Idöm,

4 Nle be sombiě wao inlě, gambanli yenlâ gore reri yam Isâ, inlě, nyongo yâ Jeköb e bulia nle, ni aloanli gore Leban, alinga koe-nga nla nlěnlâ.

5 Ndo mi are n'inyare n'iburu n'adâmbẹ, n'inyongo inoṽě n'inyongo inyanto, yenlâ atoṽa miě go bulinlia reri yam, kâ miě dēng'imepinlo gw'antyâ mâ.

6 Nle be fwinlia ivâvi gore Jeköb inlě, azuw' apila gore onwângi yâ Isâ, ndo ayēmě e bia go datanla nla wě, nli nkama s'anlaga nai nla yě.

7 Nle be tia Jeköb polo ayenla njuke, kâ yě ker' anlaga w'avegagi nla yě, n'adâmbẹ n'inyare, n'ikaměl, agera so go nkândâ mbanli.

8 Awulia nlě, ja Isâ abia go nkândâ mâri awola yo, gambēnle nkândâ yi tiganla y'a-pera.

9 Nle be bulia Jeköb inlě, Anyambiě ya

reri yam Ebreham, n'Anyambiě ya reri yam Aisak, Jehova y'awulinlia mie inlě, vlinlia gw'inlōngâ nyâ nla gw'imbuvi sâ, kâ miě dendâ mbiambiě.

10 Mi azy' inyanga nyi nkěngâ yodu n'l'oreti wodu wi re wě denda pa gore nyongo yâ, kânde mi aviaganli Jördön yinlâ nli ntongo yam; ndo venlâ mi atoenli nkândâ mbanli.

11 Kâkâlâ, zunginla miě avila g'ogâ w'ongwângi yam, avila g'ogâ wi Isâ, kândě mi tiě, e vende bia awola miě, ngwe n'awanla.

12 O wuli nlě, reti mi be dendâ mbiambiě, avang' awanli wâ ga ntyěnge yi mbenli mpolo yi re y'arangizo n'ibunla.

13 Nle be nanlě vâvâ ogwěra mě, n'awōngiě eza z'avienli g'ogâ wě mpagaga gore Isâ y'ongwângi yě.

14 Nkama simbonl' inyanto mbanli, n'agomi m'imbonl' inoñe ambanli; nli nkama s'adâmbe amanto mbanli, n'agomi m'adâmbe anoñe ambanli.

15 Agomi m'ikaměl s'ambenlingo araro n'awanli wao, n'agomi m'inyar' inyanto anlai, nligomi ny'inyar' inoñe, n'agomi m'iburu inyanto ambanli, n'igomi ny'iburu inoñe.

16 Nle be pě so g'ogâ w'inyongo sě nkândâ edu go mbora nli yě, awulinlia inyongo sě

inlě, viaganlanli go bosyo yam, kâ panganli nanda ntyâ nkândâ ntyâ nkândâ.

17 Nle be sombiě y'abosyo inlě, ja Isâ y'o-
nġwângi yam adatanla nla wě, aŵambiâ inlě,
awě ya mande? o kěnda nla gwi? sinlâ sa
mande si re go bosyo yâ?

18 Kâ bulia nlě, ya yi nyongo yâ Jeköb;
yo mpagaga y'atofio gore reri yam Isâ, ndo
vonla, ayěmě are go nyumi yazyo.

19 Yenlâ azombiě yimbanli nla yintyaro,
nla waodu w'azong' inkândâ inlě, gw'igamba
nyinlâ nyi be kambo nluwe gore Isâ, ja nluw'
aděngě.

20 Kâ bulianli kě inlě, vonla, nyongo yâ
Jeköb; are go nyumi yazyo; kânde awuli
nlě, m'be donge pânlizě n'ęza zi mpagaga
zi kěnda go bosyo yam; gamběnlę mi be
jenla ozyo wě, vendetua e be mepinla miě.

21 Yenlâ alalizě ęza zi mpagaga go bosyo
yě, ndo ayěmě anlanli ogwěra mě g'olako.

22 Nle be nōngwě ogwěra mě awōng' anto
wě aŵanli, n'inyongo sě inyanto mbanli, n'i-
gomi nyě ny'awanla n'ōnwanl' omâri, alalia
gw'ivokinlo nyi Jabök.

23 Nle be bōngě wao alaliza wao onġwâlâvi,
alaliza ya y'avegagi nla yě.

24 Nl'ariganli Jeköb dadiě, n'alembi oma
opa nla yě koanga gw'arōngi oŵanga.

25 Ndo gw'ayenli yě inlě, e kevě du, awoli
go ntyōngakanlo yi ntugu yě; nle be dubua

ntyöngakanlo yi ntugu yi Jeköb, gw'alembië opa nla yě.

26 Nle be bulië inlě, riga mië diënga kânde eřanga w'atöngwi; nle be bulië inlě, m'be tigâ diënga kao o savinla mië.

27 Nl'ařambië yě inlě, ini nyâ mande? Nle be bulië inlě, Jeköb.

28 Nle be bulië inlě, ini nyâ ny'ařelio nyënle inlě, Jeköb; kânde o re dembanla pa nl'Anyambië nl'anlaga, kâ wě keva.

29 Be bambia Jeköb awulia nlě, rětinla mië ini nyâ, kâkâlâ. Nle be bulië inlě, ezande zi bambiâ ini nyam? nl'azavinlě yě vâvâ.

30 Nle be fwelia Jeköb ina nyi mbora mě inlě, Pěni-el, kânde mi are jenla p'Anyambië ozyo g'ozyo; nl'eřmenlâ zam z'atoli.

31 Ndo gw'aviaganli yě Pěnuel, nkombe y'aröngwi gore yě, arëngunlě nli ntugu yě.

32 Yenlâ aroenli nlě, awa wi Isreël wi nya du oganji w'ayomi, wi re go ntyöngakanlo yi ntugu koanga nla nlěnlâ winlâ; kânde awoli go ntyöngakanlo yi ntugu yi Jeköb, g'ogANJI w'ayomi.

EWONJO XXXIII.

BE tombinla Jeköb antyâ mě gw'igonlo ayenla, ndo vonla, Isâ e bia, nli nkama s'anlaga nai nla yě; nle be kera *Jeköb* agera y'awanla gore Lia, nla gore Retyiël, nla gore inyongo inyanto mbanli.

2 Nle be doviě inyongo inyanto n'awanli wao go bosyo, nli Lia n'awanli wě go gare, nli Retyiěl nli Josěf go nyuma.

3 Nle be piaganlě go bosyo yao, avuranla mbě nyōngâ orōgenlo agēnda gw'azyusyě piēre n'ōngwāngi yě.

4 Nle be kēnda Isâ nli mango go datanla nla yě, azyangunlě, avoswa g'ompeli wě, azâmbě; nle be denla wao.

5 Be tombinlě antyâ mě ayenl' anto n'awanli, nle be buliě inlě, wa mande winlâ wi re nla wě? N'awuliě inlě, awanla w'avenlio nyongo yâ n'Anyambiě.

6 Be bia inyongo inyanto piēre, wao n'awanli wao, avuranla mbě.

7 Nle be bia Lia kě piere, n'awanli wě avuranla mbě; kwevimo azyusyi Josěf nli Retyiěl avurunla mbě.

8 N'awuliě inlě, nkândâ yinâ yodu y'adatanlo miě yi minia sě? Nle be buliě inlě, go dēng' imēpinlo gw'antyâ ma reri yam.

9 Nle be bulia Isâ inlě, mi are nli yâma yenge, yâm' iyâ yi ga loanle gore wě.

10 Nle be bulia Jekōb inlě, nyawě, kâkâlâ, ja mi adēng' imēpinlo gw'antyâ mâ, wōnga idavi sam g'ogâ wam, kânde mi are jena p'ozyo wâ egâlanli ga mi ajenla ozyo w'Anyambiě, kâ wě tōnda miě.

11 Wōnga, kâkâlâ, isavinli sam, si re bago pa gore wě; kânde Anyambiě are denda pa

miě tabianliě, miě kě mi are nli yâma yengo; nle be syâkâliě yě, kâ yě bōnga.

12 Nle be buliě inlě, azuwe ga zyzzy' olako kâ zuwe kēndaga, ndo miě kâ kēnda go bosyo yâ.

13 Nle be buhinliě yě inlě, reri yam avoro inlě, awanla wi r'alělě, n'adambe n'inyare si-jōnja si re nla miě, ndo j'anlaga w'akēndia so nli ngulu ntyugu mo gambēule olemba wodu w'ajuwa.

14 Kâkâlâ, reri yam e ga viaganle go bosyo. yi nyongo yě; kâ miě kēnda nli nkēngâ egâlanli zi nkēndinli yi vuginlia yi re go bosyo yam, n'egâlanli zi nkēndinli y'awanla, kao mi abia gore reri yam go Siūr.

15 Be bulia Isâ inlě, mi ga rige nla wě awěwâ gore anlaga wi re nla miě. Nle be buliě inlě, isyâlâ ande? mi ga lēnge inēpinlo gw'antya ma reri yam.

16 Yenlâ avinli Isâ ntyugu mē go mpânlâ yě go Siūr.

17 Nle be kēnda Jekōb ogēndâ wě go Sūkōth, anloginlě nago, avang' ikanja yi vuginlia; yenlâ avelio mbera mēyânlâ inlě, Sūkōth.

18 Nl'avienli Jekōb n'afhēnje go nka' mpolo yi Syikēm, y'vegagi go ntye yi Kenean, gw'avienliě avila go Pedan-eram; nle be syambě oloko wě swaswâ nli nka mpolo.

19 Nle be kolě mbera y'orove y'azyambio

yě olako wě, agola yo gw'agá m'awanla wi Hemör, reri yi Syikēm, vâ nkama yi syika.

20 Nle be nogě vâvâ âlter, avelia yo inlě, Anyambiě, Anyambiě yi Isreěl.

EWONJO XXXIV.

NLE be kágwa Daina onwaoŋmanto wi Lia, o yanhio ndě gore Jeköb, agágwa go jenla awawanto wi ntye.

2 Ndo gw'ayenli Syikēm onwa wi Hemör oga wi ntye ayenlě, awöngi yě, anlanla nla yě, avevizě.

3 Nle be jong' orěmi wě gore Daina, onwaoŋmanto wi Jeköb, n'aröndi yě izyali, agamba nli nkěngá gore izyali.

4 Nle be bulia Syikēm awulinlia Hemör ya reri yě inlě, wönga miě izyali nyinlá g'oŋmanto.

5 Nle be jâgá Jeköb inlě, aveviziě Daina y'onwanli yě oŋmanto, ndo awanli wě anloŋŋe w'avegagi nli vuginlia yě g'orove, ndo avâ nli Jeköb dâ, kao w'abia.

6 Nle be kágwa Hemör ya reri yi Syikēm, agěnda gore Jeköb go kamba nla yě.

7 Nl'aŋienli awanla wi Jeköb avila g'orove gw'ayâgiu wao; nle be bend' anloŋŋe, n'aroenli egunlu evolo gore wao; kânde alenděi oŋaon wi ntyânli gore Isreěl, go nanla n'ongwaoŋmanto wi Jeköb, oŋaon wi re w'arönde dendo.

8 Be kamba Hemör nla wao inlë, orëma wi Syikëm y'onwanli wam wi tōnda onwanli yanli onwanto; kākālāanli, vanli yë g'omānto.

9 Azuwe ga yombanlenli n'anluwe, vanli zuwe awanli yanli awanto, kâ bönganli awanli yazyo awanto gore nluwe.

10 Loanlanli gore zuwe, ntye yi be doanla gw'azyo manli, loanlanli kâ kanganlanli, alëng' anliva go ya.

11 Nle be bulia Syikëm awulinlia reri yë n'awōngi yë anloñe inlë, mi ga lënge imë-pinlo gw'antya manli; n'ezām' edu zi be bulialio mië nli nluwe, mi be pa.

12 Wunlizanli mië polo ikwëliki nli mpago, m'be pa ga nte be tētiala nluwe mië, ndo yanli mie izyali g'omānto.

13 Nle be jivira awanla wi Jekōb ayivira Syikëm nli Hemör ya reri yë n'itemiza, awulia nle, kânde avevizi Daina, y'onwāngi rao omānto.

14 Be bulia wao awulinlia wao inlë, azuw' slënge ngulu go denda ndaga mëyâ, go pa onwāngi yazyo omānto gore onloñe, o re pa këro, kânde yo ndaga yi ntyānli gore zuwe.

15 Nde g'osson winlâ azuwe be jivira nluwe, ja nluw' adoanla ga zuwe, kâ onloñ' edu gore nluwe këro.

16 Gambënle azuwe be pa nluwe awanli wazyo awanto, kâ zuwe bong' awanli yanli

awanto, aloanla n'anluwe, kâ zuwe doanla inlôngâ imo.

17 Ndo j'anluw' ayâginlo zuwe go këro, gambënle azuw' abông' onwanli yazyo ofianto, agëndaga.

18 Ndo agambi mao m'amëpi gw'antya mi Hemör, nla gw'antya mi Syikëm y'onwanla wi Hemör.

19 Ndo iwanjâ e sile denda ndaga më, kânde aröndi onwanla ofianto wi Jeköb, avegagië n'in' ivia viaganlo n'om' edu go nago ya reri yë.

20 Nle be bia Hemör nli Syikëm y'onwanli yë avia g'ompombanla wi nkali yao mpolo, agamba n'anloñe wi nkali yao mpolo inlë;

21 Anloñe winlâ wi re n'azuwe mbiambië, wi ga loanle go ntye aganganla go yo, vonla, ntye yi re mpolo g'ozambi edu gw'azyë mao, azuwe ga wöngë awanli wao awante go anto, kâ zuwe pa wao awanli wazyë awanto.

22 Kao n'osaon winlâ anloñe wi be jivira zuwe, go doanla n'azuwe, kâ zuwe doanla inlôngâ imo; go be këro zuwe onloñ' edu, ga nt'are wao këro pa.

23 Inyare sao n'anlivi mao, n'ivugindi edu zi re nla wao, yi be doanla iyazyo? kao dadië azuw' ajivira wao, kâ wao doanla n'azuwe.

24 Ndo waodu w'agâgwi gompombanla wi nka' mpolo, w'ayâginlo Hemör nli Syikëm y'onwanli yë; nle be këro onloñ' edu gere

waodu w'agâgwi g'ompombanla wi nka' mpolo.

25 Ndo aroenli ntyugu yi ntyaro gw'avegagi wao gw'indowa, awôngi awanlofne ašanli wi Jeköb, Simiön nli Livai, awângwe wi Daina, awông' om' edu n'okwari wě, agenda go nka' mpolo nli vemba, kâ wao jon' onlofi' edu.

26 Nle be jonla wao Hemör nli Syikēm y'onwanli wě n'okwara, awônga Daina avila go nago yi Syikēm, nle be kâgwa wao.

27 Nl'avienli awa wi Jeköb go bende, agwera nka' mpolo, kânde w'aluw w'afevizi onwângi yao ofianto.

28 Nl'awôngi wao adâambe mao, n'inyari sao, n'iburu sao, nli ya y'avegagi go nka' mpolo, nli yâma y'avegagi g'orove.

29 Agot' anlivi mao modu, n'awanli wao waodu, n'antö wao simbwedi, agwēr' ezâm' edu z'avegagi go nago.

30 Nle be bulia Jeköb awalinia Simiön nli Livai inlě, anlâw' are syuga pa miě go numbiza miě gore môngi wi doanla go ntye; gor' Ikeneanait, nla gor' Ipirizait, ndo mi are ntango nyěwâ, kâ wao datanla gore miě, awola miě, kâ miě jilizo, miě nli nag' wam.

31 Nle be bulia wao inlě, e ga lende n'ongwângi yazyo ga eřořeřoře?

EWONJO XXXV.

NLE be bulia Anyambië awulinia Jeköb inlë, gumanla kâ panda go Bëthel, aloanla vâvâ; kâ panga vâvâ âltër gore Anyambië y'ayenlanli gore wë, gw'aŵangiâ avila g'ozyo wi Isâ y'onwângi yâ.

2 Ndo Jeköb awulinli nag' wë, nla waodu w'avegagi nla yë, inlë, ŵalanli anyambië inyânla si re gore nluwe, kâ doanlanli pupu, agalunlia ingâi sanli.

3 Kânde azuwe ga gumanle avanda go Bëthel, kâ mië noga vâvâ âltër gore Anyambië, y'ayiviri mië go ntyugu yi njuki yam, aloanla nla mië go mpânâ y'agëndio mië.

4 Nl'avenli wao Jeköb anyambië inyânla s'avegagi gw'agâ mao, nl'imoro y'avegagi gw'aroi mao, nle be bënla Jeköb yo go ntye yi mbimo y'avegagi baraba nli Syikëm.

5 Nl'agëndi wao ogëndâ: nl'itia s'Anyambië s'avegagi gw'ink' impolo vingovingo gore-wao, wao kë wi kâmbiz' awa' wi Jeköb.

6 Nl'aŵienli Jeköb go Luz yi re go ntye' yi Kenean, yo nle Bëthel, ayë nl'anlaga waodu w'avegagi nla yë.

7 Nle be nogë vâvâ âltër aŵelia mbora inlë, Anyambië yi Bëthel, kânde vâvâ ayenlanli Anyambië gore yë, gw'aŵangi yë avila g'ozyo w'onwângi yë.

8 Nle be juwa Dëbora nyongo nyanto yi

Rebēka, aʋēnio go Bēthel go nitinla yi mbi-
mo, nʼaʋelio ina mē inlē, mbimo yʼedingo.

9 Nle be fā jenlanla Anyambiē gore Jekōb,
gwʼaʋienli yē avila go Pedaneram, azavinlē.

10 Nle be bulia Anyambiē awulinliē inlē,
ini nyā nle Jekōb. Ini nyā nyi be fwelio nyē-
nle inlē, Jekōb, kao Isreēl nle ini nyā; nle
be fweliē ini nyē inlē, Isreēl.

11 Be bulia Anyambiē inlē, miē nle Anya-
mibiē yi ngulu; yanla, kā bunla; inlōngā
nli nando yʼanlōngā yi be pila gore wē; nʼa-
gā wi be kágwa gʼoni wā.

12 Nli ntye yʼavenli miē Ebreham nli Ai-
sak, mi be pā yo, nla gore awanli wā go nyu-
mi yā mi be pe ntye.

13 Nʼavandi Anyambiē avila gore yē, go
mbora yʼagambiē nla yē.

14 Nle be doʋia Jekōb inyēngā go mbora
yʼagambiē nla yē, inyēngā nyʼido; ayira
ntyago ya sijōnga go nyo, ayirʼ agali go nyo.

15 Nle be fwelia Jekōb ina nyi mbora yʼaga-
mbi Anyambiē nla yē inlē, Bēthel.

16 Nle be kēnda wao ogēndā avila go Bēth-
el, nʼaroenlʼ onwā nanda go mpānlā go bia go
Efrath; ndo Retyiēl aroenli nli janla, nʼisyō-
ngā gwʼijanla yʼavegagi nkazya.

17 Nʼaroenli gwʼavegagiē nli nkazya yʼisyō-
ngā gwʼijanla, ofianto wi janliza awulinliē
inlē, aria du, kānde o be janlʼ onwānlōfiē
winlā kē.

18 Nl'aroenli gw'azuliš onwēi (kânde ayurwi) aveli ini nyē inlě, Bēnoni; ndo reri yē aveliē inlě, Bējamin.

19 Nle be juwa Retyiēl avēnlo go mpānlā yi Efrath, yo nle Bēthlehēm.

20 Nle be dovia Jekōb inyēngā g'oronginlo wē, nyo nle inyēngā ny'oronginalo wi Retyēil, koanga nla nlēnlā winlā.

21 Nle be kēnda Isreēl ogēndā wē azyamb'olakoviaganlonli nagondondui y'ado y'olemba.

22 Nl'aroenli gw'aloanli Isreēl go ntye mē, agēndi Rubēn anlanlā nli Bilha irōnda nya reri yē, nl'amienli Isreēl. Ndo awa wi Jekōb w'aroenli igomi nl'avānli.

23 Awanloŋe wi Liah, Rubēn, njaliē yi Jekōb, nli Simiōn, nli Livai, nli Juda, nli Isekar, nli Zēbulōn.

24 Awanloŋe wi Retyēil, Josēf, nli Benjamin.

25 Nl'awanloŋe wi Bilha, nyongo nyanta yi Retyēil, Dan, nli Naftilai.

26 Nl'awanloŋe wi Zilpa, nyongo nyanta yi Liah, Gad, nli Asyur; winlā nle awanloŋe wi Jekōb, w'ayanlio gore yē go Pedaneram:

27 Nle be bia Jekōb gere Aisak ya reri yē, go Mamre nka' mpolo yi Arba, yo nle Hibrōn, y'aloanlio nli Ebreham nli Aisak.

28 Nli ntyugu si Aisak s'aroenli nkama y'impuma nl'agomi m'impuma ēnlēnlai.

29 Nle be sula Aisak onwëi ayuwa, alatizo gore mongi yë, mbolo ya sintyugu; nde awanli yë anloñe, Isâ nli Jeköb, w'avëñlië.

EWONJO XXXVI.

SINLÂ nle mbamba n'imbamba si Isâ, ayë nle Idom.

2 Ndo Isâ awöngi anto wë gore awawantö wi Kenean, Ada onwaoñtando wi Klön, yi Hitait; nle Aholibama onwaoñtando wi Ana onwanto wi Zibiön yi Haivait.

3 Nli Basyemath onwaoñtando wi Isymeël; onwarere oñtando wi Nebajöth.

4 Ndo Ada ayanli gore Isâ, Elaifaz; nle be janla Basyemath Ruël.

5 Be janla Aholibama ayanla Jeüsy, nli Jealam, ni Kora; winlâ nle awanloñe wi Isâ, w'ayanlio gore yë go ntye yi Kenean.

6 Nle be bönga Isâ awöng' anto wë n'awanli wë anloñe, n'awanli wë awanto, nli möngi wi nag' wë waodu; nli vuginli yë n'inyami së sodu, n'anlivi më modu, m'alëngio ndë gw'inlôngâ nyi Kenean, agënda gö ntye avila g'ozyo wi Jeköb y'onwängi yë.

7 Kände anlivi mao m'awunli amenge mi re wao aloanlize mbora mo; nli ntye y'avegagi wao agënda yi jâli keka wao g'onwanjâ wi vuginli' yao.

8 Nle be doanla Isâ go nomba yi Siür; Isâ yinlâ nle Idöm.

9 Sinlâ nle mbamba nli mbamba si Isâ ya rere yi Idômait, go nombâ yi Siür.

10 Minlâ nle ana m'awanloñe wi Isâ; Elaifaz onwânloñe wi Ada y'omânto wi Isâ, Ruel onwânloñe wi Basyemath y'omânto wi Isâ.

11 Ndo awanloñe wi Elaifaz w'vegagi Teman, Omar, Zefo, nli Getam, nli Kénaz.

12 Ndo Timna w'vegagi irönda gore Elaifaz, onwânloñe wi Isâ; ayanlië Amelëk gorë Elaifaz: winlâ nle awanloñe wi Ada y'omânto wi Isâ:

13 Ndo winlâ nle awanloñe wi Ruel; Nahath, nli Zera, Syama, nli Miza; winlâ nle awanloñe wi Basyemath, y'omânto wi Isâ.

14 Winlâ nle awanloñe wi Aholibama, onwaoñanto wi Ana, onwaoñanto wi Zibeön y'omânto wi Isâ; n'ayanli yë gore Isâ Jeüsy, nli Jealam, nli Kora.

15 Sinlâ nle igâvën gore awanloñe wi Isâ: awanloñe wi Elaifaz njalië yi Isâ, gâvën Teman, gâvën Omar, gâvën Zefo, gâvën Kénaz.

16 Gâvën Kora, gâvën Gatam, gâvën Amelëk, sinlâ nle igâvën s'avienli nli Elaifaz go ntye yi Idôm; winlâ nle awanloñe wi Ada.

17 Ndo winlâ nle awanloñe wi Ruel, y'onwânloñe wi Isâ, gâvën Nahath, gâvën Zera, gâvën Syama, gâvën Maiza, sinlâ nle igâvën

s'avili gore Ruel go ntye yi Idöm; winlä nle awanloŋŋe wi Basyamath y'ofŋanto wi Isâ.

18 Ndo winlä nle awanloŋŋe wi Aholibama y'ofŋanto wi Isâ: gâvën Jeŋsy, gâvën Jealam, gâvën Kora; sinlä nle igâvën s'avili gore Aholibama oŋwawoŋŋanto wi Ana, y'ofŋanto wi Isâ.

19 Winlä nle awanloŋŋe wi Isâ, ayë nle Idöm; sinlä kë nle igâvën sao.

20 Winlä nle awanloŋŋe wi Siür, y'Ihörait, w'aloanli go ntye; Lotan, nle Syobal, nli Zibiön, Ana,

21 Nli Disyön, nli Ezar, nli Disyan; sinlä nle igâvën s'Ihörait, awanloŋŋe wi Siür, go ntye yi Idöm.

22 Ndo awanloŋŋe wi Lotan w'vegagi Hori, nli Heman, ndo oŋwängwe ofŋanto wi Lotan nle Timna.

23 Ndo awanloŋŋe wi Syobal nle winlä; Alvan, nli Manahath, nli Ebal, Syëfo, nli Onam.

24 Winlä nle awanloŋŋe wi Zibiön; Aja, nli Ana; winlä nle Ana y'alëŋ' imbenli s'anlingo m'impiau gw'ig' ivolo, gw'anyezägië iburu si Zibiön ya reri yë.

25 Winlä nle awanla wi Ana; Disyön, nli Aholibama, y'oŋwanloŋŋanto wi Ana.

26 Ndo awanla wi Daisyön nle winlä; Hamadan, nli Esyban, nli Ithren, nli Keran.

27 Ndo awanla wi Ezör nle winlä ; Bilhem ; nli Zeavan, nli Ekan.

28 Ndo awanla wi Daisyan nle winlä ; Uz, nli Aran.

29 Sinlä nle igävën si'Ihörait ; gävën Lotan, gävën Syobal, gävën Zibiön, gävën Ana,

30 Gävën Daisyön, gävën Ezer, gävën Daisyan, sinlä nle igävën s'Ihörait gw'igävën sac go ntye yi Siür.

31 Winlä nle aga w'avendi gw'inlöngä nyi Idöm, og' avendaga rá gore awanla wi Isreël.

32 Nle be penda Bela onwânloñme wi Biör go Idöm ; ina nyi nkali yě mpolo nle Dinhaba.

33 Nle be juwa Bela, n'avendi gw'inyangi nyě Jobab onwânloñme wi Zera yi Bözra.

34 Nle be juwa Jobab, ndo Husyam yi ntye yi Timna avendi gw'inyangi nyě.

35 Nl'ayuwi Husyam, nle be penda Hadad onwânloñme wi Bedad (o woli Midian g'orove wi Moab) avenda gw'inyangi nyě.

36 Nl'ayuwi Hadad, nle be penda Syamba, yi Masreka avenda gw'inyangi nyě.

37 Nle be juwa Syamba, n'avendi Sâl yi Rehoböth g'ozamba w'olävi, gw'inyangi nyě. :

38 Nle be juwa Sâl, ndo Beal-henan onwânloñme wi Akbör avendi gw'inyangi nyě.

39 Nl'ayuwi Beal-henan onwa wi Akbör, nle be penda Hedar gw'inyangi nyě: ndo ina nyi nka' mpolo yě nle Pau, nl'ina ny'ostant'

wě nle Mehitebal, oṅwaoṅanto wi Matréd,
oṅwaoṅanto wi Mezahab.

40 Minlá nle ana m'igávěn s'avili gore Isá,
ga nt'are imbuvi sao, n'aloanlo mao, n'ani
mao: gávěn Timna, gávěn Alva, gavěn Je-
théth.

41 Gávěn Aholibama, gávěn Ela, gávěn
Pinon,

42 Gávěn Kenaz, gávěn Teman, gávěn
Mibzar,

43 Gávěn Magdiël, gávěn Airam, sinlá nle
igávěn si Idöm, ga nt'ar' aloanlo mao, ge ntye
y'anlivio wao, winlá nle Isá rere yi Idöm.

EWONJO XXXVII.

NLE be doanla Jeköb ga ntye y'avegagi
reri yě ogěnda, go ntye yi Kenean.

2 Sinlá nle mbamba n'imbamba si Jeköb,
Josěf manla pa igomi n'impuma orögěno,
be bandaminlě awareri yě g'olemba, awa-
nloṁe wi Bilha, n'awanloṁe wi Zilpa, anto
wa reri yě, ayěmě oṅwanla: nle be бага
Josěf osa' ombe *arakilia* gore reri yao.

3 Ndo Isreël aröndi Josěf viaganlo n'awa-
nli wě waodu, kânde avegagi oṅwanla wi
mbolo yě, avanginliě yě ngâi koto y'obâi.

4 Ndo gw'ayenli awareri yě inlě, reri yao
aröndi yě viaganlo n'awareri yě waodu, w'a-
alumbi yě, kâ w'alěnge ngulu yi kamaba nla
yě mbiambiě.

5 Nle bë jilinlo Josëf nyilinlo, arakilia yo gore awareri yë; n'avâ numbi wao yë nli polo.

6 Nle be bulinlië wao inlë, kâkâlâanli, vogaunlioli nyilinlo y'ajilinlo mië.

7 Vonla, azuw' akori ata go ntyaga, ndo vonla, iti nyam ny'anöngwi agumanla gore, ndo vonla, ata manli m'akumanli vingovingo avuranla mbë gw'iti nyam.

8 Nle be bulia areri yë awulinlië inlë, gw'ipenda, o be pendinla zuwe? nla gw'ipanga, o be panginla zuwe? nle be fâ numba wao yë nli polo vâ nyilinlo yë, n'agambi më.

9 Nle be fâ jilinlë nyilinlo nyënle, arakilia yo gore awareri yë, awulia nlë; vonla, mi aje jilinlo pa nyilinlo nyënle, ndo vonla, nkombe, n'ogwëli, n'igomi n'ogëgënli omâri y'apura-nli mbë gore mië.

10 Nle be takilië yo gore reri yë, nla gore awareri yë: ndo reri yë azëmbë, awulinlië inlë, nyilinlo nde yinlâ yi re wë jilinlo pa? giligili, mië, nli ngi yâ, n'awareri yâ, azuwe be bia avuranla mbë gore wë go ntye?

11 Nle be jenl' awareri yë ayenlë nandi; ndo reri yë avig' igambi nyë.

12 Nle be kënd' awareri yë go nyez' olemba wa reri yao go Syikëm.

13 Ndo Isreël awulinli Josëf inlë, awareri yâ wi nyez' olemba go Syikëm? Oka, mi be

toŋā gore wao; nle be bulinliē yē anlē, miē winlā.

14 Nl'awulinliē yē anlē, gēnda, kā jenla j'awareri yā nl'olamba wi re mblambiē, awaga miē igamba; nle be toŋē yē avila g'odēdē wi Mābran, kā yē kēnda go Syikēm.

15 Nl'alēngio yē nl'onloŋe, ndo venla, arē-
lstrēli g'arave, nle be bambio yē nl'onloŋe
ianlē, o but' ande?

16 Nle be buliē anlē, mi buta awareri yam;
reva miē, kākālā, go nyeza wao olemba.

17 Nl'awuli onloŋe anlē, wi re dubua pa
venlā, kānde mi ayagio wao wi bulia anlē,
azuwe ga gēndere go Dothan; nle be songa
Josef awareri yē, alēnga wao go Dothan.

18 Nle be jenla wao ayenlē be, ndo ayē
riaga rē piērē gore wao, w'awondi mondā go
jonlē.

19 Nle be bulia wao nla wao ianlē, oma
w'inyilanla, ayē winlā, e bia.

20 Ndo okanli, azuwe ga yonere, awalē
gw'ivemb' imāri, kā zuwe bulia nlē, anyo ali
nyema mbe, kā zuwe jenare nte be toa nl'i-
nyilinlo sē.

21 Nle be jāgā Rubēn, azunginlē avila
gw'agā maq; nle be buliē anlē, azuw' ayenlē
du.

22 Ndo Rubēn awulinli wao anlē, ayoviza-
nli ntyinla, azuwe ga velē gw'ivemba nyinlā
nyi re gw'ig' ivolo, kā aralianli yē ogā, yenlā

kâ yě sunginlě gw'agâ mao, a'vinlizě gore reri yě.

23 Nl'aroenli gw'a'vienli Josěf gore awareri yě w'azorunli Josěf ngâi koto yě, ngâi y'obâi y'avegagi nla yě.

24 Nle be bōnga wao yě avelě gw'ivemba, ivemb' irevo, anlingo fō.

25 Nl'aloanli wao tu go nye inya, nle be tombinla wao antyâ mao ayenla, ndo vonla, nkândâ y'Isymealait y'a'veinli avila go Giliad, nl'ikaměl sao ntoanlaga irende, nli nkeva, nli mūr, agěnda go suminla go Ijipt.

26 Nle be bulia Juda gore awareri yě inlě, inyenla nde si re nl'azuwe j'azuw' ajonf' onwareri yazyo ayumbunla ntyiali yě?

27 Oviroanli, azuwe ga golě gore Isymealait, kâ arali' agâ mazyo gore yě, kânde ayě onwareri yazyo, nl'ozyonli wazyo; nle be jâgâ awareri yě ayâginlě yě.

28 Ndo Imidiansait s'aviaganli, anloffe w'agolo, nle be dura wao avandiza Josěf avila gw'ivemba, agola Josěf gore Isymealait vâ agomi mi syikâ ambanli, nle be toanla wao Josěf go Ijipt.

29 Nle be fwinlia Ruběn gw'ivemba, ndo vonla, Josěf e pegaga gw'ivemba; nle be jokunla Ruběn ngâi yě.

30 Nl'a'vinli yě gore awareri yě, awulia nlě, onwanla azyele, ndo miě, mi ga gěnde nla gwi?

31 Nle be bönga wao ngâi koto yi Josëf, ayonl' onwâmbonli, arëviza ngâi koto go ntyinla.

32 Nle be toanliza wao ngâi y'obâi aŵaga yo gore reri yao, awulia nlë, yinlâ yi re zuwe dënga pa, miare, vendetua y'onwanli wâ, ge arang' iyë.

33 Ndo amieli yo, awulia nlë, ngâi y'onwanli wam, are nyo pa nli nyama mbe; giligili Josëf are jaruayarua pa simbëi.

34 Nle be jokunla Jeköb ngâi yë, aŵâr'onlamb' onlâmbe g'oni wë, aloänl' iwâga ny'onwanli wë intyugu sinyenge.

35 Nle be kumanl' awanli wë anloŵe waodu, n'awanli wë awanto waodu, go sindië; ndo e jivira sindio, awulia nlë, m'be kënda n'iwâga ny'onwanli wam koanga gw'ilombo; nle be denla reri yë g'onwanji wë.

36 Ndo Imidianait s'agoli yë go Ijpt gore Potifër nyongo yi Fereo, ngâwë y'isâzyë.

EWONJO XXXVIII.

NL'AROENLI egombe më inlë, Juda azuminli avila gore awareri yë, ayërua gore onloŵe wi Adulam, ini nyë nle Hira.

2 Nle be jenla Juda vâvâ ayenla onwaoŵanto w'onloŵe wi Kenean, ini nyë nle Syua, nle be böngë yë ayinginla nla yë.

3 Nle be pundigë ayanl' onwânloŵe, kâ yë ŵwelia ini nyë inlë Ur.

4 Nle be fâ pundigë ayanl' onwânloſſe, aſelia ini nyë inlë, Onan.

5 Nle be fâ pundigë nyöngâ nyënlë ayanl' onwânloſſe, aſelia ini nyë inlë, Syela, ndo avegagi go Kazib gw'ayanlië yë.

6 Nle be bönga Juda öſanto gore Ur, njalië yë, ini nyë nle Tamar.

7 Ndo Ur, njalië yi Juda, aroenli ombe gw'antyâ mi Jehova, nle be jonlo yë nli Jehova.

8 Nle be bulia Juda awulinlia Onan inlë, yinginla gore öſanto w'onwângi yâ, kâ jombë, ayanl' awanla gore onwângi yâ.

9 Nl'amienli Onan inlë, ilonda yi be doanla iyë, nl'aroenli gw'ayinginli yë gore öſanto w'onwângi yë awundakanli yo go ntye, e vende p'ilonda gore onwângi yë.

10 Ndo oſaon w'alendio ndë w'roenli ombe gw'antyâ mi Jehova; nle be jonlë yë.

11 Ndo Juda awulinli Tamar, öſanto w'onwanli yë onloſſe, inlë, loanla öſanto o tigo go nago ya reri yâ, kao Syela onwanli yam onloſſe apoma, kânde awuli nlë, vendetua e be juwa kë egalanli z'awângi yë; nle be kënda Tamar aloanla go nago ya reri yë.

12 Intyugu sinyenge piaganla pa, onwaoſſanto wi Syua, öſanto wi Juda ayawi, nli Juda aziadio, nle be pandë gore möngi w'azyenginli adâmbë më, go Timnath, ayë nli Hira, ndeg' wë y'Adulam.

13 Nle be bulinlio Tamar inlë, vonla, rere

y'onloff' wá e panda go Timnath go syengial' adámbe mě.

14 Nle be tombě ingái s'omianto o tigo, avila gore yě, azyavuz' évéles, alivial' oku wě, aloanla go mbora yi re buri, g'ozamba wi mpánlá yi Timnath, kánde ayenli nlě, Syela apomi, ndo e duo e po gore yě omianto.

15 Nle be jenle yě nli Juda, nl'avětiě inlě, ayě evoevoe, kánde alivinli ozyo wě.

16 Nle be kegwě gore yě go mpanlá, awulia nlě, oka, kákálá, ká miě nanla nla wě; kánde e miá inlě, omianto w'onwanli yě; nle be buliě inlě, o be pa miě ande, ká wě nanla nla miě?

17 Nle be buliě inlě, m'be toanlizá anwámbonli avila g'olemba. Ká yě bulia nle, va miě otembe kao o toanliza gore miě.

18 Nle be buliě inlě, otembe nde wi be pa miě wě? Nl'awuliě inlě, omoro wá, nli mpangi yá, nli nkágu yá yi re g'ogá wá; nle be pě yě yo ayinginla gore yě, ká yě pundi-ga nla yě.

19 Nle be nongwě agëndaga, aroomb' evelesi zě gore yě, nle be bārě ingái s'omianto o tigo.

20 Nle be toanliza Juda onwámbonli nl'ogá wi ndeg' wě, y'Adūlamait, go böng' otembe avila g'ogá w'omianto, ndo e dēngě du.

21 Nle be bambiě anloffle wi mbora inlě, evoevoe z'apegagi g'obuwi g'ozamba wi

mpânâ zi re nla gwi? Nl'awuli wao ialë, pegaga vei eŵoŵeŵoŵe.

22 Nle be fwinlië gore Juda, awulia nlë, mi dëngë; nl'anloŵe wi mbora kë w'abulia nlë, pegaga vei eŵoŵeŵoŵe.

23 Nle be bulia Juda inlë, e ga wõnge wo gore yëmë, azuwe vende jenla ntyânli; mi atoanlizi onwâmbonli winlâ, kâ wë alëngë du.

24 Nl'aroenli agwëli araro piaganla pa, Juda awulinlio inlë, Tamar oŵanto w'onwani yâ are pengo pa g'eŵoŵeŵoŵe, ndo vonla, apundigi kë nli pengo. Nle be bulia Juda inlë, gâgunlianli yë, kâ yë pezyo.

25 Ayë kâgunlio pa, aroŵi gore rere y'onloŵ' wë, inlë, nl'oma o niva ya yinlâ ayë aveli mië inyeme; miaga, kâkâlâ, ya yinlâ ya mande, oŵoro nli mpanga nli, nkâgu.

26 Nle be mieza Juda yo, awulia inlë, ar'ombia viaganlo nla mië, kânde mi pë du gore Syela onwânloŵe wam, ndo e fâ mië nyënle du.

27 Nl'aroenli gw'ayanlië, ampazya m'avegagi gw'iwuŵu nyë.

28 Nl'aroenli gw'ayanli yë, oŵari agâgunli ogâ wë, ndo oŵanto o janiza awõngi agorinla g'ogâ wë nyõnge yatenlatenla, awulia nlë, winlâ adonge kâgwa.

29 Ndo aroenli gw'aŵinlizë ogâ wë, vonla, onwângi yë agâgwi, kâ yë bulia nle, ande zi

re wě jokunla pa? njokunli yinlâ yi be doanla gore wě; nle be fwelio ini nyě inlě, Perěz.

30 Ndo kwevimo agâgwi onwângi yě, o vegagi nli nyônge yatenlatenla g'ogâ wě; nle be fwelio ini nyě inlě, Zera.

EWONJO XXXIX.

NDO Josěf aŋagio go Ijipt, agolo nli Potěf, y'enlami zi Fereo, ngâwě y'isâzyě, onwa' wi Ijipt, agolo g'ogâ w'Isymealait s'aŋagiě vâvâ.

2 Nle be doanla Jehova gore Josěf, n'isaon y'aroenli mbiambiě gore yě, n'avegagiě go nago ya reri yě, onwa' wi Ijipt.

3 Nle be jenla reri yě inlě, Jehova avegagi nla yě; Jehova kě avangi oson wedu w'alendio ndě wi kěnda mbiambiě g'ogâ wě.

4 Nle be děnga Josěf ikěse gw'antya mě, ayanjinlě, nle be doviě yě go nag' wě, n'ezâm' edu z'avegagi nla yě avenli zo g'ogâ wě.

5 Nl'aroenli avila gw'egombe z'aloviě yě go nag' wě, nla gw'ezâm' edu z'avegagi nla yě, Jehova azavinli nago y'onwa' wi Ijipt gw'inyanga nyi Josěf, n'ozavinlo wi Jehova w'aroenli gw'ezâm' edu z'avegagi nla yě go nago nla g'orove.

6 Nle be tigě ezâm' edu z'avegagi nla yě g'ogâ wi Josěf, kâ amia ezâma, kao inya s'a-

nyenlio ndě; ndo Josěf aroenli n'leranga nli mēpijenlo.

7 Nl'aroenli isaon yinlā piaganla pa, oñtato wa reri yě atombial' antyā mē gore Josěf, awulia nle, nlanla nla miě.

8 Nle be numbě, awulinl' oñtato wa reri yě inlě, vonlā reri yam amie ya yi re nla miě go nago, ezām' edu zi re nla yě are pa pa zo g'ogā wam.

9 Zyel om' āmpolo go nago yinlā viaganla nla miě, azimbi' ezām' edu avila gore miě, kao awě, kānde awě oñant'wě, ndo ezandě zi re miě ká janj' osa' ombe polo winlā, a vema gore Anyambiě?

10 Nl'aroenli gw'agambi yě nla Josěf ntyug' wadu, e poganlio go nanla nla yě; go doanla piere nla yě.

11 Nl'aroenli gw'intyugu mē agēndi Josěf go nag' wě, go janj' evilo zě; ndo pēgag' oma wi mūngi nago vāvā go nago.

12 Nle be kotě yě go ngāi yě, awulia nle, nlanla nla miě; ká yě tiga ngāi yě g'ogā wě, anlēgiza kágwa gw'igala.

13 Nl'aroenli gw'ayenli yě inlě, arigi ngāi yě g'ogā wě agāgwa gw'igala.

14 Arongiě gore anloñie wi nago awulinlia wao inlě, vonlanli nt's'fagiě gore zuwe, onwa' wi Hibru go syēlia zuwe, abiě gore miě go nanla nla miě, atonga miě n'inyo' ivole.

15 Nl'aroenli gw'ajagā yě inlě, mi atombial'.

inyoi nyam aronga, vâvâ atigě ngâi yě nla miě, anlěgize kâgwa gw'igala.

16 Nle be dimbinlě ngâi yě piěre nla yě, kac reri yě abia go nag' wě.

17 Nle be kambě nla yě egâlanli z'agamba minlâ inlě, y'abia gore miě nyengo yi Hibau y'aŵagio ndâ gore zuwe, go syelia miě.

18 Nlaroenli gw'atombinla miě inyoi nyam aronga, vâvâ atigě ngâi yě piěre nla miě, aŵanga gw'igala.

19 Nl'aroenli gw'ayâgio reri yě agamba m'omant' wě m'agambio ndě gore yě inlě, egâlanli z'agamba minlâ adendi nyongo yâ gore miě, egunlu zě z'avendi.

20 Nle be bõnga rere yi Josěf awõngě avelâ go nago y'imianga, go mbera y'avegag' imbwedi s'oga go ntyogo; nle be doanlě vâvâ go nago y'imianga.

21 Ndo Jehova abeanli gore Josěf aruminliě nkěngâ, avě ikěsi gw'antya mi ngâwě yi nago y'imianga.

22 Nl'avenli ngâwě yi nago y'imianga ava g'ogâ wi Josěf imbwedi sodu s'avegagi go nago y'imianga, nl'osaon wedu w'alendio wae vâvâ, ayemě alendi wo.

23 Ndo ngâwě yi nago y'imianga e ponla gw'ezâm' eda z'avegagi g'ogâ we, kânda Jehova avegagi nla yě, nl'osaon wedu w'alendio ndě, Jehova aměpi wo.

EWONJO XL.

NL'AROENL' isaon yinlâ piaganda pa, oyõnji w'oga wi Ijpt, n'oviki w'avendi reri yao, oga wi Ijpt.

2 Nle be benda Fereo avendinla nلامي yě vanli, ngâwě y'iyõnji nli ngâwě y'iviki.

3 Nle be felě wao go ntyogo, go nago yi ngâwě y'isâzyě, go nago y'imianga, mbera y'vegagi Josěf go ntyogo.

4 Ndo ngâwě yisâzyě avenli wao gore Josěf, kâ penjavenja wao, nle be doanla wao go ntyogo intyugu sinyěwâ.

5 Nle be jilinlo wao avanli nyilinlo om' edu nyilinlo yě ogwěa mo, om' edu egâlanli z'ibengunlia si nyilinlo yě, oyõnji n'oviki w'oga wi Ijpt, w'veagi go ntyogo go nago y'imianga.

6 Nle be bis Josěf gore wao ibanga, ayeala wao, ndo vonla, w'vegagi n'ekěva.

7 Nle be bambiě ivengunli yi Fereo y'vegagi nla yě go ntyogo go nago ya reri yě inlě, ande z'afevi' azyo manli nlenlâ winlâ?

8 Nle be bulia wao awulinliě inlě, azaw' are jilinlo pa nyilinlo, ndo oma o bengunla yo azyele. Nle be bulia Josěf awulinlia wao inlě, ibengunla si pila gore Anyambiě? kâkâ-lâanli, rětinlanli miě yo.

9 Ndo ngâwě y'iyõnji y'arětinli Josěf nyi-

linlo yě inlě, go nyilinlo yam apegaga ogáli g'ozyo wam.

10 Ndo g'ogáli avegagi ampare araro, w'vegagi egálanli z'ipunjinla, n'ipunjinli s'akágwi, n'akataka ma wo m'ajanl' ilond' imánde.

11 Ndo ingongo nyi Fereo ny'apegagi g'ogá wam, abõnga miě ilonda, aviara yo gw'ingongo nyi Fereo, apa miě ingongo g'ogá wi Fereo.

12 Be bulia Josěf awulinliě inlě, sialá nle ibengunla sa yo; ampare araro nle ntyugu ntyaro.

13 Vâ ntyugu ntyaro Fereo e be tombiala ewonjo zâ, avinizâ gw'evilo zâ, kâ wě pa ingongo nyi Fereo g'ogá wě ga mpanli nonga, gw'avegagiâ oyõaji wě.

14 Ndo yonginlia miě, ja re mbiambiě gore wě, kâ denda miě nkěngâ, kâkâlâ; ayonginlia miě gore Fereo inlě, e ga gâgunlie miě go nago yinlâ.

15 Kânde mi ayufo njufago avila go ntye yi Hibru, venlâ kě mi denda mpõngâ du, y'aveli wao miě go ntyogo.

16 Ndo gw'ayenli ngâwě y'iviki inlě, ibengunla si re sibia, awulinli Josěf inlě, miě kě mi ajilinlo nyilinlo, ndo venla, apegag' itondo ya pupu iraro gw'ewonjo zam.

17 Ndo g'otondo w'igonlo avegagi onlõng' wedu wi vërě vike yi Fereo; ndo inyânli s'anyenli yo avila g'otondo gw'ewonjo zam.

kâ yě sunginlě gw'agâ mao, a'vinlizě gorė reri yě.

23 Nl'aroenli gw'a'vienli Josěf gore awareri yě w'azorunli Josěf ngâi koto yě, ngâi y'obâi y'avegagi nla yě.

24 Nle be bōnga wao yě avelě gw'ivemba, ivemb' irevo, anlingo fō.

25 Nl'aloanli wao tu go nye inya, nle be tombinla wao antyâ mao ayenla, ndo vonla, nkândâ y'Isymealait y'a'veinli avila go Giliad, nl'ikaměl sao ntoanlaga irende, nli nkeva, nli mūr, agěnda go suminla go Ijipt.

26 Nle be bulia Juda gore awareri yě inlě, inyenla nde si re nl'azuwe j'azuw' ajonj' onwareri yazyo ayumbunla ntyinali yě?

27 Oviroanli, azuwe ga golě gore Isymealait, kâ arali' agâ mazyo gore yě, kânde ayě onwareri yazyo, nl'ozyonli wazyo; nle be jâgâ awareri yě ayâginlě yě.

28 Ndo Imidianait s'aviaganli, anloffe w'agolo, nle be dura wao avandiza Josěf avila gw'ivemba, agola Josěf gore Isymealait vâ agomi mi syika ambanli, nle be toanla was Josěf go Ijipt.

29 Nle be fwinlia Ruběn gw'ivemba, ndo vonla, Josěf e pegaga gw'ivemba; nle be jokunla Ruběn ngâi yě.

30 Nl'a'vinli yě gore awareri yě, awulia nlě, onwanla azyele, ndo miě, mi ga gěnde nla gwi?

31 Nle be bönga wao ngâi koto yi Josëf, ayonl' onwâmbonli, arëviza ngâi koto go ntyinla.

32 Nle be toanliza wao ngâi y'obâi aŵaga yo gore reri yao, awulia nlë, yinlâ yi re zuwe dënga pa, miare, vendetua y'onwanli wâ, ge arang' iyë.

33 Ndo amieli yo, awulia nlë, ngâi y'onwanli wam, are nyó pa nli nyama mbe; giligili Josëf are jaruayarua pa simbëi.

34 Nle be jokunla Jeköb ngâi yë, aŵâr'onlamb' onlâmbe g'oni wë, aloänl' iwâga ny'onwanli wë intyugu sinyenge.

35 Nle be kumanl' awanli wë anloŵme waodu, n'awanli wë awanto waodu, go sindië; ndo e jivira sindio, awulia nlë, m'be kënda n'iwâga ny'onwanli wam koanga gw'ilombo; nle be denla reri yë g'onwanji wë.

36 Ndo Imidianait s'agoli yë go Ijipt gore Potifër nyongo yi Fereo, ngâwë y'isâzyë.

EWONJO XXXVIII.

NL'AROENLI egombe më inlë, Juda azuminli avila gore awareri yë, ayërua gore onloŵme wi Adulam, ini nyë nle Hira.

2 Nle be jenla Juda vâvâ ayenla onwaoŵanto w'onloŵme wi Kenean, ini nyë nle Syua, nle be böngë yë ayinginla nla yë.

3 Nle be pundigë ayanl' onwânloŵme, kâ yë fwelia ini nyë inlë Ur.-

4 Nle be fã pundigë ayanl' onwanloſte, avelia ini nyë inlë, Onan.

5 Nle be fã pundigë nyongã nyënlë ayanl' onwanloſte, avelia ini nyë inlë, Syela, ndo avegagi go Kazib gw'ayanlië yë.

6 Nle be bõnga Juda oſanto gore Ur, njalië yë, ini nyë nle Tamar.

7 Ndo Ur, njalië yi Juda, aroenli ombe gw'antya mi Jehova, nle be jonlo yë ali Jehova.

8 Nle be bulia Juda awulinlia Onan ialë, yingina gore oſanto w'onwangi yã, kã jombë, ayanl' awanla gore onwangi yã.

9 Nl'amienli Onan inlë, ilonda yi be doanla iyë, nl'aroenli gw'ayinginli yë gore oſanto w'onwangi yë awundakanli yë go ntye, e vë, nde p'ilonda gore onwangi yë.

10 Ndo oſaon w'alendio ndë w'roenli ombe gw'antya mi Jehova; nle be jonlë yë.

11 Ndo Juda awulinli Tamar, oſanto w'onwanli yë onloſte, inlë, loanla oſanto o tigg go nago ya reri yã, kao Syela onwanli yam onloſte apoma, kãnde awuli nlë, vendetua e be juwa kë egalanli z'awangi yë; nle be kãnda Tamar aloanla go nago ya reri yë.

12 Intyugu sinyenge pianganla pa, onwaoſanto wi Syua, oſanto wi Juda ayawi, ni Juda azindio, nle be paandë gore mõngi w'azyenginli adãambe më, go Timnath, ayë nli Hira, ndeg' wë y'Adulam.

13 Nle be bulinlio Tamar inlë, vɔnla, rere

y'onloſſ' wâ e panda go Timnath go syenginl' adâmbe më.

14 Nle be tombë ingâi s'omianto o tigo; avila gore yě, azyavuz' ëvëles, alivinl' oku wě; aloanla go mbora yi re bui, g'ozamba wi mpânlâ yi Timnath, kânde ayenli nlě, Syela apomi, ndo e duo e po gore yě omianto.

15 Nle be jenle yě nli Juda, n'awëtië inlě; ayě evoëveöve, kânde alivinli ozyo wě.

16 Nle be kegwě gore yě go mpanlâ, awulia nlě, oka, kâkâlâ, kâ mië nanla nla wě; kânde e miâ inlě, omianto w'onywanlî yě; nle be bulië inlě, o be pa mië ande, kâ wě nanla nla mië?

17 Nle be bulië inlě, m'be toanlizâ anwâmbonli avila g'olemba. Kâ yě bulia nle, va mië otembe kao o toanliza gore mië.

18 Nle be bulië inlě, otembe nde wi be pa mië wě? N'awulië inlě, omïore wâ, nli mpangi yâ, nli nkâgu yâ yi re g'ogâ wâ; nle be pë yě yo ayinginla gore yě, kâ yě pundi-ga nla yě.

19 Nle be nongwě agëndaga, aroomb' evelesi zě gore yě, nle be bârë ingâi s'omianto o tigo.

20 Nle be toanliza Juda onwâmbonli n'ogâ wi ndeg' wě, y'Adûlamait, go böng' otembe avila g'ogâ w'omianto, ndo e dëngë du.

21 Nle be bambië anloſſe wi mbora inlě, evoëveöve z'apegagi g'obuwi g'ozamba wi

mpânlâ zi re nla gwi? Nl'awuli wao ialë, pegaga vei eŵoŵeŵoŵe.

22 Nle be fwinië gore Juda, awulia nlë, mi dëngë; nl'anloñe wi mbora kë w'abulia nlë, pegaga vei eŵoŵeŵoŵe.

23 Nle be bulia Juda inlë, e ga wöngë wo gore yëmë, azuwe vende jenla ntyânli; mi atoanlizi onwâmbonli winlâ, kâ wë alëngë du.

24 Nl'aroenli agwëli araro piaganla pa, Juda awulinlio inlë, Tamar oñanto w'onwanli yâ are pengö pa g'eŵoŵeŵoŵe, ndo vonla, apundigi kë nli pengö. Nle be bulia Juda inlë, gâgunlianli yë, kâ yë pezyo.

25 Ayë kâgunlio pa, aroñi gore rere y'olonm' wë, inlë, nl'oma o niva ya yinlâ ayë aveli mië inyeme; miaga, kâkâlâ, ya yinlâ ya mande, oñoro nli mpanga nli, nkâgu.

26 Nle be mieza Juda yo, awulia inlë, ar'ombia viaganlo nla mië, kânde mi pë du gore Syela onwânloñe wam, ndo e fâ mië nyënle du.

27 Nl'aroenli gw'ayanlië, ampazya m'avegagi gw'iwumu nyë.

28 Nl'aroenli gw'ayanli yë, oñari agâgunli ogâ wë, ndo oñanto o janiza awöngi agorinla g'ogâ wë nyöngë yatenlatenla, awulia nlë, winlâ adonge kâgwa.

29 Ndo aroenli gw'aŵinlizë ogâ wë, vonla, onwângi yë agâgwi, kâ yë bulia nle, ande zi

re wě jekunla pa? njokunli yinlâ yi be doanla gore wě; nle be fwelio ini nyě inlě, Perěz.

30 Ndo kwevimo agâgwi onwângi yě, o vegagi nli nyônge yatenlatenla g'ogâ wě; nle be fwelio ini nyě inlě, Zera.

EWONJO XXXIX.

NDO Josěf aŵagio go Ijipt, agolo nli Potefēr, y'enlami zi Fereo, ngâwě y'isâzyě, onwa' wi Ijipt, agolo g'ogâ w'Isymealait s'aŵagiě vâvâ.

2 Nle be doanla Jehova gore Josěf, n'isaon y'aroenli mbiambiě gore yě, n'avegagiě go nago ya reri yě, onwa' wi Ijipt.

3 Nle be jenla reri yě inlě, Jehova avegagi nla yě; Jehova kě avangi osaon wedu w'alendio ndě wi kěnda mbiambiě g'ogâ wě.

4 Nle be dēnga Josěf ikěse gw'antya mě, ayanjinlě, nle be doviě yě go nag' wě, n'ezâm' edu z'avegagi nla yě avenli zo g'ogâ wě.

5 N'aroenli avila gw'egombe z'aloŵiě yě go nag' wě, nla gw'ezâm' edu z'avegagi nla yě, Jehova azavinli nago y'onwa' wi Ijipt gw'inyanga nyi Josěf, n'ozavinlo wi Jehova w'aroenli gw'ezâm' edu z'avegagi nla yě go nago nla g'orove.

6 Nle be tigě ezâm' edu z'avegagi nla yě g'ogâ wi Josěf, kâ amia ezâma, kao inya s'a-

nyenlio ndě; ndo Josëf aroenli n''eranga nli-
mëpijenlo.

7 Nl'aroenli isaon yinlâ piaganla pa, ofi-
anto wa reri yë arombial' antyâ më gore Je-
sëf, awulia nle, nlanla nla mië.

8 Nle be numbë, awulinl' ofianto wa reri
yë inlë, vonlâ reri yam amie ya yi re nla mië
go nago, ezâm' edu zi re nla yë are pa pa zo
g'ogâ wam.

9 Zyel om' âmpolo go nago yinlâ viaganla
nla mië, azîmbi' ezâm' edu avila gore mie,
kao awë, kânde awë ofiant'wë, ndo ezande
zi re mië kâ janj'osa' ombe polo winlâ, a ve-
na gore Anyambië?

10 Nl'aroenli gw'agambi yë nla Josëf ntyug'
wedu, e poganlio go nanla nla yë; go doanla
piëre nla yë.

11 Nl'aroenli gw'intyugu më agëndi Josëf
go nag' wë, go janj' evilo zë; ndo pegag'
oma wi mûngi nago vâvâ go nago.

12 Nle be kotë yë go ngâi yë, awulia nle,
nlanla nla mië; kâ yë tiga ngâi yë g'ogâ wë,
anlëgiza kâgwa gw'igala.

13 Nl'aroenli gw'ayenli yë inlë, arigi ngâi
yë g'ogâ wë agâgwa gw'igala,

14 Arongië gore anloñie wi nage awulinlia
wao inlë, vonlanli nt'a fagië gore zuwe, onwa'
wi Hibru go syëlia zuwe, abië gore mië go
nanla nla mië, atonga mië nl'inryo' ivola.

15 Nl'aroenli gw'ajâgâ yë inlë, mi atombial';

inyoi nyam aronga, vâvâ atigě ngâi yě nla miě, anlěgize kâgwa gw'igala.

16 Nle be dimbinlě ngâi yě piěre nla yě, kao reri yě abia go nag' wě.

17 Nle be kambě nla yě egâlanli z'agamba minlâ inlě, y'abia gore miě nyongo yi Hibru y'avăgio ndâ gore zuwe, go syělia miě.

18 Nlaroenli gw'atombinla miě inyoi nyam aronga, vâvâ atigě ngâi yě piěre nla miě, aŧanga gw'igala.

19 Nl'aroenli gw'ayăgio reri yě agamba m'omant' wě m'agambio ndě gore yě inlě, egâlanli z'agamba minlâ adendi nyongo yâ gore miě, egunlu zě z'avendi.

20 Nle be bōnga rere yi Josěf awōngě avele gó nago y'imianga, go mbora y'avegagi imbwedi s'oga go ntyogo; nle be doanlě vâvâ go nago y'imianga.

21 Ndo Jehova aloanli gore Josěf aruminliě nkěngâ, avě ikěsi gw'antya mi ngâwě yi nago y'imianga.

22 Nl'avenli ngâwě yi nago y'imianga ava g'ogâ wi Josěf imbwedi sodu s'avegagi go nago y'imianga, nl'osaon wedu w'alendio wae vâvâ, ayěmě alendi wo.

23 Ndo ngâwě yi nago y'imianga e ponla gw'ezâm' edu z'avegagi g'ogâ we, kânda Jehova avegagi nla yě, nl'osaon wedu w'alendio ndě, Jehova aměpi wo.

EWONJO XL.

NL'AROENL' isacon yinlâ piaganla pa, oyõnji w'oga wi Ijipt, n'oviki w'avendi reri yao, oga wi Ijipt.

2 Nle be benda Fereo avendinla nلامي yě vanli, ngâwě y'iyõnji nli ngâwě y'iviki.

3 Nle be felě wao go ntyogo, go nago yi ngâwě y'isâzyě, go nago y'imianga, mbora y'avegagi Josěf go ntyogo.

4 Ndo ngâwě yisâzyě avenli wao gore Josěf, kâ penjavenja wao, nle be doanla wao ga ntyogo intyugu sinyěwâ.

5 Nle be jilinlo wao avanli nyilinlo om' edu nyilinlo yě ogwěpa mo, om' edu egâlanli z'ibengunlia si nyilinlo yě, oyõnji n'oviki w'oga wi Ijipt, w'aveagi go ntyogo go nago y'imianga.

6 Nle be bia Josěf gore wao ibanga, ayeala wao, ndo vonla, w'avegagi n'ekěva.

7 Nle be bambiě ivengunli yi Fereo y'avegagi nla yě go ntyogo go nago ya reri yě inlě, ande z'afevi' azyo manli nlenlâ wi nlâ?

8 Nle be bulia wao awulinliě inlě, azaw' are jilinlo pa nyilinlo, ndo oma o bengunla yo azyele. Nle be bulia Josěf awulinlia wao inlě, ibengunla si pila gore Anyambiě? kâkâ-lâanli, rětinlanli miě go.

9 Ndo ngâwě y'iyõnji y'arětinli Josěf nyi-

linlo yě inlě, go nyilinlo yam apegaga ogáli g'ozyo wam.

10 Ndo g'ogáli avegagi ampare araro, w'vegagi egálanli z'ipunjinla, n'ipunjinli s'akágwi, n'akataka ma wo m'ajanl' ilond' imánde.

11 Ndo ingongo nyi Fereo ny'apegagi g'ogá wam, abõnga miě ilonda, aviara yo gw'ingongo nyi Fereo, apa miě ingongo g'ogá wi Fereo.

12 Be bulia Josěf awulinliě inlě, sinlá nle ibengunla sa yo; ampare araro nle ntyugu ntyaro.

13 Vâ ntyugu ntyaro Fereo e be tombiala ewonjo zâ, avinizâ gw'evilo zâ, kâ wě pa ingongo nyi Fereo g'ogá wě ga mpanli nonga, gw'vegagiâ oyõnji wě.

14 Ndo yonginlia miě, ja re mbiambiě gore wě, kâ denda miě nkěngâ, kâkâlâ; ayonginlia miě gore Fereo inlě, e ga gâgunlie miě go nago yinlá.

15 Kânde mi ayuño njufago avila go ntye yi Hibrú, venlá kě mi denda mpõngâ du, y'aveli wao miě go ntyogo.

16 Ndo gw'ayenli ngâwě y'iviki inlě, ibengunla si re sibia, awulinli Josěf inlě, miě kě mi ajilinlo nyilinlo, ndo venla, apegag' itondo ya pupu iraro gw'ewonjo zam.

17 Ndo g'otondo w'igonlo avegagi onlõng' wedu wi vřě vike yi Fereo; ndo inyánli s'anyenli yo avila g'otondo gw'ewonjo zam.

18 Nle be jivira Josëf inlë, sinlâ nle ibe-
ngunla sa yo; itondo iraro nle ntyugu ntyaro.

19 Vâ ntyugu ntyaro Fereo e be tombinl'
ewonjo zâ avila gore wë, aŵanliâ gw'erere,
n'inyânli si be nya izyonli yâ avila gore
wë.

20 Nl'aroenli go ntyugu yi ntyaro, ntyugu
y'ayanlio Fereo, avangi ntyago gore inyongö
së soda, aroombinl' ewonjo zi ngâwë y'iyönji
yë, n'ewonjo zi ngâwë y'iviki yë, gw'inyo-
ngo së.

21 Nle be fwinlizë ngâwë y'iyönji yë gw'e-
vilo zë, kâ yë pa ingongo g'ogâ wi Fereo.

22 Be banlië ngâwë y'iviki ga nt'avengunli
Josëf gore wao.

23 Ndo ngâwë y'iyönji e jonginlia du Jo-
sëf, ndo aŵanlië.

EWONJO XLI.

NL'AROENL' impum' imbanli manla pa,
Fereo ayilinko nyilinko, vonla, agumanli
g'ozamba w'olâvi.

2 Ndo, vonla, avandi avila g'olâvi nyare
orögenlo n'imëpijenlo n'ivâma, kâ so nye
g'orove.

3 Ndo vonla, avandi nyare orögenlo sinyë-
nle, gw'inyumi sao avila g'olâvi, n'ifevije-
nlo n'egönga z'izyonli, agumanla piëre n'i-
nyar' inonga g'ozamba w'olâvi.

4 Ndo inyare s'ifevijenlo n'egönga z'onyo.

nli s'anyeni' inyara orögenlo s'amëpajenlo
n'ivâma, nle be nöngwa Fereo,

5 Nle be fâ nanlë, ayilinlo nyilinlo nyö-
ngâ yi mbanli, ndo vonla, goro y'imba orö-
genlo y'avei g'okog' omari n'ipenda nli mbia.

6 Ndo vonla, goro y'imba orögenlo y'evovo
joma pa n'ompanga avila ge töngwa nli nko-
mbe, y'aveia go nyumi yao.

7 Ndo goro y'imba y'evovo y'anyenli gorp
y'imba orögenlo impendi nli ralië, nle be
nöngwa Fereo, ndo vonla, nyilinlo.

8 Nl'aroenl' ibanga inlë, inlinli nyë ny'a-
zyugazyugië, nle be tomë aveli' aganga
waodu wi Ijpt n'anlaga w'imia waodu vâvâ,
nle be tëtina Fereo wao nyilinlo yë, ndo
pëgag' oma o re kâ bengunla yo goro Fereo.

9 Nle be kamba ngâwë y'iyönji agamba
nle Fereo inlë, mi jonginlia ifwemi sam nlë-
nlâ winlâ.

10 Fereo aëndinl' inyongo së, avela mië
ge ntyogo go nago yi ngâwë y'isäzyë, mië
ali ngâwë y'iviki.

11 Azuw' ayilinlo nyilinlo ogwëra mâri,
mië nla yë, om' edu egâlanli z'ibengunla si
nyilinlo yë, azuw' ayilinlo.

12 Ndo vâvâ avegagi onwa' wi Hibu, nyo-
ngo yi ngâwë y'isäzyë, nl'arätinli zuwe yë,
kâ yë bengunla zuwe inyilinlo sazyo, goro
om' edu egâlanli zi nyilinlo yë, aëngunlië.

13 Nl'aroenli ga nt'avëngunlië goro zuwe,

yenlá aroenli; aṽinliziě miě gw'evilo zam, ndo aṽanliě yě.

14 Nle be tofña Fereo aṽelia Josěf, nle be kágunli wao yě něganěga go nago y'imia-nga; kâ yě syengiml' agalunl' ingâi se, aṽia gore Fereo.

15 Nle be bulia Fereo awulinlia Josěf inlě, mi are jinlinlo pa nyinlinlo, ndo zye oma o re kâ bėngunla yo, ndo mi are jâgâ pa g'onwanji wâ inlě, awě kâ jâgâ nyilinlo aṽėngunla yo.

16 Ndo Josěf ayiviri Fereo inlě, yi zyele nla miě, ndo Anyambiě e be jivira Fereo n'aměnjě.

17 Nle be bulia Fereo awulinlia Josěf inlě, go nyilinlo yam mi agumanli g'ozamba w'olâvi.

18 Ndo, vonla, avila g'olâvi avandi nyare orögenlo n'ivâma ny'izyonli n'iměpijenlo, kâ so nye g'orove.

19 Ndo vonla, inyare sinyěnle orögenlo s'avandi gw'inyumi sao, n'egönga n'ifevijenlo polo n'otětě w'izyonli, m'pa jenla onlön-gâ měwânlâ go ntye yodu yi Ijpt n'ifeva.

20 Nle be nya inyare s'egönga n'ifeva anya inyare orögenlo inönga s'ivâma.

21 Ndo gw'anyenli so imâri, yi mio inlě, s'anyenl' imâri, ndo s'avevijenlo ga gw'avakili; yenlá anlöngwi miě.

22 Nle be jenla miě go nyilinlo yam, ndo

vonla, goro y'imba orögenlo y'avei g'okog' omiâri n'l'ipenda n'l'imbia.

23 Ndo vonla, goro y'imba orögenlo y'evovo n'l'otëtë, joma pa n'l'ompunga avila go tōngwa nli nkombe, y'avei go nyumi yao.

24 Ndo goro y'imba y'evovo y'amēnli goro orögenlo y'imb'imbia; nle be bulinlia miē aganga, ndo pegag' oma o mieza miē.

25 Nle be bulia Josēf awulinlia Fereo inlë, nyilinlo yi Fereo yi re mo, "Anyambiē are mieza pa Fereo nte be dendë.

26 Nyare imbia orögenlo nle impuma orögenlo, nle goro y'imb'imbia orögenlo yo nle impuma orögenlo.

27 Ndo orögenlo w'inyare s'egōnga n'l'ifeva, s'azongi so, nle impuma orögenlo; ndo orögenlo wi goro y'imba s'evovo nli joma n'l'ompunga go tōngwa nli nkombe, wo nle orögenlo w'impuma yi njanla.

28 Nyinlâ nle igamba nyi re kambo pa nli miē gore Fereo, Anyambiē e mieza Fereo nte be dendë.

29 Vonla, orögenlo w'impuma yi bia n'l'ibunla sijenge go ntye yodu yi Ijipt.

30 Yinlâ piaganla pa, orögenlo w'impuma yi njanla yi bia, n'l'ibunla sodu go ntye yi Ijipt si be devanlo, kâ njanla suliza ntye.

31 Ndo ibunla si be mio du go ntye g'onwanja wi njanla yi bia, kânde yi be penda polo.

32 Ndo nyilinlo y'ayenlio nli Fereo nkundi-
nla, kânde ndaga më yi re doanlizo pa
n'Anyambië, Anyambië kë e be nêgize de-
nda yo.

33 Ndo Fereo e ga wute onloŋe w'ikotiza
n'imia aloanlizë go ntye yi Ijipt.

34 Fereo e ga lende oŋaon winlâ, aloanlize
môngi yë go ntye, kâ yë böng' eyare zi tanli
zi ntye yi Ijipt, g'orögenlo w'impuma y'ibu-
nla s'inga.

35 Kâ wao kuminlia inya sodu s'impum'
imbia mëyânâ yi bia, agenj' imba g'ogâ wi
Fereo, avenjavenj' imba gw'iak' impolo.

36 Si be doanla inya kenjo pa go ntye vâ
arögenlo w'impuma yi njanla yi bia go ntye
yi Ijipt, kâ ntye y'azula nli njanla.

37 Ndo igamba ny'aroenl' i'via gw'antya mi
Fereo, nla gw'antya m'inyongo së sodu.

38 Nle be bulia Fereo awulinlia inyongo së
inlë, azuwe kâ dëng' oma onlôngâ winlâ, o
re n'ialinla ny'Anyambië?

39 Nle be bulia Fereo awulinlia Josëf inlë,
kânde Anyambië are miezâ pa isaon yinlâ
yodu, zyele oma o re n'ikotiza n'imia ga
n'are wë.

40 O be doanla gw'ewanjo zi nag' wam,
n'egâlanli z'egwanli wâ anlagi wam wi be
kanganla, kao gw'eka be doanla mië posyo
nli wë.

41 Nle be bulia Fereo awulinlia Josëf inlë,

vonla, mi adoŵiâ ewonjo z'inlôngâ nyodu nyi Ijipt.

42 Nle be tomba Fereo aroomb' oŵoro g'ogâ wě avela wo g'ogâ wi Josěf, n'awârizě n'l'ingâi sapupu, avela mpanga yi syika yatenlatenla g'ompeli wě.

43 Nle be pandizě yě go ntyonli yi mbanli y'avegagi nla yě, nle be tonga wao go bosyo yě inlě, lembianli mbě, nle be doŵiě yě ewonjo z'inlôngâ nyi Ijipt.

44 Nle be bulia Fereo awulinlia Josěf inlě, miě nle Fereo, ndo aza wě, aroombinl' oma ogâ ge ogolo gw'inlôngâ nyodu nyi Ijipt.

45 Nle be fwelia Fereo aŵelia ina nyi Josěf inlě, Ozunge-wi-ntye, awě oŵanto onwaowan-to wi Pōtefěra, minisě yi On; nle be piaganla Josěf go ntye yodu yi Ijipt.

46 Ndo Josěf aroenli agomi m'impum' araro gw'agumanli yě g'ozyo wi Fereo oga wi Ijipt; nle be kâgwa Josěf avila g'ozyo wi Fereo aviaganla go ntye yi Ijipt yodu.

47 Ndo vâ orōgenlo w'impuma y'ibunla ntye y'ayanli sintyâme raliě.

48 Nle be kuminliě inya sodu s'orōgenlo w'impuma s'avegagi go ntye yi Ijipt yodu; alumbinl' inya gw'ink' impolo, inya s'intyaga si nka' mpolo s'avegagi vingovingo yo, alumbinliě so go yo.

49 Nle be kuminlia Josěf imba ga ntyěnge

yi mbenli mpolo, n'ibunla sipolo, n'arigiš itanga, kânde si pegaga nli ntango.

50 Nle be janlo gore Josëf aw' avanli anloffie ompuma wi njanla viagaga râ, w'ayanlio gore yë nli Asenath onwaowanto wi Pötefëra minisë yi On

51 Nle be fwelia Josëf ina ny'onlërö inlë, Manasa, kânde Anyambië are panga pa mië devanla njuke yam yodu, nli nago ya reri yam yodu.

52 Nle be fwelië ina ny'onw' âzongi inlë, Ifream, kânde Anyambië are janliza pa mië go ntye yi njuke yam.

53 Nle be manl' orögenlo w'impuma iwunli y'avegagi go ntye yi Ijipt.

54 Nle be pakilia orögenlo w'impuma yi njanla nli bia, egálanli z'awuli Josëf: n'aroenli njanla gw'intye sodu, ndo go ntye yi Ijipt yodu avegagi n'inya.

55 Nl'aroenli njanla go ntye yi Ijipt yodu, nle be tong' anlaga gore Fereo gw'inya, nle be bulia Fereo awulinlia Ijiptian inlë, gëndaganli gore Josëf, n'osaon wedu wi bulinlië nluwe, lendanli.

56 Nl'aroenli njanla g'ozyo wodu wi ntye, nle be nungunla Josëf inago sodu s'inya, agola gore Ijiptian, nle be penda njanla go ntye yi Ijipt.

57 Nle be bia anlöngâ modu go Ijipt gore Josëf go kol' inya, kânde njanla y'ayâli go ntye yodu.

EWONJO XLII.

GW'AYENLI Jeköb inlë, imba s'avegagi go Ijpt, Jeköb awulinli awanli wë inlë, ezande zi ponanl' anluwe n'anluwe ?

2 Nle be bulië inlë vonla, mi ajâgio inlë, imba si re go Ijpt, zuminlanli gogo kâ kola-nli gore zuwe avila vâvâ, gambënle azuw' atola kâ ayuwo.

3 Nle be suminla igomi ny'awarere wi Josëf go kol' imba avila go Ijpt.

4 Ndo Jeköb e toña Benjemin onwângwe wi Josëf n'awareri yë, kânde awuli nlë, vendetna e be dendo n'igamb' ive.

5 Ndo awa' wi Isreël w'añienli go kola nla wao w'añienli, kânde njanla y'avegagi go ntye yi Kenean.

6 Ndo Josëf avegagi enlami evolo gw'inlön-gâ më, kâ yë kola n'anlaga waodu wi ntye ; n'awarere wi Josëf w'añienli, avuranla mbë gore yë n'azyo go ntye.

7 Ndo Josëf ayenli awareri yë, n'amienli yë wao, kë temiza wao agamba nla wao agamb' ayâle, añambia wao, inlë, anluwe pila nla gwi ? Nla wuli wao inlë, avila go ntye yi Kenean, go kol' inya.

8 N'amienli Josëf awareri yë, ndo wi mië du.

9 Nle be jonginlia Josëf inyininlo s'a yinlinlago ndë g'onwanji wao, awulinlië wao inlë,

anluwe nle ilâdinli; go jen' otěľě wi ntye abio nluwe.

10 Nle be bulinlia wao yě inľě, nyawě, rere, ndo inyongo sâ s'abienli go kol' inya.

11 Azuwe du nle awa' w'onloñe omâri, azuwe n'anlaga w'agore; inyongo sâ aranga ilâdinli.

12 Nle be bulinliě wao inľě, nyawě, kânde go jenla otěľě wi ntye abio nluwe.

13 Nle be bulia wao inľě, inyongo sâ nle rere mo, igomi n'l'añanli, azuwe nle awanla w'onloñe mo go ntye yi Kenean; ndo vonla, oñwârumbé are nľěnlâ winlâ gore reri yazyo, ndo omâri azyele.

14 Nle be bulia Josěf awulinlia wao inľě, yo nle yenlâ y'âbulinlio nluwe nli miě, inľě, anluwe nle ilâdinli.

15 Nl'osaon winla anluwe be kěñizo; n'eme-nlâ zi Fereo, anluwe be kâgwa venlâ, kao oñwareri yanli orumbé abia venlâ.

16 Roñanli omâri gore nluwe kâ yě бага oñwareri yanli, ndo anluwe be tiganla go nago y'imianga, kâ agambi manli kěnlizo, vendetua orěti wi re gore nluwe, aza nľânlâ, n'emenlâ zi Fereo, giligili anluwe nle ilâdinli.

17 Be felě wao go ntyogo ntyugu ntyaro.

18 Nle be bulinlia Josěf wao ntyugu yi ntyaro inľě, lendanli osaon winlâ kâ tolanli, kânde mi tia Anyambiě.

19 J'anluwe anloñe w'arëti, omâri gore awareri yanli e ga goro go nago y'imianga, kâ nulwe kënda pinl' imba g'onwanja wi njanla yi re gw'inago sanli.

20 Ndo vaganli onwareri yanli orumbe gore mië, gambënle agambi manli m'akumana, kâ nluw' ayuwe; nle be denda wao yenlâ.

21 Nle be bulia wao nla wao inlë, rëti azuw' ayanji osa' ombe gore onwareri yazyo, gw'ayenli zuwe njuke y'orëmi wë, gw'anlë-girië zuwe, kâ zuw' ayâginlo yë; yenlâ abia njuke yinlâ gore zuwe.

22 Nle be jivira Rubën wao inlë, mi kamba n'anluwe inlë, alendanli mpõngâ gore onwanla, ndo anluwe jâginlo? yenlâ re, vonlanli, ntyinli yë yi bambio gore zuwe.

23 Ndo wi mia du inlë, Josëf ayâgio kânde, avegagi ekambia gore wao.

24 Nle be dubuë gore wao alenla, n'avâ fwinlië gore wao agamba nla wao, nle be bönginlë wao Simiõn agorë gw'antya mao.

25 Nle be sombia Josëf go jonlia ipuki sao n'imba, nla go fwinliz' om' edu syiki yë go puki yë, nla go pa wao inya s'ogëndâ; n'alendio yenlâ gore wao.

26 Nle be kumbiza wao iburu sao imba; alubua vâvâ.

27 Ndo gw'anlungunli omâri gore wao anungunla puki yë go nyeza buru yë go nago yi

simbinl' agěnda, ayenli syiki yě, ndo vonla y'avegagi g'ogwanla wi puki yě.

28 Nle be bulinliě awareri yě inlě, syiki yam y'afwinlizo, vonla kě, yi re go puki yam; nl'araṽ' irěmi yao aṅandi, arienli wao awulia om̄ari gor' om̄ari, inlě, osao nde winlâ wi re Anyambiě denda pa gore zuwe?

29 Nle be bia wao gore Jekōb ya reri yao, arakiliě oson wedu w'aroenli gore wao inlě,

30 Onloṃe, rere y'inlōngâ, agambi agamb' ayâle gore zuwe, ayenla zuwe ga ilâdinli yi ntye.

31 Nle be bulinlia zuwe yě inlě, azuwe nle anloṃe w'arěti, azuwe arang' ilâdinli.

32 Azuwe rere mo igomi nl'aṽanli, awanloṃe wa reri yazyo; om̄ari azyele, ndo oṅwârumbe are nlěnlâ winlâ nla reri yazyo gw'inlōngâ nyi Kenean.

33 Nle be bulia onloṃe, rere yi ntye, awulinlia zuwe inlě, nl'oson winlâ mi be mia inlě, anluwe nle anloṃe w'arěti; riganli oṅwareri yanli om̄ari nla miě, kâ bōnganli g'oṅwanja wi njanla yi re gw'inago sanli agěndaga.

34 Ndo ṽaganli oṅwareri yanli orumbe gore miě, kâ miě mia inlě, anluwe arang' ilâdinli, ndo anloṃe w'arěti, gamběnlē m'be fwinliza nluwe oṅwareri yanli, kâ nluwe kolaga gw'inlōngâ.

35 Ndo aroenli gw'awonli wao ipuki sao,

vonla, igëu nyi syika y'om' edu ny'avegagi go puki yě; ndo gw'ayenli wao nli reri yao ayenl' agëu mi syika w'arienli.

36 Nle be bulia Jeköb ya reri yao awulinlia wao inlě, anluw' are bönginla pa miě awanli wam; Josëf azyele, nli Simiön azyele, anluwe be bönga Bënjemin kë; isaon yinlä yodu nle isiri sam.

37 Nle be bulia Rubën awulinlia reri yě inlě, yonla awanloñe wam aṽanli, ja mi aṽagě gore wě; vē g'ogâ wam, kâ miě fwinlizě gore wě.

38 Nle be buliě inlě, onwanli wam e be suminla du n'anluwe, kânde onwângi yě ajuwi n'ariganli yě ikika: ja osa' ombe w'akotě go mpânlä yi këndo nluwe, gambënle anluw' asyonlia ijuwe sam n'ekěva g'oronginlo.

EWONJO XLIII.

NDO njanla y'avendi go ntye.

2 Nl'aroenli gw'amënlizi wao ny'imba s'aṽienli nla wao avila go Ijpt, reri yao awulinli wao inlě, ṽinlianli kâ kolanli yenya gore zuwe.

3 Nle be kamba Juda nla yě inlě, onloñe awulinli zuwe rëti inlě, anluw' ayenl' ozyo wam kao onwareri yanli abia n'anluwe.

4 Sambo já m'atoma onwareri yazyo n'azuwe, gambënle azuw' asuminla agolinlä inya.

5 Ndo ja o m'aromě n'azuwe, gambënle

azuw' azuminle, kânde onloŋme awulinli zuwe inlě, anluw' ayenl' ozyo wam, kao oŋwareri yanli abia n'anluwe.

6 Nle be bulia Isreël inlě, Ezande z'alendi nluwe miě mbe, go bulinlia onloŋme inlě, anluw' are n'oŋwarere oŋwěnle?

7 Nle be bulia wao inlě; onloŋme aŋambi zuwe mbambiaga g'oŋwanja w'ayanlo mazyo inlě, reri yanli e pare bõ, anuw' are n'oŋwarere? Nle be jivira zuwe yě egâlanli z'agamba minlâ. Azuwe kâ mia sě rěti nlě, e be bulia nlě, ŋaganli oŋwareri yanli?

8 Nle be bulia Juda awulinlia Isreël ya reri yě inlě, roŋma oŋwanla nla miě, kâ zuwe kumanla agěndaga, yenlâ be tola zuwe kâ ayuwa, azuwe n'awě nla yawanli yazyo.

9 Mi panganla g'oŋwanji wě, o be bambiě g'ogâ wam, ja mi aŋagě gore wě aloviě g'ozyo wâ, gamběnle m'be sěmbo nli wě egombe zodu.

10 Kânde kânle azuwe sila, gavânlâ venlâ azuw' aduo azuw' afwinlia nyõngâ yinlâ yi mbanli.

11 Nle be bulia Isreël, ya reri yao, awulinlia wao inlě, ja re yenlâ, lendanli ošaon winlâ, wõnganli gw'ilonda yi ntye gw'ipuki sanli, kâ suminlianli gore onloŋme n'eza zi mpagaga, oŋwâ nkeva, n'oŋw' ânłembe, nli ntogolo, n'ovambo wi nkango, n'onlõngâ w'ilonda, n'aběre.

12 Ndo wõnganli syika nyõngâ mbanli ta gw'agâ manli, syika mẽ y'aṽinli gw'agwanla m'ipuki sanli ṽinlizanli yo gw'agâ manli, vendetua aroenli pusâ.

13 Wõnganli kě onwareri yanli kâ kumanlanli aṽinlia gore onloñe.

14 Ndo Anyambiě yi ngulu yodu e ga ve nluwe ikěsi g'ozyo w'onloñe, kâ yě toñia gore nluwe onwareri yanli omâri nli Běnjemin kě, ndo ja mi abonlio gambēnle mi be bonlio.

15 Nle be bõng' anloñe awõng' eza zi mpa-gaga, nli syika nyõngâ mbanli ta gw'agâ mao, nli Běnjemin kě, nle be nõngwa wao azuminla go Ijipt, agumanla g'ozyo wi Josěf.

16 Ndo gw'ayenli Josěf ayenla Běnjemin nla wao, awulinli onloñe wi nag' wě inlě, ṽag' anloñe winlâ go nago, kâ jonli' agěki-za; Kânde anloñe wi be nya nla miě nko-mbenyondo.

17 Nle be denda onloñe ga nt'awuli Josěf, n'onloñe aṽagi anloñe go nago yi Josěf.

18 Ndo gw'ayenli anloñe inlě, w'ayinginli go nago yi Josěf, be bulia wao inlě, g'onwanja wi syika y'aṽinli gw'ipuki sazyo gw'alonga azuw' are jinginla pa; inlě e ga zope zuwe, agota zuwe, awõnga zwe g'asyaka, n'i-buru sazyo.

19 Nle be syusya wao piěre n'onloñe wi

nago yi Josëf, agamba nla yě g'ompombanla wi nago.

20. Nle be bulia wao inlě, kâkâlâ, rere, gili-gili azuw' azuminli gw'alonga go kol' inya.

21. Ndo aroenli gw'aŵienli zuwe go nago yi simbinl' agěnda, anlungunl' ipuki sazyo, vonla, syika y'om' edu y'avegagi g'ogwanla wi puki yě, syiki yazyo nli mpěsyinli mě, kâ zuwe fwinlia nla yo gw'agâ mazyo.

22. Ndo azuw' are suminla pa nli syika nyě-nle gw'agâ mazyo, go kol' inya; azuw' amie oma o veli syiki yazyo gw'ipuki sazyo.

23. Nle be buliě inlě, aŵenje gore nluwe, arianli; Anyambiě yanli nl'Anyambiě ya reri yanli avenli nluwe igumba gw'ipuki sanli, syiki yanli y'avegagi nla miě: nle be kâgunliě Simiõn gore wao.

24. Nle be бага onloŵe avaga anloŵe go nago yi Josëf, ava wao anlingo, be jovunla wao agolo mao; nl'avenliě iburu sao inya.

25. Nle be kekiza wao ya yi mpagaga ave-
nginla Josëf j'abia nkombenyondo; kânde w'ayâgio inlě, wi be ny' inya vâvâ.

26. Ndo gw'aŵienli Josëf go nago w'aŵagiě ya yi mpagaga y'avegagi gw'agâ mao go nago; nle be puranla wao mbě gore yě go ntye.

27. Be bambiě wao ombianbiě wao, awulia nlě, reri yanli are mbiambiě? onlěrõ o gambio nluwe, ayě kě e pare bõ?

28. Nle be bulia wao inlě, nyongo yâ, reri

yazyo, are mbiambiě, ayě kě e pare bö, nle be savinla wao avuranla mbě.

29 Nle be tombinlě antyâ mě ayenla Běnjemin y'onwângi yě onwa wi ngi yě; nle be buliě inlě, winlâ onwârereri yanli orumbe o gambio nluwe gore miě.

30 Nle be nĕgize Josĕf kânde orĕmi wĕ w'anlaki polo gore onwângi yĕ, nle be butĕ mbora yi denla, ayinginli yĕ go nântye yĕ, alenla vâvâ.

31 Nle be jovunlě ozyo wĕ agâgwa, azimbia orĕmi wĕ, awulia nlĕ, loŕianl'inya.

32 Nle be doŕia wao gore yĕ ayĕ dadiĕ; nla gore wao go mbora nli yao, nla gore Ijiptian s'anyenli nla yĕ go mbora nli yao, kânde Ijiptian s'anye n'Ihibru, kânde mĕwâ oŕaon wi numbo gore Ijiptian.

33 Nle be doanla wao g'ozyo wĕ onlĕrĕ egâlanli z'onlĕrĕ wĕ, n'onwârumbe egâlanli z'erumbe zĕ; nle be mama anloŕne wao nla wao.

34 Be tombinlĕ yeinya avila g'ozyo wĕ aroma gore wao, ndo yeinya yi Bĕnjemin y'aroenli n'ibunla viaganlo nli yeinya y'om'edu nyōngâ ntyanli; nle be jōnga wao aye-nle mbia nla yĕ.

EWONJO XLIV.

NLE be sombiĕ onloŕne wi nag' wĕ inlĕ, yonlia ipuka s'anloŕne n'inya, nt'are

wao kâ toanla, kâ fela syika y'om' edu g'ogwanla wi puki yě.

2 Ndo ingongo nyam, ingongo nyi syika; vela nyo g'ogwanla wi puka y'onwârumbé; nle be dendě egâlanli z'igamba ny'awulinlio yě nli Josěf.

3 Ayenjinla anloñme w'aromio kěndaga, wao n'iburu sao.

4 Wao kâgwa pa go nka' mpolo, wi duo w'atoa bo, Josěf awulinli onloñme wi nag' wě inlě, gumanla kâ song' anloñme, jâm' akota wao wulinlia wao inlě, ezande z'afwinlizi nluwe mbe vâ mbia?

5 Aranga nyo nyi jōngo nli reri yam? ayě kě e pâga nla nyo? anluw' are janja pa mbe go denda yenlâ.

6 Nle be kotě wao' agamba nla wao agamba mēminlâ.

7 Nl'awulinli wao yě inlě, ezande zi kamba reri yazyo agamba minlâ, yi zyele nlânlâ gore inyongo sâ, go denda egâlanli z'igamba nyinlâ.

8 Vonla, syika y'alěngio zuwe gw'agwanla m'ipuki sazyo, azuw' avinlizi yo gore wě, avila go ntye yi Kenean, sambo azuwe kâ jufa sě avila go nago ya reri yazyo, syika yapupu mbe yatenlatenla?

9 Oma mě gore inyongo sâ o děngo nla nyo, e ga yuwe, nl'azuwe kě azuwe be doanl' inyongo gore reri yazyo.

10 Nle be buliě inlě, giligili be doanla egâlanli z'agambi manli; oma o děngo nla nyo e be doanla nyongo yam, ndo anluwe be doanla ntyěmbâ fõ.

11 Be něgiza wao syonlia om' edu puki yě go ntye, anlungunla om' edu puki yě.

12 Be pazyě avila gore onlěřõ aměnliza gore onwârumbē; nl'ingongo ny'alěngio go puka yi Běnjemin.

13 Nle be jokunla wao ingâi sao, agumbiza om' edu buru yě, avinlia go nka' mpolo.

14 Nle be bia Juda nl'awareri yě go nago yi Josěf, kânde aluo e pare vâvâ, nle be poswa wao g'ozyo wě go ntye.

15 Be bulia Josěf awulinlia wao inlě, njanjinli nde yinlâ yi re nluwe denda pa? Anluw' amia inlě, onloñe o re nl'egâlanli zam kâ pâga?

16 Nle be bulia Juda inlě, azuwe kâ bulinlia reri yam sě? azuwe kâ kamba sě? azuwe kâ bõnga mběmi sě? Anyambiě are děnga p'ibe s'inyongo sâ; vonla, azuwe nle inyongo sa reri yazyo; nlâ zuwe, nlâ yě. kě o re děngo pa nl'ingongo.

17 Nle be buliě inlě, zyele nlân�a gore miě go denda osaon winlâ, onloñe o re děngo pa nl'ingongo g'ogâ wě, ayě be doanla nyongo yam, ndo anluwemě, vandanli gore reri yanli.

18 Nle be syusya Juda piěre nla yě awulia nlě, O rere, kâkâlâ, nyongo yâ yi ga gambe

igamba gw'aroi ma reri yam; ndo aṣendinla nla nyongo yâ, kânde o r'egâlanli ga Fereo.

19 Reri yam aṣamb' inyongo sě inlě, anluw' are nla rere ge oṅwângwe.

20 Ndo azuw' awulinli reri yazyo inlě, azuw' are nla rere mbolo, n'oṅwanla w'o-nlěrǒ wě oṅwârumbе, ndo oṅwângi yě ajuwi, re yě tiganla pa dadiě gore ngi yě, ndo reri yě e tǒndě polo.

21 Ndo o wulinl' inyongo sâ inlě, ṽaganli yě gore miě, kâ miě ponl' antyâ mam gore yě.

22 Nle be bulinlia zuwe reri yam inlě, oṅwanla arigize reri yě, j'atiga reri yě, gamběnlе *rerі yě* e be juwa.

23 Ndo o wulinl' inyongo sâ inlě, kao oṅwareri yanli orumbе abia n'anluwe, anluwe be fâ jen' ozyo wam nyěnlе.

24 Nl'aroenli gw'avandi zuwe gore nyongo yâ, reri yam, azuw' arakili gore yě agamba ma reri yazyo.

25 Ndo reri yazyo awuli nlě, ṽinlianli kâ kolinlanli zuwe yenyа.

26 Nle be bulia zuwe inlě, azuw' azumi-nli, kao oṅwareri yazyo orumbе adoanla n'azuwe, gamběnlе âzuw' asuminla; kânde azuw' ayenlize ozyo w'onloṣṣe, kao oṅwareri yazyo orumbе adoanla n'azuwe.

27 Ndo nyongo yâ, reri yam, awulinli zuwe inlě, anluw' avoro inlě, omanto wam ayanli miě awanloṣṣe avanli.

28 Ndo om̄ari agágwi gore miě, n'awuli miě inlě, are jaruayarua pa simběi, ndo m'be fâ jeně nyënle du.

29 Ja nluw' abönginla miě winlâ kě kâ koto n' oson, gambënle anluwe be syonlia ijuwe sam n'ekěva g'oronginlo.

30 Ndo venlâ ja mi abia gore nyongo yâ, reri yam, kâ onwanla azya n'azuwe; ndo emenlâ zě zi re ta n'emenlâ *onwanla*,

31 Be toa j'ajenla inlě, onwanla azyele n'azuwe, e be juwa; n'inyongo sâ si be syonlia ijuwe si nyongo yâ, reri yazyo' nli njuke g'oronginlo.

32 Kânde nyongo yâ avanganli vâ onwanla gore reri yam inlě, ja mi aṽagě gore wě, gambënle m'be bönga ntyěmbâ ya reri yam egombe zodu.

33 Ndo venlâ, kâkâlâ, nyongo yâ e ga riga-nle gw'inyanga ny'onwanla mbwedi gore reri yam, kâ onwanla panda n'awareri yě.

34 Kânde miě kâ panda sě gore reri yam, ja onwanla azya nla miě; vendetua mi be jenle mbe yi be toa gore reri yam.

EWONJO XLV.

NDO Josěf e denge ngulu yi simbi' orěmi wě gw'azyo ma waodu w'agumanli piěrě nla yě, nle be tongě inlě, gágwanli, om' edu, avila gore miě, ndo kumanla oma nla yě, gw'amiezi Josěf oku' wě gore awareri yě.

2 Nle be denlě nli ngulu nl'Ijptian s'ayâgio, nl'ayâgio kě nago yi Fereo.

3 Nle be bulia Josěf awulinlia awareri yě inlě, miě nle Josěf; reri yam e pare bõ? Ndo awareri ye wi děnge ngulu yi jivirě, kânde w'arataminli g'ozyo wě.

4 Be bulia Josěf gore awareri yě inlě, zysyanli gore miě, kâkâlâanli, be syusya wao, nl'awuliě inlě, miě nle Josěf y'oņwareri yanli, o golio nluwe go Ijpt.

5 Ndo venlâ azyugonli ge benda gw'antyâ manli, kânde anluw' agoli miě venlâ; kânde Anyambiě aroñi miě go basyo yanli go toliz' emenlâ.

6 Kânde winlâ nle ompuma w'imbanli wi njanla go ntye, ndo par' impum' imiěnle itanli yi re yi be doanl' iběnlâ ge itenla.

7 Ndo Anyambiě aroñi miě go bosyo yanli go doanliza nluwe awanla go ntye, aroliza menlâ yanli nl'olandunl' ompolo.

8 Yenlâ re aranga nluw' aroñi miě venlâ, ndo Anyambiě, alovi miě rere gore Fereo, nl'ewonjo zi nag' wě yodu, ovinginli w'inlõngâ nyi Ijpt nyodu.

9 Nlěgizanli kâ pandanli gore reri yam, awulinliě inlě, Josěf y'oņwanli wâ e bulia nlě, Anyambiě are dovia pa miě rere yi Ijpt yodu. Zuminla gore miě kâ alinga.

10 O be doanla gw'inlõngâ nyi Gosyen, aloanla piěřě nla miě, awě, nlawanli wâ,

nl'awa' w'awanli wâ, nli vuginli yâ nl'inyare
šâ nl'ezâm' edu zi re nla wě.

11 Kâ miě nyezâ vâvâ, kânde par' impum'
imiënle itanli yi njanla, vendetua o kuga,
nli nag' wâ, nl'ezâm' edu zi re nla wě.

12 Ndo vonla, antyâ manli mi jenla nl'a-
ntyâ m'oŋwâŋi yam Běnjemin inlě, ogwa-
nli wam wo kamba nl'anluwe.

13 Ndo rakilianli gore reri yam ivendi
nyam nyodu go Ijpt, kâ nĕgizanli azuminla
nla reri yam gunlu.

14 Nle be poswě g'ompeli wi Běnjemin
y'oŋwâŋi yě alenla, Běnjemin kě alenli
g'ompeli wě.

15 Nle be sâmbě awareri yě waodu, alenla
gore wao, gavânlâ awareri yě w'agambi nla
yě.

16 Ndo ntyango y'ayâganlo go nago yi
Fereo, inlě, awareri yi Josěf w'abienli; nl'a-
roenli osa' ombia gw'antyâ mi Fereo, nla
gw'antyâ m'inyongo sě.

17 Nle be bulia Fereo awulinlia Josěf inlě,
wulinlia awareri yâ inlě, lendanli osaon
winlâ, gumbizanli inyami sanli kâ kĕndanli
aŋia go ntye yi Kenean.

18 Ndo wōnganli reri yanli nl'inago sanli
kâ bianli gore miě, kâ miě pa nluwe ambia
mi ntye yi Ijpt; kâ nluwe nya ipâma si
ntyē.

19 Ndo venlâ o re sombio pa, lendanli

osaon winlâ, wönganli gw'ikuwi yan' intyonli avila go ntye yi Ijipt, vâ awanli wanli, n'l'anto wanli, kâ bönganli reri yanli avia.

20 Anlakanli du yâmi yanli, kândě ambiami ntye yodu yi Ijipt imanli.

21 Nle be denda awa' wi Isreël alenda yenlâ, ndo Josëf avenli wao intyonli egâlanli z'igamba nyi Fereo, n'l'avenlië wao inya si mpânlâ.

22 Avenlië gore om' edu gore wao ambâra m'ingâi, ndo gore Bënjemin avenlië nkama si syika ntyaro, n'l'ambâra m'ingâi atanli.

23 Nla gore reri yě aroanlizi ya yinlâ, igomi ny'iburu kumbizo pa nli ya via yi Ijipt, n'l'igomi ny'iburu inyanto kumbizo pa n'l'imba n'l'impëmba n'l'inya, gore reri yě go mpânlâ.

24 Yenlâ aroñi yě awareri yě, nle be kënda wao; n'l'awulinli yě wao inlë, ayomanlanli go mpânlâ.

25 Nle be panda wao avila go Ijipt avia go ntye yi Kenean gore Jeköb ya reri yao.

26 Ndo w'awulinlië inlë, Josëf e pare bö, ayë kë e panginla ntye yi Ijipt yodu; nle be kwa orëma wi Josëf oge, kânde e jivira wao.

27 Ndo gw'awuli wao awulinlië agamba modu mi Josëf m'agambio ndě gore wao, nla gw'ayenlië intyonli s'aröñio nli Josëf go kovë, inlinla nyi Jeköb ya reri yao ny'aroli.

28 Ndo Isreël awuli nlě, kwěkwě, Josěf, y'onwanli wam e pare bõ; mi toa go jenlě, mi ayuaga rá.

EWONJO XLVI.

NLE be tora Isreël arora n'ezâm' edu z'avegagi nla yě, avia go Birsyeba, nle be pangě ntyago gore Anyambiě ya reri yě Aisak.

2 Nle be bulia Anyambiě awulinlia Isreël go nyilinto ogwěra inlě Jekōb, Jekōb! Nl'awuliě inlě, vonla, miě winlâ.

3 Nle be bullě inlě, miě nle Anyambiě, Anyambiě ya reri yâ; aria go suminla go Ijpt, kânde mi be pangâ inlôngâ ivolo vâvâ.

4 Mi be suminla nla wě go Ijpt, mi be fâ fwinlizâ kě giligili; Josěf kě e be talia ogâ wě gw'antyâ mâ.

5 Nl'agumanli Jekōb avila go Birsyeba; nle be toanla awa' wi Isreël aroanla Jekōb ya reri yao, nl'awanli wao, nl'anto wao nl'intyonli s'aromio nli Fereo go toanlě.

6 Nle be bõnga wao vuginli yao, nl'anliva m'anlivo wao go ntye yi Kenean, avia go Ijpt, Jekōb nl'awanli wě waodu nla yě.

7 Awanli wě anloñe, nl'awanloñe w'awanli wě anloñe, nl'awanli wě awanto, nl'awawanto w'awanli wě anloñe, nle be bagě awanli wě waodu nla yě go Ijpt.

8 Minlâ nle ana m'awanla wi Isreël, w'a-

vienli go Ijpt; Jekōb n'awanli wě anloŋe; njaliě yi Jekōb nle Rubēn.

9 N'awanloŋe wi Rubēn; Henōk, nli Falu, nli Hēzrōn, nli Karmi.

10 N'awanloŋe wi Simiōn; Jēmuel, nli Jamin, nli Ohad, nli Jakin, nli Zohar, nli Syaui onwanla w'omanto wi Kenean.

11 N'awanloŋe wi Livai; Gērsyōn, Kohath, nli Mererai.

12 N'awanloŋe wi Juda; Er, nli Onan, nli Syela, nli Ferēz, nli Zera: ndo ayuwi Er nli Onan go ntye yi Kenean. Ndo awanloŋe wi Ferēz w'vegagi Hēzron, nli Hemul.

13 N'awanloŋe wi Isakēr; Tola, nli Puya, nli Job, nli Syimron.

14 N'awanloŋe wi Zēbulōn; Serēd, nli Elōn, nli Jaleēl.

15 Winlā nle awanloŋe wi Lia, w'ayanlio ndě gore Jekōb go Pedaneram, nli Daina kě onwanli wě omanto; emenlā edu, awanli wě anloŋe n'awanli wě awanto, w'vegagi agomi araro n'awanla araro.

16 N'awanloŋe wi Gad; Zifiōn, nli Hagi, Syuni, nli Azbon, Eri, nli Arodi, nli Arieli.

17 N'awanloŋe wi Asyur; Jimna, nli Jēsyua, nli Jēsyivi, nli Beria, nli Sera onwareri yao omanto. N'awanloŋe wi Beria; Hebēr, nli Malkiel.

18 Winlā nle awanloŋe wi Zilpa, o venlio nli Laban gore Lia onwanli wě omanto, sya-

nli kě winlâ gore Jeköb, igomi n'awan' araro.

19 Awanloſſe wi Retyiël, oſſanto wi Jeköb; Joſëf nli Bënjemin.

20 Nle be janlo gore Joſëf go ntye yi Ijipt ayanlo Menasa nli Ifream, w'ayanlio gore yě nĥ Aſenath onwaoſſanto wi Pötefëra, minise yi On.

21 Nl'awanloſſe wi Bënjemin; Bela, nli Beker, nli Aſybel, Gera, nli Neama, Ehai, nli Roſy, Mōpim, nli Hōpim, nli Erad.

22 Winlâ nle awanloſſe wi Retyiël, w'ayanlio ndě gore Jeköb; waodu igomi n'awan' anlai.

23 Nl'awanloſſe wi Dan; Huſyim.

24 Nl'awanloſſe wi Naſtelai; Jazil, nli Gana, nli Jezër, nli Syilëm.

25 Winlâ awanloſſe wi Bilha, o venlio nli Leban gore Retyiël y'onwanli wě oſſanto, ayanli kě winlâ gore Jeköb, waodu awanla orögenlo.

26 Nl'awanla waodu w'aſienli nla Jeköb go Ijipt, w'agâgwi g'onli wě; tomba re pa ante w'awanloſſe wi Jeköb, waodu w'aroenli agomi oroſa n'awanla oroſa.

27 Awanloſſe wi Joſëf w'ayanlio gore yě go Ijipt w'aroenli awan' aſanli; n'anlaga waodu go nago yi Jeköb w'aſienli go Ijipt, w'aroenli agomi orögenlo.

28 Nle be toſſe Juda go boſyo yě gore Jo-

sěf, go tuminliě mpânâ yi Gosyěn, n'ävienli wao go ntye yi Gosyěn.

29 Ndo Josěf agekizi ntyonli yě, avanda go datanla nla Isreěl ya reri yě go Gosyěn, nle be jenlo yě nli yě, avoswa g'ompeli wě, ale- nla g'ompeli wě oling' ola.

30 Ndo Isreěl awulinli Josěf inlě, mi ga yuwe venlâ, vâ re miě jenla p'ozyo wâ, kâ- nde o pare bõ.

31 Nle be bulia Josěf awulinlia awareri yě nli nago ya reri yě inlě; mi be pand' arakilia Fereo, awulinliě inlě, awareri yam, nli nago ya reri yam, w'avegagi go ntye yi Kenean w'abienli gore miě.

32 Ndo 'anloñe w'anyezag' ilemba, kânde w'avegagi anloñe wi vuginlia; n'adâmbe mao n'inyari sao, n'ezâm' edu z'avegagi nla wao z'abienli.

33 Ndo be toa ja Fereo afwelia nluwe, awulia nlě, vilo yanli ande?

34 Kâ bulianli nlě, inyonga sâ s'aroenli anloñe wi vuginlia avila go rumbe yao kos- nga nla nlěnlâ winlâ; nlâ zuwe, nlâ ireri sazyo; yenlâ be doanla nluwe go ntye yi Gosyěn; kânde ovenjavenji edu w'adâmbe e numbo n'Ijiptian.

EWONJO XLVII.

NLE be bia Josěf arakilia Fereo inlě, reri yam, n'awareri yam, n'adâmbe mao

nl'inyari sao, nl'ezâm' edu z'vegagi nla wao, w'abienli avila go ntye yi Kenean, ndo vonla, wi re go ntye yi Gosityen.

2 Nle be bõngě awěwâ gore awareri yě, anloñe atanli, alovia wao g'ozyo wi Fereo.

3 Ndo Fereo aṽambi awareri yě inlě, vilo yanli ande? Nle be bulinlia wao Fereo inlě, inyongo sâ nle ivenjavenji y'adâmba, nlâ zuwe' nlâ ireri sazyo.

4 Nl'avâ bulinlia wao Fereo inlě, go doanla go ntye abia zuwe, kânde inya si zyele gw'a-dâmba mi re nl'inyongo sâ, kânde njanla y'apendi polo go ntye yi Kenean; ndo venlâ, kâkâlâ, inyongo sâ si ga loanle go ntye yi Gosityen.

5 Ndo Fereo agambi nli Josěf inlě, reri yâ nl'awareri yâ w'abia gore wě.

6 Ntye yi Ijipt yi re g'ozyo wâ, go mbora mbia yi ntye loanliza reri yâ nl'awareri yâ, wi ga loanle go ntye yi Gosityen; ndo já m'aděng' oma w'okeli gore wao, lovia wao ewonjo zi vuginli' yam.

7 Nle be бага Josěf aṽaga Jekõb ya reri yě aloviě g'ozyo wi Fereo, nl'azavinli Jekõb Fereo.

8 Be bambia Fereo awulinlia Jekõb inlě, intyugu s'impuma y'emenlâ zâ s'atoenli sě?

9 Be jivira Jekõb awulinlia Fereo inlě, intyugu s'impuma y'ikanganli sam si re nka-ma nl'agomi m'impum' araro; sinyěwâ nla

simbe si re intyugu s'impuma y'emenlâ zam; si pa diŵa gw'intyugu s'impuma y'emenlâ yi reri sam, gw'intyugu s'ikanganli sao.

10 Nle be savinla Jeköb Fereo, agâgwa avila g'ozyo wi Fereo.

11 Ndo Josëf aloanlizi reri yë n'l'awareri yë, awa wao inliva go ntye yi Ijipt, go mbora mbia yi ntye, go ntye yi Ramesis, egâlanli z'isombia si Fereo.

12 Be nyeza Josëf anyeza reri yë, n'l'awareri yë, nli nago ya reri yë yodu inya, egâlanli zi gândâ yao.

13 Ndo pegag' inya go ntye yodu, kânde njanla y'avendi polo, nle be kwa ntye yi Ijipt nli ntye yi Kenean ike g'onwanja wi njanla.

14 Nle be kuminlia Josëf syika yodu y'alëngio go ntye yi Ijipt nla go ntye yi Kenean n'l'imba s'agolio wao; n'l'avagi Josëf avaga syika go nago yi Fereo.

15 Ndo gw'azali syika go ntye yi Ijipt nla go ntye yi Kenean, Ijiptian sodu s'avieni gore Josëf, awulia nlë, va zuwe inya, kânde ezandë zi be juwo zuwe g'ozyo wâ, kânde syika y'amanli.

16 Ndo Josëf awuhi nlë, vanli vuginli' yanli, kâ mië p'inya vâ vuginli' yanli, ja syika y'amanla.

17 Nle be baga wao avaga gore Josëf vuginlia yao, n'l'avenli Josëf awa wao inya, v'ika-

vãli sao, nla v'ilemba y'adãmba, nla v'ilemba y'inyare, nla v'iburu sao; nle be nyezẽ wao n'inya vã vuginli yao yodu ompuma mẽ.

18 Ndo gw'amanli ompuma mẽwãnlã w'avie: nli gore yẽ ompuma w'imbanli awulinliẽ inlẽ; azuwe be nĩmba gore reri yazyo nt'arã syika manla pa, reri yazyo kẽ are nli vuginli yazyo, nli'nyami sazyo, zyel' ezãm' edu tiganla pa g'ozyo wa reri yazyo, kao ikuwi yazyo n'intyagi sazyo,

19 Ande zi be juwo zuwe g'ozyo wã, nã zuwe, nã intyagi sazyo? Gola zuwe n'intyagi sazyo v'inya; kã zuwe n'intyagi sazyo doanla inyongo si Fereo; kã pa zuwe iwõngã, gambẽnle azuwe be doanla bõ, kã ayuwo, kã ntyaga y'ayilizo.

20 Yenlã agoli Josẽf agolinla Fereo ntyaga yi Ijipt yodu, kãnde Ijiptian s'agoli om' edu ntyagi yẽ, kãnde njanla y'agoti wao, nli ntye y'agalui gore Fereo.

21 Ndo g'onwanja w'anlaga, agaluniẽ wao gw'ink' impolo, avila go ntyai y'ogombinlo wã Ijipt agẽnda g'owondo wẽ.

22 Kao intyaga s'aganga e kola so, kãnde aganga w'avegagi n'eyare z'avenlio wao nã Fereo, n'anyenli wao eyari zao z'avenlio wao nli Fereo, yenlã aroenli, wi kola intyagi sao.

23 Nle be buha Josẽf awulinli' anlaga inlẽ, wonla, mi akoli nluwe nlẽnlã winlã gore

Fereo, vonlanl' iwōngâ yanli kâ bēnlanl' intyaga.

24 Ndo be toa gw'ijanla anluwe be pa Fereo eyare zi tanli, ndo yare nlai yi be doanla gore nluwēmě, owōngâ wi ntyaga, n'inyi sanli, nla gore wao wi re gw'inago sanli, nla gore yawanli yanli.

25 Nle be bulia wao inlě, o re toliza pa mēnlâ yazyo, azuwe ga lēngē nkēngâ gw'antjâ ma reri yam, kâ zuwe doanl' inyongo si Fereo.

26 Be panga Josěf avanga yo ivanga koanga nla nlēnlâ winlâ go ntyaga yi Ijipt inlě, eyare zi tanli zi Fereo: kao ntyaga y'aganga dadiě, y'aroenli yazya yi Fereo.

27 Ndo Isreěl aloanli gw'inlōngâ nyi Ijipt, go ntye yi Gosyēn, nle be niva wao vāvâ anliv' igumba; n'avomi wao, awunla polo.

28 Nle be doanla Jekōb gw'inlōngâ nyi Ijipt aloanla igomi n'impuma orōgenlo; n'intyugu s'impuma y'emenlâ zi Jekōb s'avegagi nkama n'agomi anlai n'impuma orōgēnlo.

29 Nl'azyusyi piēre intyugu si Isreěl go juwa, nle be fweliě onwanli wě Josěf awulinliě inlě, kâkâlâ, ja mi adēngi nkēngâ gw'antjâ mâ, zoliz' ogâ wâ gw'ivēvēnli nyam, kâ denda miě nkēngâ; kâkâlâ, aṽēnla miě go Ijipt.

30 Ndo m'be nanla gore ireri sam, kâ wě toanla miě avila go Ijipt aṽēnla miě gw'abe

mao. Nle be buliě inlě, mi be denda egálanli z'abuliá.

31 Nle buliě inlě, rang' orango gore miě. Nle be tangě orango gore yě. N'avuranli Isreěl mbě gw'ewonjo zi nkâgu yě.

EWONJO XLVIII.

NL'AROENL' isaon yinlâ manla pa, *omâri* awulinlia Josěf inlě, vonla, reri yâ e jâgâ; nle be bõngě nla yě awanloñe wě aʋanli, Menasa nli Ifream.

2 Ndo *omâri* awulinlia Jekõb inlě; vonla, oñwanli wâ Josěf e bia gore wě; nle be sindia Isreěl oku' wěmě, aloanla tu g'odo.

3 Ndo Jekõb awulinlia Josěf inlě; Anyambiě yi ngulu yodu ayenanli gore miě go Lũz go ntye yi Kenean, azavinla miě.

4 Kâ yě bulinlia miě inlě, vonla, mi be pomizâ, awunlizâ, avangâ nkândâ y'anlõngâ, kâ miě p'awanli wâ ntye yinlâ go nyumi yâ, inliwa s'egombe zodu.

5 Ndo venlâ awanloñe wâ aʋanli, w'ayanlio gore wě go ntye yi Ijipt, mi aviagaga râ gore wě go Ijipt, winl' iwam; Ifream nli Menasa, ga Ruběn nli Simiõn, wi be doanl' iwam.

6 Ndo awanli wâ wi be janlo ndâ go nyumi yao wi be doanl' iwâ, kâ wao fwelio gw'ina ny'awareri yao gw'ijigi sao.

7 Ndo g'onwanji wam, gw'aʋienli miě avila

go Pedan-eram, Retyiël ayunli mië go ntye yi Kenean, tiganla p'ongwâ nanda go bia go Efrath, be bënla mië yë vâvâ go mpânlâ yi Efrath; yo nle Bëthlehëm.

8 Nle be jenla Isreël ayenl' awanloñe wi Josëf, awulia nlë, winlâ wa mande?

9 Nle be bulia Josëf awulinlia reri yë inlë, winlâ awanli wam, wi re Anyambië pa pã mië venlâ. Nle be bulië inlë, kâkâlâ, vâga wao gore mië, kâ mië savinla wao.

10 Ndo antyâ mi Isreël m'aruenli n'iwomba n'onlëro, kâ yë alenge ngulu yi jenla, nle be bagë wao piëre nla yë, kâ yë sâmba azya ngunla wao.

11 Ndo Isreël awulinlia Josëf inlë, mi piki-naga inlë, mi be jenla ozyo wâ, ndo vonla, Anyambië are taminlia pa mië awanli wâ.

12 Ndo Josëf agâgunlia wao avila gw'inyanganyanga s'ampuvi më, avuranla mbë n'ozyo wë go ntye.

13 Nle be bönga Josëf awönga wao ašanli, Ifream n'ogâ wë onloñië g'ogâ wi Isreël onyantwë, nli Menasa n'ogâ wë onyantwë g'ogâ wi Isreël onloñië, nle be syusyë piëre nla yë.

14 Nle be davinla Isreël, alavinl' ogâ wë onloñië, aralia wo gw'ewonjo zi Ifream, ndo avegagi onwârumbe, n'ogâ wë onyant' wë gw'ewonjo zi Menasa, nkëndiag' agâ më nli nkanda, kânde Menasa avegagi onlëro.

15 Nle be savinlě azavinla Josěf, awulia nlě, Anyambiě y'agaganlio nl'ireri sam g'ozyo wě, Ebreham nli Aisak, Anyambiě y'anyezi miě avila gw'erumbe zam koanga nla nlěnlâ winlâ,

16 Enjěl y'alandunli miě avila go njuke yodu, e ga zavinle awanla, nl'ini nyam nyi ga rěto gore wao, nl'ina ny'ireri sam Ebreham nli Aisak; wi ga wunle gw'inkândâ s'anlōngâ go gare yi ntye.

17 Ndo gw'ayenli Josěf inlě, reri yě arali ogâ wě onlōmiě gw'ewonjo zi Ifream, anluabi, arombinla ogâ wa reri yě go fwiza wo avila gw'ewonjo zi Ifream gw'ewonjo zi Menasa.

18 Josěf awulinli reri yě inlě, zyele nlānlâ, reri yam, kânde winlâ nle onlěrō; ralia ogâ, wâ onlōmiě gw'ewonjo zě.

19 Ndo reri yě e jivira, ndo awuli nlě, mi avoro, on'wami, mi avoro; winlâ e be doanla inlōngâ, kâ yě penda; ndo rěti onwāngi yě orumbe e be penda viaganlo nla yě, nl'awanli wě wi be doanla mbunliali y'anlōngâ.

20 Nle be savinlě wao ntyugu mě, awulia inlě, nla wě Isreěl e be savinla, inlě, Anyambiě e ga vangâ ga Ifream nla ga Menasa, nle be doviě Ifream go bosyo yi Menasa.

21 Nle be bulia Isreěl awulinlia Josěf inlě, wonla, mi juwa, ndo Anyambiě e be doanla nl'anluwe, a'vinliza nluwe go ntye y'ireri sanli.

22 Ndo mi apenliâ eyar' efiâri viaganlo n'awareri yâ, y'awŏngio miě avila g'ogâ wi Amorait n'okwari wam n'elendinli zam.

EWONJO XLIX.

NLE be fwelia Jeköb, aveli' awanli wě anlofiē, awulia nlē, latanlanli ta, kâ miě bulinlia nluwe isaon yi be toa gore nluwe gw'intyugu sabosyo.

2 Latanlanli kâ jâgânli, awa' wi Jeköb, kâ poganlionli Isreël ya reri yanli.

3 Ruběn, awě njaliě yam, ngulu yam, n'i-pakilia si ngulu yam; ipenda s'idiria n'ipe-nda si ngulu.

4 N'itönginla g'anlingo o be keva, kânde o vandi g'odo wa rëri yâ, gambënle o wunda-kanli wo, o vandi gw'inanlo nyam.

5 Simion nli Livai wao ngwemo, imianga y'isyinda nle ikwari yao.

6 Gw'erungu zao ay'inginla du, inlinli nyam; g'olatanlo wao ayongo du, idiri sam; kânde n'egunlu zao w'ayonli onlofiē, arenl'oganji wi nyare nli ntöndinli yao.

7 Ozavo gw'egunlu zao, kânde z'aroenli ngo-syu; n'ibendi sao, kânde si pegaga n'ekěva; mi be kera wao go Jeköb, avazanganla wao go Isreël.

8 Juda, awě nle yě o be suminlio n'awareri yâ, ogâ wâ wi be doanla go ngâre y'inlumbi yâ, n'awareri yâ wi be puranla mbě gore wě.

9 Onwa' wi njëgâ nle Juda, o re panda pa avila gw'isyazyunla, on' wami; avuranli mbë azyâta ga njëgâ, nla ga njëgâ mpolo; mande o re kâ syâkâlië?

10 Nkâgu y'oga y'alubwize gore Juda, nlâ ovangi w'ampanga go nyanganyanga y'intyozyo së, kao Syailo abia, nla gore yë be doanl' ijâginlo s'anlaga.

11 Ndiriaga buru yë g'ogâli, nl'onwanla wi buru yë g'ogâli ombia, ayovunla ngâi yë nl'ivë, nl'inlambi yë go ntyinla y'idukatöndia.

12 Antyâ më mi be bânda nl'ivë, nl'anâ më mi be jâmbua nl'ambenlingo.

13 Zëbulön e be doanla g'ozyëgë wi mbenli, kâ yë doanla g'ozyëgë w'amatanga, nli nyumi yë koanga go Zaidön.

14 Isakar nle buru njâle, purunla pa mbë gw'inyanganyanga s'aroanlo më ambanli,

15 Ndo ayenli nlë, ijâwa si re sibia, nli ntye y'amëpi, alembizë o'vegi wë gw'itoanla, aloanla nyongo y'oba.

16 Dan e be jëkëlia anlagi wë, ga mâri gw'imbuve si Isreël.

17 Dan ar' omâmba go mpânlâ, okenja go mpânlâ, wi noma ntumbu yi kavala, kâ oma panda poswa nli nyuma.

18 Mi are penginla p'isunginli sâ, Jehova.

19 Gad, nkândâ y'isâzyë yi be noa nla yë, ndo e be keva go nuwunla.

20 Avila go Asyur inyi sě si be pâma, ayě kě e be pang' iny' ibia s'oga.

21 Naftelai nle njiwo tigo pa dienga, e kâgunli' agamb' ambia.

22 Erere zi janla nle Josěf, erere z'ilonda g'ozamba w'evero; ampari mě mi panda g'ogomba w'ado.

23 Mõngi w'izyõngâ w'anlumbiziě, awolě, agâmbizě.

24 Ndo elendinli zě z'aloanli nli ngulu, nli ngulu y'agâ mě y'ayâli avila gore Anyambiě yi Jekõb, avila vâvâ nle ovenjavenji w'adâmba, ido nyi Isreěl.

25 Avila gore Anyambiě ya reri yâ, yi be nungunlâ, n'Anyambiě yi be savinlâ n'isavinla s'orowa gw'igonlo, n'isavinla s'orõnga wadâgo ntye, n'isavinla s'ambenle n'iwuũu.

26 Izavinlo ya reri yâ yi re keva pa viaganlo n'izavinlo y'inomba s'egombe zodu, koanga nla koanga gw'inomba sinyango sa'evagevege, yi be doanla gw'ewonjo zi Josěf, nla gw'epoti z'oma o gerio avila gore awareri yě.

27 Běnjemin e be pěma ga njěgâ, ibanga e be ny' evěřě, ogwěra e be syazyunla bende.

28 Sinlâ sodu nle imbuvi si Isreěl, igomi n'imbuvi mbanli; minlâ nle mo m'agambio gore wao nli reri yao, azavinla wao, om' edu egâlanli z'isavinli sě azavinliě wao.

29 Nle be sombiě wao, awulinlia wao inlě, mi be datizo gore mõngi yam, vënlanli miě

gore ireri sam, g'obulungu wi re g'orove wi Efron yi Hitait,

30. G'obulungu wi re g'orove wi Makpila swaswâ nli Mamre, go ntye yi Kenean, y'agolio nli Ebreham, orove wi Efrôn yi Hitait, inliva s'abe.

31 Vâvâ avëni wao Ebreham nli Serah y'omant' wë, vâvâ avëni wao Aisak nli Rebëka y'omant' wë, vâvâ kë avëni mië Liah.

32 Ikola s'orove n'obulungu wi re go wo s'agolio avila gore awa' wi Hëth.

33 Ndo gw'amenlizi Jeköb nli sombi' awanli wë, avuri agolo më g'odo, azul' onwëi, alatize gore anlagi wë.

EWONJO L.

NLE be poswa Josëf g'ozyo wa rëri yë, alenlë, azâmbë.

2 Nle be sombia Josëf azombia inyongo së, aganga, go penjavenj' okuwa wa reri yë, n'avenjavenji wao Isreël.

3 Ni'amanli agomí m'intyugu anlai gore yë, kânde yenlá aroenl' intagu si möngi wi penjavenja, nle be doanla Ijiptian aloanlë iwâga agomi m'intyugu orögenle.

4 Ndo gw'aviaganl' intyugu aiwâgi nyë, Josëf agambi nli nago yi Fereo inlë, ja mi adëng' ikësi gw'antya manli, kakâlâanli, gambanli gw'aroi ani Fereo inlë,

5 Reri yam arangizi miě orango inlě, voala, mi juwa, g'oronginlo wi re miě tumba pa go ntye yi Kenean, vĕnla miě vāvâ, ndo venlâ mi ga vande, kâkâlâanli, a vĕnla reri yam, kâ miě fâ bia.

6 Nle be bulia Fereo inlě, vanda kâ bĕnla reri yâ, ga nt'arangiziě wĕ orango.

7 Nle be panda Josĕf go bĕnla reri yĕ, n'avandi nla yĕ inyongo sodu si Fereo; anlĕrĕ wi nag' wĕ, n'anlĕrĕ waodu wi Ijipt.

8 Nli nago yodu yi Josĕf, n'awareri yĕ, nli nago ya reri yĕ, kao awanli wao, n'adâ-mbe mao, n'inyare sao, yo riganli go ntye yi Gosyĕn.

9 Nle be panda nla yĕ intyonli, nli mĕngi w'ikvala, n'aroenli nkândâ mpolo.

10 Nl'vienli wao go mbora y'arĕnde go bosyo yi Jĕrdan; nle be denla wao vāvâ edingo evolo n'ibuku; nle be doanlĕ iwâga nya reri yĕ ntyugu orĕgenlo.

11 Ndo gw'ayenl, iloanli yi ntyĕ, Ikeneanait, ayenl' iwâga go mbora y'arĕnde w'awuli nlĕ, iwâg' ivolo ny'Ijiptian, yenlâ a vĕlio ina nya nyo inlĕ, iwâga ny'Ijiptian, nyi re go bosyo yi Jĕrdan.

12 Nle be denda awanli wĕ alenda gore yĕ egâlanli z'azombiĕ wao.

13 Nle be toanla awanli wĕ aroanlĕ go ntye yi Kenean, a vĕnlĕ g'obulungu w'orove wi Makpila, orove w'agolio ni Ebreham

inliva s'abé, avila gore Efrōn yi Hitait swa-
swâ nli Manre.

.14 Nle be fwinlia Josěf go Ijipt, ayě, n'l'a-
wareri yě nla waodu wavandi' nla yě go
bēnla reri yě; ayě bēnla pa reri yě.

.15 Ndo gw'ayenli awarere yi Josěf, inlě,
reri yao ajuwi, w'awuli nle, vendetua e be
kâmbiza zuwe aṽinliza zuwe rēti isaon imbe
yodu y'alendio zuwe gore yě.

.16, Nle be sombia wao ovâvi gore Josěf inlě,
reri yâ azombi, ayě yuaga râ, inlě,

17 Yenlâ be bulinlia nluwe Josěf inlě, kâ-
kâlâ, nyez' ibe s'awareri yâ n'ifwemi sao
s'alendio wao gore wě, ndo venlâ nyez' ibe
s'inyongo s'Anyambiě ya reri yâ; nle be
denla Josěf gw'agambi wao nla yě.

18 Nle be kēnda awareri yě avoswa g'ozyo
wě, awulia nlě, vonla, azuwe inyongo sâ.

19 Nle be bulia Josěf awulinlia wao inlě,
arianli: kânde miě nle inyanga ny'Anyambiě?

20 Gore nluwe, anluw' awond' imondâ si-
mbe gore miě, ndo Anyambiě awond' imo-
ndâ imbia, go denda ga nt'are nlěnlâ winlâ,
go toliz' anlag' awenge.

21 Ndo venlâ arianli, mi be nyeza nluwe
nla yawanli yanli; nle be sindiě wao, aga-
mba nli nkěngâ gore wao.

22 Ndo Josěf aloanli go Ijipt ayě, nli nago
ya reri yě; nle be doanla Josěf nkama n'i-
gomi ny'impuma.

23 Nle be jenla Josěf ayenl' awa' wi Ifream gw'imbamba nl'imbamba ntyaro, awanla kě wi Makir, y'onwánloŋe wi Menasa w'awongunlio gw'ampuva mi Josěf.

24 Nle be bulia Josěf awulinli' awareri yě inlě, mi juwa, ndo Anyambiě e be biagaga gore nluwe, agâgunlia nluwe go ntye yinlá, agěnda go ntye y'arangio ndě gore Ebreham, nla gore Aisak, nla gore Jekōb.

25 Nle be tangiza Josěf arangiz' awanla wi Isreěl orango inlě, Anyambiě e be biagaga gore nluwe, nde vandanli nli pi yam avila venlá.

26 Nl'ayawi Josěf nkama nl'igomi ny'impuma g'onlěřō, nle be penjavenja wao yě, avelě gw'egara go Ijipt.

ĚXODUS.

OGĀGWŌ.

EWONJO I.

MINLĀ nle ana m'awa' wi Isreël w'avie-
nli go Ijipt; om' edu nli nag' wě w'avie-
nli nli Jekōb.

2 Ruběn, Simiōn, Livai, nli Juda,

3 Isakēr, Zēbulōn, nli Bēnjemin,

4 Dan, nli Naftelai, Gad, nli Asyur.

5 Winlā nle anlaga waodu w'agāgwi g'ona
wi Jekōb; ndo Josēf aluo go Ijipt.

6 Nl'ayuwi Josēf, nl'awareri yě waodu, nl'i-
mbambi *sao* mēsānlā sodu.

7 Nl'ayanli awa' wi Isreël avenda, awunla,
alēngi wao ngulu mpolo, nli ntye y'ayonli
raliē nla wao.

8 Nl'anlōngwi og' onwānla go Ijipt e roenli
e mia Josēf.

9 Be bulinliē mōngi yě inlě, vonla, awa'
wi Isreël: w'apiaganli zuwe nl'ibunla nli
ngulu:

10 Oviroanli, azuwe ga yanjinle wao nl'a-
vonlo, wi vende bunla, kâ doanla: jâgâ abia
igâvi, kâ wao datanla nl'inlumbi yazyo, anloa
nl'azuwe, avanda avila go ntye.

11 Nl'aloŕi wao gore wao mōngi janjiza go jenliza wao azyingo n'l'aroanlo mao. Nl'anloginli wao Fereo ink' impolo s'agumba, Paithom nli Ramesis.

12 Wao gw'ijenliza wao azyingo, wao kao mbunlaga nli pendaga. Be tia wao awa' wi Isreěl.

13 Be tuga Ijiptian arug' awa' wi Isreěl.

14 Nl'avangi wao menlâ yao nonli n'orugo ijâla, nliwonlo n'ado, n'evilo edu g'orove; go vilo yao yodu w'ayanjizagi wao nli ngulu.

15 Be kamba oga wi Ijipt awulinl' iyanlisi y'Ihibru, ina ny'olonga nle Syifra, n'ina nya w'aŕanli nle Pua;

16 Nl'awuliě inlě, j'anluw' ajanliz' anto w'Ihibru, kâ nluwe jenla wao go pwi yi ntye, jâgâ onwânloŕne, kâ jonlanli yě, ndo jâgâ onwanto, kâ yě tola.

17 Ndo iyanlisi y'ariagagi Anyambiě; be doanla wao w'alende nt'azombio wao n'oga wi Ijipt; kâ tolizag' awanloŕne.

18 Aŕelizi oga wi Ijipt aŕeliz' iyanlisi awulinlia wao inlě, osao nde w'adenda nluwe ndaga yinlâ go toliz' awanloŕne?

19 Awul' iyanlisi awulinia Fereo inlě, kâ nde anto w'Ihibru wi zye g'anto w'Ijiptian, kânde wi re jâla, duo wao janla pa, iyanlisi gindaga râ.

20 Yenlâ alendi Anyambiě iyanlisi mbia-mbiě, nle be bunl' anlaga, ayâli wao polo.

21 Nl'aroenli, gw'ariagagi iyanlisi Anyambië, anloginlië wao inago.

22 Nl'azombi Fereo mõngi yë waodudu inlë, onwânloñ' edu o be janlo, kâ punganli yë g'olâvi, ndo oñanto edu kâ tolizanli yë.

EWONJO II.

BE kënda onloñe wi nago yi Livai, ayomb' onwanto wi Livai.

2. Avundigi oñanto ayanl' onwânloñe; gw'ayenlië yë inlë, ar' onw' âmbia be jumbunlë yë agwëli araro.

3. Gw'aroenli avâ jâlie jumbunlë nyënle, be bõnginlë yë otondo w'inkuwu, agilië wo wonlo n'l'ojo, avel' onwanla go wo, alimbinlë wo gw'indigo g'ozamba w'olâvi.

4. Nl'agumanli onwângi yë oñanto davadavië go mia nte be dendo yë.

5. Azuminli onwanto wi Fereo go syâvunla g'olâvi, n'inyongo së inyanto s'aganganli g'ozamba w'olâvi, gw'ayenlië otondo gw'indigo, be toñe nyongo yë nyanto go kova wo.

6. Be nungunlë wo ayenl' onwanla, vonla, alenli onwanla. Be poginlë yë awulia nlë, winlâ onwanla w'Ihibru.

7. Be bulia onwângi yë oñanto awulinlia onwaoñanto wi Fereo inlë, mi gë felinlâ oñanto wi jônja w'Ihibru, go jônjâ onwanla?

8. Nl'awulinlio yë n'onwaoñanto wi Fereo

inlē, gēndaga. Nl'agēnd' izyali go fwelia ngwe y'onwanla.

9 Nl'awulinlio yē nl'onwaoṁanto wi Fereo inlē, gēnda nl'onwanla winlâ kâ jōnjiala, miē yē, m'be pâ ipi sâ; nl'awōngi oṁtānto onwanla ayōnjē.

10 Nl'avomi onwanla, be bagē yē gore onwaoṁanto wi Fereo, be doanlē onwānli wē, nl'avētiē yē inlē, Mosēs, be buliē inlē, kânde mi awōngi yē avila gw'anlingo.

11 Nl'aroenli gw'intyugu mēsānlâ gw'avomi Mosēs, be kâgwē agēnda gore awareri yē, agē ponl' aroanlo mao; be jenlē onw' Ijiptian e bola onwâ Hibru onwareri yē oṁâri.

12 Nl'avonliē winlâ bē winlâ bē, gw'ayenliē inlē, zyel' oma, be jonlē onw' Ijiptian, ayumbunlē go ntyēnge,

13 Gw'agâgwi yē ntyugu mâri, vonla, anloṁte aṁvanli w'Ihibru w'anloagagi; be bulinliē yē o lendi mbe inlē, o bol' oganganlo wâ ande?

14 Be buliē inlē, mande loṁiâ ovanginli nl'oyēkēli gore zuwe? O bele jonla miē ga nt'ayonliâ onw' Ijiptian? be tia Moses awalia nlē, giligili ndaga yinlâ y'amienlo.

15 Be jâgâ Ferēo oṁaon winlâ, aṁvele jonle Moses; be pera Moses avila g'ozyo wi Fereo, aloanla go ntye yi Midian, nl'aloanliē tu g'ozamba w'evero.

16 Ndo minise yi Midian avegagi nl'awa-

wanto orögenlo, be kënda wao go per' anlingo, ayonli wao amemba m'anlingo go jönj' olemba wa reri yao.

17 Nl'avienli ivenjavenji y'adámbe aromba wao; nle be kumanla Moses anlungunla wao ayönja olembi wao.

18 Nl'avienli wao gore Ruel ya reri yao, be bulië inlë, ande z'asunge bia nluwe nlënlá winlá.

19 Nl'awuli wao inlë, onloñe w'Ijiptian, atola zuwe gw'agá m'ivenjavenji y'adámbe; eperinla zuwe kë anlingo amenge, ayönj' olemba.

20 Be bambië awanli wë anto inlë, are gwi? anluw' atigi onloñe së? Velianli yë kâ yë nya.

21 Nl'ayiviri Moses doanla nl'onloñe më; be pë Moses Zipora onwanli wë ofianto.

22 Nl'ayanlië yë onwânloñe, be bëtä yë Gersyöm, kände awulia nlë, mi avegagi ogënda gw'inlöngá ny'inganli.

23 Intyugu sinyenge piaganla pa, be juwa oga wi Ijipt; nle be duga awa' wi Isreël g'onwanja w'oruga, nl'arongi wao; nl'avandi edingo zao gore Anyambië g'onwanja w'orugo wao.

24 Nl'ayâgiu Anyambië isimnli sac, nle be jonginlia Anyambië njeki yë gore Ebreham, gore Aisak, nla gore Jeköb.

25 Nl'avonli Anyambië awa' wi Isreël, nle be mia Anyambië wao.

EWONJO III.

MOSESES anyezagi olemba wi Jithro rere ogâi yě, minise yi Midian, n'agëndiě olemba g'ozamba w'orove ompolo, be biě go nomba y'Anyambiě, go Horěb.

2 Nl'awowunli Enjěl yi Jehova gore yě g'ogonli w'ibaminla go garegare y'onw' ârere w'arěnde; be syiliě, ndo vonla, onw' ârere w'avaminli n'ogonli, ge onw' ârere w'avie.

3 Be bulia Moses inlě, m'be jerua g'ozamba go jenla ndaga mpolo yinlâ, yi re onw' ârere w'avia.

4 Gw'ayenlio yě nli Jehova e jerua go jenla, Anyambiě aveliě avila go garegare y'onw' ârere, awulia nle, Moses, Moses; be buliě inlě, miě winlâ.

5 Be buliě inlě, arwra gunlu, romb' intyozyo satangi sâ gw'agolo mâ, kânde mbora yi re wě gore ntye y'orunda.

6 Awuliě inlě, miě nle Anyambiě ya reri yâ, Anyambiě yi Ebreham, Anyambiě yi Aisak, n'Anyambiě yi Jekōb. Be jumbunla Moses ozyo wě, kânde arienli go ponla Anyambiě.

7 Awulia Jehova inlě, giligili mi ajendi azyingo mi mōngi yam wi re go Ijipt, mi ajagio edingo zao g'onwanja w'iyanjisi yao, kânde mi avoro nkazyi yao.

8 Mi asuminla, go sunginla wao avila g'ogâ

w'Ijptian nla go pandia wao avila gw'inlõ-
ngâ mēnyânlâ, go kēnda go ntye mbia mpolo,
go ntye yi pova n'ambenlingo n'onlēmbe;
go mbora y'Ikeneanait, n'Ihitait, n'Iamorait,
n'Ipērizait, n'Ihaivait, n'Ijibusait.

9 Ndo vonla, edingo z'awa' wi Isreël z'abie-
nli gore miě, miě kě mi ajenli ovitakanlo wi
pitakanlo wao n'Ijptian.

10 Oviro m'be toñâ gore Fereo, kâ kâgu-
nli' anlagi wam, awa' wi Isreël avila go
Ijpt.

11 Awuli Moses gore Anyambiě inlě, miě
mande go kēnda gore Fereo, agâgunlia awa'
wi Isreël go Ijpt?

12 Be buliě inlě, kânde m'be doanla nla
wě; zinlâ n'elingilio gore wě, inlě mi atoñâ:
awě kâgunlia p'anlaga go Ijpt, anluwe be
savinla Anyambiě go nomba yinlâ.

13 Be bulia Moses gore Anyambiě inlě,
vonla, go be bia miě gore awa' wi Isreël,
awulinlia wao inlě, Anyambiě ya reri sanli
atoñâ miě gore nluwe; kâ wao bulinlia miě
inlě, ini nyě mande? kâ miě bulinlia wao
sě?

14 Awulinli Anyambiě Moses inlě, Miě nle
Miě: be buliě inlě, yenlâ be bulinliâ awa'
wi Isreël, Nle Miě atoñâ miě gore nluwe.

15 Nl'avâ buli' Anyambiě awulinlie Moses
inlě, yenlâ be buliâ gore awa' wi Isreël, Je-
hova Anyambiě ya reri sanli, Anyambiě yi

Ebreham, Anyambiě yi Aisak, n'Anyambiě yi Jekōb, atoŋa miě gore nluwe: nyinlâ n'ini nyam egombe zodu, winlâ kě nle oyoŋginlio wam gw'imbamba n'imbamba.

16 Gěnda, kâ datiz' anlěrō wi Isreěl mboro mo, awulinlia wao inlě, Jehova Anyambiě ya reri sanli awowunli gore miě, Anyambiě yi Ebreham, yi Aisak, nla yi Jekōb, awuli nlě, rěti mi apili gore nluwe, ayenle nte deŋdo gore nluwe go Ijipt.

17 Inlě, mi abulia nlě, m'be pandia nluwe awila gw'azyingo mi Ijipt, go ntye y'Ikeneŋait, n'Ihitait, n'Iamorait, n'Iperizait, n'Ihaivait, n'Ijibusait, go ntye yi pova n'ambenlingo n'onlěmbe.

18 Wi be jâgâ inyoi nyâ, kâ wě bia, awě n'anlěrō wi Isreěl, gore oga wi Ijipt, kâ bulinlianli yě inlě, Jehova Anyambiě y'Ihibru adatanli nla zuwe, ndo venlâ, kâkâlâ, azuwe ga gěndage ogěndâ w'intyugu ntyaro gw'ig'iyolo, kâ zuwe jirinya Jehova Anyambiě yazyo ntyago.

19 Mi avoro inlě, oga wi Ijipt e be tig' anluwe kěnda, nyawě, vanganli n'ogâ wi ngulu.

20 M'be nyânyunl' ogâ wam awol' Ijipt nli lembi yam yodu yi be janjo miě go garegare yao, vâvâ viaganlo e be tig' anluwe kěndaga.

21 Mi be p'anlaga winlâ iměpinlo gw'antyâ

m'Ijptian: be doanla go be kända nluwe, anluwe be kënd' arevo.

22 Omanto edu e be nye ntyâmbâ gore ndeg' wě, nla gore nwaně, ya yi sâlawâla, nli ya yi syika yatenlatenla n'ingâi, kâ bârianli so awanli yanli anloſſe n'anto, kâ kwěranli Ijptian.

EWONJO IV.

NL'AVINLIZI, Moses inlě, vendetua wi be jévira miě, ge jâgâ inyo nyam: kânde wi be bulia nlě, Jehova e bōwunlia gore wě.

2 Nl'awulinlio yě nli Jehova inlě, ande mēzâ zi re nl'awě g'ogâ wâ? Be buliě inlě, nkâgu.

3 Nl'awuliě inlě, vunga yo go ntye. Nl'avu- ngiě yo go ntye, be kalua yo omamba; awa- ngio wo nli Moses.

4 Awulinlia Jehova Moses inlě, gëndia ogâ wâ kâ kota wo g'okwende; be kendiě ogâ wě, agotiě wo; be kalua wo nkâgu g'ogâ wě;

5 Inlě, wi ga yivire inlě, Jehova awowunli gore wě, Anyambiě ya reri sao, Anyambiě yi Ebreham, Anyambiě yi Aisâk, nl'Anyambiě yi Jekōb.

6 Nl'avâ bulinlio yě nli Jehova inlě, yingi- nlia ogâ wâ go ntonlo yâ; be jinginliě ogâ wě go ntonlo yě; ndo gw'agâgunliě wo, von- la, ogâ wě w'avienli nli gânlanli pupa polo.

7 Nl'awuliě inlě, vâ fwiliz' ogâ wâ go nto- nlo yâ. Be fwilizě ogâ wě go ntonlo yě;

n'arombië wo go ntonlo yě, ndo vonla w'avi-
nli g'ozyonli wě.

8 Be toa ja w'ayivirâ ge jâgâ inyoi ny'elemb'
elonga, wi be jivira inyoi ny'elemb' enuwunla.

9 Be doanla kě ja w'ayivira lemba yinlâ
vanli, ge poganl' inyoi nyâ, kâ bõng' anlingo
g'olâvi, kâ jira mo go ntye yakaka: anlingo
mi be bõngo ndâ g'olâvi mi be doanla ntyinla
go ntye yakaka.

10 Be bulie Moses awulinlie Jehova inlě,
o Rera, miě, ga nkambi avila gw'alonga; ge
awě ga kambe nli nyongo yâ, kânde mi ar'
owârâ gw'ikamba n'onlěmē dira.

11 Be bulinlio yě nle Jehova inlě, mande
vangi ogwanla w'onwânлага? ge o vang'
imamu mande, ge mpoge, ge ijenla, ge ipâku?
aranga miě Jehova?

12 Sambo gëndaga, m'be doanla n'ogwanli
wâ, anlěnjâ nte be kambâ.

13 Be buliě inlě, kâkâlâ, Rera, româ n'ogâ
wi, be tomo ndâ.

14 N'avandi egunlu zi Jehova gore Moses,
awuliě inlě, Erõn yi Livait aranga onwareri
yâ? mi avoro inlě, kâ kamba mbiambiě; vo-
nla, e bia go datanla nla wě, go be jenlě wě,
orěmi wě wi be tõnda.

15 Kâ kamba nla yě, avel' agamba g'ogwa-
nli wě: m'be doanla g'ogwanli wâ nla g'ogwa-
nli wě, m'be něnja nluwe nte be denda nluwe.

16 E be doanl' okambi wâ gore anlaga: e

be doanla, vanganli yě, e be doanla inyanga ny'ogwanla gore wě, awě o be doanla gore yě gw'inyanga ny'Anyambiě.

17 Ndo wõnge nkâgu yinlâ g'ogâ wâ, yo be pangagâ nli lemba.

18 Nl'agëndi Moses aṽinlia gore Jithro, rere ogâi yě, awulinliě yě inlě, kâkâlâ mi ga gëndage aṽinlia gore awareri yam wi re go Ijpt, ayenla ja wi pare bõ. Be bulinlia Jithro Moses inlě, gëndaga nl'aṽñjě.

19 Awulinli Jehova Moses go Midian inlě, gëndaga avwinlia go Ijpt, kânde waodu w'ajuwi, mõngi w'awutagi eṽñnlâ zâ.

20 Be bõnge Moses oṽñant' wě nl'awanli wě anloṽne, aṽatiě wao go buru, aṽinlia go ntye yi Ijpt: nl'awõngi Moses nkâgu y'Anyambiě g'ogâ wě.

21 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, ja m'a-këndaga go fṽinlia go Ijpt, vandaminla lemba yodu yi re miě fela pa g'ogâ, wâ, kâ denda yodu g'ozyo wi Fereo; ndo m'be jâliz' orěmi wě, kâ yě ayivir' anlaga këndaga.

22 Kâ bulinlie Fereo inlě, yenlâ bulie Jehova inlě, Isreěl njaliě yam.

23 Ndo mi bulinliâ inlě, rig' oṽwanli yam këndaga, kâ yě savinla miě; ndo jâgâ o m'a-numbe tigě dienga, vonla, m'be jonle njaliě yâ.

24 Nl'aroenli go mpânlâ go nago yi simbinl' agënda, alatanli Jehova nla yě aṽele jonlizě.

25 Be bõnge Zipora ido iruenli agër' onwanli yě, be pungě ntyai gw'agolo mě, awukia nlě, awě onlofme wi ntyinla gore miě.

26 Nl'arigiě yě dienga; yenlâ awuliě inlě, awě onlofme wi ntyinla g'onwanja w'ikëra.

27 Awulinli Jehova Erõn inlě, gënda kâ datanla nli Moses gw'ig' ivolo, be këndagě alatanla nla yě gw'ig' ivolo go nomba y'Anyambiě, be sâmbě yě.

28 Be takilie Moses Erõn agamba modu mi Jehova y'arõmi yě, nli lemba yodu y'azombiě yě.

29 Nl'agëndi Moses nli Erõn alatiz' anlëřõ waodu w'awa' wi Isreěl.

30 Be bulie Erõn agamba modu m'agambio nle Jehova gore Moses, nl'alendiě lemba gw'antya mi nkândâ.

31 Be jivir' anlaga: gw'ayâgio wao inlě, Jehova avienli gore awa' wi Isreěl, inlě, avonli kě azyingo mao, be puranla wao mbě azavinla.

EWONJO V.

VÂVÂ viaganlo, avienli Moses nli Erõn awulinlie Fereo inlě, yenlâ bulie Jehova Anyambiě yi Isreěl inlě, rige mõngi yam kě jirinya gore miě gw'ig' ivolo.

2 Nl'awuli Fereo inlě, Jehova mande, o re miě kâ jâginlo inyoi nyě, arige Isreěl këndaga? Mi amie Jehova, mi arige kě Isreěl këndaga.

3 Be bulia wao inlë, Anyambië y'Ihibrú adatanli n'azuwe: azuwe ga gëndage, kâ-kâlâ, ogëndâ w'intyugu ntyaro gw'iga, ayirinya gore Jehova Anyambië yazyo, e vende jiliza zuwe nli vunga ge n'okwara.

4 Be bulinio wao n'oga wi Ijipt inlë, osao' nde winlâ, Moses nli Erön, anluwe tigiz' anlaga ijanji sao? Gëndanli gw'arolanlo manli.

5 Be bulie Fereo inlë, anlaga wi ntye w'abunli, ndo anluwe jâwiz' aroanlo mao.

6 Ntyugu mëmo azombi Fereo iyanjisi y'anlaga nli nlañi yao inlë,

7 Avâ panli anlaga añanli go pang' ibrik ga gw'alonga; waomë wi ga gëndage aguminliag' añanli.

8 Ndo ntango y'ibrik y'avangiago wao nli mări, ralianli yo gore wao, agöngianli du, kânde wi r'agera, yenlâ tonga wao inlë, azuwe ga gënde go jirinya gore Anyambië yazyo.

9 Evilo zi ga vendio gore anlaga, kâ wao janja zo; kâ ayôgâ agamba m'inoka.

10 N'agâgwi iyanjisi y'anlaga nli nlañi yao, be bulinia wao anlaga inlë, yenlâ bulie Fereo inlë, m'be pa nluwe añanli nyënle;

11 Gëndanli kâ bönganli añanli go be dënga nluwe mo, kânde ijanji sanli s'agöngizo n'önwâzâma.

12 Yenlâ avazanganli anlaga go ntye yi

Ijpt yodu, go kuminlie kufu y'aſſanli gw'nyanga ny'aſſanli.

13 Be nēgizo wao n'iyanjisi inlě, mēnli, zani' ijanji sanli si ntyugu edu, ga nt'alandagi nluwe gw'avegagi aſſanli.

14 Be siwo nlaſſi y'awa' wi Isreël, y'aloſio gore wao n'iyanjisi yi Fereo, aſſambia inlě, osao' nde wi re nluw' aſſanlize vilo yanli go pang' ibrik jao nla nlenlâ winlâ ga gw'aloſio nga?

15 Nl'aſſienli nlaſſi y'awa' wi Isreël aronga gore Fereo inlě, o dend' inyongo sâ yenlâ sě?

16 Zye po p'aſſanli gor' inyongo sâ, ndo wi bulinlia zuwe inlě, vanganl' ibrik; ndo vonla, inyongo sâ si syiwo, ndo ntyěmbâ yi re nlaſſi nlagi wâmě.

17 Be buliě inlě, agera, anluw' ar' agera, yenlâ bulia nluwe inlě, azuwe ga gēnde ayirinya gore Jehova.

18 Gendaganli sambo kâ janjanli; anuwe be po aſſanli, ndo ſaganli ntango y'ibrik.

19 Be jenle nlaſſi y'awa' wi Isreël inlě, wi re go njuke, gw'awulio inlě, agōngianli ntango y'ibrik sintyuga edu.

20 Aluwunlo wao Moses nli Erōn gore go mpānlâ go datanla nla wao, gw'agāgwi wao avila gore Fereo.

21 Be bulia wao awulinlia wao inlě, Jaha e ga vonle gore nluwe ayēkēlia, kānde

anluw' apangi onligi wazyo bundakanla gw'antya mi Fereo nla gw'antya m'inyongo se, go fel' okwara gw'aga mao go jonla zuwe.

22 Avinli Moses gore Jehova awulia nle, Rera, osao' nde wi janjinla anlaga winla mbe? osao' nde w'atoma mie.

23 Kande mi ga bie gore Fereo go kamba gw'ini nya, adendi mbe gore anlaga winla, go awe o pa sungin' anlagi wa.

EWONJO VI.

AWULI Jehova gore Moses inle, o be jenle nte be denda mie gore Fereo; kande n'oga wi ngulu e be tiga wao dienga, n'oga wi ngulu e be tamba wao go ntye ye.

2 Agambi Anyambié gore Moses awulinlié inle, mie nle Jehova.

3 Mi awowunli gore Ebreham, gore Aisak, ala gore Jekob, n'ina ny'Anyambié yi ngulu yodu; ndo ini nyam Jehova wi mia nyo.

4 Mi aloanlizi ké njeki yam gore wao, go pa wao ntye yi Kenean, ntye y'ikanganli sao y'avegagi wao agenda.

5 Mie ké mi ajâgio isiminla s'awa' wi Isreël, wi tugo n'Ijiptian, mi ajonginli ké njeki yam.

6 Sambo wulinli' awa' wi Isreël inle, mie nle Jehova; m'be kâgunlia nluwe ké avila gw'aroanlo m'Ijiptian, m'be sunginla nluwe ké avila gw'itugi sao, alandunla nluwe n'oga w'anyanya n'oyékéli' ompolo.

7 M'be bönga nluwe anlagi wam, m'be doanla kë gore nluwe vâ Anyambië, kâ nluwe mia inlë, mië Jehova Anyambië yanli yi kâgunlia nluwe gw'aroanlo m'Ijptian.

8 M'be бага nluwe kë go ntye y'arangio mië orango go pa yo gore Ebreham, gore Aisak, nla gore Jeköb, m'be pa nluwe yo go sijiga, mië nle Jehova.

9 Be kambe Moses yenlä gore awa' wi Isreël; ndo wi jâginlo Moses vâ nkazya y'orëma, n'orug' oyâle.

10 Nl'agambi Jehova gore Moses awukia nlë,

11 Yinginla kâ kamba gore Fereo oga wi Ijpt inlë, e ga rigë awa' wi Isreël këndaga avila go ntye yë.

12 Be kambe Moses g'ozyo wi Jehova awukia nlë, vonde awa' wi Isreël wi jâginlo mië, kâ poro Fereo e be jâginlo mië; n'inlumba idira.

13 Nl'agambi Jehova gore Moses nli Erön, azombia wao gore awa' wi Isreël, nla gore Fereo oga wi Ijpt gö kâgunlia awa' wi Isreël go ntye yi Ijpt.

14 Winlä nle wenjo y'inago sa reri sab; awa' wi Rubën njalië yi Isreël; Henök, nli Falu, Hezrön, nli Karmi; sinlä n'inago si Rubën.

15 Awa' wi Simiön, Jëmuël, nli Jatnin, nli Ohad, nli Jakin, nli Zohar, nli Syatü, onwa-

nlomé w'omanto wi Kensean, sinlâ nle inago si Simiön.

16 Minlâ nle ana m'awa' wi Lívai gw'imbambi sao; Gërsyön, nli Kohath, nli Mererai; n'impuma y'omênlâ zi Lívai y'aroenli nkama n'agomi araro n'impuma orögënlo.

17 Awa' wi Gërsyön; Libni, nli Syaïmi, gw'inago sao.

18 Awa' wi Kohath; Amram, nli Izhar, nli Hibron, nli Uziel: n'impuma y'omênlâ zï Kohath y'aroenli nkama n'agomi araro n'impum' iraro.

19 Nl'awa' wi Mererai: Mahelai, nli Musyai: sinlâ nle inago si Lívai gw'imbambi sao.

20 Ayombi Amram Jökebéd, onwarere wa reri yë; be janlë yë Erön nli Moses: n'impuma y'omênlâ zi Amram y'roenli nkama n'agomi araro n'impuma orögënlo.

21 Nl'awa' wi Izhar; Kora, nli Nëfëg, nli Zikrai.

22 Nl'awa' wi Uziel; Misyeal, nli Elzefan, nli Sithrai.

23 Nl'ayombi Erön Elisyeba onwaoomante w'Amimedab, onwarere wi Nasyön, omanto, n'ayanlië yë Nedab, n'Ebaihu, Iliezar, nli Ithemar.

24 Nl'awa' wi Kora; Asir, nli Elkena, nli Ebaiesaf; sinlâ inago si Kora.

25 Ndo Eliezar onwânloomé wi Erön ayombi omâri gore awanto wi Putiel, be janlë

yě Finihas; winlâ nle wonjo y'irete w'Ilivaît; gw'inago sao.

26 Winlâ nle Erôn nli Moses më w'awulio nli Jehova inlě, gâgunlianli awa' wi Isreël go ntye yi Ijipt, gw'imběli sao.

27 Winlâ nle wao w'agambi nli Fereo oga wi Ijipt, go kâgunlia awa' wi Isreël go Ijipt; winlâ nle Moses nli Erôn më.

28 Nl'aroenli go ntyugu y'agambi Jehova nli Moses go ntye yi Ijipt,

29 Be kambe Jehova gore Moses inlě, miš nle Jehova; gamba nli Fereo oga wi Ijipt oson wedu wi bulinlia miš wě.

30 Be bulie Moses g'ozyo wi Jehova inlě, vonla, mi ar' inlumbu dira, Fereo kâ jâginlo miš sě?

EWONJO VII.

BE bulinlie Jehova Moses inlě, vonla, mi apangiâ Anyambiě gore Fereo, ndo Erôn, onwareri yâ, e be doanla profět yâ.

2 O be kamba ya y'asombia miš wě yotu, ndo Erôn y'onwareri yâ, e be kamba gore Fereo inlě, e ga rige awa' wi Isreël kâgwa go ntye yě.

3 Mi be jâliz' orěma wi Fereo, awunlie lembe yam nl'isaon y'imamo yam go ntye yi Ijipt.

4 Ndo Fereo e be jâginlo nluwe; inlě mi gâralie ogâ wam go Ijipt, agâgunlie mběli yam, anlâgi wam, awa' wi Isreël go Ijipt nl'ijěkělia sipolo.

5 Ijiptian si be mia inlě, miě nle Jehova, go be nyānyunla miě ogā wam go Ijipt, agāgunlia awa' wi Isreēl. gore wao.

6 Nl'alendi Moses nli Erōn nt'azombio wao nli Jehova, yenlā alendi wao.

7 Moses avegagi agomi m'impuma ěnlēnlai, ndo Erōn avegagi agomi ěnlēnlai n'impum' iraro, gw'agambi wao nli Fereo.

8 Nl'agambi Jehova gore Moses nla gore Erōn inlě,

9 Jāgā Fereo akamba n'anluwe, awulia nlě, ruṁinlianli miě vā nluwa elemba, kâ bulinlie Erōn inlě, wōnge nkāgu yâ avunga *gō go ntye g'ozyo* wi Fereo; yi be kalua oṁamba.

10 Nl'ayinginli Moses nli Erōn gore Fereo, alenda yenlā ga nt'azombi Jehova; avungi Erōn nkāgu yě *gō ntye g'ozyo* wi Fereo, nla gw'azyo m'inyongo sē, be kalua wo oṁamba.

11 Nl'aweli Fereo kě anlag' anlagie n'aganga: n'aganga wi Ijipt w'alendi yenlā kě n'avonlo mao.

12 Nl'avungi go ntye om' edu nkāgu yě, be kalua so iṁamba; ndo nkāgu yi Erōn *ṁāṁēn'* inkāgu sao.

13 Nl'ayāli orēma wi Fereo, kâ yě ayāginlo wao, ga nt'awuli Jehova.

14 Awulinli Jehova Moses inlě, orēma wi Fereo w'ajälizo: agami tige anlaga dienga.

15 Gěnda gore Fěreo ibanga; vonla, e be kěnda gw'anlingo; gumanla kâ kě datanla nla yě g'ozamba w'olâvi, nli nkâgu y'agalui oŋmamba, wōnga yo g'ogâ wâ.

16 Kâ bulinliě inlě, Jehova Anyambiě y'Ihibru atoŋa miě gore wě inlě, rig' anlagi wam dienga, kâ wao kě savinla miě gw'ig' ivolo, ndo vonla, aŋia venlâ o gami jâgâ.

17 Yenlâ bulie Jehova inlě, venlâ be miâ inlě, miě nle Jehova; vonla, m'be bole nkâgu yi re g'ogâ wam gw'anlingo mi re g'olâvi, kâ mo kalue ntyinla.

18 Kâ vëre yi re g'olâvi juwa, kâ olâvi doan' anlango ambe; n'Ijiptian wi be bike jong' anlingo m'olâvi.

19 Nl'agambi Jehova gore Moses inlě, wulinli' Erön inlě, wōnge nkâgu yâ kâ nyânyunl' ogâ wâ gw'anlingo mi Ijipt, go yâlâvi yao, gw'ilâvi yao impolo, nla go liŋi yao, nla gw'ambâlâ m'anlingo modu, kâ mo kalue ntyinla; kâ doanle ntyinla go ntye yi Ijipt yodu, gw'intyēnge si rere, nla gw'intyēnge s'ado.

20 Nl'alendi Moses nli Erön yenlâ ga nt'azombi Jehova, be tombinlě nkâgu awol' anlingo m'olâvi gw'antya mi Fereo nla gw'antya m'inyongo sě; nle be kalua anlingo modu m'olâvi ntyinla.

21 Be juwe vëre y'avegagi g'olâvi, n'avevi olâvi anlango, kâ Ijiptian s'ayōngiz' anlingo

m'olâvi; nI'aroenli kë ntyinla go ntye yi Ijipt yodu.

22 Alendi yenlâ kë aganga wi Ijipt nI'aroenlo mao: nle be jâla orëma wi Fereo, kâ yë ayâginlo wao, ga nt'awuli Jehova.

23 Nl'avizi Fereo ayinginla go nag' wë; nI'aroenlië av' orëma go ndaga yinlâ kë.

24 Nl'arumb' Ijiptian g'ozambi edu w'olâvi go anlingo mi jônga; kânde w'ayôngiz' anlingo m'olâvi.

25 Nl'aviaganli ntyugu orögenlo Jehova bola p'olâvi.

EWONJO VIII.

NL'AGAMBI Jehova nli Moses inlë, génda gore Fereo, kâ bulinlië inlë, yenlâ bulie Jehova inlë, rige mongi yam dienga, kâ wao savinda mië.

2 Ndo jâ m'abike tiga wao dienga, m'be sevize ntye yâ yodu nli rônge.

3 Olâvi wi be kâgunlie rônge, yi be panda ayinginla go nag' wâ, nla go nântye yâ, nla g'odo wâ, nla go nago y'inyongo sâ, nla gore anlagi wâ, nla gw'anlu mâ, nla go yo yâ.

4 Rônge yi be panda gore wë, nla gore anlagi wâ nla gore inyongo sâ sodu.

5 Nl'awulinli Jehova Moses inlë, wulinli' Erön inlë, nyânyunl' ogâ wâ nli nkâgu yâ go yëlâvi, nla gw'ilâvi, nla go liwa, kâ pandize rônge go ntye yi Ijipt.

6 Nl'anyanyunli Erön ogâ wě gw'anlingo mi Ijpt; nle be pande rōnge ayonlie ntye yi Ijpt.

7 Nl'alendi aganga yenlâ n'avonlo mao; avandizi wao rōnge go ntye yi Ijpt.

8 Nl'avei Fereo Moses nli Erön, awulia nlě, gwenlanli Jehova inkâlâ, kâ yě tonabe rōnge gore miě nla gore mōngi yam; kâ miě tig' anlaga dienga, go kě jirinya gore Jehova.

9 Awulinli Moses Fereo inlě, reya miě igwěra nyi be kwena miě Jehova inkâlâ vâ wě, nl'inyongo sâ, nl'anlagi wâ, go jilize rōnge avila gore wě, nla gw'inago sâ, kâ yo tiganla g'olâvi dadiě.

10 Be buliě inlě, mēnle. Nl'awuliě inlě, gâ loanle egalanli z'igambi nyâ, kâ mia nlě, zyel' oma ga Jehova Amyambiě yazyo.

11 Rōnge yi be dubua gore wě, nla gw'inago sâ, nla gor' inyongo sâ, nla gore anlagi wâ, kâ yo tiganla g'olâvi dadiě.

12 Nl'agâgwi Moses nli Erön avila gore Fereo: nlarongi Moses gore Jehova g'ogwaja nja wi rōnge y'avegi ndě gore Fereo.

13 Nl'alendi Jehova nt'awuli Moses, nle be juwe rōnge avila gw'inago, nlavila gw'inkala, nlavila gw'itove.

14 Nl'aguminli wao yo akonda nl'akonda; nli ntyě y'avevi anlango.

15 Gw'ayenli Fereo inlě, re sijěka, be jaliě

orëmi wě, kâ ayâginlo wao; ga nt'awuli Jehova.

16 Awulinli Jehova Moses inlě, wulinli' Erön inlě, rombinle nkâgu yâ, kâ bole ntyěnge yi ntye: kâ yo kalua simbinla go. ntye yodu yi Ijipt:

17 Alendi wao nlânlä; Erön anyânyunl' ogâ wě nli nkâgu yě, awole ntyěnge yi ntye, agalui yo simbinla, gw'ikuwa y'anlaga, nla gw'inyama; ntyěnge yodu yi ntye y'agalni simbinla go ntye yodu yi Ijipt.

18 Nle be denda kě aganga nlânlä n'awo nlo mao go kâgunlia simbinla; ndo wi jâlia; n'imbina s'areeni gw'ikuwa y'anlaga nla gw'inyama.

19 Be bulinli' aganga Fereo inlě, osao winlä nle oñenlo w'Anyambiě; nle be jâl orëmi wě, kâ yě ayâginlo wao, ga nt'awuli Jehova.

20 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, nlöngw' ibanga viriviri, kâ kumanla g'ozyo wi Fereo; vonla, e be bia gw'aslingo; kâ bulinliě inlě, yenlä bulie Jehova, rig' anlagi wam: dienga; kâ wao savinla miě.

21 Kânde jâgâ e rige mōngi yam dienga; vonla, m'be toña sibâle sijenge gore wě, nla gor' inyongo sâ, nla gore anlagi wâ, nla gw'i nago sâ; n'inago s'Ijiptian si be jonlia râlie n'ibâle, nli ntye kě yi re wao.

22 M'be kere ntyugu mě ntye yi Gosyën yi

r'anlagi wam, be doanla sibâle vâvâ; kâ nluwe mia inlě, miě nle Jehova go gare yi ntye:

23 M'be pang' ořangwanlo ntyâ anlagi wam ntyâ anlagi wâ; mēnlě be doanla elemba zinlâ.

24 Nl'alendi Jehova nlânlâ, nle be jinginal' ibâle sijenge go nago yi Fereo, nla gw'inago s'inyongo sě, nla go ntye yodu yi Ijipt: ayill ntye g'onwanja w'ibâle.

25 Nl'avelizi Fereo Moses nli Erōn, awulia nlě, gëndaganli, kâ jiranli ntyago gore Anyambiě yanli go ntye *yinkâ*.

26 Awuli Moses inlě, zye kwěkwě go denda yenalâ, kânde azuwe be jirinya ya yi biko nl'Ijiptian gore Jehova Anyambiě yazyo; vonla, j'azuw' ajirinya ya yi biko nl'Ijiptian gw'antyâ mao, wi be pung' azuwe ado?

27 Azuwe be kěnda ogěndâ w'intyuga ntyaro gw'ig' ivolo, ayirinya gore Jehova Anyambiě yazyo, ga nte be sombiě zuwe.

28 Be bulie Fereo inlě, m'be tig' anluwe dienga, kâ kě jiranl' inya gore Jehova Anyambiě yanli gw'ig' ivolo, kao agěndanli dawa; gwenlanl' inkâlâ vâ miě.

29 Awuli Moses inlě, vonla, mi kâgwa gore wě, m'be kambinla gore Jehova, kâ ibâle dubua gore Fereo, nla gore inyongo sě, nla gore anlagi wě, ndo Fereo avâ pândia nyēnle go tig' anlaga dienga, go jirinya gore Jehova.

30 Be kâgwe Moses gore Fereo agambinla gore Jehova.

31 Be dende Jehova nt'awuli. Moses, aro-mbië ibâle gore Fereo, nla gw'inyongo sě, nla gore anlagi wě; tiganla n'l'omâri.

32 Be jâlize Fereo orëmi wě nyõngâ yinlâ kě, n'l'aroenlië arig' anlaga dienga.

EWONJO IX.

NL'AWULI Jehova gore Moses inlě, yingi- nla gore Fereo kâ bulinlië inlě, yenlâ bulie Jehova Anyambië y'Ihibru inlě, rige mõngi yam dienga, kâ wao savinla mië.

2 Kânde j'â m'anumbe tiga wao dienga, simbiaga wao,

3 Vonla, ogâ wi Jehova wi re go vuginli yâ yi re g'orove, gw'ikavala, gw'iburu, gw'ikamël, gw'inyare, nla gw'adâmbë, ijiliza sipolo.

4 Jehova e be kere vuginlia yi Isreël nla vuginlia yi Ijipt, kâ ayuw' ezâma go ya yodu ya'wa wi Isreël.

5 Be teve Jehova igwëra awulia nlě, mënle Jehova e be dende ndaga yinlâ go ntye.

6 Nl'alendi Jehova ndaga mē bunya, be juwe vuginlia yi Ijipt yodu, ndo go vuginlia y'awa' wi Isreël juwa n'l'emâri.

7 Nl'aromî Fereo, ndo vonla, go vuginlia yi Isreël juwa n'l'emâri, be jâliz' orëma wi Fereo, n'l'aroenlië arig' anlaga dienga.

8 Nl'awuli Jehova gore Moses nli Eron inlě,

wōnganli sintyāme raliē s'ombu w'inlā, kā Moses nyēnya wo gw'igonlo g'ozyo wi Fereo. 9 Wi be kaluo ntyēnge go ntye yi Ijpt yodu, kā doanla gore anlaga nla gw'inyama ampombo mi be tuaga agalua sinkanli ga ntye yi Ijpt yodu.

10 Be bōnga wao ombu w'inlu agumanla g'ozyo wi Fereo, be nyenyo wo nli Moses gw'igonlo, agalui wo ampombo mi tua agalua sinkanli gore anlaga n'inyama.

11 Nl'aroenli aganga w'ayālie kumanla g'ozyo wi Moses g'onwanja w'ampombo, kā nde ampombo m'avegagi gore aganga, nla gore Ijptian sedu.

12 Nl'ayālizi Jehova orēma wi Fereo, kā yē aydginlo wao, ga nt'awuli Jehova gore Moses.

13 Bē bulinlia Jehova Moses inlē, nlōngwa ibanga kā kumanla g'ozyo wi Fereo kā bulinliē inlē, yenlā bulie Jehova Anyambiē y'Ihibru, inlē, rig' anlagi wam dienga go savinlā miē.

14 Kānde nyōngā yinlā m'be tofina vungā yām g'orēmi wā, nla gw'inyongo sā, nla gore anlagi wā; kā mia inlē, zyel' oma o re ga miē go ntye yodu.

15 Kānde venlā m'be nyānyunl' ogā wam, awotā n'anlagi wā n'oyilizo, kā we jila ge ntye.

16 Giligili go ndaga yinlā akumanlia miē

wě, go zuminliã vâ wě ngulu yam, inlě inã nyam nyi ga zuminlio go ntye yodu.

17 O pe pendi' oku' wãmě gore anlagi wam, inlě, o be tiga wao dienga.

18 Vonla, mënle igwëra nyinlâ m'be nâgize ningo-adâdâ m'ado ampolo, yi re yi pa nâga nli mâri go Ijipt, avila go ntyugu y'aloŵio yo, aŵia venlâ.

19 Ndo venlâ romiza kâ datiza vuginli. yâ, nli yâma yi re nla wě g'orove; *kânde* om' edu nli nyami edu yi dëngo g'orove, y'aŵago ga nago, kâ ningo y'ado nâginla yo, yi be juwa.

20 Nl'ayě o rienli igamba nyi Jehova, gore inyongo si Fereo, aŵangizi inyongo sě nli ruginli yě gw'inago

21 Nl'ayě o roenli ayivira igamba nyi Jehova, arig' inyongo sě nli vuginli yě g'orove.

22 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, nyânyunf' ogâ wâ gw'igonlo, kâ nâge ningo y'ado go ntye yi Ijipt yodu, gore anlaga nla gw'inyama, nla g'owōng' wedu g'orove go ntye yi Ijipt.

23 Nl'aruminli Moses nkâgu yě gw'igonlo, nl'azyonli Jehova njalitoŵa nli ningo y'ado, nl'alandi ogonli go ntye, nl'anlâgizi Jehova ningo y'ado go ntye yi Ijipt.

24 Nl'aroenli ningo y'ado, nl'ogonli wi dumbula go gare yi ningo y'ado alire polo, yi re yi pa nâga go ntye yi Ijipt yodu, yo gâ tœa inlōngâ.

25 Nl'awoli ningo y'ado go ntye yi Ijipt

ezám' edu z'aluó g'orove, n'ónwánlaga go nlá nyama; n'awoli ningo y'ado owóng' wedu w'orove, amágunl' ereri edu z'orove.

26 Kao go ntye yi Gosyén gw'avegagi awa' wi Isreël, vâvâ pegaga ningo y'ado.

27 Nl'aromizi Fereo avelie Moses nli Erôn, awulinlië wao inlë, mi ajanji mbe nyôngá yinlá, Jehova nle ogore, ndo mië n'anlagi wam azuw' ar' ave.

28 Gambinlanli Jehova, (kândénle y'atoenli kwëkwë,) inlë avâ doanle njalitoŵa mpolo, go nlá ningo y'ado; gambe mi atiga nluwe dienga, kâ nluw' avâ doanla nyënle.

29 Nl'awulinlio yë nli Moses inlë, ja mi akâgwa go nka' mpolo, m'be syambunl' agâ, mam gore Jehova, kâ njalitoŵa pânla, kâ avâ doanla ningo y'ado, inlë 'mia inlë, ntye yi Jehova.

30 Ndo vâ wë n'inyongo sâ, mi avoro inlë, anluw' arie Jehova Anyambië.

31 Ndo linin n'oresi y'awolio, kânde oresi w'aluó g'ogoro, n'ilinin s'aluó s'apangi wonjo.

32 Ndo iwhit n'irai yi bolo kânde yi duo y'afeli.

33 Nl'agâgwi Moses go nka' mpolo avila gore Fereo, azyambunlië agâ më gore Jehova, nle be pânle njalitoŵa, be tene ningo y'ado, nlaroenli ningo y'anlâga go ntye.

34 Gw'ayenli Fereo inlë, ningo nli ningo

y'ado nli njalitova y'amanli, be fâ janjě mbe, ayâliz' orěmi wě; ayě n'inyongo sě.

35 Nl'ayâliz' orěma wi Fereo, n'aroenliě arig' awa' wi Isreël dienga, nt'agambi Jehova nli Moses.

EWONJO X.

NL'AWULINLI Jehova Moses inlě, yingi- nla gore Fereo; kânde mi are jâliza p'orěmi wě n'orěma w'inyongo sě; inlě, mi ga vange lembi yam yinlâ g'ozyo wě.

2 Inlě, kâ takilia gw'aroi m'onwanli wâ nla m'onwanla w'onwanli yâ isaon yi re miě janja pa go Ijipt, nli lembi yi re miě janja pa gore wao, inlě, mianl' inlě, miě Jehova.

3 Ayinginli Moses nli Erõn gore Fereo, awulinlia wao yě inlě, yenlâ bulie Jehova Anyambiě y'Ihibru inlě, olingo sě wi be bikâ syonli' okuwi wâ g'ozyo wam? Rige mõngi yam dienga, kâ wao janjinla miě.

4 Kânde jâ m'abike tige tige mõngi yam die- nga, mënle m'be bag' isakampazyo go ntye yâ.

5 Yi be jambinla anlunje ntye ngwa, kâ ntye y'ayenlanla, kâ yo nye yeyâma y'aroli y'arigani n'anluwe go ningo y'ado, yi be ny' ereri edu zi pominl' anluwe g'orove.

6 Yi be jonlia inago sâ n'inago s'inyongo sâ, n'inago s'Ijiptian sodu, yi re reri sâ n'ireri sareri sâ wi jenla, avila go ntyugu y'avegagi

wao go ntye avila nkênlá. Avizé agágwá avila gore Fereó.

7 Ní'awuli inyengo si Fereó gore yě inlě, okingo sě wi be doanla oma winlá monde gore zuwe? Rig' anlaga dienga, kâ wao kě janjinle Jehova Anyambiě yao: o pa mia inlě Ijipt ajili?

8 Ní'avá fwinlizo Moses nli Erón gore Fereó, n'awulinliě wao inlě, gendaganli kâ janjintanli Jehova Anyambiě yanli: mande nla mande wi be kěnda?

9 Awuli Moses inlě, azuwe toa n'awarumbe wazyo n'anlērō wazyo; n'awanli yazyo anloñe, n'awanli yazyo anto, n'adámbe mazyo n'inyare sazyo yi toa n'azuwe; kânde azaw' are nli ntyago gore Jehova.

10 Ní'awulinliě wao inlě, Jehova e ga kánde yenlá gore nluwe, vá miě tiga nluwe dianga n'awarumbe wani, vandaminlenli, kânde mbe yi re go bosyo yanli.

11 Ananga yenlá; gendaganli, anluwe anloñe kâ janjintanli Jehova, kânde yenlá abalaga nluwe. Nle be kâgunlio wao avila g'azyo wi Fereó.

12 Ní'awulinli Jehova Moses inlě, nyá'nyuni' ogá wá go ntye yi Ijipt vá isakampazyo inlě, yi ga vande go ntye yi Ijipt, anya owóng' weda wi ntye; ezám' edú z'ariglo ali mingo y'ado.

13 Ní'arombinli Moses nkága yě go ntye yi

Ijpt, be hage Jehova go ntye ompunga avila go tōngwa nli nkombe omānda mēwānlā wodu n'ogwēra mē wodu; buny' ibanga p̄yagi bolo isakampazyo.

14 Avand' isakampazyo go ntye yi Ijpt yodu, avataminla gw'inlōngā nyi Ijpt nyodu, njuko mbe, yo v̄taga rā, pa jenlo isakampazyo ga yo, avila go yo, be fā doanla imiēnle ga yo.

15 Kānde y'avugi ozyo wi ntye yodu, avange ntye mpiri; anyenli yo owōng' wedu wi ntye, n'ilonda yodu y'erere y'arigio nli ningo nli ningo y'ado, kâ ariganla ezâm' edu evezyo gw'erere, ge g'owōngā w'orove go ntye yi Ijpt yodu.

16 Nl'azunge fwelizi Fereo Moses nli Erōn; awulia nlē, mi ajanji mbe gore Jehova Anyambiē yanli nla gore nluwe.

17 Ndo venlā nyezani miē, kākālā, mbe yam nyōngā yinlā mo dadiē, kâ kambinlanli gore Jehova Anyambiē yanli, inlē, e ga rombe gore miē ijuwa sialā dadiē.

18 Agāgwē avila gore Fereo, agambinle Jehova.

19 Avizi Jehova ompung' ompolo wi nkāmi, aromb' isakampazyo, awala yo go mbenli yatanlatenla, tiganla osakampazyo n'omāri go ntye yi Ijpt yodu.

20 Ndo Jehova ayāliz' orēma wi Fereo, kâ yē arig' awa' wi Isreēl dianga.

21 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, nyá-nyunl' ogâ wâ gw'igonlo; kâ bia mpiri go ntye yi Ijipt, mpiri yi re oma kâ kota.

22 Nl'anyânyunli Moses ogâ wě g'orowa nl'aroenli mpiri y'adâvadâva go ntye yi Ijipt yodu ntyugu ntyaro.

23 Wi jenlanlaga wao nla wao, wao kě wi kumanlaga avila gw'imbori sao ntyugu ntyaro: ndo awa wi Isreěl waodu w'avegagi nfozange go wogo yao.

24 Nl'aveli Fereo Moses awulia nlě, genda ganli kâ janjinlanli Jehova, kao adâmbomanli nl'inyare sanli yi ga riganle, ndo gendani nle yawanli yanli.

25 Be bulie Moses inlě, o be pa zuwe kě sintyago nl'ipa si pezyo, kâ zuwe panginla yo Jehova Anyambiě yazyo.

26 Vuginli yazyo yi toa nl'azuwe kě, be tiganla nlâ mpândâ nlâ mâri, kânde go yo azuwe ga wõnge go savinle Jehova Anyambiě yazyo; kânde azuw' amie yâma yi be savinla zuwe Jehova, kao azuw' abia gogo.

27 Ndo Jehova ayâliz' orěma wi Fereo, kâ yě ayivire tiga wao dienga.

28 Awulinlio yě nli Fereo inlě, lubua gore miě, vandaminl' oku' wâ, avâ jenl' ozyo wam; kânde ntyugu yi be jenlâ ozyo wam o be juwa.

29 Awuli Moses inlě, o abuli inbiambiě, m'be fâ jenl' ozyo wâ.

EWONJO XL

AWULINLI Jehova Moses inlě, m'be bag' evung' ezěnl' eñări gore Fereo nla go Ijpt, vāvā viaganlo, e be tig' anluwe kágwa venlá; go be tigě nluwe dienga, giligili e be kágunlia nluwe venlá pēlepēle.

2 Gamba venlá gw'aroi m'anlaga inlě, onlon' edu e ga nye ntyāmbā gore ndeg' wě, n'owant' wedu gore ndeg' wě; yāma yi sālā-wālā, nli ya yi syika yatenlatenla.

3 Jehova e be p'anlaga siměpinlo gw'antya m'Ijptian; nde Moses avėgagi om' āmpolo go ntye yi Ijpt, gw'antya m'inyongo si Fereo, nla gw'antya m'anlaga.

4 N'awuli Moses inlě, yenlá bulie Jehova, egwěra vā gare m'be piaganla go Ijpt go garegare.

5 Kā injaliě si Ijpt juwa, avila go njaliě yi Fereo, o re tu gw'eki zě, agěnda go njaliě yi nyongo nyanto yi re g'ozamba w'ado mi kilin' imba, injaliě gw'inyama kě.

6 Kā doanla edingo evolomě go ntye yi Ijpt yodu, zi re zi pa denlo nli mări, zo kě zi be fā denlo nyēnle.

7 Ndo awa' wi Isreěl waodu wi be bokinlo nlā mboa, gore oma ge nyama; kā mianli nte bangunlie Jehova ntyā Ijpt ntyā Isreěl.

8 N'inyongo sā sinlá sodu si be suminla

gore mië, alov' akâtâlâ gore mië; inlë, gâgwa, awë n'anlaga waodu' wi songâ; n'avila vâvâ mi be kâgwa: n'alubuië gore Fereo n'egunlu evolo.

9 N'awulinli Jehova Moses inlë, Fereo e be jâginlo nluwe, inlë; lembi yam yi ga wunle go ntye yi Ijipt.

10 N'alëndi Moses nli Erôn lemba yintâ yodu g'ozyo wi Fereo, ba jâlize Jehova orëma wi Fereo, kâ yë arig' awa' wi Isreël kâgwa go ntye yë.

EWONJO XII.

NL'AGAMBI Jehova gore Moses nli Erôn go ntye yi Ijipt inlë,

2 Ogwëli winlâ wi be doanla gore nluwe onlaga gw'igwëli; winlâ wi be doanla gore nluwe ogwëli onlaga w'ompuma.

3 Gambanli gore nando yi Isreël yodu inlë, go ntyugu y'igomi g'ogwëli winlâ wi ga wö nge onlom' edu onwidâmbe egâlanli zi nago y'ireri sao, onwidâmbe vâ nago.

4 Ndo jâgâ nago y'atoc nyango vâ onwidâmbe, e ga wö nge nli ndeg' wë, o re piërë nli nag' wë vâ ntango, om' edu egâlanli zi nyenli yë, rangani g'onwidâmbe.

5 Onwidâmbe wi ga loanle mpëlâ fô onlome w'ompuma gore nluwe: wânganli ntyâ gw'adâmbe ntyâ gw'imbonli.

6 Kâ bandaminlanli yo koanga gw'igomi

nyi ntyugu nli ntyugu hai y'ogwëli mē, kâ qlatanle wodu wi pande yi Israël jonla wo, ogwânлага азаянл' omwa.

7 Kâ bönga go ntyinla, amēza yo gw'enloñiē gw'izamb' imbanli nla gw'igonlo gw'inago si be nya wao wo,

8 Kâ wao ny'izyenli ogwëra mē, piko g'ogonli, nli mpëmba yi pa duma; nli bē yi nonbe wi be nya yo.

9 Anyanli yo mbezyo ge nambo gw'anlingo, ndo kao mpikago g'ogonli, ewonjo zē n'impāndā sē, n'isōge yē.

10 Kâ ariganli ezāma go yo koang' ibanga, n'eza go yo zi tiganla gw'ibanga, vezyanli ze g'ogonli.

11 Yenlā be nya nluwe wo, ini yanli dirio pa, n'intyozye satangi sanli gw'agelo manli; nli nkāgu yanli g'ogā wanli; nyanli yo nēga nēga; winlā nla onlāganlo wi Jehova.

12 Kānde m'be piagaala go ntye yi Ijipt ogwëra winlā, awola injaliē sodu ge ntye yi Ijipt, avila gore anlaga agēnda gw'inyama, nla gw'inyambe yi Ijipt yodu m'be pango ijékēlia; Miē nle Jehova.

13 Ntyinla yi be dōanla gore nluwe elingilio gw'inago si re nluwe; ja mi ajanle ntyinla kâ miē nāganla nluwe, kâ evunga z'ijiliza z'eloa nle gore nluwe, go be hola miē go ntye yi Ijipt.

14 Ntyugu yinlā yi be dōanla gore nluwe

oyonginlio; anluwe be bandaminla yo ntyago gore Jehova agenda gw'imbamba n'imbambi sanli; anluwe be penjavenja yo ntyago ntyale y'egombe zodu.

15 Ntyugu orögönlo anluwe be nye mpëmba yi re yi duma, vanganli ntyugu nonga rombanli eza zi dumiza gw'inago sanli, kände om'edu e be nye mpëmba yi re duma pa avila go ntyugu nonga agenda go ntyugu y'orögönlo, oma më e be tenlo avila go Isreël.

16 Ntyugu nonga be doanla olatanko w'orunda, nla go ntyugu y'orögönlo be doanla olatanko w'orunda gore nluwe, ayanj'oulöngä w'evilo edu go so, kao eza zi be nyo n'om'edu, zo dadië zo re kâ janjo nluwe.

17 Venjavenjanli ntyago yi mpëmba yi re yi pa duma; kände ntyugu mëmo agâgunkë mië imbëli sanli go ntye yi Ijpt: venjavenjanli ntyugu yinlä mo gw'imbamba n'imbambi sanli, ntyale y'egombe zodu.

18 Ogwëli olonga, go ntyugu y'igomi nli nai y'ogwëli, nkolu anluwe be nye mpëmba yi re yi pa duma, agenda go ntyugu y'agomi ambanli nli ntyugu mârî y'ogwëli nkolu.

19 Ntyugu orögönlo eza zi dumiza z'alëngo gw'inago sanli; kände om'edu e be nya eza zi dumiza, oma më e be tenlo avila go nanda yi Isreël, agenda mbia, onwântye mbia.

20 Anyanli eza zi dumiza, go wogo yanli yodu nyanli mpëmba yi re yi pa duma.

21 Nl'avelizi Moses anlëro wi Isreël waoü, awulinia wao inlë; gotanli kâ bönginlanli ikui; yanlimë onwidambe egalanli z'inago sanli, kâ jonlanl' onlâganlo.

22 Kâ bönganli ita nyi hisöp, aluvia nyo go ntyinla yi re go ntyënge, kâ bolanli igonlo ny'enloffië n'enloffië gw'izamb' imbanli nli ntyinla yi re go ntyënge, kâ agâgwanli oma g'ompombanla wi nag' wë kao ibanga.

23 Kânde Jehova e piaganla go bol' Ijiptian, jâgâ ajenle ntyinla gw'igonlo ny'enloffië nla gw'enloffië gw'izamb' imbanli, Jehova e be nâganla ompombanla, kâ arig' oyilisi jinginla gw'inago sanli go bol' anluwe.

24 Kâ penjavenjanli osacon winlâ ntyale gore nluwe, nla gore awanli yanli egombe zodu.

25 Be doanla go be bia nluwe go ntye yi be po nluwe nli Jehova, ga nt'avanganlië; kâ penjavenjanli evilo zinlâ.

26 Be doanla, jâgâ awanli yanli w'abambia nluwe inlë, evilo zinlâ: zi re së gore nluwe?

27 Kâ bulianl' inlë, zo nle ntyago y'onlâganlo wi Jehova; o' mlâganl' inago s'awa' wi Isreël go Ijipt, gw'awolië Ijiptian aroliz' inago sazyo; alembiz' andaga wonjo azavinla.

28 Agëndagi awa' wi Isreël alende nt'azomä Jehova Moses nli Erön, yenlâ alendä wao

29. Nl'aroenli ogwëra alengenlenga, awodi Jehova injalië sodu go ntye yi Ijipt, avile go njalië yi Fereo yi doanla gw'eki zë, agënda go njalië yi mbwedi yi re go nago y'amianga, nl'injalië sodu s'inyama.

30 Nl'anlōngwi Fereo ogwëra; ayë, nl'inyongo së sodu, nl'Ijiptian waodu, nl'aroenli edingo evolo go Ijipt, kände tõe nago y'aroenli ebende fõ.

31 Be fwelië Moses ni Erōn ogwëra, awulia nle, gumanlanli kã kãgwanl' avila gora mōngi yam, anluwe nl'awa' wi Isreël, kã kãndaganli go janjinle Jehova, ga nt'awuli nluwe.

32 Wōnganli kã adãambe manli nl'inyari sanli, ga nt'awuli nluwe, kã kãndaganli, zavinlanli mië kã.

33 Nl'anlëgizi Ijiptian anlaga inlë, wi ga rombo go ntye nëganëga, kände w'awuli nle, azuw' edu azuw' ajuwi.

34 Be böng' anlaga mpëmbi yao yo lusa-ga rá, yo yao koro pa gw'ingái, gw'ibegi sao.

35 Nl'alendi awa' wi Isreël egalanli zã-gamba nyi Moses, anyenli wao intyãmbã gorl Ijiptian, ya yi sãlawãla, nli ya yi syike yatenlatenla, nl'ingái.

36 Nl'avenli Jehova anlaga imëpinlo gw'ã-nyã m'Ijiptian, nle be sunga wao azungã wao, nl'agwëri wao Ijiptian.

37 Nl'alubui awa' wi Isreël go Ramesis agenda go Süköth, vâ nkama s'intausen s'anlaga orova, tomba re p'awarumbe.

38 Nl'avandi kē nla wao nkândâ mpolo y'anlôngâ. m'anlaga, nl'adamba, nl'inyare, nli yuginlia yenge.

39 Nl'aviki wao go mpemba y'avagio wao avila go Ijipt, sidega si re si pa duña, kânde yi duo y'aduña, kânde w'agâgunlio go Ijipt; kâ w'ayélie dinga; wao kē wi duo w'akekizi sinya vâ waomé.

40 Nl'oloanlo w'awa' wi Isreël, w'aloanlie wao go Ijipt w'aroenli nkama s'impuma nai nl'agomi m'impum' araro.

41 Nl'aroenli nkama nai nl'agomi m'impum' araro viaganlo, ntyugu mēmo agâgwî imbēli si Jehova sodu go ntye yi Ijipt.

42 Wo ogwēra wi penjavenjo gore Jehova, gw'agâgunliē wao go ntye yi Ijipt; winlâ nle ogwēra mē gore Jehova go penjavenjo nl'awa' wi Isreël waodu gw'imabamba nl'imbambi sao.

43 Nl'awulinli Jehova Moses nli Erōn intē, yinlâ nle ntyale y'onlâganlo: y'anya nl'ogēnda.

44 Nde nyongo y'om' edu yi re kolo pa nl'anliva, jâgâ o m'akēriē, gambe kâ nya yo.

45 Y'anya nl'oma w'inlôngâ inyēnle go nli nyongo y'ipa.

46 Go nago mâti yi ga nyo; agâgunlia izyo-

nli gw'igala avila go nage: amágunlanli epa ge nyo.

47 Ká nando yi Isreël yodu penjavenja yo.

48. Ja ogënda adoanla nla wë, a vele penjavenj' onlâganlo gore Jehova, anloñe wë wi ga gëro, kâ yë vanga syusya go penjavenja yo; aloanla g'onwântye; kânde om' âre ozyâmbe anya nyo.

49. Ivang' imâri nyi be doanla gore onwântye, nla gore ogënda o doanla n'anluwe.

50 Nl'alendi awa' wi Isreël waodu ga nt'azombi Jehova Moses nli Erôn, yenlâ alendi wao.

51 Nl'aroenli, ntyugu mëmo agâgunli Jehova awa' wi Isreël go ntye yi Ijipt, egâlanli s'imběli sao.

EWONJO XIII.

NL'AGAMBI Jehova gore Moses inlë;

2 Vanga injalië sodu orunda gore mië, ezâm' edu zi nungun' iwumü gore awa' wi Isreël g'onwânлага ge nlâ nli nyama: zo izam.

3 Nl'agambi Moses gore anлага inlë, yonginlâganli owenja winlâ, gw'agâgwi nluwe go Ijipt, avila go nago y'orugo; kânde nl'ogâ wi ngulu agâgunlio nluwe nle Jehova avila venlâ, kâ anyanli mpëmba y'iduma.

4 Owenja winlâ wo gâgwi nluwe, g'ogwëli wi Abib.

5. Be doanla go be jinginlio nluwe nle Je-

hova go ntyé y'lkeneanait, n'lhitait, n'la-
mōrait, n'lhaivait, n'ljibusait, y'arangio ndě
gore reri sâ, go pâ ntye yi pova n'ambeni-
ngo n'onlēmbe, kâ janj' evilo zinlâ g'ogwēli
winlâ.

6 Ntyugu orōgenlo nye mpemba yi re yi pa-
dūma, ndo ntyugu y'orōgenlo be doanle ntya-
go gore Jehova.

7 Mpemba yi re lēvën fō yi ga nyo vā
ntyugu orōgenlo, ndo mpemba yi lēvën
y'ayenlo gore wē, lēvën kē y'ayenlo nla wē
go wogo yā yodu.

8 Kâ miez' oṅwanli wā ntyugu mē inlě,
ndaga yinlâ yi dendo g'oṅwanja w'osaen
w'alendio nle Jehova gore miě, gw'agāgwi
miě go Ijipt.

9 Yi be doanla gore wē elingilio g'ogā wā,
n'oyonginlio gw'anťyā mā, inlě ivanga nyi
Jehova nyi ga loanle g'ogwanli wā: kānde
n'ogā wi ngulu agāgunlio wē nli Jehova go
Ijipt.

10 Ndo venjavenje ntyali yinlâ gw'egombe
za ya impuma n'impuma.

11 Ndo be doanla go be bago wē nle Jehova
go ntye y'lkeneanait, ga n'arangiě gore wē,
nla gore reri sâ, avā yo,

12 Kâ pang' ezām' edu zi nungunl' iwuūu
orunda gore Jehova, nli njali' edu yi nyama
yi re nla wē, inoñe si Jehova.

13 Nli njali' edu yi buru, landunla yo n'o-

nyidámbe; ndo jágá o landunla yo kâ má-
gunla yo òmpeli; nli njali' edu y'onwánlaga
gore awanli wâ anloñe kâ dandunla yo.

14 Be doanla ja onwanli yâ abambiâ mënle
nli mbanl' inlë, ezande zinlâ? kâ bulinlië
inlë, nli ngulu y'ogâ agâgunlio zuwe go Ijpt
avila go nago y'orugo.

15 Nl'aroenli gw'aviki Fereo tige zuwe die-
nga, be jonle Jehova njali' edu go ntye yi
Ijpt, avila go njalië y'onwánlaga agënda go
njalië yi nyama; yenlâ jira mië ntyago gore
Jehova ezâm' edu zi nungunl' iwumu, nloñe;
ndo njali' edu gore awanli yam anloñe ni
dandunla yo.

16 Xi be doanla elingilio g'ogâ wâ, nli
yeyangangowo gw'antyâ mâ, kânde nli ngu-
la y'ogâ agâgunlio zuwe nle Jehova go Ijpt.

17 Nl'aroenli gw'arigi Fereo anlaga die-
nga, Anyambië e jivire toanla wao nli mpâ-
nlâ yi ntye y'Ifilistin, ge yo vëgagi piërë;
kânde Anyambië awuli nlë, anlaga wi vende
sâva ja w'ajenl' igâvi avinlia go Ijpt.

18 Ndo Anyambië avingwinl' anlaga ni
mpânlâ y'ig' ivolo nyi mbenle yatenlatenla;
nl'avandi awa' wi Isreël avila go ntye yi
Ijpt sinkândâ s'igâvi.

19 Nl'awõngi Moses pa yi Josëf nla yë;
kânde arangizi awa' wi Isreël orango inlë,
giligili Anyambië e be bia gore nluwe; kâ
toanlanli pi yam avila venla nl'anluwe.

20 Nl'alubai wao go Süköth, azyamb' olako go Itham, g'ozamba w'ig' ivolo.

21 Nl'agendi Jehova go bosye yao g'offanda gw'inyengâ ny'evindi, go këndia wao go mpânâ; nl'ogwëra gw'inyengâ ny'ogonli gë pa wao ozange; go kënda offanda nl'ogwëra.

22 E tomb' inyengâ ny'evindi offanda, gë inyengâ ny'ogonli ogwëra, go bosyo y'anlaga.

EWONJO XIV.

NL'AGAMBI Jehova gore Moses inlë; 2 Wulinli' awa' wi Isreël inlë, wi ga winlie azyamb' olako swaswâ; nli Pai-hehal-röth, ntyâ Migdöl ntyâ mbenle, swaswâ nli Beal-zëfôn; zyambanli' olako swaswâ nla yo g'ozamba wi mbenle.

3 Kände Fereo e be kamba g'ogwanja w'awa' wi Isreël inlë, w'ataganli go ntye, ig' ivolo ny'anlunji wao.

4 M'be jâmz' orëma wi Fereo, kâ yë kâmbiza wao, kâ mië suminlie vâ Fereo nli mbëli yë yodu inlë, Ijiptian se ga mie inlë, mië nle Jehova. Nl'alendi wao nlânâ.

5 Nl'awulinlie oga wi Ijipt inlë, anlaga w'aperi: nle be fwiz' orëma wi Fereo nl'inyöngo së nl'eganlu gore anlaga, be bulia wao inlë, azuw' alendi yenlâ ande, go tige Isreël dubua gw'ijanji sazyo?

6 Be kekizë ntyenle yë, nl'awöngië anlagi wë nla yë.

7 Nl'awöngië nkama s'intyonle simpinjë orova, n'intyonle sodu si Ijipt, nli sâzyë ntyano go ntyonli edu.

8 Nl'ayâlisi Jehova orëma wi Fereo oga wi Ijipt, be kâmbizë awa' wi Isreël, ndo awa' wi Isreël w'agâgwi n'ogâ wi ngulu.

9 Ndo Ijiptian s'agâmbizi wao; ikavala sodu, n'intyonle si Fereo n'anloffe w'inkavala, nli mbëli yë; n'alëngi wao wao g'olako g'ozamba wi mbenle, baraba nli Pai-hehairöth, swaswâ nli Beal-zëfôn.

10 Gw'aruri Fereo piëre, arobinli awa' wi Isreël antyâ mao, ndo vonla, Ijiptian s'azongi wao; be tia wao polo, n'arongi awa' wi Isreël gore Jehova.

11 Nl'awulinli wao Moses inlë, kânde pegaga äronginlo go Ijipt, ävagiâ zuwe go juwa gw'ig' ivolo? osao' nde winlâ wi re wë zuwe denda pa, go kâgunlia zuwe go Ijipt?

12 Igamba ny'awulinli zuwe wë go Ijipt ga nyinlâ, inlë, riga zuwe fa go janjinl' Ijiptian? Kânde aroenli mbia vâ zuwe janjinl' Ijiptian, aranga go juwa gw'ig' ivolo.

13 Awulini Moses anlaga inlë, arianli, gumanlanli kâ jenanl' isunginla si Jehova, si be tevë nluwe nlënlâ winlâ: kânde Ijiptian si jenlo nluwe nlënlâ, anluwe be fâ jenla wao nyënle du.

14 Jehova e be noenla nluwe, ndo anluwe më, loanlanli dâ.

15 Awulinli Jehova Moses inlë, ande zi tongâ gore mië? gamba n'awa' wi Isreël inlë, wi ga gëndage.

16 Ndo awë, rombinle nkâgu yâ, kâ nyânyunl' ogâ wâ go mbenle ayarunla yo, kâ awa' wi Isreël piaganla go garegare y'anlingo go ntye yakaka.

17 Ndo mië m'be jâliz' irëma y'Ijiptian, kâ wao songa wao; ndo mi be dëng' enlumi gore Fereonla go mbëli yë yodu, nla gw'intyonle së, nla gw'anloñe wë w'inkavala.

18 Kâ Ijiptian mia nlë, mië ale Jehova, go be dënga mië enlumi gore Fereon, gw'intyonle së, nla gw'anloñe wë w'inkavala.

19 Nl'alubui enjël y'Anyambië, y'agëndagi go bosyo yi mbëli yi Isreël, azonga go nyumi yao; nl'alubui inyëngâ ny'evindi go bosyo yao; agumanla go nyumi yao.

20 Nl'avienli nyo ntyâ mbëli y'Ijiptian ntyâ mbëli yi Isreël; nl'aroenli nyo evindi nli npiri gore waa, ndo ny'avangi ozange ogwëra gore môngi sinlâ; nl'aroenl' amâri w'arura piere nl'amâri ogwëra wodu.

21 Nl'anyânyunli Moses ogâ wë go mbenle, nl'avinlizi Jehova mbenle nli bolo yi ngulu ogwëra më wodu, avange mbenle ntye yakaka, nl'ageranli anlingo.

22 Nl'agëndi awa' wi Isreël go gare yi mbenle nli ntye yakaka, nl'anlingo m'aroenli gore wao ozira g'ogâ onloñië nla g'onyantwë.

23 Nl'agâmbiz' Ijiptian azonga wao go gate yi mbenle, inkavala si Fereo sodu, nl'intyonle sê, nl'anloñe wê w'inkavala.

24 Nl'aroenli gw'ipenginla s'ibanga, Jehova avonli mbéli y'Ijiptian gw'inyëngâ ny'ogonli nl'evindi, nle be syugê mbéli y'Ijiptian.

25 Nl'arombiê intyonle gw'intyonli sao, nl'avangiê sô kända diradira, nl'awulê Ijiptian inlê, azuwe ga wangenli avila g'ozyo wi Isreël, kânde Jehova e noenla wao n'Ijiptian.

26 Nl'awalindi Jehova Moses inlê, nyânyunl' ogâ wâ go mbenle, kâ anlingo fwini gor' Ijiptian, gw'intyonle sao, nla gore anloñe w'inkavali sao.

27 Nl'anyânyunli Moses ogâ wê go mbenle, nl'awindi anlingo nli ngulu gw'aröngwi ova nga, nl'awang' Ijiptian go datanla nla mo, nle be jilize Jehova Ijiptian go gare yi mbenle.

28 Nl'awinli anlingo avug' intyonle nl'anloñe w'inkavala si mbéli yodu yi Fereo y'azongi wao go mbenle; tiganla du nl'âmâri.

29 Ndo awa'wi Isreël w'agëndi nli ntye yakaka go gare yi mbenle, nl'aroenli anlingo ozira gore wao, g'ogâ onloñiê nla g'onyanwê.

30 Yenlâ azunginli Jehova Isreël ntyugu më avila g'ogâ w'Ijiptian; nl'ayenli Isreël Ijiptian juwa pa g'ozamba wi mbenle.

31 Nl'ayendi Isreël ndaga mpole y'alendio nli Jehova gore Ijiptian, nle be ti' anlaga Jehova, nl'ayiviri wao Jehova, nli nyongo yě Moses.

EWONJO XV.

BE jembe Moses nl'awa' wi Isreël owembo winlâ gore Jehova, awulia nlě;

M'be jemba gore Jehova, kânde akevi nl'ikeva sipolo:

Kavala nl'oma bataminla yo, o m'apangi wao go mbenle.

Jehova nle ngulu yam nl'owembo wam; Atoenli kě ozunginlo wam;

Ayě nle Anyambiě yam, m'be suminliě; Anyambiě ya reri yam, m'be pendiě.

Jehova nle oma w'igâvi: ini nyě nle Jehova.

Intyonle si Fefeo nli mběli yě, afali wao go mbenle:

Isâzyě sě impinje s'adâminli go mbenle yatanlateula.

5 Orōnga w'apugi wao;

W'adâminli go mbenle ntye mpanginli g'ido.

6 Ogâ wâ onlofiě, Jehova! w'akevi nli ngulu:

Ogâ wâ onlofiě, Jehova! wi re tukarukia pa ilořiloři.

7 Nli ngulu y'ipandi sâ o m'ajilizi wao w'anlōngwi go noa nle wě:

- O m'atomi egundu zâ, z'ayilizi wao g'afia-
nli:
- 8 N'onywëi w'izyâgunli yâ anlingo m'ago-
mbianli mbora mo,
Enlingo z'agumanli gore, mpanli g'iko-
nda;
- Orönga w'ajâli go gare yi mbenle:
- 9 Olovilovi w'awuli nlë, m'be kâmbiza,
m'be kota;
- M'be kere ya yi mbao, ogaso wam wi be
jora nla wao;
- M'be dura okwari wam, ogâ wam wi be
jiliza wao.
- 10 O m'apunjinli n'ompungi wâ, apugo
wao nli mbenli:
- W'adâminli ga syumbu gw'anlingo ame-
nge.
- 11 Mande o re ga wë, Jehova, gore inya-
mbië?
- Mande o re ga wë, n'enlumi gw'imëpa,
Ereria gw'izuminlio, janjag' isaon y'ima-
mu?
- 12 O nyânyunli ogâ wâ onlofië, amënlio
wao nli ntye.
- 13 O m'akâgunli nli nkëngâ yâ anlaga wi
re wë dandunla pa;
- O m'akëndi' wao nli ngulu yâ; gw'iloa-
nlo nyâ ny'orunda.
- 14 Anlaga wi be jâgâ, aria:
- Itatâminla si be kot' anlaga wi Palëstina.

- 15 Gambënle nlañi volo yi Idom yi be jë-
geria n'itia;
Nl'ingulungulu yi Moab! itataminla si
be kota wao;
Anlaga wi Kenean waodu wi be jangi-
nia.
- 16 Itia n'ereria yi be kota wao;
Nli ngulu y'ogâ wâ wi be doanl' imañu
ga ido;
Kao mōngi yâ w'apiaganla, Jehova;
Kao mōngi yâ w'apiaganla, wi re wě
kola pa.
- 17 O be jinginlia wao, aṽënla wao go no-
mba y'oyigo wâ,
Iloanlo nyi re wě kekiza pa go doanla,
O Jehova;
Go nago y'orunda, o Jehova, yi re agâ
mâ doṽia pa.
- 18 Jehova e be pend' agënda go kâ-
nlakâ.
- 19 Kânde nkâvala yi Fereo y'ayinginli
go mbënle n'intyonle sě, n'anloñe w'inkavali
sě, n'aṽinlizi Jehova anlingo mi mbenle gore
wao; ndo awa' wi Isreël w'agëndi nli ntye
yakaka go gare yi mbenle,
- 20 Nl'awōngi Miriam, prōfit nyanto, ngâma
g'ogâ wě; nl'azongio yě nl'anto waodu nl'i-
ngâña nl'oyinlo.
- 21 Nl'azombio wao nli Miriam, inlě,
Yembanli gore Jehova, kânde akevi nl'i-

keva sipolo; Nkavala n'oma bataminla yō, apungi wao go mbenle.

22 Nl'avagi Moses Isreël avila go mbenle yatenlatenla, nle be kēnda wao gw'ig' ivolo nyi Syūr; n'agēndi wao ntyugu ntyaro gw'ig' ivolo, w'alēng' anlingo.

23 Nl'avienli wao go Mara, wi jalie jong' anlingo mi Mara, kändē m'avegagi nonle; yenlá avelio mbora mē inlē, Mara.

24 Nl'alagi anlaga gore Moses inlē, azuwe bē jōng' ande?

25 Be tongē gore Jehova; n'aruffinlio yē erere nli Jehova, n'avungie zo gw'anlingo, n'agalui anlingo onligi; vāvā avanginliē wao ntyale n'ivanga, vāvā kē alembiē wao.

26 Awulia nlē jāgā o' m'apoganlio inyoi nyi Jehova Anyambiē yā, ayanj' omiēnle gw'antyā mē, avoganlio isombi sē, kā penjavenj' intyale sē sodu, gambēnle m'be bagevunga mēyā gore nluwe, y'avagio miē gore Ijiptian; kände miē nle Jehova yi toližā.

27 Nl'avienli wao go Ilim, ndo vāvā avegagi olambanli wi vero y'anlingo, n'agomī m'ayila orōgenlo; n'avangi wao olako vāvā g'ozamba w'anlingo.

EWONJO XVI.

NL'ALUBUI wao go Ilim, n'avienli nka ndā y'awa' wi Isreël yodu gw'ig' ivolo nyi Sin, nyi re ntyā Ilim ntyā Sainai, go

ntyugu y'igomi nli ntyanli y'ogwëli wi mbanli, wao dubua pa go ntye yi Ijipt.

2 Nl'alagalagi nkândâ y'awa' wi Istreël yodu gore Moses nla gore Erôn gw'ig' ivolo :

3 Nl'awuli awa' wi Istreël gore wao inlë, tâtâ azuw' ayuwe nl'ogâ wi Jehova go ntye yi Ijipt, gw'aloanlagi zuwe g'ozamba wi ntyuanla y'izyonle, gw'anyagi zuwe mpëmba ayora ; kânde anluw' aŋagi zuwe gw'ig' ivolo nyinlâ, go jonlize nkândâ yinlâ yodu nli njanla.

4 Nl'awulinli Jehova Moses inlë, vonla, m'be nâgize mpëmba gore nluwe avila g'orowa ; kâ anlaga kâgwa go bönginlie nyëwâ ntyugu edu ; go demba wao, jâgâ wi be kanganla nl'intyali sam, ge nyawë.

5 Bë toa, go ntyugu y'oroŋa kâ wao kekize ya yi bago wao ; nl'ibunla nyöngâ mbanli viaganlo nli ya yi bönginlio wao ntyugu edu.

6 Nl'awuli Moses nli Erôn gore awa' wi Istreël waodu inlë, nkolu kâ miagaganl' inlë, Jehova are kâgunlia pa nluwe go ntye yi Ijipt,

7 Nl'ibanga anluwe be jenla ipenda si Jehova : kânde e jâgâ olagalago wanli gore Jehova : ndo azuwe mande, go dagalaga nluwe gore zuwe ?

8 Nl'awuli Moses inlë, jâgâ Jehova apa nluwe nkolu izyonli yi nyo, uli mpëmba ibanga go joriza ; kânde Jehova are jâgâ p'ola-

galago wlanli wi dago nluwe gore yě: ndo azuwe mande? ilagalago yanli yi zycle gore zuwe, ndo gore Jehova.

9 Nl'agambi Moses gore Erōn inlě, wulinlia nkândâ y'awa' wi Isreël yodu inlě, zyusyanli g'ozyo wi Jehova: kânde are jâga p'ilagalago yanli.

10 Nl'aroenli gw'agambi Erōn gore nkândâ y'awa' wi Isreël yodu, avonli wao gw'ig' ivolo; ndo vonla, ipenda si Jehova s'awowunli gw'evindi.

11 Nl'agambi Jehova gore Moses inlě,

12 Mi ajâgio ilagalago y'awa' wi Isreël; wulinlia wao inlě, nkolu anluwe be nya izyone, n'ibanga anluwe be jora nli mpěmba; kâ mianli inlě, miě nle Jehova Anyambiě yanli.

13 Nl'aroenli nkolu avandi kombasyanli, ayambinla olako; n'ibanga aroenli ompěmbe mběli vingovingo.

14 Nl'avandi ompěmbe w'avagagi go ntye; vonla, g'ozyo w'ig' ivolo aroenli onwâzâna w'ompinga, n'ikōnga ga igwanla ny'Anyambiě nyi doanla go ntye.

15 Gw'ayenlio ze n'awa' wi Isreël, w'awunli wao nla wao inlě, mēyâ mana: kânde wi mi' ezâma. Nl'awulinlio wao nle Moses inlě, yinlâ nle mpěmba y'apo nluwe nli Jehova go nya.

16 Yinlâ nle ndaga yi re Jehova sombia pa;

wōnginlianli yo om' edu vâ nyenli yě; omēr mări gore om' edu egálanli zi ntango yi menlá yanli; wōnganli om' edu vâ wi re g'olako wě.

17 Nl'alendi awa' wi Isreël yenlá, agumi-ndia, awěwâ nyenge, awěwâ nyěwâ.

18 Gw'agěnlizi wao yo g'omēr, ayě o wōnginli nyenge e piaganla, nl'ayě o wōnginli nyěwâ e naka: w'awōnginli om' edu vâ nyenli yě.

19 Awuli Moses inlě, y'avilio nl'oma vâ ibanga.

20 Ndo wi jáginlo Moses; ndo awěwâ w'avili yo bunya, be janla yo igu avang'ompunla: be bendinlo wao nli Moses.

21 W'awōnginliagi yo bangi edu, om' edu yâ nyenli yě; ndo j'ânwěi w'abamba polo, kâ yo janginia.

22 Nl'aroenli, go ntyugu y'oroŵa w'aguminli mpěmba nyōngâ mbanli viaganlo, omēr mbanli v'am' omări; nl'avienli anlērō wi nkāndā woadu arakilia gore Moses.

23 Nl'awulinliě wao inlě, yinlá nle ndago y'awulio inlě, mēnle nle ijâwa si syânlá y'orunda gore Jehova: vikanli nte be pika nluwe, kâ nambanli nte be namba nluwe; ndo yi be tiganla vilianli yo vâ ibanga.

24 Nl'avili wao yo vâ ibanga, ga nt'azombi Moses: ndo yi pang'ompunla, ge janl' igu.

25 Be bulie Moses inlě, nyanli mēyâ nlě,

nlâ, kânde nlënlâ winlâ syânâ gore Jehova: kânde nlënlâ anluwe be dënga yo g'orove.

26 Wönginliaganli ntyugu oroŵa, ndo ntyugu y'orögenlo, yi syânâ, go yo yi be doanla.

27 Ni'aroenli go ntyugu y'orögenlo agâg-wi anlag' awëwâ go bönginlia, ndo wi dënga.

28 Ni'awulinli Jehova Moses inlë, olingo sê wi be bika nluwe penjavenj' isombi sam n'ampangi mam.

29 Yenlanli, gw'avenli Jehova nluwe syânâ, yenlâ pë nluwe go ntyugu y'oroŵa mpëmba yi ntyugu mbanli; loanlanli om' edu go mbori yê, alabu' oma go mbori yê go ntyugu y'orögenlo.

30 Be jâw' anlaga go ntyugu y'orögënlo.

31 Ni'avelio yo nli nago yi Isreël inlë, mana, y'avegagi ga onwâlonda wi koriander pupu; y'avegagi g'ogwanla ga onwâlega pango pa n'onlëmbe.

32. Ni'awuli Moses inlë, yinlâ nle ndaga y'azombio nli Jehova, yonlie omër go yo ga panjavenjo gw'imbamba n'imbambi sanli; kâ wao jenle mpëmba, y'anyezi mië nluwe gw'ig' ivolo, gw'agâgunli mië nluwe go ntye yi Ijipt.

33 Awulinli Moses Erön inlë, wöngö ntyuanla kâ fela go yo omër ralië nli mana, kâ doŵia yo g'ozyo wi Jehova go panjavenjo gw'imbamba n'imbambi sanli.

34 Ga nt'azombi Jehova Moses yenlá aloi vi Erön yo g'ozyo w'Elinginlio go penja venjo.

35 Nl'anyenli awa' wi Isreël mana agoni m'impum' anlai, kao avienli wao go ntye yi r'anlaga, w'anyenli mana, kao avienli wao g'ozamba wi ntye yi Kenean.

36 Ndo omër nle eyar' emâri gw'igomi nyi yare yi éfa.

EWONJO XVII.

NL'ALUBUI nkândâ y'awa' wi Isreël yodu gw'iga nyi Sin, gw'ikëndi sao, nl'ozombio wi Jehova, azyamb' olako go Rëfidim: ndo vâvâ pegag' anlingo mi jöngu nl'anlaga.

2 Be jömanl' anlaga nli Moses, awulia nlë, ra zuw' anlingo mi jönga. Nl'awulinlio wao nle Moses inlë, Anluwe jömanla nla mié ande? ezandë 'zi demb' anluwë Jehova?

3 Be koto anlaga vâvâ nl'esyove z'ahlingo; nl'alagalagi anlaga gore Moses, osao' nde wî nlâ w'agâgunliâ zuwe go Ijipt, go jonhza zuwe nl'awanli wazyo, nli vuginli yazye nl'esyove?

4 Be tonge Moses gore Jehova inlë, mi ga lende sé gore anlaga winlá? w'atoenli piëre go punga mié ado.

5 Awulinli Jehova Moses inlë, gëudaga go besyo y'anlaga, kâ bönga nla wë anlëro wi

Isreël: nli nkâgu yâ y'awolio ndâ g'olâvi, wõnge yo g'ogâ wâ, kâ këndaga.

6 Vonla, mi kumanla g'ozyo wâ vâvâ gw'ido nyi Horëb; kâ bol' ido, go nyo be kâgw'anlingo, kâ anlaga jõnga. Nl'alendi Moses nlânlâ gw'antyâ m'anlërõ wi Isreël.

7 Nl'avëtië mbora më ina inlë, Masa, nli Mëriba, g'onwanja w'ijomanla s'awa' wi Isreël, nla g'onwanja w'alembi wao Jehova, inlë, Jehova are gore zuwe, mbë azyele?

8 Nl'avienli Amelëk go noa nli Isreël go Refidim.

9 Nl'awulinli Moses Jõsyuõ inlë, vinjinla zuwe anloñe, kâ kâgwa go noa nli Amelëk: mëñle m'be kumañla gw'igonlo nyi nomba, nli nkâgu y'Anyambië g'ogâ wam.

10 Nl'alendi Jõsyue ga nt'awulinlio yë nlë Moses, anloenlië nli Amelëk, ndo Moses nli Erõn nli Hür w'avandi gw'igonlo nyi nomba.

11 Nl'aroenli gw'arombinli Moses ogâ wë, agevi Isreël, ndo gw'azyonlië ogâ wë, agevi Amelëk.

12 Ndo agâ mi Moses m'agetinlië; nl'awõngi wao ido azoliza nyo gore yë, aloanlië go nyo; nl'azimbio agâ më nli Erõn nli Hür, winlâ omâri, winlâ omâri, nl'aroenli agâ më kende kende, agënda gw'avoswi nkombe.

13 Nl'agevi Jõsyue Amelëk nli mõngi yë nl'okwara.

14 Awulinli Jehova Moses inlë, rënda ndaga

yinlá gw'ezango vá oyonginlio, ká kázanla yó gw'aroi mi Jösyue; kânde giligili m'be syaz' oyonginlio wi Amelëk avila go ntye y'orowa.

15 Be noge Moses mbora y'ijirinya avëta ye nlë, Jehova ntyangi yam.

16 Nl'awulië inlë, kânde Jehova are tanga p'orango inlë, Jehova e be noa nli Amelëk gw'imbamba nl'imbamba.

EWONJO XVIII.

NL'AYÂGIO Jithro, minisë yi Midian, rere-ogâi yi Moses, isaon yodu y'alendio nl'Anyambië gore Moses, nla gore Isreël anlagi wë, inlë, Jehova agâgunli Isreël go Ijipt;

2 Be bönge Jithro, rere-ogâi yi Moses, Zipora y'omânto wi Moses, ayë fwintlizë pa,

3 Nl'awanloñe wë ašanli; ina ny'omâri nle Gërsyöm; kânde awuli nlë, mi avegagi ogënda go nyte y'inganli:

4 Ina ny'omâri nle Iliezar; kânde Anyambië ya reri yam avegagi onlungunli wam; azunginla mië avila g'okwara wi Fereö:

5 Nl'ašienli Jithro, rere-ogâi yi Moses; nl'awanloñe wë, nl'omânt' wë, gore Moses, gw'ig' ivolo, gw'avegagi yë g'olako g'ozamba wi nomba y'Anyambië.

6 Nl'awulinlië Moses inlë, mië rere-ogâi yá Jithro, mi abia gore wë, nl'omânt' wá, nl'awanloñe wë ašanli.

7 Nl'agëndi Moses go datanla nla rere-ogâi yě, alembinlě, azâmbě, avambianli wao ambi mao, nl'ayinginli wao g'olako.

8 Arakili Moses gore rere-ogâi yě isaon yodu y'alendio gore Fereo, nla gor' Ijiptian gw'inyanga nyi Isreël; njelinli yodu y'aroenli gore wao go mpânlâ, nla nt'azunginlio wao nle Jehova.

9 Nl'ayenli Jithro mbia g'onwanja w'ambia modu m'alendio nle Jehova gore Isreël, y'azunginlio ndě avila g'ogâ w'Ijiptian.

10 Nl'awuli Jithro inlě, ozaŵinlo gore Jehova, yi re sunginla p'anluwe avila g'ogâ w'Ijiptian, nl'avila g'ogâ wi Fereo; yi ra sunginla p'anlaga avila g'ogâ w'Ijiptian.

11 Venlâ mi amienli nlě, Anyambiě ar' ompolo viaganlo nl'anyambiě sodu; kânda go ndaga y'avegagi wao nl'odando, avegagi viaganlo nla wao.

12 Nl'awõngi Jithro, rere-ogâi yi Moses, awõnge ntyago yi pezyo ayira yo gore Anyambiě: nl'avienli Erõn, nl'anlěrõ wi Isreël waodu, go nye mpěmba nli rere-ogâi yi Moses g'ozyo w'Anyambiě.

13 Nl'aroenli buny' ibanga, aloanli Moses ta go jěkěli' anlaga: be kumanl' anlaga gore Moses avil' ibanga agěnde nkolu.

14 Gw'ayenli rere-ogâi yi Moses ayenl' isaon y'alendio ndě gore anlaga yodu, awall nlě, ezande zinlâ zi dendo ndâ gore anlaga?

Ezende zi doanlá awě anka, n' anlaga waodu wi kumanla gore wě avil' ibanga agende nkolu?

15 Nl'awulinli Moses rere-ogâi yě inlě, kânde anlaga wi bia gore miě go bambia g'o-
nwanja w'Anyambiě.

16 Jâgâ w'adoanla n'igamba, wi bia gore miě; kâ miě jêkêlia ntyâ winlâ ntyâ winlâ; kâ miě panga wao mia intyale si Jehova n'ampangi mě.

17 Awuli rere-ogâi yi Moses awulinliě inlě, ndaga yi dendo ndâ yi zyele mbia.

18 O be kônga giligili, awě, n' anlaga winlâ wi re nla wě: kânde ndaga yinlâ yi re jâla gore wě; o zye ngulu yi janja yo awěmě anka.

19 Voganlio inyoi nyam venlâ, m'be tevu-
nlâ, kâ Anyambiě doanla nla wě; o be doanla gore anlaga gw'inyanga ny'Anyambiě, kâ bagaga izyâzyâ gore Anyambiě.

20 Kâ nēja wao intyale n'ampanga, amieze mpânlá yi be kěndo wao, n'ijanja si be janjo wao.

21 Ndo awě, wuta gore anlaga waodu anlag' anlagie, wi tia Anyambiě, anloŋie w'omiěnlě, wi bik' ogasyo w'anliva; kâ dovia wao gore wao, ingâwě s'intausen, n'ingâwě s'inkama, n'ingâwě s'agomi atanli, n'ingâwě s'agomi.

22 Kâ wao jêkêli' anlaga egombe zodu;

kâ doania, mpungu mpolo edu, kâ wao бага yo gore wě; ndo mpungu nyango edu, kâ wao jěkēlia yo: kâ doanle dēla gore wě, kâ wao javuriâ.

23 Já m'adende ndaga yinlâ, kâ Anyambie sombiâ, gambe o ajâlie sindinla, n'anlaga winlâ waodu wi be kēnda go mberi yao n'a-mēnjě.

24 N'ayâgio Moses inyoi nya rere-ogâi yě, alendiě ntaga y'awuliě yodu.

25 N'avinji Moses anlag' anlagie go Isreël yodu, alovia wao go wonjo y'anlaga; ingâwě sintausen, ingâwě s'inkama, ingâwě s'agomi atanli, n'ingâwě s'agomi.

26 N'ayěkēliagi wao anlaga egombe zodu: w'aviagagi nli ndaga njâle gore Moses; ndo ndaga nyango; kâ wao jěkēlia yo waomě.

27 N'avinlizi Moses rere-ogâi yě, be kēnda go ntye yě.

EWONJO XIX.

G'OGWELI w'araro, awa' wi Isreël dubua pa go ntye yi Ijipt, ntyugu mēmo avie, nli wao gw'ig' ivolo nyi Sainai.

1 N'alubui wao go Rēfidim be bia wao gw'iga nyi Sainai, azyamb' olako gw'ig' ivolo; vâvâ azyambi Isreël olako swaswâ nli nomba.

3 N'avandi Moses gore Anyambiě, avelie yě nli Jehova avila go nomba, awulinliě inlě,

wulinlie nago yi Jekōb, kâ kamba n'awa' wi Isreël inlě;

4 Anluw' ayenli nt'alendi miě Ijiptian, aroa- nla nluwe gw'ampava mi ngwanyānli, aṽaga nluwe gore miēmě.

5 Ndo venlâ sambo ja nluw' ajâgâ inyoi nyam giligili, avenjavenje njeki yam gambě- nle anluwe be doanla gore miě inliva ny'orě- ma viaganlo n'anlaga waodu; kânde eliṽa zodu zam.

6 Anluwe be doanla gore miě inlōngâ ny'iminese, anlaga w'orunda. Agamba minlâ mo be kambo ndâ gore awa' wi Isreël.

7 Nl'avienli Moses aṽeliz' anlěrō w'anlaga, arakilia gw'azyo mao agamba minlâ modu m'azombio yě nle Jehova.

8 Nl'ayiviri anlaga waodu nyōngâ mo, awu- lia nlě, ntaga y'agambi Jehova yodu, azuwe be denda nlānlâ. Nl'avinlizi Moses agamba m'anlaga gore Jehova.

9 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, vonlâ, mi bia gore wě gw'evindi zaviâviâ inlě, anlaga wi ga yâgâ go be kamba miě nla wě, kâ wao jivira egombe zodu. Nl'arakili Moses gore Jehova agamba m'anlaga.

10 Nl'awulinli Jehova Moses inlě, gēnda gore anlaga, kâ jâmbunlia wao nlēnlâ winlâ nli mēnlě, kâ wao jovunla inlambi yao.

11 Kâ doanlanli kekiza pa go ntyugu yi ntyaro; kânde go ntyugu yi ntyaro be sumi-

nle Jehova, gw'antyâ m'anlaga waodu go nomba yi Sainai.

12 Kâ pange nkumba gore anlaga v'ingovi-ngo, inlë, vandaminlanl' ikuwi yanlimë, avandanli go nomba, ge bwata yo; om' edu o bwate nomba e ga yonlo.

13 Y'avato n'ogâ, e vende pungo ado, ntyâ tumo pâkâsâ; atoe nyama mbia, onwânlaga mbia, z'arela du: Ja orâmbâ w'atong' oling' ola, kâ wao panda go nomba.

14 Nl'azuminli Moses avila go nomba agënda gore anlaga, ayâmbunlië wao, ayovunli wao inlambi yao.

15 Awulinlië anlaga inlë, loanlanli kekiza pa go ntyugu yi ntyaro, kâ agilanli anto wauli.

16 Nl'aroenli ntyugu yi ntyaro, be kamba injalitoŵa nl'anâmingwembolo, nl'avienli evindi z'aviâviâ go nomba, nl'arongi' orâmbâ nl'inyo' ivolo, be tataminl' anlaga waodu w'avegagi g'olako.

17 Nl'agâgunli Moses anlaga g'olako go datanla nl'Anyambië; nl'agumanli wao go ntye yi nomba.

18 Nl'aroenli nomba yi Sainai yodudu otutu orevo, kânde Jehova azuminli go yo g'ogonli, nl'avandi otutu g'otutu w'elongo, nl'azyugazyugi nomba yodu polo.

19 Gw'arong' inyoi ny'orâmbâ oling' ola, avende mpendaga, be kambe Moses, ayivirio yë nl'Anyambië nl'inyoi.

20 Azumini Jehova go nomba yi Sainai, gw'igonlo nyi nomba, n'aveli Jehova Moses gw'igonlo nyi nomba, be pande Moses.

21 Nl'awulinli Jehova Moses inlë, zuminla kâ sombi' anlaga, wi vende-puzwa gore Jehova agâria, kâ awënge gore wao jila.

22 Kâ iminise, si syusya piëre gore Jehova, sayâmbunlia, Jehova e vende jiliza wao.

23 Be bulinlie Moses Jehova inlë, anlaga w'avandize go nomba yi Sainai, kânde o sombi zuwe inlë, vanganli nkumba nomba vingovingo, kâ panganli y'orunda.

24 Be bulinlio yë nle Jehova inlë, oka, zuminla kâ fâ panda, awë nli Erön; kâ iminise n'anlaga w'avuzwa go panda gore Jehova, e vende jiliza wao.

25 Azumini Moses gore anlaga, agambië nla wao.

EWONJO XX.

NL'AGAMBI Anyambië agamba minlâ modu, inlë;

2 Mië nle Jehova Anyambië yâ, y'agâgunliâ go ntye yi Ijpt, avila go nago y'orugo.

3 Aloanla n'anyambië sinyënle g'ozyo wam.

4 Avanginl' oku' wâmë oganla, g'egâlanli x'axâm' edu zi re g'orowa gw'igonlo, ge zi re go ntye, ge zi re gw'anlingo mi re g'odolongo wi ntye.

5 Alembinla yo, ge savinla yo: kânde mië

Jehova Anyambië yâ, mië Anyambië yi nandi, yi bag' ibe s'irere gore awanla vâ mbamba nli mbamba yi ntyaro nla yi nai, gore wao wi numba mië;

6 Aruminlie nkëngâ gore sintausen wi tōnda mië, nli penjavenj' ampangi mam.

7 Arëta ina nyi Jehova Anyambië yâ vâ nyawënyawë: kânde Jehova Anyambië yâ arige yë ogara fō o tēta ini nyë vâ nyawënyawë.

8 Yonginlia owenja wi syânlâ, go panga wo orunda.

9 Ntyugu oroŋa kâ janja, kâ mēnliz' evilo zâ zodu.

10 Ndo ntyugu y'orōgenlo, syânlâ yi Jehova Anyambië yâ; go yo ayanj' evilo edu, nli wë, ge n'onwanli yâ onloŋe, ge onwanli yâ oŋianto, ge nyongo yâ noŋe, ge nyongo yâ nyanto, ge vuginli yâ, ge ogēndi wâ wi re go nag' wâ:

11 Kânde vâ ntyugu oroŋa avangi Jehova orowa nli ntye, mbenle, n'ezâm' edu xi re go yo, ayâwë go ntyugu y'orōgenlo: yenlâ azavinli Jehova ntyugu y'orōgenlo, avanga yo orunda.

12 Lube reri yâ nli ngi yâ: kâ intyugu sâ dava go ntye yi po wë nli Jehova Anyambië yâ.

13 Ayonl' oma.

14 Aveng' oŋianto winganli.

15 Ayufa.

16 Averini' oganganlo wâ.

17 Arönginle nago y'oganganlo wâ, arönginl' oñanto w'oganganlo wâ, ge nyongo yě abñe, ge nyongo yě nyanto, ge nyare yě, ge buru yě, g'ezâm' edu z'oganganlo wâ.

18 Be jenl' anlaga waodu injalitoŵa, n'anâ-mingwembolo, n'inyoi ny'orâmbâ, nli nomba ralie n'otutu: gw'ayenli anlaga w'arataminli agumanla daŵadaŵiě.

19 Awulinli wao Moses inlě, gamb' awě n'azuwe, kâ zuwe jâgâ, ndo Anyambiě agamba nla zuwe, azuwe vende juwa.

20 Awulinli Moses anlaga inlě, arianli, kânde Anyambiě abia go demba nluwe, inlě, iti sě si ga loanle gw'azyo manli, kâ nluw' ayanje mbe.

21 Agumanli anlaga daŵadaŵie, be syusye Moses go mpiri ya dâŵadâŵa y'avegagi Anyambiě.

22 Awulinli Jehova Moses inlě, yenlâ be bulinliâ awa' wi Isreěl inlě, anluw' ajenli mi kamba n'anluwe avila g'orowa.

23 Avanganli nla miě anyambiě si sâlâwâlâ, ge panginla nluwemě anyanbiě si syika ya-tenlatenla.

24 Vanginlanli miě âltër y'irâi kâ jiranli go yo ntyago yi pezyo, n'intyago sâ samñenjě, n'adâmbe mâ, n'inyare sâ; go mbori edu yi fela miě ini nyam mi bia gore wě, go savinlâ.

25 Já m'apanginla miě âltër y'ado, anloga yo n'l'ado mi mpanlago; kânde já m'atombi-nl' onwangi wâ go yo gambênle o m'afeviza yo.

26 Avânda nli mpandinlo go âlti yam, otele wâ wi vende jenlo go yo.

PROVERBS.

S I N K O G O .

EWONJO I.

- I**NKOGO si Söloomön,
Onwa' wi Devid, oga wi Isreël ;
2 Go kotiz' imia n'orevunlo,
Go jenl' agamba m'ikotiza ;
3 Go böng' orevunlo w'imia,
Ogiligili, ijëkëlia, n'ogore.
4 Go p'iteñu avonlo,
Gore onwânloñe imia n'okeli.
5 Oma w'imia e be jâgâ agund' inënga,
Nl'oma w'ikotiza e be dëng' orevunlo w'i-
mia :
6 Go kotize nkogo n'ibëngunla sa yo,
Agamba m'anlaga w'imia n'ewirië zao.
7 Itia si Jehova so nle ipakilia s'imia ;
Ndo imia n'orevunlo yo pëdio nle dâsyu,
8 On' wami, yâgâ orevunlo wa reri yâ ;
Kâ arig' ivanga nyi ngi yâ :
9 Kânde mi be doanl' okoruë w'eranga gw'e-
wonjo zâ,
Nl'impanga g'ompeli wâ.
10 On' wami, jâgâ ave w'asyâriâ, ayivira.

- 11 Ja w'abulia nlě, yogo n'l'azue,
Azue ga zyâte. go povize ntyinla,
Azue ga venginle ntyâria mpôngâ fõ
om' âre mbeñi :
- 12 Azue ga mënle wao bõ ga oronginlo :
Nla rõ, ga wao wi suminla gw'ivemba :
- 13 Azue be dënge yâma via yodu,
Ayonlie nago sazyo n'l'imãnlo ;
- 14 Liŵa nla zue g'ozamb' omo.
Azue ga loanle nli puka mo.
- 15 On' wami, agënda go mpânla nla wao ;
Rëndie ntyozyo yâ go mpânla yao :
- 16 Kânde intyozyo sao si pule mango gw'ibe,
Anlëgiza go povize ntyinla :
- 17 —Rëti mondo yi puro gw'antya mi nyâ-
nli edu vâ nyawě :—
- 18 Ndo wi syâte ntyinli yaomě ;
Wi penguinla ntyâria mënla yaomě.
- 19 Yenla re om' edu o kwër' imãnlo,
Nyî tomb' emënla z'oma mě o nivi nyo.
- 20 Imia si tonga gw'igala,
Si kâgunl' inyoi nyě gw'impânla ;
- 21 Si tonga gw'imbor' impolo s'idatanlo ;
Gw'inungunla s'agugi m'igala ;
Go nka' mpolo si kâgunli' agambi mě.
- 22 Olingo sanli wi re nlue, iteñu, go tõnda
ipikilia s'iteñu,
Nli mõngi tâwa tõndia ikui yaomě n'l'i-
râwo,
Nli dâsyu bik' imia ?

- 23 Galuanli n'itevunli sam ;
 Vonlanli, mbe jir' inlinli nyam gore nlue,
 M'be mieza nlue agambi mam.
- 24 Kânde mi aveli, n'anlue jivira ;
 Mi avëpi ogâ wam, ndo nak' oma.
- 25 Ndo anlu' atomb' imondâ sam ;
 N'orevunlo wam anlu' agami wo ;
- 26 Mië, m'be jânle njuke yanli ;
 M'be syëlia go be bia iti' sanli ;
- 27 Go be bia iti' sanli g'etumbangonja,
 Nla go be bia ijilizi sanli g'efizagënge ;
 Go be bie njuke n'azyingo gore nlue.
- 28 Sambo wi be fwelia mië, ndo m'be jivira ;
 Wi be buta mië ayenjinla, ndo wi be de-
 nga mië.
- 29 Kânde w'anlumb' imia,
 Wi tōnda k'itia si Jehova ;
- 30 Wi bik' imondâ sam ;
 W'avëdi kë irevunlo yam yodu.
- 31 Sambo wi ga ny'ilonda y'impânlâ sao ;
 Ayoraga n'ipivi sao.
- 32 Kânde nkegwinli y'iteñu yi be jonliza
 wao ;
 N'oteñu wi dâsyu wi be jiliza wao.
- 33 Ndo om' edu o poganlio mië, e be doanla
 inaka fõ,
 E be doanla duëre gw'itia si njuke.

EWONJO II.

- O** K' wami, já m'abõng' agambi mam,
 Ayumbunl' isombi sam gore wě,
 2 Inlě, o poganli' oroi wâ gw'imia,
 Alaḿini' orěmi wâ gw'ikotiza ;
 3 I, já ḿ'afwelia imia,
 Nli tombinl' inyoi nyâ v'ikotiza ;
 4 Já m'abuta so ga syika yapupu,
 Nli pazya so g'anliva mi re jumbunlo pa,
 5 Gamběale o be kotiz' itia si Jehova,
 Alěng' imia s'Anyambiě.
 6 Kānde Jehova ayě p'imia,
 G'ogwanli wě kágw' imia nl'ikotiza
 7 E piginl' avia onlungunlo,
 Ayě nguḿa gore wao wi kěnda gore.
 8 E penjavenj' impānlâ s'ijěkělia,
 Aḿandaminle mpānlâ y'anlagi wě avia.
 9 Gamběale o be kotiz' orěti ijěkělia,
 Ogore—mpānlâ edu mbia.
 10 Go be jinginl' imia g'orěmi wâ,
 Aleanle mienli onligi gw'inlinli nyâ ;
 11 Avonlo mi be bandaminlâ
 Ikotiza si be penjavenjâ ;
 12 Go tombâ go mpānlâ y'ibe,
 Gore omâ sapilia
 13 Wi tig' impānlâ s'ogore ;
 Go kěnda gw'impānlâ si mpiri ;
 14 Wi tōnde janj' ibe
 Arōndiag' ikui yaomě nl'isapilia sibe.

- 15 Impânlá sao si re rëgâ,
Kâ wao wi feviz' impanli sao ;
- 16 Go tombâ gor' efove,
Gor' emant' ogenda o dândâlia n'agambi
më;
- 17 O tige ndego y'erumbe zë
Aleñanle njeka y'Anyambië yë.
- 18 Kânde nag' wë yi dâminla gw'ijuwa,
Nl'impânlá së si *suminla* go bende.
- 19 Añinliz' omâ kënda gore yë,
Wi böngiza k'impânlá s'efñenlá.
- 20 Inlë, o ga gënde go mpânlá y'anlag' avia,
Avenjavenj' impânlá s'anlaga w'arëti.
- 21 Kânde möngi w'orëti wi be doanla go
ntye,
Nl'anlaga w'ogore wi be tiganla go yo.
- 22 Ndo anlag' ave wi be tenlo go ntye,
Nl'igândi yi be todunlo go yo.

EWONJO III.

- O** wami, aleñanl' ivangi nyam ;
Kâ orëmi wâ penjavenj' isembi sam ;
- 2 Kânde nla so, ndavinli y'intyugu n'impu-
ma y'efñenlá,
Nl'efñenjë mi be kundo gore wë
- 3 Nkëngâ n'orëti w'arigâ ;
Gorinla wo g'ompele wâ,
Rënda yo gw'ezango z'orëmi wâ.
- 4 Yenlá be dëngâ mëpinlo n'ibofña
Gw'antya m'Anyambië n'anlaga.

- 5 Vekelia Anyambiě n'orěmi wá wodu;
Kâ avekeliã iktizi sãmě.
- 6 Gw'ijanji sâ sodu mēmě,
Gambēnle e be tevâ impanlâ sâ sodu.
- 7 Aloanla n'imia gw'antya māmě;
Riãge Jehova, kâ tēndia ibe.
- 8 Yo be doan' ogandaga g'oganji wá,
Nli ntyâmbě go pi yâ.
- 9 Lirie Jehova n'anlivi mâ,
N'inyenli sâ idonga sodu:
- 10 Yenlâ be jonlio inago sâ s'inya n'ibunla,
N'akutu mâ mi be povaga n'ivě inyâna.
- 11 On' wami avēdia orevanlo wi Jehova,
Avika kě ntyēmbâ yě.
- 12 Kânde Jehova e tevunla oma mě o tōndo
ndě;
Ga rere onwanla o tōndo ndě.
- 13 Ozavinlo gore oma o dēng' imia,
N'oma o bōng' iktiza.
- 14 Kânde agolo ma so mi r'ambia kwě nli
syika yapupu,
N'inyenla sa so sibia kwě nli syika yate-
nlatenla.
- 15 Ijonla sa so si re viaganlo n'ado ambia,
Nli ya yâ via yodu y'agēnlizo nla so.
- 16 Ndavinli y'intyugu yi re g'ogâ wě onlo-
miě,
Nla g'onyantwě anliva n'idirio.
- 17 Impani sě so nle impan' imbia,
N'impânlâ sě sodu s'amēnjě.

- 18 So nl'erere z'effienlâ gore mõngi wi kota so,
Ozavinlo gore om' edu o simbia so.
- 19 Jehova alovi ntye nl'imia,
Kâ yě doanziz' orowa nl'ikotiza.
- 20 Nl'imi' sě ikeva yi jânlâ,
Nli vindi yi syonli' ompembe.
- 21 Oj'wami, s'alubua gw'antyâ mâ,
Venjavenj' ipikilia nl'avonlo ;
- 22 Yenlâ be doanl' effienlâ gw'inlinli nyâ,
Nl'eranga g'ompeli wâ.
- 23 Gambenle o be kanganla go mpânlâ yâ
njuke fõ,
Nl'ogolo wâ wi be pommo nl'ibako.
- 24 Jâ m'anana o be tia,
I, o be nanla, kâ antyâvinlâ' mâ doanl'
ambia.
- 25 Aria itia si ndumbaga,
Nlâ ijiliza s'anlag' ave ja s'abia.
- 26 Kânde Jehova e be doanl' ibekeli' sâ,
Avenjavenj' ogolo wâ w'agoto.
- 27 Azimbie ya via gore omâ niva yo,
Ja ngulu yi re g'ogâ wâ go denda yo,
- 28 Awulinlie ndeg' wâ inlě, genda,
Kâ fwilnie mēnlě, m'be pâ ;
Ja zi re nla wě.
- 29 Aviv' imbe gore ndeg' wâ ;
Go doanlě piērě nla wě nli mbundaki.
- 30 Ayomānla nl'oma mpungu fõ,
Ja e pa dendâ mbe.
- 31 Ayenl' oma wi mbao nandi ;

- Avinja k'impanli sě.
- 32 Kânde Jehova e bik' ozapilio,
Ndo elâmbe zě zi re gor' agore.
- 33 Ozavo wi Jehova wi re go nago y'orěgâ,
Ndo iloanlo ny'arěti nyo savinlo ndě.
- 34 E syělia ivědi ;
Ndo e kanla ikendekende.
- 35 W'imia wi be jig' ivenda,
Ndo ntyânli yi be doanl' ibonwa si dâsyu.

EWONJO IV.

- Y**ÂGÂNLI, awanla, orevunlo wa rere,
Kâ poganlionl' imia nl'ikotiza.
- 2 Kânde mi pa nluwe iněnja sibia :
Ariganl' iněnji sam.
- 3 Mi avegagi onwanla wa reri yam,
Olěle nl'omo dadiě g'ozyo wi ngwe yam.
- 4 Anlěnjiě miě kě, awulinia miě inlě,
Orěmi wâ wi ga gote agambi mam ngwa-
si,
Venjavenj' isombi sam kâ doanla.
- 5 Lěng' imia, lěng' ikotiza, alevanla so,
Agegw' avila gw'agamba m'ogwanli wam.
- 6 Ariga mo, mi be penjavenjâ :
Rōnda mo, kâ mo bandaminlâ.
- 7 Imia nle osa' ompolomě, lěng' imia,
Nla gw'iděngi sâ sodu lěng' ikotiza.
- 8 Zuminlia so si be pofmiâ ;
Si be pendiâ jâ m'asyangunla so.
- 9 Si be pâ okorue w'eranga gw'ewonjo zâ,

- Korowa y'ivenda yi be po wě.
- 10 Voganli', oŋ' wami, kâ böng' ibuli sami ;
Gambēnle impuma y'eñenlâ yi be bunlio
wě.
- 11 Go mpânlâ y'imia mi anlēnjiâ,
Mi agēndiâ gw'impânlâ so gore.
- 12 Gw'ikēndi sâ intyozyo si be dukanlaga,
Ja o m'apule mango o be poswa.
- 13 Got' inēnja ngwasi, kâ ariga so,
Zimbia so, kânde so n'ēñenlâ zâ.
- 14 Ayinginla go mpanli y'arēgâ,
Nlâ kēnda go mpânlâ y'anlag' ave.
- 15 Riga yo, aviaganla vâvâ,
Viza avila go yo kâ kēndaga.
- 16 Kânde wi nanl' antyâvinlâ kao w'adonge
dend' ibe ;
Nl'antyâvinlâ mi bönginlo wao, kao w'a-
kwez' awěwâ.
- 17 Kânde wi nye mpēmba y'ibe ;
Nl'ivě nyi mbao wao jōnga nyo.
- 18 Ndo mpânlâ y'agore yi re g'ozange wi
bamba ;
Koanga g'ozange wi nkombenyondo.
- 19 Mpânlâ y'arēgâ yi re ga mpiri yadâva-
dâva,
W'amz' eza zi posyunlio wao.
- 20 Oŋ' wami, vandaminl' agambi mam,
Kâ poganli' oroi wâ gw'ibuli sam.
- 21 Ariga mo dubua gw'antyâ mâ,
Viga mo go gare y'orēmi wâ.

- 22 Kânde mo n'ëñenlâ gore mõngi wi dë-
nga mo,
Nl'ijinga gw'izyonle yao yodu.
- 23 Viaganlo n'ipigi edu' vig' orëmi wâ ;
Kânde go wo kâgw' ëñenlâ.
- 24 Romba gore wě ogwanla w'inoka ;
Nl'inlumbu y'isapilia, romba yo bo gore wě.
- 25 Antyâ mâ mi ga vonle go bosyo gore ;
Ikõnge sâ si ga vonle gore go bosyo yâ.
- 26 Vikiliaga mbiambiě mpânlâ yi ntyozyo
yâ ;
Kâ impânlâ sâ sodu doanlizo.
- 27 Agegwa g'ogâ onloñiě ge onyantwě,
Rombe ntyozyo yâ gw'ibe.

EWONJO V.

- O** W' wami, vikiliag' imi sam,
Kâ poganli' oroi wâ gw'ikotizi sam :
- 2 Go bandaminl' ipikilia,
Kâ inlumbu yâ penjavenj' imia.
- 3 Kânde inlumbu y'evoŕe yi tuezinl' onlë-
mbe,
Nl'ogwanli wě wi r'opoengepoenge viaga-
nlo n'agali ;
- 4 Nli ntyai yě yi re nonle ga ikazya,
Nl'itua g'okwara w'igwanl' imbanli.
- 5 Intyozyo sě si suminla gw'ijuwa
Nl'ibõ nyě nyi kot' oronginlo.
- 6 O vende pikiliage mpânlâ y'ëñenlâ,
Impani sě si kaluagalua, o mia so.

7. Sambo awawě, yâginlonli miě,
Kâ agegwanli avila gw'agamba m'ogwanli wam.
- 8 Rombe mpânlâ yâ bo gore yě,
Kâ azyusya piěre g'ompombanla wi nag'wě
- 9 O vende p'amâri erangi zâ,
Nl'impumi yâ gor' asyinda.
- 10 Agěnda wi vende jora nl'anlivi mâ,
Nl'ijanji sâ doanla go nago y'eŏŏe.
- 11 O be daga gw'inuwunli sâ ;
Ja okuwi wâ nl'izyonli yâ y'apoa,
- 12 Gamběnle o be bulia nlě,
Numbinli nde y'anlumbi miě iněnja,
Kâ orěmi wam pědi' orevunlo.
- 13 Nla mi jâginlo inyoi ny'onlěnji wam,
Nlâ poganli' oroi wam gore wao w'anlěnjagi miě.
- 14 Mi avegagi piěre nl'ibe sodu,
Go garegare yi ŋande nl'oŏvago.
- 15 Yōng' anlingo gw'ivěmbi nyâmě,
Nl'igerombenle yâmě.
- 16 Imbenli sâ si ga rumbakanlio,
Nl'igerombenle gw'igala.
- 17 Yi ga loanle nla wě dadiě,
Aranga gore agěnda nl'awě.
- 18 Evero zâ zi ga zavinlo ;
Yenle mbia nl'omânto w'erumbe zâ.
- 19 E ga loanle ga nkambi y'itōnda,
Nli ntyeri yi nkěngâ ;

- Ambënle mě mi ga yorizâ egombe zodu ;
 Kâ wě böngo n'itõndi sě pěkepěke.
- 20 Ande zi böngo wě, oŋ' wami, n'om̄anto
 ogěnda ;
 Azyangunle ntonlo y'evoŋe ?
- 21 Kânde impânłâ s'oma si re g'wantya mi
 Jehova,
 E kělągěl' inkěndinli sě sodu.
- 22 Ibe s'om' âmbe ayěmě si be kotě,
 E be simbio n'igulu y'ifwemi sěmě.
- 23 E be juwa iněŋjo fõ,
 Awõngo n'ibunla s'oremizo wěmě.

EWONJO VI.

- O**ŋ' wami, jâ re jegiza pe ndeg' wâ,
 Jâ re felanla p'ogâ wâ n'ogěnda ;
- 2 Jâ re koto pa n'agamba m'ogwanli wâ,
 Jâ re böngo pa n'agamba m'ogwanli wâ.
- 3 Lenda zinłâ, oŋ' wami,
 Kâ toliz' okuwi wâ ;
 Kânde o re bia pa g'ogâ wi ndeg' wâ :
 Gěnda kâ dembianla okuwi wâ,
 Azyâkâlie ndeg' wâ.
- 4 Av'antyâvinłâ gw'antyâ mâ ;
 Nłâ iměga gw'ikõnge sâ.
- 5 Vānga ga nkambi avila g'ombenla,
 Nla ga nyânli avila g'ogâ w'oma o pur'
 imondo.
6. Gěnda gore nyânla, ogeragera,
 Kâ pikiliag' impanli sě alěng' imia.

- 7 Yi re yi zyele nl'oteva, ojenla nl'opangi-
nla ;
- 8 E kekiz' evëre zë go ntyanja,
Aguminlia inyi së gw'igwëra nyi tenlo.
- 9 Olingo nde wi be nanlo ndâ, oriŕa ?
Egombe zyë zi be nōngwo ndâ avila
gw'antyâvinlâ mâ ?
- 10 Y'antyâvinlâ, yëmëga ;
Yëpura y'agâ gw'inanla.
- 11 Yenlâ be bia agugi mâ g'ogënda
Nli yëpoi yâ g'oma wi nguŕa.
- 12 Omâ r'isyâlâ fõ, onloŕe o r'ijonla fõ,
E kanganla nl'isapilia g'ogwanla.
- 13 E mâginla nl'antyâ më,
E kamba nl' intyozyo së,
E nënja nl'imenlo yë.
- 14 Isapilia si re g'orëmi wë,
E pikil' ibe pëkëpëkë,
E syuge dungu.
- 15 Sambo azyile më mi bia nëganëga,
Vâ igamba ny'agwanla e be jaruayarua
simbëi ozunge fõ.
- 16 Ya yinlâ oroŕa yi biko nle Jehova,
I, orōgenlo yi numbo nl'orëmi wë.
- 17 Antyâ m'odando, onlëme w'inoka,
Nl'agâ mi povize ntyinla y'om' âre ogara
fõ,
- 18 Orëma wi pikili' agamb' ambe,
Nl'intyozyo si nëge puli mango gw'ibe,
- 19 O kâgunl' inoka, o nokinla mberinlaga,

- Nl'oma o syuge mbělĕkĕ gore ngwemo.
- 20 On'wami, venjavenj' ozombio wa reri yâ,
Kâ arig' inĕnja si ngi yâ.
- 21 Gorinla so g'orĕmi wâ egombe zodu,
Liria so g'ompele wâ.
- 22 Ja o ve kĕnda si be toanlâ,
Ja o ve nanla si be penjavenjâ,
Ja o ve jagima si be kamba nla wĕ.
- 23 Kânde ozombio wo nle ojo
Nl'ivanga nyo nle ozange,
Nl'inĕnja s'orevunlo nle mpânĕlâ y'eĕnĕlâ.
- 24 Go degâ gore oĕmant' ombe,
G'ozyârio w'onĕme w'evoĕe.
- 25 Aröngin' erangi zĕ nl'orĕmi wâ,
Kâ yĕ agotâ nl'iköngĕ sĕ.
- 26 Kânde *onlome e bago gw'erenle* zi mpĕ-
mba nl'oĕanto w'evoĕe,
Nl'oĕanto w'onloĕe e pure mondo y'eme-
nlâ z'ijonla
- 27 Onloĕe kâ böngiz' ogonli go ntonlo yĕ,
Kâ ingâi sĕ s'avia ?
- 28 Onloĕe kâ jara gw'amingilia m'ogonli,
Kâ intyozyo sĕ s'avia ?
- 29 Yenlâ gore onloĕe o kĕnda gore oĕanto
w'oganganlo wĕ,
Om' edu o bwatĕ e be doanla ogara fô.
- 30 Anlaga wi pĕdia ofe j'ajufa
Go joriz' orĕmi wĕ, kânde are nli njanla :
- 31 Ndo j'adĕngo e be fwintlize nyöngâ oröge-
nlo,

- Vanganli igumba nyi nag' wě nyodu nyi
be po ndě.
- 32 Ndo om' o peng' oñanto winganli azye
nl'orěma,
Om' o denda yo e jonliz' eñenlâ zěmě.
- 33 Imbipa nli ntyânli yi be děngo ndě,
Kâ ntyânli yě y'azyazyo.
- 34 Kânde ivuva nyo nl'egunlu z'onloñe,
Sambo e be jenl' ekěva go ntyugu y'azyi-
ngo.
- 35 Avonl' igambo, e be jivira,
Vanganli o pa ipa sijenge.

EWONJO VII.

- O**W' wami, venjavenj' agambi mami,
Kâ pig' isombi sam.
- 2 Venjavenj' isombi sam kâ doanla ;
Nl'inlěnji sam g'onwa w'intyâ nyâ.
- 3 Gora so gw'iñenlo yâ,
Rěnda so gw'ezango z'orěmi wâ.
- 4 Wulinlia imia inlě, awě onwângi yan
oñanto,
Kâ fwelia ikotiza inlě, ndego.
- 5 Go penjavenjâ avila gore añanto ogěnda ;
Avila gore evoŵe o re nl'agamba m'oně-
mbâ.
- 6 Kânde nla gw'isyangala nyi nag' wam,
Mi alâdinli gw'egangala,
- 7 Avonla gor' iteñu,
Ayenla gor' awanla, iwanjâ nyi r'orěma fõ.

- 8 Mpiaganlaga gw'igala piërë nli nkombâ
yě,
Nle be këndë go mpânlâ yi nag' wě.
- 9 Gw'ijilanganla si nkolu s'owenja,
Go gare y'ogwëra wi mpiri:
- 10 Ndo vonla, omãnto alatanli nla yě,
Nli nkëmbâ y'evoŋe n'avonlo m'orëma.
- 11 E kamba n'ekasya, ar' iganda ;
Intyozyo sě si doanla go nag' wě.
- 12 Venlâ gw'evungu, venlâ gw'igala,
E syâta go nkomb' wedu.
- 13 Be kotě yě n'azâmbě ;
Ayâlia ozyo wëmě, awulinliě inlě,
- 14 Ntyago y'aměnje yi re nla miě ;
Nlënlâ winlâ mi asuliz' impanganlo yam.
- 15 Yenlâ abia miě go datanla nla wě ;
Go but' ozyo wâ, kâ miě dëngâ.
- 16 Mi are janlia p'ibâi g'odo wam
Nl'anlõngâ m'izaia yi Ijipt.
- 17 Mi are nyënya p'odo wam
Nli mūr, ialoe nli sinemõn.
- 18 Oviro, azuwe kě sing' irõnda koang'
ibanga ;
Azuwe ga rõnd' irëmi yazyo.
- 19 Kânde onloŋe azyele go nago,
Are kända p'ogëndâ ola ;
- 20 Agëndi nli puka yi syika ;
E be bia ogwëli nkâma go nago.
- 21 Nle be syâriě yě n'oremizo wě onwenge,
Agevë n'olândâlio w'ogwanli wě.

- 22 Ayě o songě e kěnde nĕganĕga ga nyare
gw'ijonlo ;
Ntyâ ga eluwě g'orevunlo wi ntyogo.
- 23 Ka'ozyōngâ w'atuñě gw'anlinli mĕ,
Ga nte nĕgize kěnde nyânli go mondo,
Kâ y'amia inlĕ, yi re gw'eñenlâ zĕ.
- 24 Sambo, yâginlonli miĕ, awanla,
Kâ poganlionli agamba m'ogwanli wam.
- 25 Orĕmi wâ w'ayerua gw'impânlâ sĕ,
Arĕlarĕla gw'impânlâ sĕ.
- 26 Intumage imienge y'avoswunlio ndĕ,
Nla waodu wi ngulu w'ayonlio ndĕ.
- 27 Nag' wĕ yo nle mpânlâ y'elongo z'ogonli,
Yi suminla gw'inântye sijuwa.

EWONJO VIII.

IMIA si fwelia ?

- Ikotiza si kâgunlia inyoi nyĕ ?
- 2 Go sadomba, g'ozamba wi mpânlâ,
Go garegare y'agala si kumanla.
- 3 Gw'impombanla, go jinginlo go nka'
mpolo,
Gw'ibia s'agugi si tonga.
- 4 Anluwe fwelio miĕ, anloñe ;
Nl'inyoi nyam nyi re gore awa' w'anlaga.
- 5 Anluwe iteñu, loanlanli nl'okeli ;
Nli dâsyu, gotizanli nl'orĕma.
- 6 Yâgânli, kânde m'be kamb' isaon impolo,
Nl'inungwa s'inlumbu yam so nl'ogore.
- 7 Kânde ogwanli wam wi be kamb' orĕti,

- Nl'inlumbu yam yi bik' inoka.
- 8 Agamba m'ogwanli wam modu mi re
gore ;
Go mo zyel' inoka ge isapilia.
- 9 Modu mi re dëla go kotiza ;
Nl'arëti gore wao wi dëng' imia.
- 10 Wõnganl' orevunlo wam, nl'aranga syika
yapupu,
Nl'imia viaganlo nli syika yatenlatenla.
- 11 Kânde imia si re viaganlo nl'ado ambia,
Nli ya via yodu y'agënlizo nla so.
- 12 Mië, imia, mi doanla nl'okeli,
Alëng' avonlo m'osaon wedu.
- 13 Itia si Jehova so nl'inumb' ibe,
Odando, nl'ekale, nli mpânlâ y'ibe,
Nl'ogwanla w'isapilia ; yo numbo nli mië.
- 14 Nkenjinli, nl'im' ibia si re nla mië,
Ikotiza nli ngulu yi re nla mië.
- 15 Aga wi penda nla mië ;
Nli nlañi volo yo kamb' orëti.
- 16 Nli mië igâven si kâvenlia nl'anlag' avolo :
Nli mõngi wi jëkëlia waodu wi ntye.
- 17 Mi tõnda wao wi tõnda mië,
Nla wao wi sunge buta mië wi be dënga
mië.
- 18 Igumba nl'idubo si re nla mië,
Anliva m'ipigia nl'olunda.
- 19 Ilondi yam yi re viaganlo nli syika ya-
tenlatenla ;
Viaganlo nli syika mbia yatenlater la ;

Nli nyenlo yam viaganlo nli syika njonlí
yapupu.

- 20 Mi kanganla gw'impánlâ s'orëti,
Go garegare y'impánlâ s'ijëkëlia ;
- 21 Go jigize mõngi wi tõnda mië igumba ;
Kâ mië bunli' anlivi mao.
- 22 Avangi Jehova mië gw'avakil' impánlâ së ;
Gw'along' ijanji së idungu.
- 23 Avila gw'egombe zodu mi agilio agali ;
Avila gw'avakili, ntye yi pegaga.
- 24 Orõnga loanaga râ, mi aluo mi ajanlio :
Egombe më pegag' imbenle si povag' anli-
ngo.
- 25 Inomb' impolo loviago râ,
Gw'along' inyango mi aluo mi ajanlio.
- 26 Gw'aluo e pange ntye, genlá itove,
Genlá among' alondui m'irâi yi ntye.
- 27 Gw'agekizi yë orowa mi avegagi gogo,
Gw'avurië igâma g'ozyo w'orõnga.
- 28 Gw'aloanlizë vindi gw'igonlo,
Gw'añienl' imbenle s'orõnga jâla.
- 29 Gw'agombinlë igâma go mbenle,
Avur' igâma gw'anlingo ;
Kâ anlingo m'aviaganla go ntye,
Gw'aloanlizië mbora yi doanle ntye ;
- 30 Mi avegagi nla yë g'okëngekënge,
Mi avegagi gw'itõndi së ntyugu edu,
Njenage mbia gozyo wë egombe zodu.
- 31 Njenage mbia gw'aloanlo mi ntye yë,
N'itõndi samí s'avegagi gore awânлага.

- 32 Ndo, awanla, yâginlonli miě,
Kânde mǒngi wi penjavenj' impânlâ sam
wi savinlo.
- 33 Yâgânl' orevunlo kâ doanlanli ayogo,
Kâ ariganli wo.
- 34 Ozaâvinlo gore oma o jâginlo miě,
Běmbaga gw'impombanli yam ntyugu edu,
Penginlaga gw'aměngâ m'aguge mam.
- 35 Kânde omâ děnga miě e děng' eñenlâ ;
Ayě kě e be děng' ombia gore Jehova.
- 36 Oma o těndia miě e bundakanli' oku' wě-
mě;
Waodu wi numba miě wi tǒnd' ijuwa.

EWONJO IX.

- I**MIA s'anlogi nag' wě ;
S'apanli aměngâ mě orǒgenlo ;
- 2 S'abazy' inyare sě, s'abundunl' ivě nyě ;
So kě s'akekizi tavoro yě.
- 3 S'atoñi azyali mě.
Si tonga gw'imborâ' indondui si nka' mpo-
lo.
- 4 Om' edu o r'oteñu e ga yinginle gunlu ;
Ndo gore ye o re orěma fǒ si bulinliě inlě,
- 5 Oviroanli kâ nyanl' inyi sam,
Nli jǒng' ivě nyi re miě bundunla pa.
- 6 Riganli edâsyâ kâ tolanli,
Agěnda gore go mpânlâ yi kotiza.
- 7 Omâ tevunl' ovědi e děnge ntyânli,
Nla yě o sěmb' omâ mbe e děnga sisyaia.

- 8 Azěmb' ovedi, e vende numbâ ;
Revunl' oyogo, kâ yě tōndâ.
- 9 Va oyogo, kâ yě kundo imia sijenle ;
Nlěnj' ogore, kâ yě bunl' iněnga,
- 10 Ipakilia s'imia so nle itia si Jehova ;
Nli mienli y'Orunda mě yo nle ikotiza.
- 11 Kânde nla miě intyugu sâ si be bunla ;
Nl'impuma y'ěmēnlâ yi be kundo wě.
- 12 Jâ m'adoanla nl'imia, o be doanla nl'imi
sâmě,
Ndo jâ m'apedia, awě dadiě o be sindinla
so.
- 13 Oñanto r'odusyâ ar' ekasya,
Ar' oteñu, amie mpōngâ.
- 14 E doanla g'ompombanla wi nago,
Gw'epwe gw'imbor' indondui si nka'
mpolo.
- 15 Go fweliage mōngi wi piaganla gw'igala ;
Mōngi wi kěnda gore gw'impānlâ sao.
- 16 Om' edu o r'oteñu, e ga yinginle gunlu ;
Ndo gore yě o r'orēma fō e bulinliě inlě,
- 17 Anlingo mi jufo mi r'onligi ;
Nli mpěmba go wogo y'ayumbunlo yi re
inbia.
- 18 Ndo amie inlě, along' ibosyo wi re gogo ;
Nl'agēndi wě wi re g'orōnga w'abe.

EWONJO X.

INKOGO si Sōlomōn.

Onwa w'oyogo e tōndie rere ;

- Nd'onw' áduſyâ ayě nl'elirinlio zi ngi'yě.
- 2 Anliva m'ibe mi nyenlia;
Ndo ombia wi tomba gw'ijuwa.
- 3 Jehova aloanlize inlinla ny'orėti nli njanla;
Ndo ijongunla s'agasyo e fala so.
- 4 Elenge nle yě o janja nl'ogâ olělě;
Ndo ogâ w'ombilo wo boſwiza.
- 5 Ayě o kuminlie ntyanja ar' onwa w'oyogo,
Ndo o nanla go nonda e jenlize ntyânli.
- 6 Izavinlo yi re gw'ewonjo z'orėti;
Ndo ogwanla w'ave wi jumbunl' ambe.
- 7 Oyonginlio w'orėti wi savinlo;
Ndo ina ny'arĕgâ nyi be bânla.
- 8 Orĕma w'oyogo wi böng' isombia;
Nd'odusyâ nl'inlumbu e be poswa.
- 9 O kĕnda gore e kende njuke fõ;
Ndo ayě o sapilia impânlâ sě, e be mio.
- 10 Ayě o mâga n'lantya e jenlize njuke;
Nd'odusyâ nl'inlumbu e be poswa.
- 11 Ogwanla w'oma w'orėti nle ogĕrombenle
w'eĕnĕlâ,
Ndo ogwanla w'ave wi jumbunl' ambe.
- 12 Inumba si nõngunli' amofmanlo,
Ndo itõnda si pug' ibe sodu.
- 13 Imia si dĕngo gw'inlumbu y'oma w'iko-
tiza;
Ndo mpava yi re go nyuma y'omâ re orĕ-
ma fõ.
- 14 Ayogo wi kenj' imia;

- Nd'ogwanla w'eluwe wi re piëre nl'ijilizo.
- 15 Igumba ny'oma w'anliva nyo nle nkali yë ngulu ;
Nd'oyilizo w'ikugi nle agugi mao.
- 16 Ijanja s'orëti si re gw'emenlâ ;
Ndo inyenla s'omâ mbe si re gw'ibe.
- 17 Mpânlâ y'eñenlâ nle yë o penjavenj' inë-
nja ;
Ndo ayë o tig' orevunlo e fwemiza.
- 18 O jumbunle ñambi nl'inlumbu y'inoka,
Nl'ayë o berinla, ar' ogegende.
- 19 Gw'ibunla s'agamba aloanle ibe fõ,
Ndo oma o simbia inlumbu yë ar' ewonjo.
- 20 Onlëme w'orëti wi re ga syika mpinje
Ndo orëma w'ave wi r'isyâlâ fõ.
- 21 Inlumbu y'ogore yi nyez' awenge ;
Ndo idusyâ yi juwa kânde wi zye nl'ewo-
njo.
- 22 Ozavinlo wi Jehova wi bonwiza ;
Ayë kë e kund' ekëva nla wo.
- 23 Re g'itu gor' edâsyu go dend' ibe ;
Ndo imia si re nl'oma w'ikotza.
- 24 Itia s'om' âmbe si bia gore yë ;
Ndo inaka s'agore si be po wao.
- 25 Ga nte piaganl' efizagëngë, yenlâ om'
âmbe aloanlize nyënle.
Ndo ogore—iloanlo ny'egombe zodu nyi
re nla yë.
- 26 Ga nt'are vinegere gw'anâ, nl'otutu gw'a-
ntyâ ;

- Yenlâ r'oriŵa gore mŏngi toŵě.
- 27 Itia si Jehova si kund' intyugu ;
Ndo impuma y'ave yi be tunlio.
- 28 Idevinla s'avia si be doanle mbia ;
Ndo ipenginla s'ave s'i be pera.
- 29 Mpânlâ yi Jehova yo nle ngulu gor' ago-
re ;
Nd'oyilizo wi re gore wao wi janj' ibe.
- 30 Om' âmbia azyugiazugie du ;
Ndo ave wi be jiga ntye.
- 31 Ogwanla w'ogore wi kâgunl' imia ;
Nd'onlěme w'isapilia wi be tenlo.!
- 32 Inlumbu y'agore y'avoro eza zi tŏndia ;
Ndo ogwanla w'ave wo sapilia.

EWONJO XI.

- O**DODO w'ipita wi numbo nle Jehova,
Ndo ntyondo y'arěti yo tŏndo ndě.
- 2 Go bi' ekali gamběnlē ntyânli y'abia ;
Ndo imia si re n'ikendekende.
- 3 Orěti w'agore wi be kěndia wao ;
Nd'oněmbâ w'igândi wi be jiliza wao.
- 4 Anliva mi nzungunla go ntyugu y'egunlu ;
Nd'orěti wo sunginla gw'ijuwa.
- 5 Orěti w'agore wi be kumanlie mpânlâ yao ;
Nd'om' âmbe e be poswa n'ibe sěmě.
- 6 Orěti w'agore wi sunginla wao ;
Ndo igândi yi be koto n'ijongunli sao.
- 7 Gw'ijuwa s'om' âmbe ijongunli sě si be
pera ;

- Nl'ibekelia s'anlag' ave si pera.
- 8 Om' âgore e sunginlo go njuke,
Nl'om' âmbe e bia gw'inyangi nyě.
- 9 Om' âmbe e jonliz' omi wě nl'ogwanla ;
Ndo agore wi be sunginlo nl'imia.
- 10 Nka' mpolo yi jenle mbia nl'ambia m'a-
gore ;
Ndo g'ojili w'ave doanla mboginla.
- 11 Nl'ozavinlo w'agore nka' mpolo yi be pe-
ndio ;
Ndo yi syazyo nl'ogwanla w'arëgâ.
- 12 Omâ pëdie ndeg' wě azy' orëma ;
Ndo oma wi'kotiza e doanla dõ.
- 13 Eserëngila e miez' ayumbunlo ;
Ndo oma o re nl'inlinla ny'agore e jumbu-
nl' igamba.
- 14 Ogambinlo fõ anlaga wi poswa ;
Ndo ozunginlo wi re go nando y'igambinli.
- 15 Om' âmbe e tev' oku' wëmë mbe,
J'ajegiz' ogënda ;
Ndo oma o bik' ijegiza e doanla duëre.
- 16 Omânto w'eranga e penjavenj' olunda,
Nl'anloñe wi ngulu wi penjavenj' anliva.
- 17 Oma wi nkëngâ e dendinl' oku' wëmë
mbia ;
Ndo omâ r'isinda e syug' izyonle yëmë.
- 18 Ombe e janj' ijanja s'oremizo ;
Ndo oma o nyënya ombia e dëng' ipa
sagiligili.
- 19 Ga nte kënd' orëti gw'eñenlâ,

- Yenlâ r'om' âsong' ibe, e kënda gw'ijuwa.
 20 Inumba si Jehova nle mǒngi w'isapilia
 s'orëma ;
 Ndo itõndi sě so nle agore go mpânlâ.
- 21 *Vanganle* agâ mi kotanla, om' âmbe alo-
 anl' arevunlo ;
 Ndo awa' w'agore wi be sunginlo.
- 22 Omoro wi syika yatenlatenla g'ozyõnga
 wi ngoa,
 R'omianto w'eranga o pero nl'ikotiza.
- 23 Mbelinli y'agore yi re mbia ntevo,
 Ijongunlia s'arëgâ si r'egunlu.
- 24 Re o pazanganla, ge bunliago ;
 Re o tara viaganlo nl'orëti, ga yě kugaga.
- 25 Orëma w'ozavinlo wi be pâmio ;
 Ndo oma o jõnja ayëmě e be jõnjo.
- 26 Oma o tar' imba e be savo nl'anlaga.
 Ndo ozavinlo gw'ewonjo z'oma o kola.
- 27 Ayě o but' ombia pele, e be kanlo ;
 Ndo oma o song' ibe, si be bia gore yě.
- 28 Oma o bekeli' anlivi mě e be poswa ;
 Ndo agore wi be poma g'owavi.
- 29 Oma o syuge nag' wëmě e be jig' ompu-
 nga ;
 Ndo edâsyu e be doanle nyongo y'oyogo.
- 30 Ilonda y'orëti yo nl'erere z'eñenlâ ;
 Nl'aye o durinli' anlinla ar'oyogo.
- 31 Jâgâ om' âmbia e be po go ntye,
 Kâ poro orëgâ nl'om' âmbe.

EWONJO XII.

- O** TOND' iněnja e tōnd' imia,
 Nd'oma o bik' orevunlo are ga nyama.
- 2 Om' âmbia e děng' ikanla gore Jehova;
 Nd'oma w'imondâ imbe e be kevo.
- 3 Oma aloanlizo nle mbe;
 Nd'oramba w'agore w'azyugiazyugia.
- 4 Oñanto w'okeli are korowa gore onlo'
 wě;
 Nd'oñanto o jenlize ntyâni are g'ebâni
 go pi yě.
- 5 Ikenja s'agore si re giligili;
 Ndo imondâ s'arěgâ so nle oremizo.
- 6 Agamba m'arěgâ mi re go syâte ntyinla;
 Nd'ogwanla w'agore wi sunginla wao.
- 7 Arěgâ wi jilizo kâ w'aloanla nyěnle;
 Ndo nago y'agore yi be doanla.
- 8 Oma e be suminlio g'onwanja w'imi' sě;
 Nd'oma w'isapilia s'orěma e be pědio.
- 9 Ayě o děngělio ndo are nli nyongo;
 Are viaganlo nla yě e suminlia oku' wěmě
 inya fō.
- 10 Om' âmbia e bandaminl' eñenlâ z'evugi-
 nli zě;
 Ndo nkěngâ nděli y'arěgâ yi re sinda.
- 11 Om' âjanje ntyagi yě e be jora nl'inya;
 Nd'om' âsong' idando e bonli' orěma.
- 12 Orěgâ e bela isinga ny'anlag' ave;
 Nd'oramba w'agore wi be doanle jâlajâla.

- 13 Gw'ipava s'inlumbu nle mondo y'om'
âmbé;
Nd'om' âmbia e be dubua go njuke.
- 14 Nl'ilonda y'ogwanla w'oma e be jorio nle
mbia;
Nl'ipa s'agâ m'oma si be fwinlizo gore
yê.
- 15 Nkëndinli y'edâsyu yi re gore gw'antya
mê;
Nd'oma o poganli' ogambinlo ar' ewonjo.
- 16 Egunlu z'edâsyu zi sunge mio;
Nd'oma o puge ntyânli ar' okeli.
- 17 Oma o kamb' orëti e kâgunlia omiënle;
Nd'oyenli w'inoka,—oremizo.
- 18 Re o kambagamba g'ituma s'okwara;
Nd'onlême w'ayogo wi r'oyingo.
- 19 Onlumbu w'omiënle wi be doanlizo pëkë-
pëke;
Nd'onlême w'inoka wi doanla v'igamba-
ny' agwanla.
- 20 Oremizo wi re g'orëma wi môngi pikil'
ibe;
Ndo gore igambinli y'amënjë—mbia.
- 21 Zye njuke yi be bia gor' avia;
Ndo arëgâ wi be jorio nl'ibe.
- 22 Inlumbu y'inoka yi numbo nle Jehova;
Ndo agore wao nle oröndio wë.
- 23 Oma w'okeli e jumbunl' imia;
Nd'orëma w'idusyâ wi kâgunli' edâsyâ.
- 24 Ogâ w'ombilo wi kâvenlia;

- Nd'ogera e be doanla go mpago.
- 25 Anandi g'orëma w'oma mi dembiza wo ;
Ndo igamb' ivia nyi jenliza wo mbia.
- 26 Ogore e teva oganganlo wě mpânlâ ;
Ndo mpânlâ y'arëgâ yi be fwemiza wao.
- 27 Ogera e pikize vëřë yi jonlo ndě ;
Ndo igumb' iyonle gore oma nle ogazyagazy.
- 28 Go mpânlâ y'orëti r'eñenlâ ;
Nla go mpânlâ ya wo zyel' ijuwa.

EWONJO XIII.

- O**KWA' w'imia e jâgâ orevunlo wa reri yě ;
Nd'ovëdi e poganlio ntyëmbâ.
- 2 Nl'ilonda y'ogwanla w'oma e be nye mbia ;
Nd'orëma w'igândi—mbao.
- 3 Oma o penjavenj' ogwanli wě e pig' eñenlâ zě ;
Ndo ayě o nungunl' inlumbu yě zange, oyilizo gore yě.
- 4 Orëma w'ogera wi bela, g'ezâma fř ;
Nd'orëma w'ombilo wi be jorio.
- 5 Oma w'orëti e numba inokinla ;
Nd'oma w'orëgâ e janj' ibe a'vieze ntyânli.
- 6 Orëti wi penjavenja oma w'ogore go mpânlâ ;
Ndo ibe si posyunla oma o fwema.
- 7 Re o pagiz' oku' wëmě, ndo azyele nl'ëzâma du ;

- Re kě o pangiz' oku' wěmě elěnge, ge are
n'l'igumb' ivolo.
- 8 Orařinlo w'eřenlâ z'oma n'anlivi mě;
Ndo elěngě e jâgâ ntyěmbâ.
- 9 Ozange w'anlag' avia wi r'igeva,
Nd'ojo w'arěgâ wi be nimo.
- 10 Ekale dadiě zo bag' imbělěkě;
Ndo imia si re gore mōngi wi mbondinli
mbia.
- 11 Igumba nyi děngo něganěga nyi be kō-
nga;
Nd'oma o kenja n'ogâ wě e be bunla.
- 12 Ibekel' idinge si jâgiz' orěma;
Ndo erere z'eřenlâ nle ibela si re bia pa.
- 13 Ayě o pedia igamba e be jilizo ayěmě;
Ndo ayě o tia ivanga e be doanla n'a-
mējě.
- 14 Orevunlo w'oma w'imia wo nle evere z'e-
řenlâ;
Go dubua gw'iṃondo s'ijuwa.
- 15 Ikotiz' ibia si děngiz' ikanla;
Ndo mpânlâ y'ave yi re jâla.
- 16 Om' edu w'okeli e janja n'imia;
Nd'odusyâ e kâgunlia edâsyâ.
- 17 Ovâvi w'arěga e poswa go njuke;
Ndo erofni z'arěti zo nle oyingo.
- 18 Aguga nli ntyânli yi re gore yě o fal' ině-
nja;
Ndo ayě o bandaminl' orevunlo e be dubo.
- 9 Ibekelia děngo pa si r'onligi g'orěma;

- Ndo dâsyu yi bike dubua gw'ibe.
- 20 Ayě o kanganla nl'ayogo e be doanla nl'ima,
Nd'oganganlo wi dâsyu e be feva.
- 21 Ibe si songe mõngi wi fwema;
Ndo e fwintlize mbia gore avia.
- 22 Om' âmbia e jigize mbamba ml'imba-
mba,
Ndo anliva m'om' âmbe mi pigo gore om'
âmbia.
- 23 Ntyaga y'ikuge yi bunl' inya;
Ndo si re si jilizo ijëkëlia fõ.
- 24 Ayě o simbie mpava e numb' onwanli yě.
Ndo ayě o tōndě e nēgize tevunlě.
- 25 Oma w'ogore e nya gw'ijoriza s'orëmi
wě;
Ndo iwumũ ny'arëgâ nyi be bonlio.

EWONJO XIV.

- I**MIA s'anto si nogize nag' wě;
Ndo edâsyâ zi syazyä yo nl'agâ mē.
- 2 Ayě o kanganla nl'ogore wě e tie Jehova.
Ndo oma o sapilia inkëndinli sě e pëdio.
- 3 G'ogwanla w'edâsyu ekale zo nle mpava;
Ndo inlumbu y'ayogo yi be toliza wao.
- 4 Gore zyel' inyare nago yi re ntevo;
Ndoibunla s'owōngâ si pila go ngulu yi
nyare.
- 5 Orakili w'arëti e noka du;
Nd'orakili w'iberinlaga e kâgunl' inoka.

- 6 Ovědi e but' imia, ndo si zyele ;
Ndo imia si re děla gore yě o kotiza.
- 7 Lubua g'ozyo w'oma w'edâsyu ;
Kânde o děng' inlumbu y'imia.
- 8 Imia s'oma w'okeli si kotize nkěndinli
yě ;
Ndo edâsyâ z'odusyâ zo nle oremizo.
- 9 Ijirinya gw'ibe si syěli' dâsyu ;
Ndo ikanla si re gor' agore.
- 10 Orěma w'avoro nonli yěmě ;
Nd'ogěnda avugize mbi yě.
- 11 Nago y'arěgâ yi be tugunlio ;
Nd'okanja w'agore wi be pomio.
- 12 Re mpânâ yi jenanla gore g'ozyo w'oma ;
Ndo ntyai mě nle impânâ s'ijuwa.
- 13 Vanganli gw'akě orěma wi jen'l ekěva ;
Ndo ntyai yi mbia meyâ yo nle nkazya.
- 14 Ayě o fwintia nl'orěmi wě, e be jora nl'i-
mpânâ sě ;
Nl'om' âmbia are bo gore yě.
- 15 Oteñu e jivir' igambi edu ;
Nd'oma w'okeli e bandaminle nkěndinli
yě.
- 16 Oma w'oyogo e tia, arěnd' ibe ;
Nd'odusyâ ar' ekale a'ekel' orěmi wěmě.
- 17 Ayě o sunge benda e fwema ;
Nl'oma w'imondâ imbe e numbo.
- 18 Iteñu yi jig' edâsyâ ;
Ndo ikeli yi dumizo nl'imia.
- 19 Ave wi dembinli' avia ;

- Nl'arëgâ gw'impombanla y'agore.
- 20 Okuge: wi numbo n'oganganalo wëmě ;
Ndo enlañi zi tōndo n'awenge.
- 21 Ayě o tâwa oganganalo wě e fwema ;
Ndo ayě o re nli nkengâ gore ikuge, oza-
vinlo gore yě.
- 22 Mōngi wi pikil' ibe wi fwema ?
Ndo nkëngâ n'orëti wi re nla wao wi
pikil' ibia.
- 23 Gw'evilo edu re nyenlo,
Ndo igamba ny'inlumbu nyi toa dadiě
gw'aguga.
- 24 Korowa y'ayogo nle anlivi mao,
Ndo pendie dâsyu n'edâsyâ.
- 25 Oyenli w'orëti e tolize mēnlâ,
Nde ayě o kâgunl' inoka,—onoki.
- 26 Gw'itia si Jehova nle ibekel' ipolo.
Nla gore awanli wě be doanla n'izyâ-
mbunlo.
- 27 Itia si Jehova nle mbenle y'emēnlâ,
Go dubua gw'imondo s'ijuwa.
- 28 Gw'ibunla s'anlaga nle ivenda ny'oga,
Nd'oyilizo w'enlañi nle anlag' awěwâ.
- 29 Ayě o re sile benda, are n'ikotiza s'ijenge ;
Ndo aye o sunge benda, e tuminl' edâsyâ.
- 30 Orëma wi pânli wo n'emēnlâ z'izyonle ;
Ndo nandi nle ibânla si pa.
- 31 Ayě o bangatia okuge e javuria ovangi wě ;
Ndo ayě o re nli nkëngâ gor' ikuge,
e diriě.

- 32 Orëgâ e toambo n'ibe sě;
Nd'ogore are n'ibekelia gw'ijuwi sě.
- 33 Imia si doanla g'orëma w'ikotiza;
Ndo nt'are g'orëma wi dâsyu be mio.
- 34 Orëti wi pendia inlõngâ;
Ndo ibe nle ntyânli gor' anlagi edu.
- 35 Ombia w'oga wi re gore nyongo y'okeli;
Ndo egunlu zě zi re gore yě o pange
ntyânli.

EWONJO XV.

- N**JIVIRI nděle yi syazy' egunlu,
Ndo igamb' iyâle nyi bendia.
- 2 Onlëme w'ayogo wi męp' imia;
Nd'ogwanla w'idusyâ wi kâgunli' edâsyâ.
- 3 Antyâ mi Jehova mi re go mbori edu,
Bëmbag' ave n'avia.
- 4 Onlëme w'olële wo n'erere z'effienlâ;
Ndo isâgiza go wo nle itukia s'orëma.
- 5 Edâsyu zi bik' orevunlo wa reri yě;
Ndo ayě o jâgâ inënja ar' okeli.
- 6 Go nago y'orëti nle igumb' inyenge.
Ndo gw'inyenla s'orëgâ nle njuke.
- 7 Inlumbu y'ayogo yi nyëny' imia,
Nd'orëma wi dâsyu wi zyele nlânlá.
- 8 Ntyago y'arëgâ yi numbo nle Jehova;
Ndo ikambinla s'agore so nle itõndi sě.
- 9 Numbinli yi Jehova nle mpânlá y'orëgâ,
Ndo ayě o song' orëti e tõndo ndě.
- 10 Orevunlo wi re jâla gore yě o tige mpânlá;

- Nl'ayě o numbe ntyěmbâ e be juwa.
- 11 Ilombo nl'ijiliza si re g'ozyo wi Jehova ;
Kâ poro irěma y'awanla w'anlaga.
- 12 Ovědi e tōnd' oma o sěmbě ;
E kěnda kě gore ayogo.
- 13 Orěma w'igeva wi mēpia ozyo,
Nd'orěma wi feva nle nkazyā y'orěma.
- 14 Orěma w'ikotiza wi but' imia,
Nd'ogwanla wi dāsyu wi tōnd' edāsyâ.
- 15 Intyugu s'okuge sodu si r'ekěva,
Nd'orěma w'igeva ntyago yapěkěpěkě.
- 16 Onwâ zâma nl'itia si Jehova, wi re via-
ganlo,
Nl'igumb' ivolo, nli njuke nla nyo.
- 17 Inya s'ebě gore itōnda si re viaganlo,
Nli nyare mpâme nl'inumba vāvâ.
- 18 Oma w'egunlu e kwez' edungu ;
Ndo o re sile benda e pân' inyoŋanlo.
- 19 Mpânlâ y'ogera yi re g'ogomba w'arěnde ;
Ndo mpânlâ y'agore yi re pango pa.
- 20 Onwa' o r'oyogo e tōndie rere,
Ndo edāsyu zi pēdie ngi yě.
- 21 Oma o tōnd' edāsyâ abonli' orěma,
Nd'oma w'ikotiza e kěnda gore.
- 22 Ipikilia si re mōndâ fō si syaizo,
Ndo si doanzizo nl'ibunla si mōngi bond'
imondâ.
- 23 Mbia yi re gore oma gw'ijivira s'ogwa-
nli wě,
Nl'igamba gw'egombe, i'vi' ande !

- 24 Mpânlâ y'efienlâ yi kända gw'igonlo gor'
ayogo,
Go dubua gw'ilombo zoli.
- 25 Jehova e be jilize nago y'idando,
Ndo e be doanziz' ogomba w'owanto ofigo.
- 26 Imondâ imbe so numbo nle Jehova,
Ndo agamba m'omiënle mi r'ambia.
- 27 Ayě o r'ogasyo w'inyenla e syuge nag'
wëmě,
Ndo oma o numb' ipa si divinlia e be
doanla.
- 28 Orěma w'ogore wi pikiliaga go jivira,
Nd'ogwanla w'arěgâ wi kâgunlia ibe.
- 29 Jehova are bo gor' arěgâ,
Ndo e jâginlo ikambinla s'agore.
- 30 Ozange w'antyâ wi tōndi' orěma,
Nli ntyango mbia yi kanjuaganjue pa.
- 31 Oroi wi jâginlo orevunlo w'efienlâ,
Wi doanla g'ogaregare y'ayogo.
- 32 Ayě o tig' iněngo e pedia efienlâ zěmě,
Ndo ayě o jâginl' orevunlo are dēnga
p'orěma.
- 33 Itia si Jehova nle orevunlo w'imia,
Nli donge sayavuria nle idirio.

EWONJO XVI.

- N**KENJINLI y'orěma nle y'oma,
Nl'ijivira s'onlěme si pila gore Jehova.
- 2 Inkěndinli s'oma sodu si re simbia gw'a-
ntyâ mēmě,

Ndo Jehova e kěnliz' anlinla.

- 3 Rig' ijanji sâ gore Jehova,
Gamběnle imondâ sâ s'adoanlizo.
- 4 Jehova avangi yâma yodu nli ntinla,
Ga orěgâ go ntyugu yi njuke.
- 5 Om' edu o r'ekali g'orěma e numbo nle
Jehova,
Vanganle agâ mi kotanla aloanle arevunlo.
- 6 Nli nkěngâ nl'orěti ibe si pugo,
Ndo gw'itia si Jehova re sidubua gw'ibe.
- 7 Ja inkěndinli s'oma s'atōndie Jehova,
E panga, vanganl' iloŵilovi yě, měpanla
nla yě.
- 8 Onw' âzâma nl'orěti wi r'ombia viaganlo,
Nl'igumb' ivolo orěti fõ.
- 9 Orěma w'oma wi pikilie nkěndinli yě,
Ndo Jehova e kěndia intyozyo sě.
- 10 Okěngěle wi re gw'inlumbu y'oga,
Ogwanli wě w'azapilia gw'ijěkělia.
- 11 Ododo nl'intyondo s'orěti si re nli Jehova,
Ado modu mi puka mo nle njanjinli yě.
- 12 Aga wi bike njanjinli mbe,
Kânde eka zi doanlizo nl'oreti.
- 13 Itōnda s'aga so nle inlumbu y'orěti,
Nl'oma o kamb' orěti ayě tōndo wao.
- 14 Egunlu z'oga zi re g'ivâvi y'ijuwa,
Nd'oma w'oyogo e be pânlia zo.
- 15 Okělakěla w'ozyo w'oga wo nl'eñenlâ.
Nl'ikanli sě si re g'iningo s'orenlia.
- 16 Syika yatenlatenla yi re mbia,

- Ndo mbia yi re go dëng' imia nla!
 Nla go dëng' ikotiza re go pinjo,
 Viaganlo nli syika yapupu.
- 17 Mpânlâ mpange y'agore nle go dubua
 gw'ibe,
 Nla yě o bandaminl' eñenlâ e ga yembe
 nkëndinli yě.
- 18 Odando wo donga n'l'ijiliza,
 Nl'ekali z'orema zo donga n'iposwa.
- 19 Mbia kwě n'l'oduěřě w'orëma gor' ikuge,
 Ge igero nyi mbao gor' idando.
- 20 O r'okeli go ndaga e be dënge mbia
 Nl'oma o bekelie Jehova e savinlo.
- 21 Oma w'imia, n'l'orëma e be fwelio inlě,
 okeli,
 Nl'onligi w'inlumbu wi bunl' inënga.
- 22 Evero z'eñenlâ n'l'okeli gore yě o re nla wo;
 Ndo inënja si dâsyu n'l'edâsyâ.
- 23 Orëma w'oyogo wi pang' ikënge g'ogwanli wě,
 Awunl' inënja gw'inlumbu yě.
- 24 Agamb' ambia mi re g'ekoka z'onlëmbe,
 Onligi g'orëma, nli jinge pa.
- 25 Re mpânlâ yi re gore g'ozyo w'oma,
 Ge ntyai mě nle impânlâ s'ijuwa.
- 26 Oma o janja e janjinl' oku' wëmě;
 Kânde ogwanli wě wi dendizě yenlâ.
- 27 Omâ r'isyâlâ fõ e tumb' ibe,
 Nla gw'inlumbu yě re g'ogonli wi bami-
 nla.

- 28 Oma w'isapihia e kwez' edungu ;
 Nl'oma o p  p  lia e bangwanl' iganganlo.
- 29 Oma wi mbao e sy  ria oganganlo w  ,
 Aroanl   go mp  nl   yi re yi zye mbia.
- 30 Ay   o nunj' anty   e pikiliag' izapilio ;
 O nom' inlumbu are m  nliza p'ijanjan' ibe.
- 31 Ewonjo z'ijuwe zo nle korowa y'ivenda,
 . Zi t   d  ngo go mp  nl   y'ogore.
- 32 Oma o sile benda ar' ombia kw   nl'ongultu-
 ngulu :
 Nla y   o panginla or  mi w  m  ,
 Viganlo nl'oma o b  nge nka' mpolo.
- 33 Eganlo zi dimbinlo gw'iv  v  nli ;
 Ndo ikenja sa zo sodu si pila gore Jehova.

EWONJO XVII.

- R**   nye nkizi ntevo nl'od   nla yo ;
 Ge nago ralie nli ntyago y'amof  anlo.
- 2 Nyongo y'okeli e panginl' onwanla, o
 jenzize nty  nli,
 E be keranla k'ijiga nli ngwemo.
- 3 Ntyuanla go syika yapupu, nl'inu go syi-
 ka yatenlatenla ;
 Ndo Jehova e k  lag  l' ir  ma.
- 4 Oma o janjan' ibe e j  ginlo inlumbu y'ino-
 ka,
 Nl'onoki e poganli' onl  me w'ibe.
- 5 Ay   o sy  lia okuge e s  mb' ovangi w   ;
 Nl'ay   o jenle mbia gw'azyili, e be doanl'
 azyingo f  .

- 6 Korowa y'imbolo nle awanla w'awanla ;
Nl'ipenda s'awanla nle ireri sao.
- 7 Onlumb' ombia wi zye kwëkwë gor' edâ-
syu ;
Kâ poro onlumbu w'inoka gor' enlañi.
- 8 Eza zi mpagaga zi re g'ido ivia gw'antyâ
m'oma o bönga zo ;
Go nkovi edu yi fwiza zo zi mëpie ndaga.
- 9 Ayë o nimb' ibe, e bel' itonda ;
Ndo ayë o fâ takilia igamba e bangwa-
nl' iganganlo.
- 10 Orevunlo wi jinginla gore oma w'ikotiza,
Viaganlo nli nkama y'impava gor' edâsyu.
- 11 Om' âmbe e buta dadië go tomb' ipa-
nginlo,
Sambo ovâvi w'isyinda e be toño gore yë.
- 12 Latanla nli njëgâ bönginlo p'awanli wë
nl'oma ;
Ndo arang' edâsyu gw'edâsyâ zë.
- 13 Ayë o fwinliz' ibe vâ mbia,
Ibe si be dzbua go nag' wë.
- 14 Ipakilia s'inyoñanlo si re g'ipoviz' anlingo,
Sambo rig' inyoñanlo, nyo vendaga râ.
- 15 Ayë o kanla oma w'arëgâ ;
Nl'ayë o sira oma w'ogore ;
Waodu añanli wi numbo nle Jehova.
- 16 Ezande zi doanla edâsyu nli njonli g'ogâ
wë,
Go dëng' imia, ge azye nl'orëma ?
- 17 Ndego yi tōnda egombe zodu ;

- Nd'onwàngwe e ga yanlo vâ njuke.
- 18 Omâ bonli' orëma e felanl' ogâ ;
Kâ yě jegize ndeg' wě.
- 19 O tōnd' ibe e tond' inyofianlo,
Nl'ayě o donduiz' iguge nyě, e but' oyi-
lizo.
- 20 Isapilia sorëma s'alenge mbia ;
Nl'ayě o kaunlagaunla nl'onlëme wě,
E be poswa gw'ibe.
- 21 Ayě o jan' edâsyu re njuke gore yě ;
Nla rere y'odusyâ ayenle mbia.
- 22 Orëma w'igeva wi mēp' ijinga ;
Nd'orëma wi njuke jomiz' epa.
- 23 Ipo si kâgunlio go ntonlo y'orëgâ,
Go sapilia impânlâ s'ijëkëlia.
- 24 Imia si re piëre nl'oma w'ikotiza ;
Ndo antyâ m'edâsyu mi re go ntyai yi
ntyë.
- 25 On' w'ogegende are njuke gore reri yě,
Nli nonle gore ngi yě.
- 26 Zyele mbia go pang' oma w'ogore pa nli
ngulu,
Nla go bole nlañi volo re viaganlo nl'o-
rëti.
- 27 Ayě o simbi' agambi mē, e avoro imia ;
Nl'ayě o re nl'orëma w'okendekende, nle
oma w'ikotiza.
- 28 Vanganli edâsyu, j'ayě dâ, e jenlo simia ;
Nl'oma o nunj' inlumbu yě are nl'ikotiza.

EWONJO XVIII.

- O**MA o bangwanla e bute ntöndinli yěmě;
 Kě bendinl' orevunlo edu.
- 2 Edâsyu zi tönd' ikotiza;
 Ndo kao tuminlia orěmi wě.
- 3 Go bia orěgâ bie kě isyělia;
 Nli ntyânli bie ntyěmbâ.
- 4 Anlingo m'orönga nle agamba m'ogwanla w'oma,
 Nl'evero z'imaia nle ogërombenla.
- 5 Zyele mbia go kanla orěgâ,
 Ntyâ go sapilia ijěkělia s'ogore.
- 6 Inlumbu yi dâsyu yi kwenla gw'inyo-
 manlo,
 Nl'ogwanli wě wi fwelia imbipa.
- 7 Ogwanla w'edâsyu wo nl'ijilizi sě,
 Nl'inlumbu yě mondo y'eñenlâ zě.
- 8 Agamba m'esěrengila mi re g'itu,
 Ndo mi suminla go garegare y'iwuñu.
- 9 Oma o r'ogera gw'evilo zě,
 Ayě onwângwe wi mbundaki.
- 10 Ina nyi Jehova nyo nle nago njâle y'ado,
 Ogore e fanga vâ yo kě tolizo.
- 11 Igumaba ny'oma o re bonwa pa,
 Nyo nle nkali yě njâli;
 Nyi re kě g'ogomba w'ado olondui,
 Gw'impivinli semě.
- 12 Orěma w'oma wi donge kalia, kâ bia iji-
 liza,

- Nl'idonge sayavuria nl'idirio.
- 13 Oma o fwinliz' igamba, ayě yâgâgâ râ,
Yo nl'edâsyâ nli ntyânli gore yě.
- 14 Orěma w'oma wi sindinle nkanli yě,
Ndo orěma w'aṅandi, mande re kâ sindia
wo ?
- 15 Orěma w'ikotiza wi děng' imia,
Nl'oroi w'ayogo wi but' imia.
- 16 Idavia s'oma si perinliě,
Nl'agěndiě gw'azyo m'avolo.
- 17 Oma o donga go mpungu yě e bōnge
mbeṃi,
Nd'oganganlo wě e bia agâtizě.
- 18 Eganlo zi mēnliz' inyomānlo,
Aṅangwanle mōngi w'ingulu.
- 19 Ngwemo yi jomānla yi re viaganlo nli
nka' njâli,
Nl'amomānlo mao mi re g'imianga yi na-
go y'igâvi.
- 20 Ilonda y'ogwanla w'oma yi be joria iwu-
ṃu nyě,
E be jora kě nl'agamba m'inlumbu yě.
- 21 Ijuwa nl'eṃenlâ yi re go ngulu y'onlěme;
Nla wao wi tōnda wo wi be ny'ilonda ya
wo.
- 22 Ayě o děng' omānto e děng' osa' ombia ;
Ayě kě e bōng' inungunla gore Jehova.
- 23 Okuge wi kamba nla sinkâlâ,
Nd'oma o re boṅwa pa e jivira nl'ekasya.
- 24 Oma w'indego inyenge e be jilizo ;

Ndo re ndego o doanla nla yě piě viaganlo
nl'orwângwe.

EWONJO XIX.

- O**KUGE o kanganla nl'ogore wě are viaganlo nla yě,
O sapilia nl'inlumbu yě, nl'ayě kě edá-syu.
- 2 Zyele mbia kě gw'inlinla doanla imia fõ,
Nla yě o nęgiza nl'intyozyo sě e fwema.
 - 3 Edâsyâ z'oma zi pange mpânlâ yě ompue,
Nl'orěmi wě wi bendinle Jehova.
 - 4 Igumba nyi bunlia indego,
Nd'okugi wi bangwanla nl'oganganlo wě.
 - 5 Oyenli w'inoka e be doanla ayelizo,
Nla yě o kâgunl' inoka e be pera.
 - 6 Awenge wi dândâlia enlâmi,
Nl'om' edu ndego y'oma wi davia.
 - 7 Ngwemo y'okuge y'odu yi numbě,
Kâ poro iganganlo yě yi dubua gore ye,
Ayě song' agamba, ge ma zya.
 - 8 Ayě o dęng' orěma e tõnd' eñenlâ zě,
Nla yě o pig' ikotiza e dęnge mbia.
 - 9 Oyenli w'inoka e be doanla ayelizo,
Nl'ayě o kâgunl' inoka e be jonlo.
 - 10 Ndoanli mbia yi zyele kwěkwě gor' edá-syu;
Kâ poro inlě, nyongo yi kâvenlia nlañi volo.
 - 11 Oma w'okeli e simbia egunlu zě;

N'fidirio sě n'ipozy' ibe.

- 12 Egunlu z'oga zi re g'ikungula si njěgâ,
N'ikanli sě g'ompěmbe gw'amanli.
- 13 Onwâ r'edâsyu are njuke gore reri yě,
N'ofianto w'amofianlo nle ituezinla si
nkundinla.
- 14 Nago n'igumba nle ijiga s'irere,
Nd'ofianto w'imia wi pila gore Jehova.
- 15 Ogěragěra wi nanliz' evinlo z'antyâvinlâ;
Nd'oma w'agâ alěle e be jâgâ njanla.
- 16 Ayě o penjavenja ivanga e pig' inlinli
nyěmě,
Ndo o pedia impânlâ sě e be juwa.
- 17 Ayě o re nli nkěngâ gor' okuge e sunge
Jehova,
N'fijanji sě si be fwinlizo gore yě.
- 18 Ziwa onwanli wâ go r'ibekelio si re,
Ndo a'ele jonlě.
- 19 Oma o re n'egunlu evolo e ga v'anliva,
Kânde já m'asunginlě, vâ dende nyôngâ
nyěnle.
- 20 Yâgâ mondâ, kâ bōng' orevunlo,
Gambēnle o be doanl' imia go ntyai yâ.
- 21 Ipikilîa sijenge si re g'orěma w'oma,
Ndo mondâ yi Jehova yi be doanla.
- 22 Ołubo w'oma wo nle nkěngâ yě;
Nl'okuge ar' ombia kwě n'onoki.
- 23 Itia si Jehova si re gw'eñenlâ,
E be doanla n'ijora, e be bienlo n'ibe.
- 24 Ogera e jumbunl' ogâ wě go ntyuanla,

- E numbe fwınliza wo g'ogwanlı wě.
- 25 Wol' ovědi kâ otemu bandaminla.
Revun' oma w'ikotiza, kě kotiz' imia.
- 26 Ayě o bangatie reri yě agâmbize ngi yě.
Nle onwanla o jenlize ntyâni awage
ntyěmbâ.
- 27 Riga, on'wami, go jâgâ iněnja
Si fwemiz' avila gw'agamba m'imia,
- 28 Oyenli ombě e pěd' ijěkělia ;
N'ogwanla w'aręgâ wi měnl' iba.
- 29 Ijěkělia si re kekizo pa gor' ivědi ;
N'imbipa go nyuma yi dâsyu.

EWONJO XX.

- I**VĚ nle ovědi, ijōng' ijâle n'ekasya,
N'om' edu o timbiarimbia nla so, azyele
nla simia.
- 2 Ezeria z'oga zi re g'ikungula si njěgâ,
Nla yě o bendiě e dend' eřenlâ zěmě mbe.
- 3 Go tig' inyoňanlo nle idubo gore oma,
Ndo edâsyu edu e taganl' oku' wěmě
nla nyo.
- 4 Ogera agami janje ntyanja,
Sambo e be něgira gw'enloňo, kâ yě alě
ng' ezâma.
- 5 Mondâ g'orěma w'oma yi re g'anlinge
m'orōnga ;
Nd'oma w'ikotiza e be pera mo.
- 6 Anlag' awenge wi kulě mpungu, om'edu
nkěngâ yěmě,

- 6 Nd'oma w'agiligili e be d'engo nla ma-
nde ?
- 7 Oma w'orėti e kanganla n'ogore wě ;
Nl'awanli wě wi be savinlo go nyumi yě.
- 8 Oga o doanla gw'eka z'ijěkělia,
E pazanganla ibe sodu nl'antyâ mě.
- 9 Mande o re kâ bulia nlě, mi aměpi orěmi
wam,
Mi are nkěre avila gw'ibe sam ?
- 10 Ido nl'ido, egěnlizo nl'egěnlizo ;
Yodu ũanli yi numbo nle Jehova.
- 11 Vonde onwanla e mio nl'idendi sě ;
Ja nkěřě, ja ogore wi re gw'ijanji sě.
- 12 Oroi wi jâgâ nl'intyâ nyi jenla,
Yo ũanli y'avangio nle Jehova.
- 13 Arōnd' antyâvinlâ o vende kuga ;
Nlungunl' antyâ mâ gamběnlē o m'ajora.
- 14 Mbe, mbe, bulia o kola ;
Ndo j'akěndaga gamběnlē atuminli' ova-
ndi.
- 15 Re syika yatenlatenla, nl'ado ambi' ame-
nge,
Ndo inlumbu y'imia nl'evago evia.
- 16 Wōnge ngâi ya o re jegiza p'ogěnda.
Kâ bōnginlě punlu g'onwanja w'eŵe.
- 17 Mpěmba y'inoka yi r'onligi gore oma,
Ndo jajangwe ogwanli wě wi be jonlio
nl'ikěgěnje.
- 18 Ogenjo wi doanlizo nli mondâ ;
Vang' igâvi nli njanjinli y'avonlo.

19. Ayě o këndagënda g'esërengila, e syal'
iyumbunlo ;
Sambo aganganla nla yě o nunguni' inlu-
mbu yě.
- 20 Ayě o tâwe reri yě nli ngi yě,
Ojo wě wi be nimo go mpiri yadâ vadâ va.
- 21 Igumba kâ dëngo n'ogasyo gw'alonga ;
Ndo gw'anuwunla nyi be savinlo ;
- 22 Awulia nlě, m'be fwinlize mbe ;
Venginle Jehova, gambënle anungunlâ.
- 23 Ntyondo mbanli si numbo nle Jehova ;
Nl'ododo w'inoka wi zy'ombia.
- 24 Inkëndinli s'oma si pila gore Jehova,
Nd'oma kâ kotize mpânlâ yëmě sě ?
- 25 Mondo y'oma n'egambanyambia gw'eza
z'orunda ;
Nl'impanganlo panganlo pa, kâ yě fâ
bambia.
- 26 Oga w'imia e pazanganl' arëgâ ;
Kâ yě kavalie ntyonle gore wao.
- 27 Ojo wi Jehova nle inlinla ny'oma,
Nyi këlagël' orëmi wě.
- 28 Nkëngâ n'oreti wi penjavenj' oga,
Nl'eki zě zi simbio nli nkëngâ.
- 29 Imio s'awango so nle ngulu yao,
Nl'eranga z'anlërö nle ijuwe s'ewonjo,
- 20 Ijinga s'om' âmbe so n'izyowa yi mpava,
Nl'imbipa si jinginla g'okuwa.

EWONJO XXI.

- I** LÁVI y'anlingo nle orëma w'oga g'ogâ wi
 Jehova,
 Go nkovi edu yi tōndo ndě, e kalunlia wo.
- 2 Mpanli edu y'oma yi re gore gw'antyâ mě,
 Ndo Jehova e kělagěl' irëma.
- 3 Go janj' orëti n'oyëkëlio, yo pinjo nle
 Jehova,
 Viaganlo nli ntyago.
- 4 Ovandi w'antyâ n'ekale z'orëma—
 Vonde ozange w'arëgâ nle ibe.
- 5 Avonlo m'ombilo *mi kěnda* gw'ibunla da-
 diě,
 Ndo m'omâ r'entanta, gw'aguga dadiě.
- 6 Iděnga s'igumba n'onlěme w'inoka,
 Yo n'onywěi oyavure wi mōngi but' ijuwa.
- 7 Ibangatia s'arëgâ si jiliza wao,
 Kānde wi bik' oyëkëlio.
- 8 Omâ sapiliazapilie nkěndinli yě, n'om'
 âmbe,
 Nd'oma wi nkěre, ijanji sě si re gorě.
- 9 Râ doanle go ntyai y'orōndâ,
 Ge n'omānto w'amōmanlo go nago mpolo.
- 10 Orëma w'orëgâ wi r'ogasyo w'ibe,
 E jenl' oganganlo wě ekěva gw'antyâ mě.
- 11 Ja ovědi atevunlo, oteñu e be děng' imia,
 Nla ja oma w'okeli aněņjo, e doanl' oyogo.
- 12 Oma w'ogore e syilia nago y'orëgâ ;
 Kâ yě posyunl' arëgâ gw'ijiliza.

- 13 Oma o nunj' aroi mě gw'itonga s'ikuge,
Ayěmě e be daga, ndo e be jáganlo.
- 14 Eza zi mpagaga gw'iyumbunlo zi pánliá
ibenda,
Nl'eza z'ipo go ntonlo zi pánlia eguhlu
evolo.
- 15 Idend' orěti si re mbia gore agore,
Ndo ijiliza gore mōngi dend' ibe.
- 16 Oma o peraver' avila go mpánlâ y'okeli,
E be doanla go nkândâ y'inyambe:
- 17 Oma o tōnd' azyeva e be doanl' elěnge
z'oma;
Ayě kě o tōnd' ivě nl'agali e be bojwa.
- 18 Orěgâ e be doanl' olandunlo w'agore,
Nl'igândi go mbora y'arěti.
- 19 Râ doanle gw'ig' ivolo,
Ge nl'oñanto w'amofñanlo nl'olagalago.
- 20 Igumb' ivinje nl'agali mi re go nago
y'oyogo,
Ndo edâsyu zi suliza mo.
- 21 Ayě o song' ogore, nli nkěngâ,
E be děng' eñenlâ, nl'ogore, nl'olunda.
- 22 Oma oyogo e panda go nka' mpolo yi
vemba,
Avoswunlie ngulu y'ibekelia sa yo.
- 23 Ayě o penjavenj' ogwanli wě nl'onlěme
wě,
E penjavenj' eñenlâ zě avila go njuke.
- 24 Ekali nl'odando—ovědi nle ini nyě,
O janja nl'egunlu z'ekali.

- 25 Ibela s'ogera si jonlizě,
Kânde agâ mě mi bik' ijanja.
- 26 Owenja wantuntu e tōnginla sitōnginla,
Nd'ogore wi be pa, kâ azimbiza.
- 27 Ntyago y'arĕgâ yi numbo,
Kâ poro j'abaga yo nli mondâ mbe.
- 28 Oyenli w'inoka e be jilizo,
Nd'oma o poganlio e be kamba nl'omiĕnle.
- 29 Oyavuri e jâliz' ozyo wě,
Nd'oma w'ogore e bandaminla inkĕndi-
nli sě.
- 30 Zyel' imia, zyel ikotiza,
Zyele mondâ ga gore Jehova.
- 31 Nkavala yi kekizo go ntyugu y'igâvi;
Ndo ikeva si pila gore Jehova.

EWONJO XXII.

- I**N' ivia nyi re viaganlo nl'igumb' ivolo;
Nli nkĕngâ mbia viaganlo nli syika ya-
pupu nla yatenlatenla.
- 2 Enlamî ni n'okuge wi datanle mbora mo;
Ovangi wao nle Jehova.
- 3 Okeli e jenle njuke, azyâmbunla;
Ndo itĕmu yi kĕnda nl'entanta, ayela.
- 4 Ipa s'okendekende—itia si Jehova,—
So nle igumba, olunda, nl'ĕmĕnlâ.
- 5 Arĕnde nl'imondo si re go mpânâ y'oza-
pili,
Nd'oma o penjavenj' orĕmi wě e dubua
bo go so.

- 6 Vomia onwanla go mpanginli yě,
J'atoa onlěřō, alubue vā yo.
- 7 Enlañi zi panginle lěnge,
Nl'oma o nye ntyāmbā, e be doanle, nyo-
ngo y'oma o sungě.
- 8 Oma o bēnla ibe e be tenle njuke ;
Nli mpava y'egunlu zě yi be bundakanla.
- 9 O re nl'intyā ny'ogwamba ayě e be savi-
nlo,
Kānde e pa inyi sě gor' okuge.
- 10 Romb' ovědi kâ amoñanlo manla,
I, mbělěkě nli ntyānli yi be jěka.
- 11 Ayě o tōnde nkěre y'orěma,
Vā ombia w'inlumbu yě, oga e be doanla.
ndeg' wě.
- 12 Antyā mi Jehova mi penjavenj' imia,
Ayě kě e jiliz' agamba m'igāndi.
- 13 Ogera e bulia nlě, njěgā yi re gw'igala,
M'be jonlo go mpānlā.
- 14 Ogwanla w'oñant' ogěnda wo nle ivemba
ny'orōnga,
Nl'ayě o numbo nle Jehova e poswa gogo.
- 15 Edāsyā zi re korinlo pa g'orěma w'onwa-
nla ;
Ndo mpava y'orevunko yi be tombě zō.
- 16 Ayě o pitakanlia okuge go bunli' anlivi
mě ;
Nl'ayě o p'enlañi, giligili e be kuga.
- 17 Voganli' oroi wā, kâ jāgā agamba m'ayo-
go ;

Avela orëmi wâ gw'imi sam.

18 Kânde re mbia, já m'apenjavenja so g'orë-
mi wâ,

Ja s'akekiza rëti gw'inlumbu yâ,

19 Inlë, ibekeli sâ si doanla gore Jehova;

Mi are miezâ pa nlenlâ winlâ, gor' awë-
më.

20 Mi tëndinlâ g'onwanja wi mondâ nl'imia?

21 Go miezâ ogiligili w'agamba m'oreti,

Go fwiliz' agamba m'orëti gore wao wi
tomâ.

22 Agwëra okuge kânde ar' okuge;

Kâ avitakanlia omâ re jela pa g'ompo-
mbanla.

23 Kânde Jehova e be sâziz' ozyâzyâ wao,

Agwëre mënâ yao wi kwëra wao.

24 Avange ndego nl'oma w'egunlu,

Kâ aganganla nl'oma o sunge benda.

25 O vende nënga inkëndinli së,

Alënge mondo gw'emënâ zâ.

26 Aloanla nla wao wi felanl' agâ;

Ntyâ nlâ wao wi panganla g'onwanja
w'inuanla;

27 Jâgâ wë o zyele nl'ezâma zi pa,

Osao ndë wi bönginlo wë odo wâ.

28 Azyusya elingilio zi ntyaga elungu,

Z'aloŋio nl'ireri sâ.

29 O jenl' oma o nëgiza gw'evilo zë?

E be kumanla gw'azyo m'aga;

E be kumanla gw'azyo mi lënge.

EWONJO XXIII.

- J**Á m'adoanla tu gw'inya n'l'enlami,
 Vikiliage yâma yi re dovio pa g'ozyo wâ :
- 2 Kânde o be fele swaka gw'epongo zâ,
 Jâgâ awě inyenli.
- 3 Ayongunla inyi sě ibia,
 Kânde so nle inya s'inoka.
- 4 Alēlia oku' wâme go bojwa,
 Yēkiz' imi sâmě.
- 5 O be dogwiz' antyâ mâ go mo? ge m'azya.
 Kânde reti mi savang' ampava,
 Alogwa ga ngwanyânli g'orowa.
- 6 Anya inya s'oma w'intyâ ive,
 Kâ ayongunla inyi sě ibia.
- 7 Kânde ga nte pikitiě g'orěmi wě, yenlâ re
 yě;
 Nya, yōnga, bulinliě wě ;
 Ndo orěmi wě wi zye gore wě.
- 8 Mbogo yi re wě nya pa, o be tova yo,
 Averiz' agambi mâ m'onligi.
- 9 Agamba gw'aroi m'edâsyu,
 Kâ yě pedia imia s'agambi mâ.
- 10 Azyusya elingilio zi ntyaga elungu,
 Kâ ayinginla g'ompindi w'awa' w'ariga.
- 11 Kânde olandunli wao are nli ngulu,
 E be sâziz' izyâzyâ yao gore wě.
- 12 Vag' orěmi wâ gw'iněnja ;
 Nl'oroi wâ gw'agamba m'imia.
- 13 Azimbia orevunlo gore onwanla,

- Kânde o tâ syiwě nli mpava; e be juwa.
- 14 Zyiwě nli mpava,
Gamběnle o asunginl' eñenlâ zě avila
g'oronginlo.
- 15 On' wami, ja orěmi wâ wi re n'imia,
Oremi wam wi be tōnda, iwamimě.
- 16 I, inlinli nyam nyi be jenle mbia,
Go be kâgunlia inlumbu yâ isaon y'arěti.
- 17 Orěmi wâ w'ayenl' ave ñandi;
Ndo râ doanle gw'itia si Jehova egombe
zodu.
- 18 Kânde rěti r'egombe go bosyo,
Nl'ibekeli sâ si be tenlo.
- 19 Yâgâ, on' wami, kâ doanla n'imia,
Agěndia orěmi wâ go mpânlâ.
- 20 Aloanla nl'inyōngi s'ivě,
Nlâ gore anyenli m'eṽere.
- 21 Kânde eyōnga nl'inyenli wi be kuga,
Nl'iměga si be bâria oma nl'isēsěge.
- 22 Voganlio reri yâ o yanliâ;
Kâ avědie ngi yâ, j'atōe mbolo.
- 23 Gol' orěti kâ avâ kaṽa wo;
Imia, nl'iněnja, nl'ikotiza.
- 24 Rere y'onwa' w'orěti e be jenl' igev' ivolo,
Nl'ayě o janl' oyogo e be jenle mbia.
- 25 Reri yâ nli ngi yâ wi be jenl' igeva,
Nl'ayě o yanliâ e be jenle mbia.
- 26 On' wami, va miě orěmi wâ,
Kâ antyâ mâ tōnd' impânlâ sam.
- 27 Kânde eṽoṽe nle ivemba ny'orōnga,

Nl'omant' ogenda ovela wazwa.

28 Ayě kě e syâta ga ogwěrisi,
Awunlia igândi gore anlaga.

29 Mande o re nl'azyingo ?

Mande o re nl'ekěva ?

O re nl'amomianlo mande ?

O re nli njuke mande ?

Mande o re nl'imbipa ndaga fô ?

O re nl'iwombe gw'antyâ mande ?

30 Wao wi dinga gw'ivě,

Wao wi kěnda go děmb' ijōnga ibundunle.

31 Avonl' ivě vâ re nyo tenlatenla,

Vâ tuminlia nyo antyâ gw'elas,

Ja ny'aduke suminla gw'ěpongo mbia-
mbiě.

32 Go nuwunla nyi be noma ga omamba,

Nl'ara egâlanli g'ompěnle.

33 Antyâ mâ mi be ponle ŋoŋeŋoŋe ;

Nl'orěmi wâ wi be kâgunlia ozapilio.

34 O be doanla ga yě o nanla go garegare yi
mbenle,

Ga yě o nanla go ntyai y'ogumia.

25 W'aboli miě, ndo mi jâgâ nkazyia ;

W'asiwi miě, ndo mi mia ;

Ja mi anōngwa, mi be fâ buta nyo.

EWONJO XXIV.

AYENL' anlag' ave ŋandi,

Kâ avele doanla nla wao.

2 Kânde orěmi wao wi pikilie mbao,

- NI'inlumbu yao yi kamb' ibe.
- 3 Nago yi nogo nl'imia,
NI'aloanlizo nl'ikotiza.
- 4 NI'inântye be jonlio nl'imia ;
NI'igumba iyonli nl'iv̄ia.
- 5 Oyogo are nli ngulu,
NI'oma w'imia e jâlize ngulu yě.
- 6 Kânde vang' igâvi nyâ nl'okeli,
Ndo igeva nyi pila gw'imondâ sinyenge.
- 7 Imia si re dondua gor' edâsyu,
E nungunl' ogwanli wě g'ompombanla.
- 8 Oma o pikilie dend' ibe,
E be fwelio inlě, oma wi mondâ mbe.
- 9 Mondâ mbe nle ifwema,
NI'ovědi e numbo nl'oma.
- 10 Jâ m̄'akw' oge go ntyugu yi njuke,
Ngulu yâ yi re jela pa.
- 11 Zunginla wao wi duro gw'ijuwa,
Nli mōngi wi timbiarimbia gw'ibazyo, zi-
mbia wao.
- 12 Kânde jâ m̄'abulia nlě, vonla, azuwe mia
yo ;
Ayě o kēlagel' irěma e be kotiza ?
Aye o penjavenj' eñenlâ zâ avoro ;
Ayě kě e be fwintliza gore oma g'ijanji
sě.
- 13 On' wami, ny'onlěmbe, kânde wi r'ombia ;
NI'ekoka z'onlěmbe zi r'onligi gw'iděmbi
sâ ;
- 14 Yenlâ mia ikotiza nl'orěmi wâ ;

- Jâ m'adënga—ja egombe zi re go bosyo,
Gambënle ibekeli sâ si be tenlo.
- 15 Orëgâ, azyâta go nago y'ogore;
Agwëra inlanlo nyë.
- 16 Kânde oma w'orëti e be poswe nyöngâ
orögenlo, kâ yë nöngwa;
Ndo arëgâ wi be poswa gw'ibe.
- 17 Jâgâ olovalövi wâ aposwa, ayende mbia;
Nla j'akwa, orëmi wâ ayenl' igeva.
- 18 Jehova e vende jenla, kâ yë benda;
Avinliz' ibendi së gore yë.
- 19 Azyâkâlia oku' wâmë g'onwanja w'anlag'
ave,
Ayenla kë arëgâ nandi.
- 20 Kânde be doanl' egombe go bosyo gore
om' âmbe;
Ojo w'arëgâ wi be nimo.
- 21 On' wami, rie Jehova n'oga;
Aganganla nla wao wi kaluagalua.
- 22 Kânde njuke yao yi bia vâ igambanya-
gwanla.
Nl'oyilizo wao ašanli mande re kâ mia wo ?
- 23 Ya yinlâ yi pila gore ayogo;—
Zyele mbia go ponl' azyo gw'ijëkëlia.
- 24 Ayë o bulinlia orëgâ inlë, o r'ogore,
E be savo n'anlaga, e be numbo n'anlö-
ngâ.
- 25 Ndo gore wao wi tevunla be doanle mbia;
Nl'ozavinl' ombia wi be bia gore wao.
- 26 Oma e be sâmb' inlumbu yë,

O jivira nl'agamba m'arëti.

- 27 Gekiza ijanji sâ gw'igala,
Kâ panga so gore wě g'orove;
Kâ vange noge nag' wâ.
- 28 Aloanl' oyenli gore oganganlo wâ ndaga
fõ,
Kâ aremiza nl'inlumbu yâ.
- 29 Awulia nlě, ga nt'are yě dende pa miě,
Yenlâ be denda miě yě,
M'be fwinliz' oma g'ijanji sě.
- 30 Mi aviaganli g'ompindi w'ogera,
Nla go ntyaga y'oma bonli' orëma;
- 31 Ndo vonla, y'avomi yodu nl'ejamba;
Nl'ifalifa s'avugi ntyaga:
Kâ ogomba w'ado syazyä.
- 32 Yenlâ ayenli miě, avikili' miě;
Avonli miě, arevunlio miě.
- 33 Y'antyâvinlâ amënle, yemëga yënle;
Yepur' agâ yënle gw'antyâvinlâ.
- 34 Yenlâ be bia agugi mâ g'ogënda,
Nl'ibeli sâ g'oma w'igâvi.

EWONJO XXV.

SINLÂ kë nle inkogo si Söломön,
S'avâ tëndio nl'anloñe wi Hëzikaia y'oga
wi Isreël.

- 2 Ivenda ny'Anyambiě nle go jumbunlě
ndaga,
Ndo ivenda ny'aga nle go dëng' igamba.
- 3 Orowa v'idondua, nli ntye vâ odõnga,

- Yenlá re oréma w'aga w'amiezo.
- 4 Romb' ati mi syika go syika yapupu,
Nl'ingongo nyi be kágwa gore ovangisi.
- 5 Romb' orégá g'ozyo w'oga,
Ká eki zé donlizo nl'oréti.
- 6 Arumina odando g'ozyo w'oga;
Agumanla go mbora y'anlag' avolo.
- 7 Kánde re mbia vâ wě balinlio inlě,
Vandinla gunlu, ge wě jaminlio,
G'ozyo w'enlani' evolo o jenlo nl'anlyá
má.
- 8 Agěnda go noa nl'entanta,
O vende dende ndaga gw'anuwunla,
Jágá oganganlo wá ajenlizá ntyánli.
- 9 Yománla inyománlo nyá nl'oganganlo wá;
Ká azyal' erungu z'om' ájwěnte:
- 10 Ayě o jágá e vende jenlizá ntyánli;
Ká ntyánli yá y'alubwiza.
- 11 Aba mi syika yatenlatenla,
Gw'intyali si syika yapupu;
Yo igamba nyi kambo gw'egombe.
- 12 G'omoro wi syika yatenlatenla,
Nli mpanga yi syika yatenlatenla mbia,
Yenlá re orevunlo w'imia g'oroi wi pogá
nlio.
- 13 G'ifwi nyi snow gw'egombe z'itenla;
Yenlá re ovávi w'ogore gore mōngí wi
tomě;
Kánde e sindia oréma w'ireri sě.
- 14 Vindi nl'ompunga ningo fě,

- Yenlá re oma o tuminlia ovandí gw'idavia
s'ipándia.
- 15 Nl'isil' íbenda onlam' evolo zí pánlio,
Nl'onlême olélé wi mágunl' epa.
- 16 O m'adengi onlëmbë, nya wí re kwëkwë
nla wë,
- O vende jora nla wo, arova wo.
- 17 Romb' ogolo wâ go nago y'oganganlo wâ;
E vende jasâ, anlumbâ.
- 18 Evisâ, okwara, nl'ozyöngâ oruenli,
Nle oma o nokinla oganganlo wë mberi-
nlagá.
- 19 Inâ ny'atenli; nli ntyozyo yi tataminla,
Yo nle ovekeliö g'ogândi go ntyugu yi
njuke.
- 20 Ayë o tombe ngâi go ntyugu y'ifwi,
Nli viniga go naitër;
Yenlá kë re o jembe vanda g'orëma wi
njuke.
- 21 Já olovalövi wâ ajâgâ njanla, nyezë
inya;
J'ajenl' esyove, yönjë anlingo.
- 22 Kande o be kenj' amingilia m'ogonli gw'e-
wonjo zë;
Jehova kë e be pâ.
- 23 Ngöngâ yi bag' onyënge;
Nl'onlême w'imáginla, ozyo w'egunlu.
- 24 Râ doanle go ntyai y'oröndâ,
Ge nl'öfianto w'amöfianlo go nago mpolo,
- 25 Anlingo mi nkëi g'orëma w'esyove,

- Yenlá re ntyango mbia avila gw'inlǝngá nyabo.*
- 26 Mbenle y'omburewure, nl'evero zi re feva pa,
Nle ogore o tataminla g'ozyo w'orǝgá.
- 27 Go ny'onlǝmbe onwenge zyele mbia ;
Nla g'oma but' ivendi nyǝmǝ, yo nle njuke.
- 28 Nka' mpolo syazyo pa-ogomba w'ado fǝ,
Nle oma o re avanginl' orǝmi wǝmǝ.

EWONJO XXVI.

- G**A sino go ntyanja nli ningo gw'enloŋo ;
Yenlá re olubo wi zye kwǝkwǝ gor' edásyu.
- 2 Ga ntyáli g'owolanganlo, g'ibongambala go pǝlavǝle,
Yenlá ozavo w'anyawǝnyawǝ w'agote.
- 3 Mpavá gore nkavala, nl'onwanga g'ogwanla wi buru ;
Nli ntongo go nyuma yi dásyu.
- 4 Ayivira odusyá egalanli z'edásyá zǝ,
O vende doanla egalánli ga yǝ, awǝmǝ.
- 5 Yivira odusyá egálanli z'edásyá zǝ,
E vende doanla nl'imia gw'antyá mǝ.
- 6 E tenl' agolo, e jǝng' isapilia,
O toŋ' agamba nl'ogá w'edásyu.
- 7 Agolo mi nlema wi re kǝlǝkǝlǝ,
Yenlá re nkogo g'ogwanla wi dásyu.
- 8 Ga yǝ o diria ido g'ogáli wi pǝnginla,

- Yenlâ re yě o dub' edâsyu.
- 9 Ga nte tombinlo ivare ny'arënde g'ogâ
w'eyönga,
Yenlâ re nkogo g'ogwanla w'edâsyu.
- 10 G'ozyöngâ wi tuma om' edu,
Yenlâ re oma o p'edâsyu ipa s'ijanja;
Nla yě o pa möngi wi bolanganla ipa
s'ijanja.
- 11 Ga nte fwinlia mboa gw'arovi më,
Yenlâ r'edâsyu zi fâ syâga.
- 12 O jenl' oma nl'imia gw'antyâ më,
Edâsyu kâ bekelio viaganlo nla yě.
- 13 Ogera wi bulia nlě, laion yi re go mpâ-
nlâ;
Njěgâ yi re gw'agala.
- 14 Igugi nyi kegwa gw'inkonlo sě;
Nl'ogera g'odo wě.
- 15 Ogera e jumbunl' ogâ wě go ntyuanla,
E jase fwinliza wo g'ogwanli wě.
- 16 Ogera are nl'imia gw'antyâ më,
Viaganlo nl'anlag' orögëno, wi re kâ
bonde ndaga.
- 17 Ayě o kote mboa gw'aroi nle yě,
O piaganla agwenla gw'inyofianlo nyi re
g'inyě.
- 18 G'erania o pung' agönga, izyongâ, nl'i-
juwa;
- 19 Yenlâ r'oma o temiza oganganlo wě,
Awulia nlě, mi syeva?
- 20 Gore zyel' ikonli, gogo ogonli wi nima:

- Nla gore zy'esërengila inyosianlo nyi
jêka.
- 21 Amanla gw'amingilia m'ogonli, n'ikonli
g'ogonli,
Nl'oma w'amofianlo go kwez' edungu
- 22 Agamba m'esërengila mi re g'itu,
Ndo mi suminla go gare y'iwuŋu.
- 23 Syika y'ati yi kilo go ntyu' ayogo;
Yi re g'inlumbu y'itemiza, n'orëmi ombor
- 24 Ayë o numba e pândia n'inlumbu yë;
Kâ yë fela itemiza g'orëmi wë.
- 25 J'amëp' inyoi nyë, ayivirë;
Kânde mbikinli orögënlo si re g'orëmi wë;
- 26 Inumbo si jumbunlo n'itemiza;
Ndo ngambi yë yi be miezo g'ovago.
- 27 Oma o tamb' ivemba, e be poswa vavë,
Nl'ayë o kaŋalia ido, nyi be fwinlia gorë yë.
- 28 Onlëme w'inoka wi numba wao wi pita
kanlio nle wo,
Nl'ogwanla w'idândâlia wi pang' oyilizer

EWONJO XXVII.

- A** WOLINL' oku' wâ ikapa vâ mënle,
Kânde o mieze nte be toa owenja.
- 2 Om' ânwënle e ga zuminliâ, arang' ogwa-
nli wâmë,
Ogënda, arang' inlumbu yâmë.
- 3 Ido nyi re dira, nli ntyënge yi r'iroanloti
Ndo egunlu z'edâsyu zi re dira vianganlo
nla yo fanli.

- 4 Egunla nle isyinda, n'ibenda si tanla
 Ndo mande o re kâ kumanla g'ozyo wi
 nandl?
- 5 Orevunlo w'abui wi re viaganlo,
 Nl'itönda s'iynmbunlo.
- 6 Vora y'oma o tönda yi re giligili,
 Ndo isamba s'oma o numba si bunla.
- 7 Orëma wi re jora pa wi bik' ekoka z'olë
 mbe,
 Ndo g'orëma wi njanla ezâm' edu zi nonle
 zi r'onligi.
- 8 Ga nyânli yi bolanganla avila gw'ikundu
 nyë,
 Yenlâ re oma o bolanganla avila go mbort
 yë.
- 9 Agali n'oyâmbâ wi töndi' orëma ;
 Yenlâ onligi wi ndego y'oma wi pila go
 mondâ y'orëma.
- 10 Arige ndeg' wâ, nli ndego ya reri yâ ;
 Ayinginala go nago y'onwângi yâ go ntyu-
 gu yi njuke ;
 Oma o re piëre are viaganlo nl'onwângwe
 o re bo.
- 11 On' wami, kanla oyogo, kâ töndia orëmi
 wam ;
 Kâ mië fwiliz' igamba gore oma o sê
 mba mië.
- 12 Oma w'okeli e jenle njuke go bosyo azyâ-
 mbunla ;
 Ndo itemu yi kënda nl'entanta agugizo.

- 13 Wõnge ngâi yě o re jegiza p'ogěnda,
Kâ kotinla onloñie g'onwanja w'evofo.
- 14 Oma o savin' oganganlo wě nl'inyo' ivolo,
nõngw' ibanga ;
Be jenlanla gore yě g'ozavo.
- 15 Ituezinla sinkânde s'owenja wi ningo,
Nl'omanto w'amofianlo wi r'egalanli mo.
- 16 Ayě o degě e deg' ompunga,
Nl'ogâ wě onlomiě wi kot' agali.
- 17 Onwanga wo kâ tuezia onwanga ;
Nl'oma kâ tuezia ozyo w'oganganlo wě.
- 18 Ayě o penjavenja oba e be ny'ilonda ya wo,
Nl'ayě o bandaminle reri yě e be dubo.
- 19 Ga gw'anlingo, ozyo wi jenanla g'ozyo ;
Yenlâ jenanla orěma w'oma g'oma.
- 20 Ilombo nl'ijiliza s'aludo,
Yenlâ re antyâ m'onwânлага m'aludo.
- 21 Ntyuanla y'ijanginlia go syika yapupu,
Nl'inu gó syika yatenlatenla ;
Yenlâ r'oma g'onwanja w'isuminlio sě.
- 22 Já m'atul' edâsyu gw'ezo go gare y'imba
nl'ozyâzyi,
Ogegende wě w'alubwize gore yě.
- 23 Miag' azyo m'olembi wâ w'adâmbe,
Kâ bandaminl' api mâ mbiambiě.
- 24 Kânde igumba ny'aloanlize pěkepěke ;
Vanganle korowa, gw'imbamba nlimba-
mba.
- 25 Amanli mi piaganla, nl'ironde yi tuwa-
nliã ;

Nli bē yi nomba yi dulo.

26 Awadâmbē v'inoanli sâ,

Nl'injonli si ntyaga nle adâmbē anloŋŋe,

27 Ambe-nlingo m'imbonli kē mi be doanla
kwēkwē,

V'inyi sâ, nla v'inya si nag' wâ ;

Nla gw'idoanliza s'inyongo sâ inyanto.

EWONJO XXVIII.

AREGÂ wi fanga, oma kâmbiza fō ;

Ndo agore wi re vēm̄ba ga njĕgâ.

2 G'onwanja w'ifwema si ntye, anlag' avo-
lo wi bunla ;

Ndo nl'oma w'ikotiza, ayĕ o mia orĕti e
dinga.

3 Elĕngĕ z'onloŋŋe o bangatia ikuge,

Are ga ningo yi jâmbunlia orâi, inya sazya.

4 Mōngi wi tig' ivanga wi suminlia orĕgâ ;

Ndo wi penjavenj' ivanga wi bendinla wao.

5 Anlag' ave wi kotiz' orĕti ;

Ndo mōngi wi bute Jehova wi kotize
mpōng' wedu.

6 Mbia nl'okuge o kanganla nl'ogore wĕ,

Ge ayĕ o sapilie nkĕndinli yĕ, vanganle
ayĕ onlivilivi.

7 Ayĕ o penjavenj' ivanga nle oma w'ikotiza.

Nd'oganganlo wi bandanlie e be jenzize
rerĭ yĕ ntyânli.

8 Oma o bunlia igumbi nyĕ nl'inyenla s'i-
pita,

- E kuminlia nyo go pogiala ikuga.
- 9 Ayě o tomb' oroi wě go jâgâ ivanga;
Vanganle ikambinli sě si be doanla sibiko.
- 10 Ayě o temiz' agore go mpânlâ y'ibe,
E be poswa g'oveli wěmě;
Ndo agore wi be jige mbia.
- 11 Onliyinlivi are n'imia gw'antya mēmě;
Nd'okuge o re n'ikotiza e bēmbě.
- 12 J'avia w'ajenle mbia, r'igev' ivolo;
Ndo go kumanl' arēgâ, oma e syâmbunla.
- 13 Ayě o pug' ibe sě e be kēnda mbiambia,
Ndo ayě o mēma, ariga so, e be poginlo.
- 14 Ozavinlo gore oma o bandaminla egombe
zodu;
Ndo ayě o jâliz' oremi wěmě e be poswa
go njuke.
- 15 Njēgâ yi kungula, n'enlima zi benda,
Nle gâven mbe gor' ikuge.
- 16 Oga wi r'ikotiza fō, n'ibunla si pitakanlia—
Ndo ayě o bika ogasyo w'anliva e dav'
intyugu sě.
- 17 Om' o pitakanlo nle ntyinla y'eñenlâ,
E ga wange gw'ivemba; azimbio n'oma.
- 18 Ayě o kēnda gore e be doanla pâlâ;
Ndo ayě o sampilie n'impânlâ sě e be poswe
nyāngâ mo.
- 19 Ayě o janje ntyagi yēmě e be jora n'inya;
N'ayě o song' anlaga w'idando e be jora
n'aguga.

- 20 Om' ár' ogore e be bunlio izavinlo ;
Ndo ayě o nĕgize bonwa, aloanle ogara fō.
- 21 Go diŵa nl'okuwa zyele mbia ;
Kānde oma kâ fwema vâ mbĕi yi mpĕmba.
- 22 Oma w'intyâ ive e nĕgiza go bonwa ;
Ndo e mia inlĕ, aguga mi bia gore yĕ:
- 23 Oma o tevunla e be dĕng' ikanla go nuwa-
nla,
Viaganlo nl'oma o dândália nl'onlĕme wĕ.
- 24 Oma o kwĕre reri yĕ, ge ngi yĕ, awulia
nlĕ, zye mbe ;
Ayĕ oganganlo w'oyilisi.
- 25 Oma w'orĕma w'ekale e kwez' edunga,
Ndo ayĕ o bekelie Jehova e be bunlio.
- 26 Oma o bekelia orĕmi wĕmĕ ar' edâsyu ;
Ndo o kĕnda nl'imia e be sunginlo.
- 27 O p'okuge e be bonlio ;
Ndo gore yĕ o jumbunl' antyâ mĕ, be
doanla nl'izavo imienge.
- 28 Go kumanl' arĕgâ, oma e syâmbunla ;
Ndo ja w'ajila, agore wi bunla.

EWONJO XXIX.

- O**MA o tevunlo egombe zodu, ayâliz' ompele
wĕ ;
E be jonlo nĕganĕga isunginla fō.
- 2 J'agore w'abunla, anlaga wi jenle mbia ;
Ndo j'arĕgâ w'apanginla, anlaga wi daga-
laga.
- 3 Oma o tōnd' imia e tōndie reri yĕ ;

- Ndo o tōnde vove e be bundakanlia igumba.
- 4 Oga e doanlize ntye n'ijěkēlia ;
Nd'oma w'idavia e jiliza yo.
- 5 Oma o dāndālia oganganlo wě,
E syamb' isinga go mpānlā yě.
- 6 Gw'ijan'j' ibe s'om' āmbe re mondo :
Nd'ogore e be jemba, ayenle mbia.
- 7 Ogore e bandaminle ndaga y'okuge ;
Nd'orēgā e kotiz' imia.
- 8 Ivědi yi bendie nka' mpolo ;
Ndo ayogo wi pānli' egunlu.
- 9 Oma w'imia e sāziz' oma w'edāsyu ?
Vanganle abenda, ge jānla, ndo azy' ipānla.
- 10 Anloñe wi ntyinla wi bendinla oma
w'ogore ;
Ndo agore wi be but' eñenlā zě.
- 11 Edāsyu zi kāgunli' egunlu zě zodu ;
Ndo kwě oma w'imia e be pānlia zo.
- 12 Ovinginli e poganlio igamba ny'inoka ?
Gambēnle inyongo sě sodu si re rēgā.
- 13 Okuge n'oma wi mbao wi datanla mbora
mo ;
Jehova e jenjiz' antyā mao aṽanli.
- 14 Oga o jěkēlia ikuge n'ogiligili ;
Eki zě zi be doanlizo egombe zodu.
- 15 Mpava n'orevunlo wi be p'imia ;
Nd'onwā tigo diě, e be jenlize ngi yě
ntyānli.

- 16 Go bunl' arĕgâ ibe si bunla ;
Ndo go poswa wao, agore wi be jenla.
- 17 Zyiwa onwanli wâ, kâ yĕ jâwizâ ;
I, e be tondi' orĕmi wâ ;
- 18 Go re zyel' imiezo, anlaga wi to' idusyâ ;
Ndo ayĕ o penjavenje ntyale e savinlo.
- 19 Nyongo arevunlo nl'agamba ;
Vanganle akotiza, e be jivira.
- 20 O jenl' om' âr' entanta nl'agambi mĕ ?
Edâsyu kâ bekelio viaganlo nla yĕ.
- 21 Ayĕ o pomize nyongo yĕ dĕla avila
gw'erumbe,
Go nuwunla e be doanla onwanli wĕ. ;
- 22 Oma w'egunlu e kwez' edugu ;
Nl'ayĕ o bendaĕenda e bunla nl'ibe.
- 23 Ekali z'oma zi be javuriĕ ;
Nd'okendekende nl'orĕma wi dirio.
- 24 Ayĕ o kera nl'ofe, e bik' eĕnĕlâ zĕmĕ ;
E jâgâ orango, ndo ayivire syale.
- 25 Itia s'anlaga si pure mondo ;
Ndo ayĕ o bekelie Jehova, e be doanlizo
duĕrĕ.
- 26 Awenge wi but' ozyo w'oga ;
Nd'orĕti w'oma wi pila gore Jehova.
- 27 Ibika s'agore so nle oma w'ibe,
Ndo ibika s'arĕgâ so nle oma w'ogore gw'a-
bâ mĕ.

EWONJO XXX.

A GAMBIA mi Egür, oñwânloñme w'omântö
o yâginlo go Masa ;

Yenlâ agambi onloñme inlë,
Mi are janja pa g'oñwanja w'Anyambië,
Mi are janja pa g'oñwanja w'Anyambië,
Nl'atiga mië.

2 Kânde mi ar' oduşyâ viaganlo nl'om' edu ;
Nl'ikotiza s'anlaga si zyele nla mië.

3 Kânde mi nëngiz' imia ;
Mi denga k'imia si Jehova.

4 O re panda pa g'orowa, nl'azuminta
mande ?

Mande o re kuminlia p'ompunga gw'i-
ntyâme së ?

Mande o re kora p'anlingo nli ngâi ?

O re doanliza pa intyai si ntye 'sodu
mande ?

Ini nyë mande ? nl'ina ny'oñwanli wë
mande ?

Inlë, kâ mia.

5 Igambi edu ny'Anyambië nyi re nkëre ;
Nguva nle yë gore wao wi bekelië.

6 Agund' agambi më ;

E vende suriâ, kâ wë doanl' onoki.

7 Ya vanli yi re mië bambiâ pa,
Azimbinla mië yo, mië yuaga rà.

8 Romb' ibe nl'igamba ny'inoka bo gore mië ;
Ava mië aguga ge ntabe ;

Nyeza miě nl'inya si re nla miě kwëkwë.

9 Mi vende jora nl'alandâ, awulia nlë, Jehova mande ?

Ge mi vende doanl' okuge, ayufa, arëta
ina ny'Anyambië vâ nyawënyawë.

10 Amâginle nyongo gore reri yë ;

E vende tâwâ, kâ doanl' ogara.

11 Re mbamba nl'imbamba si tâwe reri yao ;

Kâ s'azavinle ngi yao.

12 Re mbamba nl'imbamba si re nkëre gw'a-
ntyâ maomë ;

Kâ s'ayovunlo gw'isëki sao.

13 Re mbamba nl'imbamba—antya mao mi
r'ekale ;

Nl'igunle yao yi re tombinlo pa.

14 Mbamba nl'imbamba—aná mao ikwara ;

Nl'agëgâ mao siswaka ;

Go jiliz' ikuge go ntye,

Nl'arevo gore anlaga.

15 Ibambo nyi re nl'awawanto avanli—va,
va !

Araro wi re w'ayase ;

Anlai wi re w'awulie nlë, kwëkwë,

16 Oronginlo, nl'iwanu nyi nkeli ;

Nli ntye yi re y'ayonlize nl'anlingo ;

Nl'ogonli wi re w'awulie nlë, kwëkwë.

17 Intyâ nyi syëlie rere, nl'avëdie jâginlo
ngwe ;

Inkungu s'odëdë si be tokunla nyo,

Nl'awa' wi ngwanyâni wi be nya nyo.

- 18 Isaon iraro yi mamō miě,
Nl'isaon inlai, mi kotiza yo.
- 19 Mpânlâ yi ngwanyânli gw'igonlo,
Nli mpânlâ y'om̃amba gw'ido,
Nli mpânlâ y'owatanga go garegare yi
mbenle,
Nli mpânlâ y'onloŃe nl'om̃anto.
- 20 Yenlâ mpanli y'om̃anto w'evoŃe, e nya,
kě siz' ogwanli wě,
Awuliaga nlě, mi dend' ibe.
- 21 Ntye yi syugo nl'isaon iraro ;
Nla gw'inlai y'azindinle ;
- 22 Gore nyongo j'apanginla ;
Nla gor' edâsyu j'ajora nl'inya ;
- 23 Nl'om̃anto o numbo, j'ajombo ;
Nla gore nyongo nyanto, j'ajige ngi yě.
- 24 Re ya nlai yango go ntye ;
Ge yo imia sipolo.
- 25 Inyânla—anlaga wi re wi zye ngulu ;
Ge so kekizag' inyi sao go ntyanja.
- 26 Intori si re dēladēla ;
Ge so nogag' inago sao gw'ado.
- 27 Isakampazyo yi zyele nl'oga ;
Ge yo kēndaga yodu nl'inkândâ.
- 28 Ewom̃arongulu zi kota nli ntyâme sě
mbanli ;
Nla zo kě gw'inago s'oga.
- 29 Re ya raro yi mēpe kēnda,
I, nlai yi mēp' inkēndenli sao.
- 30 Laiōn yi re viaganlo nli ngulu gw'inyama.

- Yo kë yi kegw' avila g'ozyo w'om'edü.
- 31 Mbea mpolo, nli mbonle nonfe;
Nl'oga go gare y'anlagi wë.
- 32 Já re dâsya pa nl'odando—
Já re bonda pe mondâ mbe nl'ogâ g'ogwa-
nla—
- 33 Kânde ipiar' ambenlingo si bag' ompége;
Nl'ipiar' ompembo si bage ntyinla;
Nl'ipendi' egunlu si bage mbéleke.

EWONJO XXXI.

- A**GAMBA mi Lëmuël, oga wi Masa;
M'anlënjo yë nle ngi yë.
- 2 Ande, on' wami? nl'ande, onwa w'rwumu
nyam?
Nl'ande, onwa w'impanganlo yam?'
- 3 Av' anto ngulu yâ;
Nlâ inkëdinli sâ gw'ijiliza s'aga.
- 4 Aranga gore aga, Lëmuël, aranga gore
aga, go jöng' ivë
Nlâ gore nlañi go bel' alugu.
- 5 Wi vende jönga, aleñanl' ampanga;
Azapilia oyëkëlio w'okuge.
- 6 Vanli alugu gore yë o juwa;
Nl'ivë gore möngi wi re njuke g'ovëmal
- 7 E ga yönge, aleñanl' agugi më;
Kâ ayönginlie njuke yë nyënle.
- 8 Nlungunl' ogwanli wâ gôr' imãño;
Nla g'ogwanja wi nyalunla.
- 9 Nlungunl' ogwanli wâ go tenliz' orëti,

- 13 Wõnge ngâi yě o re jegiza p'ogěnda,
Kâ kotinla onloŕie g'onwanja w'evoŕe.
- 14 Oma o savinl' oganganlo wě nl'inyo' ivolo,
nõngw' ibanga ;
Be jenlanla gore yě g'ozavo.
- 15 Ituezinla sinkânde s'owenja wi ningo,
Nl'omanto w'amofianlo wi r'egâlanli mo.
- 16 Ayě o degě e deg' ompunga,
Nl'ogâ wě onlomiě wi kot' agali.
- 17 Onwanga wo kâ tuezia onwanga ;
Nl'oma kâ tuezia ozyo w'oganganlo wě.
- 18 Ayě o penjavenja oba e be ny'ilonda ya wo,
Nl'ayě o bandaminle reri yě e be dubo.
- 19 Ga gw'anlingo, ozyo wi jenanla g'ozyo ;
Yenlâ jenanla orěma w'oma g'oma.
- 20 Ilombo nl'ijiliza s'aludo,
Yenlâ re antyâ m'onwânлага m'aludo.
- 21 Ntyuanla y'ijanginlia go syika yapupu,
Nl'inu go syika yatenlatenla ;
Yenlâ r'oma g'onwanja w'isuminlio sě.
- 22 Jâ m'atul' edâsyu gw'ezo go gare y'imba
nl'ozyâzyi,
Ogegende wě w'alubwize gore yě.
- 23 Miag' azyo m'olembi wâ w'adâmbe,
Kâ bandaminl' api mâ mbiambiě.
- 24 Kânde igumba ny'aloanlize pěkepěke ;
Vanganle korowa, gw'imbamba nlimba-
mba.
- 25 Amanli mi piaganla, nl'irondo yi tuwa-
nlia ;

Nli bē.yi nomba yi dulo.

26 Awadâmbē v'inoanli sâ,

Nl'injonli si ntyaga nle adâmbē anloſſe.

27 Ambe-nlingo m'imbonli kē mi be doanla
kwëkwë,

V'inyi sâ, nla v'inya si nag' wâ ;

Nla gw'idoanliza s'inyongo sâ inyanto.

EWONJO XXVIII.

AREGÁ wi fanga, oma kâmbiza fõ ;
Ndo agore wi re vëmba ga njëgâ.

2 G'onwanja w'ifwema si ntye, anlag' avo-
lo wi bunla ;

Ndo nl'oma w'ikotiza, ayë o mia orëti e
dinga.

3 Elëngë z'onloſſe o bangatia ikuge,
Are ga ningo yi jâmbunlia orâi, inya sazya.

4 Mõngi wi tig' ivanga wi suminlia orëgâ ;
Ndo wi penjavenj' ivanga wi bendinla wao.

5 Anlag' ave wi kotiz' orëti ;

Ndo mõngi wi bute Jehova wi kotize
mpõng' wedu.

6 Mbia nl'okuge o kanganla nl'ogore wë,
Ge ayë o sapilie nkëndinli yë, vanganle
ayë onlivilivi.

7 Ayë o penjavenj' ivanga nle oma w'ikotiza.
Nd'oganganlo wi bandanlie e be jenzize
reri yë ntyânli.

8 Oma o bunlia igumbi nyë nl'inyenla s'i-
pita,

- E kuminlia nyo go poginla ikuga.
- 9 Ayě o tomb' oroi wě go jâgâ ivanga;
Vanganle ikambinli sě si be doanla sibiko.
- 10 Ayě o temiz' agore go mpânlâ y'ibe,
E be poswa g'oveli wěmě;
Ndo agore wi be jige mbia.
- 11 Onliyinliyi are n'imia gw'antya mēmě;
Nd'okuge o re n'ikotiza e bēmbě.
- 12 J'avia w'ajenle mbia, r'igev' ivolo;
Ndo go kumanl' arēgâ, oma e syâmbunla.
- 13 Ayě o pug' ibe sě e be kēnda mbiambiā,
Ndo ayě o mēma, ariga so, e be poginlo.
- 14 Ozavinlo gore oma o bandaminla egombe
zodu;
Ndo ayě o jâliz' oremi wěmě e be poswa
go njuke.
- 15 Njēgâ yi kungula, n'enlima zi benda,
Nle gâven mbe gor' ikuge.
- 16 Oga wi r'ikotiza fō, n'ibunla si pitaka-
nliā—
Ndo ayě o bika ogasyo w'anliwa e dav'
intyugu sě.
- 17 Om' o pitakanlo nle ntyinla y'emēnlâ,
E ga wange gw'ivemba; azimbio n'oma.
- 18 Ayě o kēnda gore e be doanla pâlâ;
Ndo ayě o sapilio n'impânlâ sě e be poswe
nyāngâ mo.
- 19 Ayě o janje ntyagi yēmě e be jora n'inia;
N'ayě o song' anlaga w'idando e be jora
n'aguga.

- 20 Om' ar' ogore e be bunlio izavinlo ;
Ndo ayë o nëgize boŋwa, aloanle ogara fõ.
- 21 Go diŋa nl'okuwa zyele mbia ;
Kânde oma kâ fwema vâ mbëi yi mpëm̄ba.
- 22 Oma w'intyâ ive e nëgiza go boŋwa ;
Ndo e mia inlë, aguga mi bia gore yë:
- 23 Oma o'tevunla e be dëng' ikanla go nuwa-
nla,
Viaganlo nl'oma o dândâlia nl'onlëme wë.
- 24 Oma o kwëre reri yë, gë ngi yë, awulia
nlë, zye mbe ;
Ayë oganganlo w'oyilisi.
- 25 Oma w'orëma w'ekale e kwez' edungu,
Ndo ayë o bekelie Jehova e be bunlio.
- 26 Oma o bekelia orëmi wëmë ar' edâsyu ;
Ndo o kënda nl'imia e be sunginlo.
- 27 O p'okuge e be bonlio ;
Ndo gore yë o jumbunl' antyâ më, be
doanla nl'izavo imienge.
- 28 Go kumaanl' arëgâ, oma e syâmbunla ;
Ndo ja w'ajila, agore wi bunla.

EWONJO XXIX.

- O**MA o tevunlo egombe zodu, ayâliz' ompele
wë ;
E be jonlo nëganëga isunginla fõ.
- 2 J'agore w'abunla, anlaga wi jenle mbia ;
Ndo j'arëgâ w'apanginla, anlaga wi daga-
laga.
- 3 Oma o tënd' imia e tëndie reri yë ;

- Ndo o tōnde vove e be bundakanlia igumba.
- 4 Oga e doanlize ntye nl'ijēkēlia;
Nd'oma w'idavia e jiliza yo.
- 5 Oma o dāndālia oganganlo wě,
E syamb' isinga go mpānlā yě.
- 6 Gw'ijan' ibe s'om' āmbe re mondo:
Nd'ogore e be jemba, ayenle mbia.
- 7 Ogore e bandaminle ndaga y'okuge;
Nd'orēgā e kotiz' imia.
- 8 Ivēdi yi bendie nka' mpolo;
Ndo ayogo wi pānli' egunlu.
- 9 Oma w'imia e sāziz' oma w'edāsyu?
Vanganle abenda, ge jānla, ndo azy' ipānla.
- 10 Anloŋe wi ntyinla wi bendinla oma
w'ogore;
Ndo agore wi be but' eŋenlā zě.
- 11 Edāsyu zi kāgunli' egunlu zě zodu;
Ndo kwě oma w'imia e be pānlia zo.
- 12 Ovinginli e poganlio igamba ny'inoka?
Gambēnle inyongo sě sodu si re rēgā.
- 13 Okuge nl'oma wi mbao wi datanla mbora
mo;
Jehova e jenjiz' antyā mao aŋanli.
- 14 Oga o jēkēlia ikuge nl'ogiligili;
Eki zě zi be doanlizo egombe zodu.
- 15 Mpava nl'orevunlo wi be p'imia;
Nd'onwā tigo diě, e be jenlize ngi yě
ntyānli.

- 16 Go bunl' arĕgâ ibe si bunla ;
Ndo go poswa wao, agore wi be jenla.
- 17 Zyiwa onwanli wâ, kâ yĕ jâwizâ ;
I, e be tōndi' orĕmi wâ ;
- 18 Go re zyel' imiezo, anlaga wi to' idusyâ ;
Ndo ayĕ o penjavenje ntyale e savinlo.
- 19 Nyongo arevunlo nl'agamba ;
Vanganle akotiza, e be jivira.
- 20 O jenl' om' âr' entanta nl'agambi mĕ ?
Edâsyu kâ bekelio viaganlo nla yĕ.
- 21 Ayĕ o pomize nyongo yĕ dĕla avila
gw'erumbe,
Go nuwunla e be doanla onwanli wĕ. ;
- 22 Oma w'egunlu e kwez' edugu ;
Nl'ayĕ o bendaĕenda e bunla nl'ibe.
- 23 Ekali z'oma zi be javuriĕ ;
Nd'okendekende nl'orĕma wi dirio.
- 24 Ayĕ o kera nl'ofe, e bik' eĕnĕlâ zĕmĕ ;
E jâgâ orango, ndo ayivire syale.
- 25 Itia s'anlaga si pure mondo ;
Ndo ayĕ o bekelie Jehova, e be doanlizo
duĕrĕ.
- 26 Awenge wi but' ozyo w'oga ;
Nd'orĕti w'oma wi pila gore Jehova.
- 27 Ibika s'agore so nle oma w'ibe,
Ndo ibika s'arĕgâ so nle oma w'ogore gw'a-
bâ mĕ.

EWONJO XXX.

A GAMBBA mi Egür, oŋwânloŋŋe w'omiantô
o yâginlo go Masa ;

Yenlâ agambi onloŋŋe inlë,
Mi are janja pa g'oŋwanja w'Anyambië,
Mi are janja pa g'oŋwanja w'Anyambië,
Nl'atiga mië.

2 Kânde mi ar' oduŋyâ viaganlo nl'om' edu ;
Nl'ikotiza s'anlaga si zyele nla mië.

3 Kânde mi nëngiz' imia ;
Mi denga k'imia si Jehova.

4 O re panda pa g'orowa, nl'azumânta
mande ?

Mande o re kuminlia p'ompunga gw'i-
ntyâme së ?

Mande o re kora p'anlingo nli ngâi ?

O re doanliza pa intyai si ntye 'sodû
mande ?

Ini nyë mande ? nl'ina ny'oŋwanli wë
mande ?

Inlë, kâ mia.

5 Igambi edu ny'Anyambië nyi re nkëre ;
Nguŋa nle yë gore wao wi bekeleë.

6 Agund' agambi më ;

E vende suriâ, kâ wë doanl' onoki.

7 Ya ŋanli yi re mië bambiâ pa,
Azimbinla mië yo, mië yuaga rà.

8 Romb' ibe nl'igamba ny'inoka bo gore mië ;
Ava mië aguga ge ntambe ;

Nyeza miě n'l'inya si re nla miě kwěkwě.

9 Mi vende jora n'alandâ, awulia nlě, Jehova mande?

Ge mi vende doan' okuge, ayufa, arëta
ina ny'Anyambiě vâ nyawěnyawě.

10 Amăginle nyongo gore reri yě;

E vende tâwâ, kâ doan' ogara.

11 Re mbamba n'imbamba si tâwe reri yao;

Kâ s'azavinle ngi yao.

12 Re mbamba n'imbamba si re nkëre gw'a-

ntyâ maomě;

Kâ s'ayovunlo gw'isëki sao.

13 Re mbamba n'imbamba—antya mao mi

r'ekale;

Nl'igunle yao yi re tombinlo pa.

14 Mbamba n'imbamba—aná mao ikwara;

Nl'agëgâ mao siswaka;

Go jiliz' ikuge go ntye,

Nl'arevo gore anlaga.

15 Ibambo nyi re n'awawanto a vanli—va,

va!

Araro wi re w'ayase;

Anlai wi re w'awulie nlě, kwěkwě,

16 Oronginlo, n'iwuŋu nyi nkeli;

Nli ntye yi re y'ayonlize n'anlingo;

Nl'ogonli wi re w'awulie nlě, kwěkwě.

17 Intyâ nyi syëlie rere, n'avëdie jăginlo

ngwe;

Inkungu s'odëdë si be tokunla nyo,

Nl'awa' wi ngwanyânli wi be nya nyo.

- 18 Isaon iraro yi mamu miě,
Nl'isaon inlai, mi kotiza yo.
- 19 Mpânlâ yi ngwanyânli gw'igonlo,
Nli mpânlâ y'omamba gw'ido,
Nli mpânlâ y'owatanga go garegare yi
mbenle,
Nli mpânlâ y'onloŋe nl'omanto.
- 20 Yenlâ mpanli y'omanto w'evoŋe, e nya,
kě siz' ogwanli wě,
Awuliaga nlě, mi dend' ibe.
- 21 Ntye yi syugo nl'isaon iraro ;
Nla gw'inlai y'azindinle ;
- 22 Gore nyongo j'apanginla ;
Nla gor' edâsyu j'ajora nl'inya ;
- 23 Nl'omanto o numbo, j'ajombo ;
Nla gore nyongo nyanto, j'ajige ngi yě.
- 24 Re ya nlai yango go ntye ;
Ge yo imia sipolo.
- 25 Inyânla—anlaga wi re wi zye ngulu ;
Ge so kekizag' inyi sao go ntyanja.
- 26 Intori si re dēladēla ;
Ge so nogag' inago sao gw'ado.
- 27 Isakampazyo yi zyele nl'oga ;
Ge yo kēndaga yodu nl'inkândâ.
- 28 Ewom̄arongulu zi kota nli ntyâme sě
mbanli ;
Nla zo kě gw'inago s'oga.
- 29 Re ya raro yi mēpe kēnda,
I, nlai yi mēp' inkēndenli sao.
- 30 Laiōn yi re viaganlo nli ngulu gw'inyama.

- Yo kë yi kegw' avila, g'ozyo w'om'edi.
- 31 Mbea mpolo, nli mbonle nombe;
Nl'oga go gare y'anlagi wë.
- 32 Já re dasya pa nl'odando—
Já re bonda pe montâ mbe nl'ogâ g'ogwa-
nla—
- 33 Kânde ipiar' ambenlingo si bag' ompége;
Nl'ipiar' ompembo si bage ntyinla;
Nl'ipendi' egunlu si bage mbéleke.

EWONJO XXXI.

- A**GAMBA mi Lëmuël, oga wi Masa;
M'anlënjo yë nle ngi yë.
- 2 Ande, on' wami? nl'ande, onwa w'rwumu
nyam?
Nl'ande, onwa w'impanganlo yam?!
- 3 Av' anto ngulu yâ;
Nlâ inkëdinli sâ gw'ijiliza s'aga.
- 4 Aranga gore aga, Lëmuël, aranga gore
aga, go jöng' ivë
Nlâ gore nlañi go bel' alugu.
- 5 Wi vende jönga, aleñanl' ampanga;
Azapilia oyëkëlio w'okuge.
- 6 Vanli alugu gore yë o juwa;
Nl'ivë gore möngi wi re njuke g'orëmal
- 7 E ga yönge, aleñanl' agugi më;
Kâ ayonginlie njuke yë nyënle.
- 8 Nlungunl' ogwanli wâ gôr' imaño;
Nla g'ogwanja wi nyalunla.
- 9 Nlungunl' ogwanli wâ go tenliz' orëti,

- Kâ kanla o re jela pa, n'okuge.
- 10 Mande o re kâ dženg' oňianto w'okeli?
Kânde njonli yě yi re viaganlo n'ado
ambia.
- 11 Orěma w'onloň' wě wi bekeliě;
Inyenla s'awonlio.
- 12 E be dendinlě mbia, arange mbe,
Gw'intyugu s'eňenlâ zě soda.
- 13 E but' imia y'adâmba n'inyňng' injole;
Nli panga yo n'agâ měmě.
- 14 Are g'amatanga m'agolo;
Mi bag' inya avila go dawa.
- 15 E nňngwa kě ntye mpiri, ave nag' wě
inya;
Nli kera gore inyongo sě inyanto.
- 16 E pikilia ompindi, agola wo;
Gw'inyenla s'agâ mě e běnlě ntyaga.
- 17 E diria oni wě nli ngulu,
Ayâli' agâ mě.
- 18 Avoro mbiambiě inlě, agolo mě mi r'ambia;
Nl'ojo wě w'anlimiz' ogwěra.
- 19 E kot' agâ mě go ntongo yi penlinla;
Azop' onwanga n'intyâme sě.
- 20 E nungunla ntyâme yě gore lěnge;
E dišinli' agâ mě gor' ikuge.
- 21 E tiene nag' wě n'ifwi;
Kânde nag' wě yodu yi re bâra p'angâla.
- 22 E tuminl' oku' wěmě ibâi;
Okândâ ombia n'angâla n'ingâi sě.
- 23 Onloň' wě e mio gw'impobanla;

Go doanlě nl'anlěřö wi ntye.

- 24 E pang' ingâi nl'inyöng' injole, agola so;
Ava itumba gore mōngi wi kola.
- 25 Inlambi yě yi re jâla nl'imbia;
E syēlia egombe zi bia.
- 26 E nungunl' ogwanli wě nl'imia;
Nli ntyale yi nkěngâ yi re g'onlěme wě.
- 27 E bandaminla inkěndinli si nag' wě;
Kě anya inya s'omosya.
- 28 Awanli wě wi kumanla, azavinlě;
Nl'onloŋ' wě kě e suminliě.
- 29 Aw' awanto awenge wi re kanganla pa
nl'ikele;
Ndo o m'akevi waodu.
- 30 Iměpa nle inoka, nl'eranga onwěi;
Nd'omanto o tie Jehova e be suminlio.
- 31 Laviě iloda y'agâ mě;
Nl'ijanji sěmě si ga zuminliě gw'impo-
mbanla.

ACTS OF THE APOSTLES.

I JANJA SI RŌMI.

EWONJO I.

EZANGO elonga z'avangio miě, Thiōfils,
g'onwanja wi'saon yodu y'avakilio nli
Jisu go denda nli nēnja,

2 Koanga go ntyugu y'avandio ndě, ayě so-
mbia pe rōmi y'avinjio ndě n'Inlinl' i'via.

3 Be tuminliě wao oku' wēmě bō, ijuwi sē
piaganla pa, nli lingilio y'arēti yenge, nje-
nlago nle wao agomi m'intyugu anlai, aka-
mbaga nla wao isaon y'inlōngā ny'Anyambiě.

4 Ndo gw'alatanlě nla wao azombi wao
inlě, w'alubwa go Jerusalēm, ndo wi ga ve-
nginle ompanganlo wa Rere, wi re nluwe
jāgā pa nla miě.

5 Kānde rēti, Jōn a'vaptaizi n'anlingo, ndo
anluwe be baptaizo n'Inlinl' i'via, be piaganla
intyugu sinyenge.

6 Gw'atalanli wao, w'a'vambiě inlě, Rera, o
be fwinliz' ivenda gore Isreěl igwěra nyinlā?

7 Awulinliě wao inlě, aranga gore nluwe go
mia egombe ge igwěra nyi re Rerě fela pa go
ngulu yēmě.

8 Ndo anluwe be dënge ngulu, Inlin' isia bia pa gore nluwe: n'anluwe be doanla iye nli yam go Jerusalëm, nla go Judia yodu, nla go Semeria, nla go ntyai yi ntye.

9 Gw'agambië isaon yinlâ, wao mponlaga, avandio gw'igonlo, n'evindi z'awöngië avila gw'antya mao.

10 Gw'avonlagi wao azyilia g'orowa gw'avandagië, vonla, antoñe avanli w'agumanli baraba nla wao n'ambâra mapupu;

11 Awulia nle, antoñe wi Galaili, ande zi kumanla nluwe avonaga g'orowa? Jisu mëmo yi re böngopa avila gore nluwe agënda g'orowa, e be fâ bia egalanli mëmo z'ajenla nluwe yë kënda g'orowa.

12 Be fwinlia wao go Jerusalëm avila go namba yi fwelio inalë, Iöliv, yi re baraba nli Jerusalëm, ogëndâ w'owenja wi syánlâ.

13 Nla gw'ayinginli wao avandi wao go mântye y'igonlo go mbora y'aloankio nle Pitër, nli Jems, nli Jön, nli Andru, Filip, nli Tõmas, Bartholomiu, nli Mathiu, Jems onwa wi Alfõs, nli Saimõn Zelotes, nli Judas onwareri wi Jems.

14 Nle be doanla winlâ wodu aloanla gw'ikambinla nla gw'ikwenla s'inkâlâ, n'anto, nli Meri ngwe yi Jisu, n'awareri yë antoñe.

15 Gw'intyugu mësanlâ agumanli Pitër go gare y'ongili awulia, (ntango y'ana y'arocandi nkama n'agoma ambânli:)

16 Inlě, anloſſe n'awângwe, orëndâ winlâ wi ga luo bia pa w'agambio n'Inlin' ivia n'ogwanla wi Devid onwanja wi Judas orevi w'anlaga go kote Jisu.

17 Kânde arangio n'azuwe, awöng' eganlo gw'ijanjinla sinlâ.

18 Nl'onloſſe winlâ agoli ntyaga n'ipa s'ijan' ibe; avoswa ololowa aruwaruwa go gare, n'isěge yě yodu y'agâgwi.

19 Nl'amienlio gore iloanli yodu yi Jeruse- lēm; yenlâ avelio ntyaga nli nkambinli yao inlě, Asěldama, yo nle ntyaga yi ntyinla.

20 Kânde re tendo pa gw'ezango z'ijembi- nla inlě, nag' wě yi ga loanle ntevo, aloanla oma go yo; n'ovenjavenji wě wi ga wöngö n'om' ânwenle.

21 Sambo gore anloſſe w'aganganli n'azu- we egombe zodu z'ayinginli n'agâgwe Rerě Jisu n'azuwe,

22 Mpakiliaga avila gw'ibaptisma si Jōn agěnda go ntyugu y'awöngio yě avila gore zuwe, om̄ari gore wao e ga loanle oyenli w'ito- ngwi sě.

23 Nle be dovia wao alovi' anloſſe avanli; Josěf, ina nya reri yě Barsebas, o veliago inlě Jüstüs, nli Matthaias.

24 Nle be kambinla wao awulia inlě, Awě, Rera, yi mia irěma y'anlaga waodu, ruminlia om̄ari gore winlâ avanli o re wě pinja pa,

25 Go böng' eganlo z'ijanjinla, n'evilo zinlâ

z'eroñi z'avoswio nle Judas n'l'ipava, yenlã agëndi yě go mbori yěmě.

26 Nl'avungi wao ganlo yao, n'agwenli eganlo gore Matthaias, nle be tango yě gw'igomi n'eroñ' emãri.

EWONJO II.

NLA gw'aroenli ntyugu yi Pëntikâst, wao du w'vegagi n'orēm' omo go mbora mo.

2 Ndo nēganēga aŵienl' inyoi avila g'orowa, g'ompung' oyãli, ayonlie nago yodu mbora y'vegagi wao tugetu.

3 Nle be bowunlia gore wao awowunlia inlěme jarua pa egãlanli g'ogonli, aloanli yo gore om'edu gore wao.

4 Ndo waodu w'ayonli n'l'Inlinl' iŵia, avakitie kamba n'inkambinli sinyēnle, ga nt'avenlio wao n'l'Inlinla kãgunli' agamba.

5 Ndo aloanli go Jeruselēm Iju, anlaga wi dub' Anyambiě, avila gw'inlōng' wedu go ntye.

6 Gw'avazanganli ntyango yinlã, nkãndã y'alatanli, amami wao: kãnde om' edu ayãgio wao wi kamba nli nkambinli yěmě.

7 Nle be mama waodu amama, awulia wao nla wao inlě, vonla, winlã waodu wi kamba aranga Igalailian?

8 Nl'ande zi jãgã zuwe, om' edu, nli nk'ambinli yazyo y'ayanlio zuwe?

9 Iparthian, n'l'Imidan, n'l'Ilamait, n'l'iloanli

yi Mēsepotemia, nli Judia, nli Kapadokia, Pāntūs, nli Asia,

10 Frijia, nli Pamfilia, Ijpt, n'iakova; si Libia, nla go Sairinia, n'agēnda wi Roma (Iju nli mōngi wi re kalua pa):

11 Ikrit n'Araba, azuwe jâgâ wao wi kamba nli nkambinli yazye isaon y'imamo y'Anyambië.

12 Nl'amami waodu alove mpega n'orēma, agamba wao nla wao inlë; oson winlâ wi pivia.së?

13 Amâri w'azyëli awulia nlë, anloñe wi nilâ wi re ralie n'ivë inyânla.

14 Nle be kumanle Pitër agumanla n'igomi n'onloñe omâri, arobinl' inyoï nyë awulnla wao inlë; anloñe, Iju, nla waodu wi deana go Jeruselēm, oson winlâ wi gamio nlë nluwe, kâ poganlionli agambi mam.

15 Kânde winlâ wi bōngo ga nte pivia nluwe, kânde atoenli igwëra nyi nkâla nyiararo dadië g'owenja.

16 Ndo yinlâ nle yo y'agambio nli Pröfit Joël, intë;

17 Ndo be toa gw'intyugu inawunla, buh' Anyambië, inlë, m'be jira intinli nyam gw'icyonle yodu; n'awanloñe wanli, n'awanto wanli wi be pâga; n'awanjâ manli mi be jeal' iyenlo, n'anlëřö wanli wi jilini' inyinlinlo.

18 Ndo gor' inyongo sami'kë, nla gor' inyo-

ngesam inyanto, gw'intyugu mäsänlä m'be jira inlinli nyam, kâ wao pâga.

19 M'be tuminlie ya yi mamô g'orowa gw'igonlo, nli lamba go ntye, ntyinla n'ogonli n'ombutoa w'otutu.

20 Nkombe yi be kalue mpiri, n'ogwëli ntyinla, ntyugu mpolo nla y'itia ya Rerë via-gaga râ.

21 Yenlä be toa inlë, om' edu o fwelia ina nya Rerë e be sunginlo.

22 Anloñie wi Isreël, yâgânli agamba minlä: Jisu yi Nazerëth, onloñie o ruminlio nluwe n'Anyambië nli lamba nli ya y'imamo nla yi ngulu, (yi re Anyambië denda pa nla yë go gare yanli, ga nt'are nluwe mia pa.)

23 Ayë po pa nli mondâ kenjo pa n'imia slabesyo s'Anyambië, anluw' awöngi, ašanlië ayonlë n'agâ m'ipava.

24 Nle be tongunli' Anyambië arongunlië, n'avuranle nkazya y'ijuwa, kânde pegage ngulu yi re yë kâ simbio nla so.

25 Kânde Devid e bulia g'onwanji wë inlë, mi ayenli Rerë g'ozyo wam pëkëpëkë, kânde are g'ogâ wam onloñië, sambo m'be syugazyuga.

26 Yenlä re orëmi wam w'ayenli mbia n'lönlëme wam w'alogwi; ozyonle wam kë wi be doanla n'ibekelia,

27 Kânde o be tiga eñenlä zam g'oronginlo; ge pa iwâ wi nkëre go jeal' ibänla.

28 O re miě mieza pa impánlâ s'eñenlâ; o be jonlia miě ralie n'l'ambia m'ozyo wâ.

29 Anloñie, awângwe, mi ga gambe buku gore nluwe g'onwanja wi rerě nonga Devid, inlě, ayuwi kě běnlo, n'oronginlo wě wi re n'azuwe koanga nla nlěnlâ winlâ.

30 Ayě Prófět, amienli kě inlě, Anyambiě avegagi tanga p'orango gore yě inlě, g'olonda w'ini yě, g'onwanja w'ozyonle, ě be nōngu-nlie Kraiss go doanla gw'eki zě;

31 Njenlaga s'abosyo, be kambě onwanja w'itongwa si Kraiss inlě, inlinli nyě nyi tigo g'oronginlo, n'ozyonli wě kě wi jenl' ibânla.

32 Anyambiě are tongunlia pe Jisu yinlâ, a- zuwe du kě azuw' are iyenli yě.

33 Ayě panda pa g'ogâ w'Anyambiě onlo-ñiě, awōng' ompanganlo w'Inlinl' i'via avila gore Rere, are jira p'osaon winlâ wi jenlo nluwe nli jâgâ venlâ.

34 Kânde Devid e panda g'orowa, ndo e bulia nlě, Rerě awulinli reri yam inlě, lo- nla wě g'ogâ wam onloñiě,

35 Kao mi apanga ilo'alo'vi yâ iyareno ny'agolo mâ.

36 Sambo nago yi Isreël yi ga mie rěti inlě, Anyambiě are panga pe Jisu mě, o vanlio nluwe, Rerě nli Kraiss ta.

37 Ndo gw'ayâgio wao w'azâvi gw'iněmi yao, awulinlie Pitěr nli romi mări inlě, anlo- ñie, awângwe, azuwe ga lende sě?

38 Nle be bulie Pitër awulinlia wao inlë, galuanli kâ baptaizonli, om' edu gore nluwe, gw'ina nyi Jisu Kraiss, gw'inyeza s'ibe; kâ anluw' aböng' Inlinl' i'via ijonla fõ.

39 Kânde ompanganlo wi re gore nluwe, nla gore awanli yanli, nla gore waodu wi re bo, nla gore ntango yodu yi be fwelio nle Rere Anyambië yazyo.

40 Nle be kambë nla wao n'agamb' amë-nle amenge, awulia nlë, zunginlonli avila go mbamba y'arëgâ yinlâ.

41 Nla wao sambo w'awöng' igambi nyë nli mbia w'avaptaizo; nle be kundo gore wao ntyugu më baraba n'intausen s'anlaga ntyaro.

42 Nle be kota wao agotag' inënja si romi, n'ikanganla, n'ijarunla si mpëmba, n'ikambinla.

43 Nl'avienl' itia gore om' edu, n'isaon yi mamõ imienge nli lemba y'alendio nle romi.

44 Ndo waodu w'ayiviri w'avegagi mbora mo, n'avegagi wao n'ezâm' edu ta.

45 N'agoli wao igumbi nyao n'anliva n'agerinla waodu mo, ga nt'avegagi om' edu n'isyâlâ.

46 Nli ntyug' wedu aloanli wao go nago mpolo n'orëm' omo, ayarunle mpëmba avila go nago agënda go nago n'ambia n'imëpa s'orëma,

47 Suminliag' Anyambië, aloanla n'ikanlo

s'anlaga waodu. N'agundi' Rerē agunda gando ntyug' wedu mōngi wi sunginlo.

EWONJO III

NLE be pande Pitēr nli Jōn mpā me awanda go nago mpola, piērē n'igwēra ny'ikambinla; igwēra ny'ēnlāgom.

2 Nl'onlōmē, omāri o vegagi entēma awih gw'iwuŋu nyi ngi yē alimbinlio: o roanlio nle wae ntyug' wedu g'ompombanla wi nago mpolo wi fweliago inlē, eranga, go nēgina wao wi jinginla go nago mpolo.

3 Ndo gw'ayenliē ayenle Pitēr nli Jōn wi jinginala go nago mpolo, avambi eza zi mpa-gaga.

4 Nle be syilie Pitēr nli Jōn azyillē, awulia nlē, vonla zuwe.

5 Nl'avoganlio yē wao, n'avētiē nlē, e be dēng' ezāma gore wao.

6 Nl'awuli Pitēr inlē, syika yapupa nli syika yatenlatenla yi zyele nla miē; nlo onlōngā wi re nla miē wo be pa miē wā: gw'ina nyi Jisu Krais yi Nazerin nlōngwa kā kēnda.

7 Nle be kotē yē g'ogā onlōmiē agumanliē gore; kwēvimo intyozyo sē n'impāngā si pa s'alēngi ngulu,

8 Nl'alogwē agumanla, n'agēnda, ayinginla nla wao go nago mpolo, agēndagēnda n'ide-gwalogwa azuminliag' Anyambiē.

9 Nle be jenl' anlaga waodu ayenlë kända-gända azaminliag' Anyambië.

10 Nl'amienli wao yë inlë, nle yë o loanlagi tu g'ompombanla wi nago mpolo wi mope jenlo nëgiraga; nle be mama wao imama ipolo go ndaga y'aroenli gore yë.

11 Nla gw'agotagi eboke, o vegagi jingo pa, agote Pitër nli Jön' nkândâ y'anlaga yedu y'agendi nli mango gore wao gw'evungu zi fweliago inlë zi Sölomön, mamaga.

12 Ndo gw'ayenli Pitër ayiviri anlaga inlë, anloñe, Isreclait, osao' nde wi mama nluwe ndaga yinlã, ga nluwe syilia zuwe së, mpanli ga zuwe pang' oma winlã e kända nli ngulu yazyo nli nkëri yazyo.

13 Anyambië yi Ebrëham, nla yi Aisak, nla yi Jeköb, Anyambië y'ireri sazyo, are sumi nli: p'onwanli yë Jisu, e romio alando nle nluwe g'ozyo wi Pailet, gw'avikili yë go tigë diënga.

14 Ndo anluw' alandí oyâmbui nl'ogore, avela oyonlisi w'anlaga go po gore nluwe.

15 Ndo anluw' ayonlizi oventisi w'emënlã, w'arongunlio nl'Anyambië avila gw'ijuwa, azuwe nle iyenli yë.

16 Nl'ini nyë, gw'ijivira s'ini nyë si re pa nga pë ngulu, o re jenlo pa nli mio nle nluwe; vanganle ijivira si pila gora yë si re pa pë oying' ombia winlã gw'azyo manli anluw' eda.

17 Ndo venlá, awángwe, mi avoro inlě, anluw' alendi yo imia fõ; ga nt'alendi nlañi yanli.

18 Ndo isaon y'awulio n'Anyambiě go bosyo n'ogwanla w'iprõfět sě sodu, inlě, Krai e ga zindie yo, are denda pa yenlá.

19 Závãanli kã kaluanli, inlě, ibe sanli si syazyo, jãgã gombe y'isindia y'abia avila g'ozyo wa Rerě.

20 Ayě kě e be toñe Jesu Krai o gambinlio gore nluwe go bosyo.

21 E ga wõngo g'orowa koanga gw'ipanga sijãnla si yãma yodu, y'agambio n'Anyambiě n'ogwanla w'iprõfět sě injãmbui sodu, ntye yi ga pakilio.

22 Kãnde Mosěs awulinl' irerě rěti, inlě, Rerě Anyambiě yanli e be tongunlie prõfět gore nluwe, avila gw'awareri yanli ga miě; yãginlonli yě gw'igambi edu nyi be bulinlio nluwe nle yě.

23 Be toa inlě, om' edu o r'ayãginlo prõfět měyãnlã, e be jilizo avila gore anlaga.

24 I, prõfět sodu kě avila gore Samuěl, nla wao w'azongi yě, ntango yodu y'agambi, w'agambi go bosyo ntyugu sinlá.

25 Anluwe nle awanla w'iprõfět, nla wi njeka y'ayekio n'Anyambiě n'ireri sazyo, ge bulinliag' Ebreham inlě, n'olondi wã anlõngã mi ntye modu mi be savinlo.

26 Anyambiě tongunlia p'onwanli wě Jisu;

alongi tofñě 'go savinla nluwe, n'l'ifwiz' om'
edu *gore* nluwe avila gw'ibe sě.

EWONJO IV.

WAO kambinlag' anlaga, iminisě impolo,
nli ngâwě yi nago mpolo, n'l'Isadusi
s'avienli *gore* wao,

2 Benda pa, kânde anlěnjagi wao anlaga,
agamba nli Jisu itongunlia si bende.

3 Nl'arali wao agâ *gore* wao avela wao go
nago y'imiana, avenginl' ibanga, kânde ave-
gagi nkolu.

4 Nde awenge w'ayâgio igamba w'ayiviri ;
nli ntango yi nkândâ y'anlaga y'aroenli vâ
ntausen ntyaro.

5 Ndo bunya alatanli go Jeruselēm nlañi
yao, n'l'anlěř, n'l'iskraib ;

6 Nli Anas minisě mpolo, nli Kaiefas, nli
Jōn, nli Alěxander, nli ntango yodu y'avega-
gi agâi mi minisě mpolo.

7 Ndo gw'aloanlizi wao Pitěr nli Jōn go
gare, w'avambi wao inlě ; nli ngulu nde, nla
gw'ina nye nyi re nluwe denda p'osaon winlâ ?

8 Nle be jonlie Pitěr n'l'Inlinl' ivia, awuli-
nia wao inlě, Nlañi y'anlaga n'l'anlěř wi
Isreěl,

9 Ja zuw' akâtizo nlěnlâ winlâ g'onwanja
w'osa' ombia w'alendio *gore* onloñe olěli inlě,
arolizio sě ;

10 Yi ga mio *gore* nluwe du n'l'anlaga wao-

dt wi Isreël; inlë, gw'ina nyi Jisu Krais yäs Nazerëth, y'avanlıo nluwe go Kräs, y'azongu- nlio n'Anyambië avila gw'ijuwa,—gw'inya- ngi nyë nyo kumanla onloñe winlä mbiambië gw'azyo manli.

11 Nyinlä n'ido ny'avëdio nle nluwe, ind- gisi, nyi re kalua pa gw'ewonjo zi ntulungu.

12 Isunginla kë si zyete n'om' änwëñle; kände zyel' in' inyëñle g'odolongo w'orewa pa gore anlaga nyi re zuwe:kâ sunginle.

13 Gw'ayenli wao nkambinli yi Pitër nli: Jön sitia fõ, n'amia inlë, wi pila gw'ezango, wi pila go nënga; w'amami, amienli wao kë inlë, w'aloanlagi nli Jisu.

14 Nla gw'ayenli wao onloñe o yingio ka- manla pa nla wao; wä jivire mpõngä.

15 Ndo gw'azombi wao azombia wao kâgwä avila go ñando, w'awondi monda wao nla wao;

16 Inlë, azuwe ga lende së gore anloñe wi- nlä? kände rëti 'elemb' evelo z'alendio nle wao, zi mio kë gore waodu wi doanla go Je- rusalem; n'azuwe alandize zo.

17 Ndo zi vende jâganlo n'anlaga, azuwe ga rizeze wao ereria, inlë, w'agamba nyëñle: gw'ina nyinlä gore om' edu.

18 Nla gw'avëli wao avëlia Pitër nli Jön, w'azombi wao inlë, w'agambinla nyëñle du- re nënja gw'ina nyi Jisu.

9 Nle be jivire Pitër nli Jön awaläliä wao.

inlě, ja rě mbia g'ozyo w'Anyambiě, go jâgino luwe viaganlo, n'Anyambiě, wuliaganli:

20 Kânde azuw' azye ngulu yi tige kamba isaon y'ayenlio zuwe nli jâgâ.

21 Ndo gw'avâ tiezi wao areria wao w'arigi wao diěnga, kânde wi děnge ndaga yi tevnla wao g'onwanja w'anlaga, kânde waodu w'azuminliag' Anyambiě g'osaon w'alendio.

22 Kânde onlofne aroenli onlěrō viaganlo n'agomi m'impum' anlai o lendio elemba z'oyingo zinlâ.

23 Ndo gw'arigio wao diěnga w'agěndi gor'iganganlo yao, arakilia isaon yodu y'awulio n'iminisě impolo n'aněrō gore wao.

24 Ndo gw'ayâgio wao, w'arombinl' inyoi nyao gore Anyambiě nkândâ mo, awulia nlě, Rera, awě nle Anyambiě y'avang' orowa, nli ntye, nli mbente mpolo, nli yâma yodu yi re gogo.

25 O wuli n'ogwanla wi Devīd, nyongo yâ, inlě, ezande z'awoginli anlōngâ, n'avikili anlaga isaon yanyawě?

26 Agumanli aga wi ntye, n'alatanli nlanli volo go sire Rerě nla go sire Krai iyě.

27 Kânde rěti alatanli Hērōd nli Pōntiūs Paillet, n'anlōngâ, n'anlaga wi Isreěl, alatanla go sira onwanli yâ oyâmbui Jisu, o gilio ndâ agali,

28 Go dend' osao' edu w'agenjio n'ogâ wâ nli ntōndinli yâ gw'alonga go dendo.

29 Ndo venlá, Rera, yenla itiezi sao, ká nungunl'inyongo sá go kamb' agambi má itia fõ,

30 Ká daṽinla ogá wá go jinga; nli lemba nli'isaon y'imamo yi ga lendo gw'ina ny'ogwanli wá oyámbui Jisu.

31 Ndo gw'agambinli wao mbora y'aloanlie wao y'azyugazyugi, n'ayonli wao n'Inlink'ivia, agambi waodu igamba ny'Anyambié itia fõ.

32 Ndo nkândâ y'anlaga w'ayivizi y'avegagi n'orém' omo nli ntyondo mo; ká awali omá inlě, ezâma gw'anliwi mē izēmē, ndo yâma y'avegagi waodu ta.

33 Nli roñi y'agambinlagi nli ngulu g'onwanja w'orongunlio wi Rerě Jisu, n'isaiṽnla ipolo s'aroenli gore waodu.

34 Kânde pegag' okuge gore wao; kânde ntango yodu y'anliv' intyaga ge inago, w'agoli so aṽage njonli yi yâma y'agolia,

35 Nle be dimbinla wao yo gw'agolo mi roñi; n'ikera s'ageria gore om' edu egalanlě z'avegagi yě n'isyâlâ.

36 Ndo Josés o'ṽeliago nle roñi inlě, Barnabas (yi pivia nlě, onwa w'ozândio) Livait o yanlio go Saiprēs,

37 Avegagi nli ntyaga, ká yě kola yo, aṽage syika, alimbinla yo gw'agolo mi roñi.

EWONJO V.

A ROENLI onloñe, ini nyě nle Ananaias, nli Safaire y'omant' wě, agol' inliwa;

2 Kâ yě simbie mběi nyěwâ yi njonli, omant' wě amienli kě; awagi yě mběi nyěwâ alimbinle go gw'agolo mi romi.

3. Ndo Pitěr awuli nlě, Ananaias, ezande z'ajonlia Setan orěmi wâ go nlokinl' Inlinl' j'wia, azimbie mběi nyěwâ yi njonli yi ntyaga?

4 Gw'ariganli yo yi pegag' iyâmě? nla gw'agolio yo yi pegaga go ngulu yâ? Ezande z'aviviagâ oson winlâ g'orěmi wâ? O nlokinl' anlaga, ndo kao Anyambiě.

5. Ndo gw' ayâgio Ananaias agamba minlâ, awoswi go ntye ayuwa; nl'aroenl' itia sipole gore waodu w'ayâgio ison yinlâ.

6. Nle be kumanl' awanjâ, aragě, agâgunliě, agě bēnlě.

7. Nl'aroenli agwěra mi nkâla araro wiaga, nlo, kâ omant' wě amia du ndaga y'aroenli, ayinginliě.

8 Nle be jivire Pitěr awulinliě inlě, wulinlia miě j'anluw' agoli ntyaga wâ njonli yinlâ? Nle be jivirě awulia nlě, i, wâ njondi mēyâ.

9 Nle be bulie Pitěr awulinliě inlě; ezande z'adatanlo nulwe go nokinl' Inlinla nya Rerě? Vonla, intyozyo si mōngi w'abēnla onloñ' wâ si re g'ompombanla, wao kě wi be toanlâ.

10 Nle be poswě kwěvimo gw'agolo mē,

azul' onwěi; nle be jingin' awanjá aluwu-
nlo yě juwa pa, aroanlě, agě bēnlě piērě n'ō-
nloŋ' wě.

11 Nl'aroenl' itia sipolo gore nando yodu,
nla gore waodu w'ayâgio isaon yinlâ.

12 Ndo nl'agâ mi roŋi aroenli lemba n'î
saon y'imamo imienge gore anlaga; (nla
waodu w'avegagi n'orēm' omo gw'evungu zi
Sōlomōn.

13 Ndo gw'amâri pegag' oma o jâlie syusya
piērě nla wao, n'anlaga w'alubi wao;

14 Ndo iyiviri y'awunli polo gore Rerē,
inkândâ s'anloŋe n'anto ta;)

15 Yenlâ avagi wao mōngi jâgâ nkanli
gw'agala, alimbinla wao gw'ado nla gw'i-
nyěwě; inlě, Pitēr mpiaganlaga, vanganl' inli
nli nyě nyi ga râ divinle awěwâ gore wao.

16 Nl'avienli kě nkândâ avila gw'ink' impo-
lo si re vingovingo avia go Jeruselēm; kâ
wao bag' ibēli, nla wao w'avugio n'abambo,
arolizio waodu.

17 Nle be kumanle minisě mpolo nla wao-
du w'avegagi nla yě; nkunba y'Isadusi
yodu; ayonli wao nli nandi mpolo;

18 Nle be talia wao agâ nao gore roŋi,
avela wao go nago y'imianga y'anlaga.

19 Ndo ogwěra anlungunli enjěl ya Rerē
anlungunl' aguge mi nago y'imianga, agâgū-
nli wao awulia nlě;

20 Gēndaganli kâ kumanlanli, agambinl'

anlaga go nago mpolo agathba m'ēmēnlâ zinklâ modu.

21 Ndo gw'ayâgio wao w'ayinginli go nago mpolo ayenjinla, anlĕnja. Nl'avienli minisĕ mpolo nla wao w'vegagi nla yĕ, kâ wao fwelia inkambi, nl'anlĕrō w'awa wi Isreĕl, aroŕma go nago y'imianga go бага wao.

22 Ndo gw'awonwi mōngi w'aromio, wi dennga wao go nago y'imianga, nle be fwlinia wao awulia nlĕ;

23 Nago y'imianga rĕti azuw' adĕngi yongwa mbiambiĕ, nl'ivenjavenji kumanla pa gw'impombanla; ndo gw'anungunl' azuwe, azuwe dĕng' oma go nago.

24 Ndo gw'ayâgio minisĕ mpolo nli ngâwĕ yi nago mpolo nl'anlĕrō ayâgâ isaon mĕyinlâ, w'alowi mpaga nl'irĕmi yao g'onwanja w'isaon mĕyinlâ, nte be toa yo.

25 Nl'avienli omâri awulinlia wao inlĕ; vonla, anlomĕ w'avelio nluwe go nago y'imianga, wi re go nago mpolo kumanla pa anlĕnjag' anlaga.

26 Nle be kĕnde ngâwĕ nl'alâtâ aŕaga wao ngulu fō, kânde w'arienl' anlaga, wi vende panga wao ado.

27 Ndo gw'aŕagi wao aŕaga wao w'alovi wao go gare y'anlĕrō; aŕambio wao nli minisĕ mpolo.

28 Inlĕ, azuwe sombia nluwe inlĕ, anlĕnja nli du gw'ina nyinlâ? ndo vonlarenli, anluw'

are Jeruselöm jonlia pa n'inenji sanfi; anlus
we bela kë fwilize ntyinla y'onlome winla
gore zuwe.

29 Nle be jivire Pitër nli romi m'ari awulia
nlë, azuwe ga yâginlo Anyambië viaganle
n'anlaga.

30 Anyambië y'iteri sazyo are tongunlia' pe
Jisu y'ayonlio nluwe, mbanliaga gw'erere.

31 Ayë are pendio pa n'Anyambië n'oga
wë onlomië, go doanl' oga n'ozunge, go
p'ikalua s'orëma gore Isreël, n'inyeza s'ibe.

32 N'azuwe n'iyenli yë gw'agamba minlä;
yenlä kë Inlinl' ivia nyi re po pa n'Anyam-
bië gore wao wi jâginlo yë.

33 Ndo gw'ayâgio wao w'arenlio gw'irëma,
awonde mondâ go jonlä wao.

34 Nle be kumanla om'ari gore anlëro, ayë
Faraisi, ini nyë nle Gameliël, onlënji w'iva
nga, n'olubo gore anlaga waodu, azombie ro-
mi go kâgwa kwë kâ yë bulinlia wao inlë;

35 Anlome, Isreëlait, vandaminlanl' ikuf-
yanlimë nte be denda nluwe gore anlaga
winlä.

36 Kânde intyugu sinlä viaga râ, anlöngwi
Thudas, awulia nlë, ayë oma; ayongio nli
ntango y'anlaga vä nkama nai; o yonlio, nli
ntango yodu y'ayiviri yë y'avazanganli avia
go nyawënyawë.

37 Oma winlä piaganla pa, anlöngwi Judäs
yi Galaili gw'intyugu s'awöng' oba, alur.

anlag' awenge go nyumi yě ; ayě kě averi, ni
atango yodu y'ayiviri yě y'avazanganli. • 1

38 Yenlâ bulinlia miě nluwe inlě, lubuanli
gore anlaga winlâ kâ tiganli wao diēnga ; kâ-
nde jâgâ mondâ yinlâ ge ijanja sinlâ s'apila
gore anlaga, si be bia go nyawěnyawě ;

39 Ndo ja s'apila gore Anyambiě, anluw'
alenge ngulu yi posyunla so ; anluwe vende
dēngo n'igavi gore Anyambiě.

40 Nle be jivira wao ayivirě ; ndo gw'aveli
wao aveli romi w'azyiwi wao, azombia wao
inlě, w'agamba du gw'ina nyi Jisu ; nle be
tigo wao diēnga.

41 Yenlâ alubui wao avila gw'azyo m'anlě
rō njenlage mbia, kânde w'ayenlio n'inyanga
nyi jenlizo ntyânli g'onwanja w'ini nyě.

42 Nli ntyug' wedu go nago mpolo nla ge
nag' wedu wi tiga du inēnja n'ikambinla si
Jisu Krai.

EWONJO VI.

NDO gw'intyugu mēsânâ, egândâ banla
pa, aroenli olagalago w'Igrisian gore Ihi-
bru, kânde anto wao w'ariga w'arigio n'iker'
inya si ntyugu edu.

2 Nle be fwelia igomi n'avanti aveli nkâ
ndâ y'ongili, awulia nlě, zyele kwěkwě go
zuwe tig' igamba ny'Anyambiě ayanjinl' ita-
voro.

3 Sambo, awângwe, vinjanli gore nluwemě

anloſſe orögenlo w'enlumi evia, jonia pa n'Inlinl' i'via, n'limia; wi re zuwe kâ doſia gw'evila zinlá.

4 Ndo azuwe be doanlaga gw'ikambinla nla gw'ijanja s'igamba.

5 Ndo igamba ny'aröndio nli akândâ yoda, nle be pinja wao Stivën, onloſſe o yonali n'ijivira n'Inlinl' i'via, nli Filip, nli Prokorüs, nli Naikenör, nli Taimön, nli Parminas, nli Nikolas prösilait yi Antiök.

6 Nle be doſio wao gw'azyo mi roſſi; ndo gw'agambinli wao w'arali agâ gore wao.

7 Ndo igamba ny'Anyambië ny'avendi, nli ntango y'egândâ y'awunli polo go Jeruselëm, nli nkândâ y'iminiſë y'ayâginlo ijivira.

8 Ndo Stivën jonia pa n'ijivira nli ngula, alend' isaon y'imamo nli lemba ũolo gore anlaga.

9 Nle be nöngw' awëwâ wi nago y'avëliago inlë, yi Libërtain, nla yi Sairinian, nli Alëxandrian, nla gore wao w'avila go Silisia nli Asia, ndoage mpaga nli Stivën.

10 Kâ w'alenge ngulu yi kev' imia n'inlinla ny'agambio ndë.

11 Nle be fwelia wao anloſſe w'awuli nle azuw' are jâgâ pa yë e kamb' agamba m'oräwo gore Moses, n'Anyambië.

12 Nle be tâwa wao anlag' ampâmu, n'anlë rö, n'iskraib. Nle be bia wao gore yë, agotë, avagë gore anlë rö.

13 Nle be dovia wao ivërinli y'awutã nlë, onloñe winlâ e tige kamb' agamba m'orâwa go mbora yinlâ y'orunda nla gw'ivanga.

14 Kânde azuw' ayâgio yë kamba nlë, Jisu yi Nazerin e be syazyë mbora yinlâ, agalunlië intyale s'avenlio zuwe nle Moses.

15 Nla waodu w'aloanli go ñando w'azyilië, ayenl' ozyo wë g'ozyo wi enjël.

EWONJO VII.

NLE be bulie minisë mpolo inlë, isaon yinlâ yi re yenlâ?

2 Nle be bulië inlë, anloñe, awângwe, wa nra, voganlionli. Anyambië y'ipend' ipolo ayenlanli gore reri yazyo, Ebreham, gw'aloanli yë go Mësopotemia, ayë loanlaga râ go Keran,

3 Nle be bulinlië yë inlë, gâgwa gw'inlõngâ nyâ, n'avila go mbuve yâ, kâ bia gw'inlõngâ nyi be teva mië wë.

4 Nle be kâgwë avila gw'inlõngâ nyi Kaldian, aloanla go Keran; n'avila vâvâ, gw'ayuwî reri yë, arorië avia gw'inlõngâ nyinlâ nyi doanla nluwe.

5 Ndo e pë du ijiga go nyo, vanganle gw'ijara si ntyozyo yë, ndo avanganli yë go pë nyo inliva, nla gore onwanli wë go nyumi yë, aye loanlaga râ n'onwanla.

6 Nle be kamb' Anyambië yenlâ inlë, awanli wë wi be doanla gw'inlõngâ nyinganli,

nla wao kě wi be pango asyaka, ayanjindo sibe, vâ nkama s'impuma nai.

7 Nl'inlongâ nyi be doanlo wao asyaka, m'ba jěkëlia nyo (awulie Anyambiě); nl'isaon yinlâ piaganla pa, wi be kâgwa ayanjinla miě go mbora yinlâ.

8 Nle be pě yě njeka y'ikěro; yenlâ ayanli Ebreham Aisak, agěřě go ntyugu y'ěnlěnlai; nl'ayanli Aisak ayanle Jekōb, Jekōb kě ayanli irerě inonga igomi nl'aŕanli.

9 Ndo irerě inonga, gw'avegagi wao nli nandi, w'agoli Josěf go Ijpt. Ndo Anyambiě avegagi nl'ayě.

10 Nl'arombiě yě avila gw'injuka sě soda, avě ikěsyi nl'imia g'ozyo wi Fereo oga wâ Ijpt, kâ yě doanlizě gâven yi Ijpt nli nag' wě yodu.

11 Ndo areenli njanla mpolo gw'inlōngâ nyodu ny'Ijpt, nli Kenean, nli njuka mpolo; kâ reri sazyo si děng' inya.

12 Ndo gw'ayâgio Jekōb inlě, imba si re go Ijpt alonge tofî' ireri sazyo.

13 Ndo nyōngâ y'imbanli Josěf amiez' okuj wě gore awareri yě, nli mbuve yi Josěf kě y'amienlio gore Fereo.

14 Nle be tofîe Josěf avelie reri yě Jekōb nli mbuve yě yodu, agomi orōgenlo nl'anlag' atanli.

15 Nle be suminle Jekōb go Ijpt ayuwa, yě nl'ireri sazyo,

16 Nle be toanlo wao go Syikēm alumbinlo g'obulungu w'agolio nle Ebreham vâ njonli yi Syika n'l'awa' wi Emör yi Syikēm.

17 Ndo gw'azyusyi egombe z'ompanganlo piërë, w'arangio n'l'Anyambië gore Ebreham, anlaga w'awunli n'l'ibunla sipolo go Ijipt;

18 Kao avandi og' ânwënle o re e mie Josëf.

19 Mëwâ alendi mbuve yazyo avonlo, nli janjinl' iteri sazyo mbe; inlë wi tâ dimbinle këikëi yao, inlë yi re y'albanle.

20 Gw'egombe më ayanlio Moses, ndo ave-gagi mëpe jenlo polo, avomizo go nago ya reri yë agwëli araro.

21 Gw'awalio yë, awöngio n'l'onwa' wi Fero oñanto, kâ yë pomizë v'ânwanli wëmë.

22 Nle be nënjo Moses imia sodu s'Ijiptian ayâla n'agamba nli njanjinli.

23 Ndo gw'azuli egombe gore yë agomi m'i-mpum' anlai, avikili n'l'orëmi wë go kē ponl' awareri yë, awa' wi Isreël.

24 Nla gw'ayenli yë oñari o yanjinlio mbe, aganli avenjavenj' oma o yâgizo nkazya, ayô-
nla Ijiptian.

25 Kânde avët' inlë, awareri yë wi be kotiza inlë, Anyambië e be sunginla wao n'l'ogâ wë; ndo wi kotiza du.

26 Ndo ntyugu mâri aruminli oku' wëmë gore wao gw'anloenli wao, avele bira wao; inlë, anloñe, anlwe nle ngwemo; ezande zâ janjanl' anlwe ibe?

27 Ndo ayé o lendi oganganlo wě mbé arómbiě inlě; mande o loviâ ewonjo n'oyékéli gore zuwe?

28 O bele jonla miě ga nt'ayonliâ Ijiptlan jao?

29 Nle be fange Moses gw'igamba nyinlâ, aleanla ogenda gw'inlõngâ nyi Midian, gogo ayanliě awanloñe aʋanli.

30 Ndo gw'amanli agomi m'impum' aalai, awowunli gore yě gw'ig' ivolo nyi nombá yi Sainai enjěl yi Jehova g'ogonli go ñonjo.

31 Ndo gw'avonli Moses amam' ijenla; ndo gw'azyusyiě piěřě go syilia, aʋienl' inyoi nyi Jehova gore yě, inlě;

32 Miě nle Anyambiě y'ireri sâ, Anyambiě yi Ebreham, n'Anyambiě yi Aisak, n'Anyambiě yi Jekōb; nle be tataminle Moses aia go syilia.

33 Nle be bulie Jehova awulinliě inlě, romb' intyozyo s'atanga gw'agolo mâ; kânde mbora yi re wě kumaula pa yi re irâi y'orunda.

34 Njenlaga mi are jenla pe njuke y'anlagi wam wi re go Ijipt, ayâgâ isiminli sao kě; mi are suminla pa go sunginla wao; nde ventâ, oviro, m'be toñâ go Ijipt.

35 Moses yinlâ y'anlumbio wao, inlě, mande o loviâ ewonjo n'oyékéli gore zuwe? ayěmě aroñio n'Anyambiě ewonjo n'olandunli n'ogâ wi enjěl y'ayenlio ndě go ñonjo.

36 Winlâ agâgunli wao, ntuminliag' imama

nti lemba gw'inlōngá nyi Ijipt, nla go mbe-
nle mbānde, nla gw'ig' ivolo vâ agomi m'ia
mpum' anlai.

37 Winlâ nle Moses më y'awulinli awa' wi
Isreël inlê, Jehova Anyambië yanli e be to-
ngunlie pröfët gore nluwe avila gw'awareri
yanli egâlanli ga mië; yâginlonli yë.

38 Winlâ nle yë o vegagi go nando gw'ig'
ivolo, gore enjël y'agambi nla yë go nomba
yi Sainai, nla gore ireri sazyo, o wōng' aga-
mba m'eñenlâ go pa zuwe mo.

39 O re ireri sazyo wi jivire jâginlo yë, ndo
w'arombi yë, a'vinlia go Ijipt n'irëmi yao;

40 Awulinlie Erōn inlê, vanginla zuwe
anyambië si kënda go bosyo yazyo, kânde
Moses yinlâ y'agâgunli zuwe go ntye yi Ijipt,
azuwe pa mia nt'avienli gore yë.

41 Nle be panga wao onwânyare gw'intyu-
gu mësânlâ, ayire ntyago g'oganle, kâ wao
jenle mbia gw'ijanja s'agâ maomë.

42 Nle be fwiz' Anyambië, ariga wao go sa-
vinle mbëli y'orowa; ga nt'are tendo pa gw'e-
zango z'ipröfët, inlê, anluwe yi nago yi Isreël,
anluw' are jirinla pa mië inyare s'ibazyo nli
ntyago vâ agomi m'impum' anlai gw'ig' ivolo?

43 Nle be toanliza nluwe aroanlize nago
y'ikuku yi Molök, n'ogëgënli w'anyambië
yanli, Rëmfan; avang' imbondinli sao go sa-
vinla so; yenlâ be toriza mië nluwe viaganle
ni Babilōn.

44 Nago y'ikuku y'imieza y'avogagi n'l'ireri sazyo gw'ig' ivolo, ga nt'azombië, agambago nli Moses inlë, e ga vange yo n'egâlanli z'ayenlio ndë.

45 Ndo gw'awöngio yo nle reri sazyo avila gore Jösyue, w'avagi yo go ntye y'aalöngâ, m'arombio n'Anyambië avila gw'azyo m'ireri sazyo, koanga gw'intyugu si Devid.

46 O lëng' ikësyi g'ozyo w'Anyambië, avele dëng' iloanlo gore Anyambië yi Jaköb.

47 Ndo Söломön anloginlië nago.

48 Ndo ayë o re gw'igonlo më e doanla gw'inago impolo si nogo n'ogâ, ga nte bulie profët.

49 Orowa n'eki zam, nli ntye iyarinlo nyla golo mam, nago onlöngâ nde yi be nloginlo nluwe mië (awuli Rere)? ge mbora nde y'ijâ wo mië?

50 Arang' ogâ wam wo vange ya yinlä yodu?

51 Anluwe y'impel' iyâle, ge ozyâmbë w'orë, ma nla w'arui! anluwe fwiliz' Inlin' i'via pekëpekë; ga nt'alënd' ireri sanli, yenlä denda nluwe.

52 Profët ye yi re y'agâmbizo n'ireri sanli w'ayonli kë möngi w'arevi ibia s'oma w'andë sabosyo; o re tëtëvenlä anluw' atoenli igândi yë n'iyonlisi yë.

53 Anluwe kë anluw' aböng' ivanga n'isombia s'ienjël, kâ nluw' avenjavenja nyo.

54 Ndo gw'ayâgio wao agamba minlä w'are-

blid gw'irëmi yao, kâ wao këgörag' anâ gore yë.

55. Nle be jenlië ralië n'l'Inlinl' i'via, azyilia g'orowa, ayenl' ipenda s'Anyambië, nli Jisu kumanla pa g'ogâ w'Anyambië onloñië;

56. Nle be balië inlë, vonla, mi jenl' orowa nungunlo pa, n'l'Onwa' w'oma kumanla pa g'ogâ w'Anyambië onloñië.

57. Nle be boginla wao n'l'inyo' ivolo, azimbi' aroi mao, avule mango gore yë n'l'orëm' omo,

58. Arombë avila go nka' mpolo, avungë ado; ndo iyenli y'alumbinl' ingâi sao gw'agolo m'iwanjâ ny'avëliago inlë, Sâl.

59. Nle be punga wao Stivën ado, ayë kambinlaga inlë, Rera Jisu, wöng' inlinli nyam,

60. Nle be dovië akâtâlâ, aronga n'l'inyo' ivolo inlë, Rera, azâziza wao ibe sinlâ! Ndo gw'agambi yë yenlâ, anlanli antyâvinlâ.

EWONJO VIII.

NLE be jivire Sâl ayivir' ijuwi së. Ndo gw'egombe mëzâ aroenl' ikâmbiza sipolo go gando go Jeruselëm: nle be pazanganla waoda gw'imborâ si Judia nli Semeria, kaq rëñi.

2. Nl'anloñie w'olubo w'avëni Stivën, alenlë edingo evolo.

3. Ndo Sâl azazunli gando, ayinginla go nag' wedu, agot' anloñie n'anto kâ yë fela wao go nago y'imiana.

4 Yenlá re wao w'avazanganli w'agěádagi go nkovi edu, agambinlag' igamba.

5 Nle be kěndage Filip go nka' mpolo yi Semeria agambinlaga wao Kraiss.

6 Nle be bandaminle nkándâ n'orém' omě agamba m'agambio nle Filip, gw'ayâgio wao ayenle lemba y'alendio ndě.

7 Kânde abambo ambe m'arongi n'inyo' ivolo, agâgwa gore awenge w'vegagi nla mo; n'awenge w'vegagi n'agâ buě, nla w'vegagi nlěma w'ayingio.

8 N'aroenl' igev' ivolo go nka' mpolo měya. nlâ.

9 Ndo onlofě omâri, ini nyě Saimōn aluo asěnl' imonda go nka' mpolo; amamiz' anlaga wi Semeria, inlě, ayěmě om' âmpolo.

10 Nle be jivira waodu ayivirě avila g'onywa ngo agěnda g'ompolo, inlě, winlá nle ngutu mpolo y'Anyambiě.

11 Nle be bandaminla wao yě, kânde vâ oling' ola amamizě wao n'imonda.

12 Ndo gw'ayiviri wao Filip nkambinlag' isaon y'inlōngâ ny'Anyambiě n'ina nyi Jisr Kraiss, w'avaptaizo nlâ anlofě n'anto ta.

13 Nle be jivire Saimōn ayěmě ndo gw'avaptaizo yě aloanlagi nli Filip; ndo gw'ayenli yě imamo, nli lemba volo y'alendio, amami.

14 Ndo gw'ayâgio rofě go Jeruselēm inlě, Semeria avegagi bōnga p'igamba ny'Anyambiě, w'arofě gore wao Pitēr nli Jōn.

15 Gw'azuminli wao, w'agambinti g'onwanji wao inlë, wi ga wöngë Inlinl' i'via.

16 (Kânde nyi duo poswa pa gore om' edu gore wao, kao du w'avaptaizo gw'ina nya Rerë Jisu.)

17 Nle be talia wao arali' agâ gore wao, kâ wao böng' Inlinl' i'via.

18 Ndo gw'ayenli Saimön inlë, gw'italia s'agâ mi romi Inlinl' i'via ny'aventio, avanganlië wao syika;

19 Inlë, vanli mië kē ngulu yinlâ, inlë, gore om' edu o talio mië agâ, e ga wöng' Inlinl' i'via.

20 Nle be bulie Pitër awulinlië inlë, syiki yê yi ga yilizo nla wë, kânde o bëte nle, ida via s'Anyambië so kâ kolo n'anliva.

21 O zyele nlâ mbora g'eganlo gw'igamba nyinlâ; kânde orëmi wâ wi zye rëti g'ozye w'Anyambië.

22 Sambo galua avila gw'ibe sâ, kâ kambinl' Anyambië; vendetua ipikilia s'orëmi wâ si be nyezo wë.

23 Kânde mi jenla nlë, o re go ntyua yf nonle, nla go ntyogo y'ibe.

24 Nle be jivire Saimön awulia nlë, gambinlanli, anluwe, gore Rerë g'onwanji wam; inlë isaon yinlâ yi re nluwe kamba pa y'avia gore mië.

25 Ndo gw'awuli wao; agamb' igamba nya Rerë, w'avinli go Jeruselëm, agambinlaga

ntyango mbia gw'inkala sinyengo e'Isaia-
raitan.

26 Nle be kamba enjël ya Rerë awalialie
Filip inlë, gumanla, kâ këndaga go nkova
y'olomba, go mpânâ yi suminl' avila go Jesu
selëm agënda go Geza, yi re yi zye n'anlaga.

27 Nle be kumanlë agëndaga, ndo vonda
enlolle, Ithiopia, ovengunli wi ngalu' mpo-
lo gore Kadesi oga ofianto wi Ithiopia, e
venjavenji anlivi më modu, avienli go Jezu
selëm go savinla;

28 Nle be fwiniagë, alcanla tu go ntyonde
yë, kâ yë tangunle pröfët Aisaia.

29 Nle be bulia lalinla awalialie Filip inlë,
zyusya piërë kâ këndaga ali ntyonde mëyânâ.

30 Nle be kende Filip vâvâ nli mango, apâ
gâ yë tangunle Pröfët Aisaia, nle be bulië
inlë, o kotiz' iseon yi tangunlo ndâ?

31 Nle be bulië inlë, mië kâ jâlia së, kao
opa steva mië? Nle be fwelië avelio Filip
inlë, e ga vande alcanla n'ayë.

32 Ndo mbora y'irëndâ y'azangunlio ndë,
yo ale yinalâ: Agëndizio g'idâmbe go joulo,
nla g'onwidâmbe w'imamo g'ozyo w'oma e
syenginla nyo, yenlâ re e nangunl' egwadi
wë.

33 Nla gw'ijavurio së ijëkëlo së s'awö-
nginlio yë, ndo mande o be takilia imbamba
n'imbambi së? kände emenlâ zë zi re böngo
e avila go ntye.

94. Nle be jivira ovenguni awalini. Filip inle, kâkâlâ, g'ogwanja wa mande wi kambe nle profët oson winlâ? g'ogwanji wânâ, mbe sê gor' om' ânwênle?

95. Nle be mungunte Filip anlungunl' ogwanji iwê, avakilia g'orëndâ mē agambiale Jisu gore yê.

96. Ndo gw'agëndi wao go mpânâ w'avienli go mbona y'anlingo; nle be buli ovengunli inle, vonla, anlingo minlâ; ezande zi daga niê go baptaizo.

97. Nl'awuli Filip inle, jâ m'ajivira n'orëni wâ wodu, lenda nânâ. Nle be jivirê, avakilia nle, Mi jivira inle, Jisu Kraisi oŋwa' wâi nyambiê.

98. Nle be kumanlizê ntyonle, n'azumini mao afaali gw'anlingo, nâ Filip n'ovengunli, n'avaptaizê yê.

99. Ndo gw'avandi wao avila gw'anlingo, Inlinla nya Resê ny'arombi Filip, kâ ovengunli w'ayênle nyênle, nle be kendagê go mpânâ yê ayenlage mbia.

40. Ndo Filip alêngio gw'Azotûs; nla gw'evigangagê agambindagi ntyangombia gw'ink' impolo sodu, kao avienliê go Sisaria.

EWONJO IX.

NDO Sâi agâgunl' oreria n'oyonle gor' egândâ za Resê, agëndiê gore minizê mpola,

3. A vambië yango go Damasküs gw'ınago s'Anyambië inlë, j'adëng' awëwâ go mpânâ yinlâ, nâ anloñe nâ anto, e ga vage wan koro pa go Jerusalëm.

4. Ndo gw'agëndië azyusya piërë nli Damasküs, nëganëga avambi ozange vingvingo gore yë avila g'orowa.

5. Nle be poswë go ntye, ayâgâ inyoi nyi kamba nla yë inlë, Sâl, Sâl, ezande zi kambi mië?

6. Nle be bulië inlë, awë mande, Rera? Nle be bulie Rerë inlë, mië nle Jisu yi kambizo ndâ. Be jâla gore wë go sika imiang' iruculi.

7. Nle be tataminlë, amama, awulia nli, Rera, o bela mië dend' ande? Nle be bulie Rerë awulinlië inlë, gumanla kâ kënda go nka' mpolo, kâ wë bulinlio nte be dendâ.

8. Ndo anloñe w'agëndagi nla yë w'alivi emamo, njâgâg' inyoi, ndo wi jenl' oma.

9. Nle be kumanle Sâl avila go ntye; nle gw'anlungunlië antyâ më e jenl' oma; ndo w'agotiagë g'ogâ agëndië go Damasküs.

10. Nle be doanlë ntyugu ntyaro ayenta; e nya kë jônga.

11. Nl'avegagi ongili omâri go Damasküs, ini nyë nle Ananias; nle be buli' Anyambië awulinlië go nyilinle inlë, Ananias. Nle be jivirë inlë, vonla, mië winlâ, Rera.

12. Nle be bulie Rerë awulinlië inlë, guma-

12. Kā kenda gw'igala nyi fweliago inlë, Gore, avambia go nago yi Judas oma o fwa; lio-inlë, Sâl yi Tarsös, kände vonla, e kambina.

13. Ayë-kë are jenla pa go nyilinlo onloŋŋe, ini nyë Ananaias njinginlaga arali' ogâ gore yë inlë, e ga vâ jenle.

14. Nle be jivir' Ananaias inlë, Rera, mi are jâgâ pa n'awenge g'onwanja w'onloŋŋe winlâ, isacon imbe imienge yi re yë denda pa gore iyâmbui yâ yi re go Jeruselem.

15. Venlâ kë are n'inyanga avila gore iminisé impolo nyi kor' anlaga waodu wi kambina gw'ini nyâ.

16. Ndo Rerë awulinlië inlë, gënda, kände ayë nle ntyuanla mpinje gore mië go toala ini nyam g'ozyo w'anlôngâ, n'aga, n'awa' wi Isreël.

17. Kände m'be tuminlië isacon impolo yi ba sindio ndë gw'inyanga ny'ini nyam.

18. Nle be këndag' Ananaias ayinginla go nago, arali' agâ gore yë, awulia nle, onwanngwe Sâl, Rerë (vangnle Jisu y'ayenlië ndâ go mpânlâ y'avagagâ) are toŋa pa mië, inlë, vâ jenle ayonlia n'Inlin' ivia.

19. Ndo nëganëga avoswi avila gw'antya, nle yâma egalanli z'inkazyo, ayenlië nyôngâ mo; agumanlië avaptaizo.

20. Ndo gw'anyenlië alëngi ngulu. N'alea-

nli Sál ntyugu sinyöwá n'ongili w'avégagi go Demasküs.

20 Ndo nēganēga agambialagiē Krai gw'ina nago impolo, inlē, ayē nle Onwa' w'Anyambiē. Ndo wadu w'ayāgio w'amami, awaka alē, t

21 Winlā arang' ayē o yilizi go Jeruselēm wao w'aveliagi ina nyinlā; ká yē bia gunku go ntinla mēyānlā inlē, ē tā бага wao koto pa gore iminisē impolo?

22 Ndo Sál awunli ngulu agev' Iju s'alca nli go Demasküs; ndoanlizaga inlē, ayē nle Krai.

23 Ndo ntyugu sinyenge viaganlo, Iju s'awo ndi mondā yi jonlē.

24 Ndo isyāti sao s'amienlio nle Sál, ká wao penginlag' agugi oñanda n'ogwēra go jonlē.

25 Nle be böngo yē n'ongili ogwēra ká wao syonliē g'ogomba w'ado n'otondo.

26 Ndo gw'avienli Sál go Jeruselēm, agēnli go datanta ayēmē gore ongili: ndo wadu w'arienliē, ká w'ayivira du inlē, ayē ongili.

27 Ndo Barnabas awōngiē a'agē gore roñā; arakliē wao n'ayenliē Rerē go mpānlā, nle n'agambiē n'ayē, nle n'agambinlē itia fō go Damasküs gw'ina nyi Jisu.

28 N'avegagiē nla wao njingintaga nli nkā gwaga go Jeruselēm.

29 Nle be kambē itia fō gw'ina nya Rerē Jisu, nli dowag' impaga gor' Igrik. Nle be kēnliza wao go jonlē.

30 Ndo gw'amienli awangwé, w'avagié go Sizaria arofié go Tarsós,

31 N'aloanl' inando n'aménjé go Judia yodu nla go Galaili, nli Semeria, mpendaga aganganlaga n'itia sa Reré, n'isindia s'Inliné itia s'awanti.

32 N'aroenli gw'aganganlaga Pitër gw'imbora sodu, azuminlié gore iyambui y'aloanlaga go Lida.

33 N'aléngié vává enlofié ini nyé nle Inias; o vegagi bu g'odo wé impam' énlénlai; ayági-ago awágá.

34 Nle be bulie Pitër awulinlié inalé, Inias; Jisu Kraia stolizá; gumanla ká pang'odo wá. Nle be kumanlé nyóngá mo.

35 Nla waodu w'aloanli go Lida nli Serém w'ayenlié; ká wao kalua gore Reré.

36 Ndo aroenli go Jöpa ongili omári, ini nyé nle Tabitha, ny'aveliago n'ibéngunlo inlé, Dörkas: ofianto winlá ayonli n'ijan'ibia nli nkéngá y'alendio ndé.

37 N'aroenli gw'intyugu mésánlá ayágágá yé, ayuwa. Nde gw'ayovunli wao yé w'alinmbinli yé go nántye y'igonlo.

38 Ndo Lid' avegagi piéré nli Jöpa, nla gw'ayági' ongili inlé, Pitër are vává, w'arofé gore yé anlofié avanli, agwené inkálá inlé; azile bia gore wao.

39 Nle be kumanle Pitër agéndaga nla wao; nla gw'avienlié w'avagié go nántye y'igonlo;

nle be kumanl' anto w'ariga waodu aruminliã ingâi s'ikoto, n'ingâi s'avangio ndě gw'avegagiě nla wao.

40 Ndo gw'arombi Pitër aromba waodu gw'agala, alovi akâtâlâ agambinla, ařizě gw'ebonde, awulia nle, Tabitha, nlõngwa; nle banungunlě antyâ mě; ndo gw'ayenli yě Pitër, anlõngwi kâ.

41 Ndo gw'alavinliě yě ogâ wě anlõngunliě; ndo gw'aveliě iyâmbui n'anto w'ariga be taminliě aruminlia wao yě bõ.

42 Nle be mio yo go Jõpa yodu; n'awengaw'ayiviri Rerě.

43 Nle be doanlě ntyugu sinyenge go Jõpogore oma o fwelio inlě, Saimõn, yi pange kanda.

EWONJO X.

AVEGAGI onloñe go Sisaria inai nyě nle Kõrniliüs, sěnturiõn yi nkândé y'isazyě y'aveliãgo inlě, Italia,

2 Oma e lubi nli ti' Anyambiě nli nag' wě yodu, nli dende nkěngâ mpelo gore anlaga, nli kambinl' Anyambiě egombe zodu.

3 Nle be jenlě bue go nyilinlo, vâ igwěta ny'owenja ny'ěnlâgom, ayenl' enjěl y'Anyambiě njinginlaga gore yě, awulinliě inlě; Kõrniliüs.

4 Nla gw'azyiliě yě arlenli awulia nlě, ezande, Rera? Nle be bulinliě yě inlě, ikambinla

nli tã nli nkëngâ yâ yi re panda pa vâ oyo-
nginlio g'ozyo w'Anyambië.

5 Ndo venlâ rom' anloñie go Jöpa, kã fwelie
Saimõn o fwelie inlë, Pitër,

6 E doanla nli Saimõn yi pango banda, are
nli nag' wë g'ozamba wi mbenle: e be buli-
nliã nte be dandã.

7 Ndo gw'agëndagi enjël y'agambi nli Kõr-
niliüs, avel' inyongo së, anlag' aṽanli, nli
azyë, gore wao w'avenginliagë, y'alubi:

8 Ndo gw'arakilië wao isaon möyinlâ yodu,
arom' wao go Jöpa.

9 Ndo bunya gw'agëndi wao azyusha piërë
nli nka' mpolo, avandi Pitër gw'igonlo go ka-
mbinla vâ igwëra ny'oroṽa ny'owenja.

10 Nl'ayâgio yë njanla mpolo aṽele nya;
ndo gw'agekizi wao ayenli nyilinlo.

11 Nle be jenlë orowa zange nl'ezâma zi
suminla gore yë g'onlamb' ompolo wi linia,
dizio pa ntyâmbâ nai azyonlio go ntye.

12 Avegagi go wo onlõng' wedu wi vaginlia
yi ntye, nl'inyama s'iga, nli ya yi dandala-
nda, nl'inyânli s'igonlo.

13 Nl'aṽienl' inyoi gore yë inlë, gumanla,
Pitër, yonla, kã nya.

14 Nle be bulie Pitër inlë, zye nlânlä, Rera,
m'pa nya eza z'enyanyambië g'ezâma zi re za
zy'apupu.

15 Nle be fã kamb' inyoi nyõngâ y'imbanlã
agamba nla yë; inlë, yâma yi re jâmbu-

nli' pa n'Anyambië, a'elia yo inlë, enyü nyambië.

16 Osaon winlä w'alendio nyöngä ntyaro; n'avä böngio eza inözänlë g'orewa.

17 Ndo gw'amamagi Pitër mpivini yi nyilinlo y'ayilinlo yë, vonla, anloffe w'aromio nle Kõrniliüs, gw'avambiagi wao nago yi Saimõn, w'agumanli g'ompombanla.

18 Ndo gw'aveli wao w'avambi inlë, vende tua Saimõn yi fwello inlë Pitër; e nanla vavä.

19 Ndo gw'avikiliagi Pitër nyilinlo, Inlinda ny'awulinlië inlë, vonla, anloffe araro wi buta.

20 Ndo gumanla kâ suminla agënda nla wao, kâ aloffe mpaga du; kände mi atoffe wao.

21 Nle be suminle Pitër azuminla gore anloffe w'aromio nle Kõrniliüs gore yë, awalia nle, vonla, mië nle yë o buto nluwe: osao' nde w'abio nluwe?

22 Nle be bulia wao inlë, Kõrniliüs yi sëtëriõn, onloffe w'agore, nli ti' Anyambië, n'elufi evia kë gw'inlöngä ny'Iju nyoda; awulinlio nle enjël njambui inlë, e ga volia go nag' wë go jägä agambi mä.

23 Nle be fwelië wao analiza wao. Ndo gw'ayenji owenja, Pitër agëndi nla wao, n'avangwe awëwä wi Jõpa w'avënlë.

24 Ndo bunya w'ayinginli go Sisaria, kâ Kõrniliüs penginla wao, aluo yë adatizi mbute s'yodu n'indego sã s'apiërë.

25 Ndo gw'aviagagi Pitër, Kõrniliüs atatanli nla yë, avoswa gw'agolo më, n'azavi (nli)

26 Nle be nõnganlië Pitër anlõnganlië, awulia nli, gumanla; miëmë kë onta.

27 Ndo gw'agambiagë nla yë, ayinginli, alawunlo anlag' awenge datanla pa.

28 Nle be bulinlië wao inli, anluw' avoto inli, osõon wi pav' ivanga gore onlofië wi Ju, go kanganla ge jingina gw'inlõngá inyë nli; ndo Anyambië are mië mieza pa inli, mi aveli' om' edu vavá nla vavá, ge azyo pupu.

29 Yenlá gw'avelio mië, mi abia mi alove mpaga, yenlá bambia mië inli, osao' nde w'afwelia nluwe mië?

30 Nle be bulie Kõrniliüs inli, mië ga pengi esonge ntyugu nai gw'igwëra nyinalá ny'owe nja; nla gw'igwëra ny'ënlâgom agambinli mië go nag' wam, vonla, onlofië agutanli g'ozyo wam nli ngái njâmbui,

31 Awulia nli, Kõrniliüs, ikambinli sá s'ajaganli, n'ídavi sá s'ajonginli g'ozyo w'Anyambië.

32 Sambo roma go Jõpa, ká fwelie Saimõn o fwelio inli, Pitër; e doanla go nago yi Saimõn yi pange banda g'ozamba wi mbente; ge be bië e be kamba nla wë.

33 Yenlá arofinli mië wë nëganëga, e m'adende mbia gw'abia; ndo azuw' edu azuw'

are venlá g'ozyo w'Anyambiě go jágá' isáon yodu yi sambia wě n'l'Anyambiě.

34 Nle be nungunle Pitě ogwanli wě awa lia nle, rěti mi ketiza inlě, Anyambiě e'penl' azyo m'anlaga;

35 Ndo gw'inlǒng' wedu oma o tiě ayanj' orěti e be bǒngo nle yě.

36 Igamba ny'aromio gor' awa' wi Isred, nkambinlag' aměnjě gw'inyanga nyi Jisu Krais, (ayě nle Rerě ya waodu,)

37 Anluw' avoro nyo; igamba ny'avegagi go Judia yodu, mpakiliaga go Galajili, iba ptaiza si Jǒn kambinlo pa.

38 Ga nt'azagizi Anyambiě azagize Jisu yi Nazerath n'l'Inlin' i'via nli ngulu, ká yě kě ndagěnda ayanje mbia, nli toliza waodu, mǒngi w'avugio n'inkinda, kánde Anyambiě avegagi n'ayě.

39 Azuwe nle iyenli y'isaon yodu y'alendio ndě go ntye y'lju nla go Jeruselēm, o yonlio wao mbanliaga gw'erere.

40 Nle be tongunli' Anyambiě arongunliě utyugu yi ntyaro, aruminliě g'obwi.

41 Aranga gore anlaga waodu, ndo gor' iyenli y'avinjio n'l'Anyambiě go bosyo vanga nle gore zuwe y'anyenli nli jǒnga nla yě; ayě tongwa pa avila gw'ijuwa.

42 Nle be sombiě zuwe go kambinla gore anlaga, nla go bulia nle, nle yě o rumalio n'l'Anyambiě oyěkeli wi mǒngi w'abǒ nli bende.

43. Ni'iprófēt sodu s'aruminliě inlě, gw'ia nyanga ny'ini nyě om' edu o jivirě e bā böng' inyeza s'ibe.

44. Nla gw'agambagi Pitěr agamba minlā, Inlinl' i'via ny'avoswi gore waodu w'ayāgio igamba.

45. Nle be mama wao w'agěrio ayivira; ntango yodu y'avienli nli Pitěr; kānde idavia s'Inlinl' i'via s'ayirio kě gore anlōngā.

46. Kānde w'ayāgio wao wi kamba n'inkambirli singanli, azuminli' Anyambiě.

47. Nle be jivire Pitěr inlě, mande o re kā deg' anlingo inlě, winlā w'avaptaizo, wi re bönga p'Inlinl' i'via ga nt'are zuwe?

48. Nle be sombiě wao go baptaizo gw'ina nya Rerě. Nle be bambia wao avambiě go doanlaga intyugu syakwě.

EWONJO XI.

NLE be jāgā roñi n'awāngwe w'vegagi go Judia ayāgā inlě, anlōngā kě m'abōng' igamba ny'Anyambiě.

2. Ndo gw'avandi Pitěr go Jerusalēm; wao w'agěrio w'azāzizě.

3. Inlě, o yinginli gore anloñe w'izyāmbě, kā wě nya nla wao.

4. Nle be pakilie Pitěr takilia gore wao go mpānlā, inlě,

5. Mi avegagi go nka' mpolo yi Jōpa nka-
mbinlaga; ayenli miě ndaga go nyilinlo inlě;

ezâma zâ suminla g'onlamb' ompolo wintya-
mabâ nai, syonliago avila g'orowa, n'avienli
wo gore miě.

6 Ndo gw'azyili miě avikilia wo, mi ayenli
sugulisa yi mpândâ nai yi ntye, n'inyasad
s'iga, nli ya yi dandalanda, n'inyânli s'igo-
plo.

7 Nle be jâgâ miě inyoi ayi kamba nla miě
inlě, gumanla, Pitër, yonla, kâ nya,

8 Nl'awuli miě inlě, zye nlânâ, Rera; kâ-
nde zyel' ezâma z'enyanyambiě ge zi re za
sy'apupu zi re jinginla pa g'ogwanli wam.

9 Nle be fâ jiviro miě n'inyoi avila g'orowâ
inlě, yâma yi re jâmbunlio pa n'Anyambiě;
awelia yo inlě, nyanyambiě.

10 Ndo esaon winlâ w'aroenli nyôgâ ntye-
ro, kâ yâma yodu fâ duro g'orowa.

11 Ndo vonla, kwëvimo avienli anloñie ara-
ro go nago y'avégago miě, w'aromio avila go
Sisaria gore miě.

12 Nle be bulinlio miě n'Inlinla inlě, gënda
nla wao mpaga fô. Ndo ngwëmo kě orofô
y'avëni miě; n'ayinginl' azuwe go nago
y'onloñie.

13 Nle be bulialiě zuwe kě ntaga y'aye-
nliě enjël go nag' wë, nkumanlaga nli ka-
mba nla yë; inlě, rom' anloñie go Jëpa kâ
fwelie Saimôn yi fwelio inlě, Pitër;

14 E be bulinliâ agamba mi re wë kâ sa-
ginla, nli nag' wâ yoda.

15. Ndo gw'avakili mië kamba, Inlini' ivia ny'avoswi gore wao, ga gore zuwe gw'avakili.

16 Nle be jonginlia mië igamba nya Rerë, gw'awulio ndë inlë, Jön reti avaptazi n'lalingo, ndo anluwe be baptaizo n'Inlini' ivia.

17 Yenlâ kânle Anyambië avenli wao idavia onlôngâ w'avenlië zuwe, yi jivire Rerë Jisu Kreis, mië mande o re kâ simbi' Anyambië?

18 Ndo gw'ayâgio wao isaon yinlâ w'aloanli dâ, azuminli' Anyambië inlë; sambo Anyambië are pa p'anlôngâ kë ikahua s'orëmb gw'ënenlâ.

19 Ndo gw'avazanganli wao n'ikambiza s'aroenli g'ogwanja wi Stiven, w'agëndagi go Finisia, nli Saiprüs, nli Antiök; akambinlag' igamba kao gore Iju dadië.

20 Ndo awëwâ gore wao w'avegagi anlofi wi Saiprüs, nli Sairinia, gw'ayinginli wao go Antiök w'awulial' Igrik, akambinlage. Rerë Jisu.

21 N'laloanli ogâ wa Rerë gore wao, nli ntango mpolo y'ayiviri, agalua gore Rerë.

22 Nle be jâganlo igamba gw'aroi mi' nja, ndo go Jeruselëm g'ogwanji wao; nle be kofite wao arofië Barnabas go kënda kaanga go Antiök.

23 Ndo gw'avienlië ayenl' ikësi s'Anyambië ayenlië mbia; kâ yë nëgira waedu inlë, wi ga loanlize gore Rerë n'inkenja s'orëma.

24 Kânde avegag' om' âmbia, nli jonlia n'l-nlinl' ivia n'ijivira; nli nkândâ mpolo y'agundo gore Rerë.

25 Nle be kënde Barnebas go Tarsüs go bute Sâl, ndo gw'alëngië yë aŵagië go Antiök.

26 Nl'aroenl' inlë, w'aganganli ompuma warâ nli nando, anlënj' anlag' awenge. Nla go Antiök ongili w'alonge fwelio inlë, Ikristian.

27 Nla gw'intyugu sinlâ aŵienli avila go Jeruselëm ipröfët go Antiök.

28 Nle be kumanla omari' gore wao ini nyë nle Agebüs, kâ yë bulia n'Inlinla inlë, njanla mpolo yi bia go ntye yodu; y'aroenli kë gw'intyugu si Klâdiüs Sizar.

29 Ndo om' edu gore ongili, ga ngulu yë, agenji go toffi' orolizo gore ngwëmo y'aloanli go Judia.

30 Wao kë w'alendi yenlâ, aroffa gore anlë-rö n'ogâ wi Barnebas nli Sâl.

EWONJO XII.

GW'EGOMBE më Hërod y'oga anyanyu-nli ogâ wë azyug' awëwâ go nando.

2 Nle be jonlë Jems onwarerë wi Jôn n'okwara.

3 Ndo gw'ayenli yë inlë, *osaon winlâ w'arönd' Iju, avâ këndië go kote Pitër, (nl'arouli intyugu si ntyago.)*

4. Ndo gw'agotiē yē aveli yē go nago wia mianga, avē gore nkândâ s'isâzyē nai, go penjavenjē; aṽele kâgunliē gore anlaga; ntyago piaganla pa.

5. Yenlâ avenjavenjio Pitēr go nago y'imia-nga; ndo ikambinla s'agambinlago nle nando; gore Anyambiē g'oŋwanji wē.

6. Ndo gw'aṽeli Hērōd aṽele kâgunliē, ogwē-ra mē anlanlaga Pitēr gw'anyaaga mi sâzyē mbanli, koro pa n'azungakanlo ambanli, n'ivenjavenji g'ompombanla y'aṽandatnindi nago y'imiaanga.

7. Ndo vonla, enjël ya Rerē y'aṽienli gore yē, n'ozange w'aṽambi go nago y'imiaanga; nle be bolē awole Pitēr g'oŋwanji wē anlōngunliē inlē, nlōngwa kō nēganēga. Nle be posw' asungakanlo avila gw'agâ mē.

8. Nle be buli' enjël awulinliē inlē, linia onlamba, kâ kora intyozyo satangi sâ; yenlâ alendiē, nle be bulinliē yē inlē; wârs ngâi; mpolo yâ, kâ songa miē.

9. Nle be kâgwē gw'igala azongē; e mia nlē, osaon w'alendio nle enjël wi re giligili; ndo avēt' inlē, ajenle nyilinto.

10. Ndo gw'aviaganli wao ipenginl' idonga; nla simbanli, w'aṽienli gw'igugi ny'imiaanga nyi kâgwa go nka' mpolo, ny'anlungwi nyo; mē; nle be kâgwa wao aviaganl' igal' imâri; kwēvimo, alubui enjël gore yē.

11. Ndo gw'avinli Pitēr aṽinlia go pikilia,

awuli nlě, venlá mi avoro mbiambiě inlě, Anyambiě atofni enjěl yě go tomba miě g'ogâ wi Hěröd, n'avila gw'ijongunlo soda s'anlaga w'Iju.

12 Ndo gw'aviviagě aŕienli go nago yi Meri ngwe yi Jön y'aŕeliago inlě Mark; gogo avegag' awenge datanla pa go kambinlaga.

13 Ndo gw'alokagi Pitěr igugi aŕienl' izyali go poganlio, ini nyě nle Roda.

14 Ndo gw'amienliě inyoi nyi Pitěr e nungunla du igugi nli mbia, nle be kěndě nli mango awulia nlě, Pitěr e kumanla g'ompo mbanla.

15 Nle be bulinlia wao yě inlě, o tanla; nle be buliagě inlě, re vanganle yenlá; nle be bulia wao inlě, enjěl yě.

16 Nle be dokage Pitěr; ndo gw'anlungunli wao igugi w'ayenliě, amama polo.

17 Nle be pěpiě wao n'ogâ go doanla dá, n'arakiliě wao nt'agâgunlio yě nle Rerě avila go nago y'imianga. Nle be buliě inlě, wulinlianli Jems nli ngwěmo isaon yinlá. Nle be kâgwě agěnda go mbora nyěne.

18 Ndo gw'ayenji owenja, avegag' itia sipolo gore isâzya nt'aroenli nli Pitěr.

19 Ndo gw'awuti Hěröd awutě, kâ y'alěngě, agâtiz' ivenginli azombia inlě, wi ga yonlo; nle be suminlě ayila go Judia agěnda go Sisaria, vâvâ aloanliě.

20 Ndo Hěröd avegagi n'egunlu z'igâvi nla

wao wi Taiër nli Saidõn; nle be bia wao gore yě nkândâ mo, nla gw'avangi wao avange Blastos, nyongo y'oga ndeg' wao, w'avambi amënje, kânde inlõngâ nyao ny'anyezio *nl'inlõngâ ny'oga.*

21 Ndo go ntyugu y'arëtio ndě, Hëröd bário pa nli ngâi y'oga, aloanli tu gw'eki zě, agamba gore wao.

22 Nle be tong' anlaga inlě, nyinlâ inyoi ny'Anyambiě, aranga ny'oma.

23 Ndo nĕganĕga enjĕl ya Rerĕ y'awoliě, kânde e pa du Anyambiě isuminlia, nle be nyo yě nl'igu azul' onwĕi.

24 Ndo igamba ny'Anyambiě ny'avendi awunla polo.

25 Nle be fwinielie Barnebas nli Sâl avila go Jeruselĕm, gw'amĕnlizi wao evilo zao, awõnga nla wao Jõn yi fweliago inlě Mark.

EWONJO XIII.

NDO aroenli awĕwâ go nando y'avegagi go Antiõk, Iprõfĕt n'inlĕnji; Barnebas nli Saimõn o vĕliago inlě, Naigĕr, nli Lusios yi Sairini, Mĕnian y'avomi nli Hëröd nkândâ mo, nli Sâl.

2 Ndo gw'ayanjinli wao Rerĕ nli peng'esonge, Inlin' ivia ny'awul' inlě, gerinlanli miĕ Barnebas nli Sâl gw'evilo z'afweli miĕ wao.

3 Ndo gw'avengi wao esonge agambinla,

aralia agâ gore wao, w'arofni wao kända-
ga.

4 Yenlâ wao tofno pa n'Inlinl' i'via, w'agē-
ndagi go Silisia n'avila vâvâ be këndaga
wao n'owatanga go Saiprūs.

5 Ndo gw'aloanli wao go Salemis w'aga-
mbinl' igamba ny'Anyambiě gw'isinegög
s'Iju; w'aloanli kě nli Jōn minisě yao.

6 Ndo gw'aviaganli wao go nēnge avia
koanga go Pefōs, w'alēngi ntyēnli profēt y'i-
noka, Ju, ini nyě Barjisu,

7 O loanli nli gâven, Sērjiōs Pâlōs, onlofne
w'okeli; o veli Barnebas nli Sâl a'vele jâgâ
igamba ny'Anyambiě.

8 Ndo Elimōs, ntyēnli, (kânde ini nyě nyi
bēngunlo yenlâ) avugizi wao, agēnlizi fwilize
gâven avila g'oyiviro.

9 Ndo Sâl (ayě kě Pâl) ayonli n'Inlinl' i'via
azyili antyâ mē gore yě,

10 Awulia nlě, O, jonlia n'itemiza sodu n'l'o-
rogo wodu; onwa w'onnyambe, onyembanye-
mba w'orēti wodu! o be tige sapilia impânlâ.
s'arēti sa Rerě?

11 Ndo venlâ, vonla, ogâ wa Rerě wi re gore
wě, kâ wě doanl' ipâku, o yenle nkombe vâ
egombe. Nla nēganēga avoswi gore yě iwo-
mbe nli mpiri; nle be kēndě awutag' oma o
kotě g'ogâ agēndiě.

12 Nla gw'ayenli gâven ayenla nt'aroenli
ayiviri, amama gw'inēnja sa Rerě.

13 Ndo gw'alubui Pål nli mõngi yě avila go Pefõs, w'avienli go Përğa yi Pamfilia. Nl'alubui Jõn avila gore wao avinlia go Jeruse-lõm.

14 Nla gw'alubui wao avila go Përğa w'avienli go Antiõk yi Pisidia; nla gw'ayinginli wao go sinegõg g'owenja wi syânla w'aloanli tu.

15 Ndo ivanga n'iprõfõt tangunlo pa, nla nli yi sinegõg y'arõmĩ gore wao inlẽ, anlofõe, awângwe, ja nluw' are n'igamba ny'orevunlo gore anlaga, wulianli.

16 Nle be kumanle Pål avẽpia n'ogã inlẽ, anlofõe wi Isreël, n'anluwe yi ti' Anyambiẽ, voganlionli.

17 Anyambiẽ y'anlaga winlã wi Isreël avinj, ireri sazyo avandiz, anlaga gw'aloanli wao agẽnda gw'inlõngã nyi Ijipt; kã yě kãgunlia wao avila vãvã n'ogã olondui.

18 Ndo gw'egombe z'agom' impum' anlai azindiẽ wao gw'ig' ivolo.

19 Nla gw'ayilizi yě anlõngã orõgenlo go ntye yi Kenean, agerinliẽ wao ntye yao n'l'eganlo.

20 Ndo isaon yinlã piaganla pa, vã nkama s'impuma nai n'agomi atanli avenliẽ wao iyẽ-kẽli koanga gore Samuel yi prõfõt.

21 Ndo viaganlo vãvã w'aveli oga; nle be pa Anyambiẽ ava wao Sãl onwãnlõfõe wi Kis, onlofõe wi mbave yi Bẽnjamin, vã agom' impum' anlai.

22 Ndo gw'arombiě yě, anlongunli gore wao Devid go doanl' oga, n'agambiě g'onwanji wě inlě, mi are dęnga pe Devid, onwanloŋe wi Jěsi, onloŋe w'orěmi wam, o be denda ntōndinli yam yodu.

23 Avila gore awanla w'onloŋe winlā Anyambiě, ga ompanganlo wě, are nōngunlia pa gore Isreěl ozunge, Jisu :

24 Gw'agambinli Jōn, ayě, viagaga rā, bap-taiza y'ikalua gore anlaga wi Isreěl waodu.

25 Ndo Jōn ge mēnlizag' ijanji sě, awuli nlě, anluwe tanga nlě, miě mande? Mi aranga yě. Ndo vonla, oma e be songa miě, o re mi azy' inyanga nyi purunl' intyozyo satanga s'agolo mě.

26 Anloŋe, awāngwe, awa' wi mbave yi Ebreham, n'om' edu gore nluwe o ti' Anyambiě, gore nluwe igamba ny'isunginla sinlā nyi re toŋo pa.

27 Kānde wao w'aloanli go Jeruselēm nli nlaŋi yao wi miagagě, nlā amoi m'iprōfět mi tangunlo syān' wedu ; njěkēliagě, w'amēnlizi mo.

28 Wi dęnga du oson w'ijuwa, ndo w'awa-mbi Paillet inlě, e ga yonlo.

29 Ndo gw'amēnlizi wao agamba modu m'arēndio g'onwanji wě, w'azyonliě avila gw'erere, araliě g'obulungu.

30 Ndo Anyambiě arongunliě avila gw'aju-wa.

31 Nl'ayenlio yě intyugu sinyenge nle wao w'avandi nla yě avila go Galaili avia go Jerusalem, wao nle iyenli yě gore anlaga.

32 Nl'azuwe kambinla nluwe ntyango mbia —ompanganlo w'avanganlio gore irerě inlě:

33 Anyambiě are mēnliza pa wo gore zuwe, awanli wao, gw'itongunlia si Jisu; ga nt'are tēndo pa g'owembo w'imbanli inlě, Awě onwanli wam, nlēnlā winlā ajanla miě wě.

34 Ndo kānde arongunliě avila gw'ijuwa, kâ avâ fwinlia gw'ibānla nyēnlě, yenlā awuliě inlě, m'be pā ikěsi si Devid si re kâ jiviro.

35 Yenlā awuliě kě g'owemb' omāri inlě, o be tiga oma oyāmbui wā go jenl' ibānla.

36 Kānde gw'ayanji Devid, gw'eñenlā zě, ayanje ntōndinli y'Anyambiě, anlanli, aralio gore ireri sě ayenl' ibānla.

37 Ndo ayě o rongunlio nl'Anyambiě, e jenl' ibānla.

38 Yi ga mio gore nluwe, anloñe, nl'awāngwe, inlě, gw'inyanga ny'oma winlā inyeza s'ibe si kambinlo gore nluwe.

39 Nla g'onwanji wě om' edu e bōnge mbēm gw'isaon yodu, yi re yě avo mbem gw'ivanga nyi Moses.

40 Sambo vandaminlanli, igamba ny'agambio nl'iprōfēt nyi vende bia gore nluwe.

41 Inlě, vonlanli, ivēdi, kâ mamananli, ayi-ilzo; kānde mi janj' ijanja gw'intyugu sanli,

ijanja si re s'ayiviro nle nluwe, vanganle
ema abulinlia nluwe:

42 Ndo gw'agâgwi Iju avila go sinegôg,
anlôngâ m'anlegir' inlê, agamba minlâ mi ga
vâ kambinlo gore wao syânâ mâri.

43 Ndo gw'avazanganli nando, awenge gor'
Iju n'iprôsilaît s'olubo s'azongi Pâl nli Bar-
nebas; kâ wao kamba nla wao, ayiviriza wao
go doanlaga gw'idavia s'Anyambiê.

44 Ndo syânâ mâri baraba nkala yodu
y'alatanli go jâgâ agamba m'Anyambiê.

45 Ndo gw'ayenl' Iju ayenla inkândâ,
w'ayonli nli nandi alove mpaga gw'isson
y'agambio nle Pâl, ndowaga nli tâwaga.

46 Nle be kamba Pâl nli Barnebas agamb'
itia fô, inlê, re kwêkwê vâ igamba ny'Any-
ambiê donge kambinlo gore nluwe; ndo kânde
anluwe tomba nyo avila gore nluwe; ayêkê-
lia ikui yanlimê inlê, anluw' azy' inyanga
ny'eñenlâ z'egombe zodu; vonla, azuwe ka-
lpa gore anlôngâ.

47 Kânde yenlâ azambio zuwe nle Rerê, inlê,
mi are doanlizâ pa ozange gore anlôngâ inlê,
o tâ doanla isunginla koanga go ntyai yi
ntyai.

48 Ndo gw'ayâgio anlôngâ w'arêndi pôlo,
azuminlia igamba nya Rerê: nli ntango yodu
y'aloñio gw'eñenlâ z'egombe zodu w'ayivira:

49 Nl'igamba nya Rerê ny'agambinlia gw'i-
nlôngâ mênnyânâ nyodu.

50 Ndo Iju s'arâvi ampâmu gore anto w'idu, bo nli nkonde, nla gore nlañi y'avegagi go nka' mpolo; anlõngunia ikâmbiza g'onwanje Pâl nli Barnebas, aromba wao gw'imbori sao.

51 Nle be pala wao ntyëngë gw'intyozyo sao gore wao, avia go Aikoniüm.

52 Nle be jonlia ongili nli mbia n'Inlini' iñia.

EWONJO XIV.

NL'AROENLI go Aikoniüm inlë, w'ayi-
nginli go sinegög y'Iju, agamba onlõ-
ngâ w'igamba w'ayiviri nkândâ mpolo y'Iju
n'Igrik.

2. Ndo Iju s'aroenli s'ayivira, s'azyâri ave-
ndia irema y'anlõngâ gore awângwe.

3 Nl'oling' ompolo w'alingio wao nkambi-
naga itia fõ gw'ina nya Rërë, y'awul' iga-
mba ny'ikanli së, n'ave lemba n'imamo go
dendago n'agâ mao.

4 Ndo nkândâ yi nka' mpolo y'avangwanli,
n'awëwâ w'aloanli g'ozamba w'Iju, n'awëwâ
g'ozamba wi romi.

5 Nl'aroenl' ogâmbizo w'anlõngâ n'Iju kë,
nli nlañi yao, go tâwa nli punga wao ado.

6 Gw'amienli wao w'awangi go Listra nli
Dërbi, ink' impolo si Laikeonia nli mbora vi-
ngovingo,

7 Gogo agambinli wao ntyango mbia.

8 Nla go Listra aloanli onloñe ngulu fõ

gw'agolo, n'eboke avila gw'iwuŋu nyi ngi yě, o re e kēndaga du.

9 Ayě kě ayâgio Pâl e kamba, o zyiliě, amia inlě, are n'ijivira s'ijingo;

10 Agambi yě n'inyo' ivolo inlě, nlōngwa gore gw'agolo mâ. Nle be dogwě agēnda.

11 Ndo gw'ayenli anlaga nt'alendi Pâl, w'arombinl' inyoi nyao, nli nkambinli yi Lai-keonia inlě, inyambiě si re suminla pa gore zuwe egâlanli g'anlaga.

12 Nle be fwelia wao avelie Barnebas inlě, Jupitēr, ndo Pâl inlě, Mērkurie; kande ayě vegagi gw'ewonjo z'igamba.

13 Ndo minisě yi Jupitēr y'avegagi go nka' mpolo yao, aŋag' inyare n'abumbulu gw'impo-mbanla, aŋele jire ntyago n'anlaga.

14 Ndo gw'ayâgio roŋi Barnebas nli Pâl, w'ayokunl' ingâi sao, agēnda nli mango go garegare y'anlaga, aronga nli ngulu inlě;

15 Anloŋe, ezande zi dendo nluwe isan yinlâ? Azuwe kě anlaga egâlanli z'impanginli sanli, nli kambinla gore nluwe inlě, galuanli avila gw'egambanyambiě zinlâ gore Anyambiě y'eŋenlâ, y'avangi orowa nli ntye nli mbenle mpolo, nli yâma yodu yi re vâvâ:

16 Ayě kě gw'alonga arigi anlōngâ modu go kanganla gw'impânlâ sao.

17 Ndo e tig' oku' wě iyenli fō, ndendage mbia, aŋenli zuwe ningo avila g'orowa nli

gombe y'ilonda, ayonlia irëmi yazyo n'inya n'igeva.

18 Nla gw'awuli wao agamba minlâ, w'azili deg' anlaga, inlë, w'ayire ntyago gore wao.

19 Nle be bia Iju avila go Antiök n'Aikonïöm azyâri' anlaga, kâ wao punge Pâl ado, agâgunlië avila go nka' mpolo, w'avët' inlë, ajuwi.

20 Ndo gw'agombinli ongili agombinlë anlöngwë ayinginla go nka' mpolo, nli ntyugu mâri alubuë nli Barnebas *agënda* go Dërbi.

21 Ndo gw'agambinli wao ntyango mbia go nka' mpolo mëyânlâ anlënj' awenge, w'avâ fwinli go Listra n'Aikoniüm nla go Antiök,

22 Nsindiag' irëma y'ongili, nli nëgiraga wao go doanla gw'ijivira, inlë, azuwe ga yingine gw'inlôngâ ny'Anyambië nli njuke nyenge.

23 Ndo gw'avinji wao anlëro go nando edu n'ikambinla n'ipenge songe w'arigi wao gore Rerë y'ayiviro wao,

24 Wao piaganla pa go Paisidia, w'avienli go Pamfilia.

25 Ndo gw'agambinli wao igamba go Përğa w'azuminli go Atalia.

26 Ndo avila vâvâ azëni wao n'owatanga go Antiök, go mbora y'avenlio wao gw'ikanla s'Anyambië gw'ijanja s'amënlizo wao.

27 Ndo gw'avienli wao alatize nando go mbora mo w'arakili isaon yodu y'alendio

al'Anyambië gore wao, nli nt'anlungunlië igugi ny'oyiviro gore anlôngâ.

28 Nla vâvâ alingi wao oling' ompolo nl'ongili.

EWONJO XV.

NLA gw'avienli awëwâ avila go Judia, w'anlënji ongili inlë, kao anluw' akëro nli ntyale yi Moses, anluw' alenge ngulu yi sunginlo.

2 Ndo gw'aroenli ikeranla nli mpaga mpolo nli Pâl nli Barnebas gore wao, w'awul' inlë; Pâl nli Barnebas nl'awëwâ awënle gore wao, wi ga vande gore romi nl'anlëro go Jeruselëm g'onwanja wi kâte yinlâ.

3 Ndo gw'ayivirio wao nle nando w'aviagani go Finisia nli Semeria, ntakiliag' ikalua s'anlôngâ. Nle be jenliza wao ayenliz' awângwe waodu igëv' ivolo.

4 Ndo gw'avienli wao go Jeruselëm w'awöngio nle nando nli romi nl'anlëro; kâ wao takilia isaon yodu y'alendio nl'Anyambië gore wao.

5 Ndo be nöngw' awëwâ go nkumba y'Ifaraisi w'ayiviri inlë, wi ga gëro azombio go penjavenj' ivanga nyi Moses.

6 Nle be datanle romi nl'anlëro go pikiliag' igamba nyinlâ.

7 Ndo gw'aloŧio mpaga mpolo, agumañle Pitër awulinlia wao inlë, anloñe, awângwe, anluw' avoro inlë, gw'alonga Anyambië avi-

nji gore zuwe inlë, anlôngâ mi ga yâgâ nl'ogwanli wam igamba nyi ntyango mbia ayivira.

8 Nl'Anyambië yi këlâgël' orëma are kambâ pa ognwanji wao, avagaga wao Inlinl' iŷia, ga nt'alendië gore zuwe.

9 Ndo e pa ibangwanla gore zuwe nla wao, mëpiag' irëmi yao nl'oyiviro.

10 Yenlâ ezande zi dëmb' anluwe Anyambië, go fele ntyogo g'ompele w'ongili, yi re, nlâ ireri sazyo nlâ zuw' ayâlie toanla?

11 Ndo azuwe jivira inlë, gw'inyanga ny'ikesi si Jisu Kraisi ya Reri yazyo azuwe besunginlo, ga nt'are wao.

12 Nl'avânli gando yodu dâ, avoganlio Barnebas nli Pâl, ntakiliag' anlôngâ mi lembâ, nl'imamo m'alendio nl'Anyambië nla wao gore anlôngâ.

13 Ndo gw'aloanli wao dâ, Jems ayiviri awulia nle; anlômë, awângwe, voganlienli mië,

14 Saimôn are takilia pe nt'avienli Anyambië gore anlôngâ, go bönga gore wao anlaga gw'ini nyë.

15 Ndo agamba m'Ipröfët mi kwezanganla g'osaon winlâ, ga nt'are tëndo pa;

16 Inlë, isaon yinlâ dendo pa m'be fwintlia avâ noga okanja wi Devid wi re poswa pa; avâ noga kë izangi nyë agumanlia nyo.

17 Inlë, anlaga wi tiganla wi tâ bute Rerë.

n'anlõngâ modu mi fwelio n'ini nyam gore wao; bulie Rerë`yi denda isaon yinlâ yodu.

18 Ijanji sě sodu si mio n'Anyambiě avila gw'egombe zodu.

19 Sambo igambi nyam nyi re inlě, azuw' azyuge wao wi re kalua pa avila gore anlõngâ avinlia gore Anyambiě.

20 Ndo azuwe ga rěnde gore wao inlě, wi ga rige isěke s'ikanla, n'ibandanliě, n'avila go ya yi piaro, nla yi ntyinla.

21 Kânde avila gw'alonga Mosës, go nka' mpolo edu, are nla wao wi kambinlě arangu- nla gw'isinegõg syân' wedu.

22 Nle be tõnde roñi n'anlěrõ nli nãnde yodu go toñ' anloñe avinje avila gore waomě go Antiõk mpâ' mo nli Pâl nli Barnebas: Ju- das o weliago inlě Barsebas, nli Sailas, nlañi: y'anloñe gore awângwe.

23 Nle be tẽnda wao arẽnda nla wao aga- mba minlâ; inle; roñi, anlěrõ, n'awângwe wi bogizy' awângwě w'anlõngâ, wi re go Antiõk nli Siria nla go Silisia.

24 Kânde azuw' ajâgio inlě, awěwâ w'alu- bui gore zuwe, wi syuga nluwe n'agamba, n'aveviz' irěmi yanli inlě, anluwe ga gěro avenjavenj' ivanga, wi re wi sombio nle zuwe:

25 Nle be jenlo mbia gore zuwe, datanla pa n'orěm' omo, go toñ' anloñe avinje gore nluwe, mpâ mo nli Barnebas nli Pâl wi tondo

26 Anlaga w'alimbinli menlâ yao gw'inyan-
nga ny'ina nya Reri yazyo Jisu Krai.

27 Yenlâ re zuwe toña pe Judas nli Sai-
las; wao kë n'ogwanla wi be takilia isaon
më.

28 Kânde yi jenlo mbia gore Inlin' i'via
n'azuwe inlë, azuw' aralia iroanlo ilere inyë-
nle; kao ya y'isyâlâ yinlâ.

29 Inlë, riganli ijirinya gore ikanla, nli
ntyinla, nli ya yi piaro, n'ibandanlië; nla ja
nluw' apenjavenj' ikuwi yanlimë, mbiambië
gore nluwe. Mbiambienli.

30 Ndo gw'avazanganli wao w'avienli go
Antiök, nla gw'alatizi wao nkândâ w'avenli
wao ezango.

31 Ndo gw'arangunli wao zo w'ayenle mbia
g'ogwanja w'isindia.

32 Ndo Judas nli Sailas, waomë ipröfët kë
w'azindi awângwe nli mbulinli nyenge, aloa-
nliza wao.

33 Ndo gw'alingi wao olingo w'avinlizo
n'afmënje avila gore awângwe agënda gore
roñi.

34 Nle be tönde Sailas go doanlaga vâvâ.

35 Ndo Pâl nli Barnebas kë w'alingi go
Antiök nënjaga nli kambinlag' igamba nya
Berë, n'awënle kë awenge,

36 Ndo intyugu sinyëwâ piaganla pa, Pâl
awulinli Barnebas inlë, azuwe ga vinlie agë-
lagël' awângwe go nka' mpolo edu yi re zawe

kambinla p'igamba nya Berë; ayenle nt'are wao.

37 Ndo Barnebas awondi go bönge Jön o veliago inlë Mark.

38 Ndo Pål avikil' inlë, zye mbia go böngë nla wao, o lubui gore wao go Pamfilia, ká y'agenda nla wao gw'ijanja.

39 Ndo inyoñanlo ny'aruenli nli mpiu mëya y'avangwanli wao, nle be bönge Barnebas awöngë Mark azyënlia n'owatanga go Si-prös.

40 Ndo Pål avinji Sailas agëndaga, awo gw'ikanla s'Anyambië n'awângwe.

41 Nle be piaganlë go Siria nli Silisia aloo-nlizag, inando.

EWONJO XVI.

NLE be bonwë go Dürbi nla go Listra; ndo vonla, gogo avegagi ongili omari, ini nyë nle Timothiüs onwânloñe w'omanto wi. Ju o yiviragi, ndo reri yë onwa' wi Grik.

2 Arcanlio in'ivia nle awarere w'avegagi go Listra nla go Aikoniöm.

3 Ayë velo Pål kanganla nla yë, awöngië yë agërë g'onwanja w'Iju s'avegagi go wego mëyânla: kände waodu w'amienli nlë, reri yë onwâ Grik.

4 Ndo gw'aviaganli wao gw'ink' impolo, w'avenli go bandaminl' agamba m'aloñio nle w'ani n'anlërö w'avegagi go Jerusalem.

5 Venlâ azindio ihando n'ijivira, be banla so ntango ntyugu edu.

6 Wao suliza pe Frijia n'inlôngâ nyi Gale-syia, w'alegio n'Inliâl' ivia go kamb' agamba go Esia.

7 Wao bia pa go Misyia, w'agênlizi go piaganla go Bêthinia; ndo Inliâl' ivia nyi mækêlia.

8 Wao piaganla pa go Misyia w'azuminli go Troas.

9 Ogwêra be jilinto Pâl nyilinto, ayenliê enlonê wi Masidonia gore, o vëgiê inlê, lalla go Masidonia kâ nungunla zuwe.

10 Ayê jilinto pe nyilinto, kwêvimo be kânliza zuwe go kênda go Masidonia, kotiza pa mbiambiê inlê, Berê aweli zuwe go bulia ntyango mbia gore wao.

11 Azuw' avurunli go Troas, avienli zuwe gore go Samothrasia, bunya be piaganla zuwe go Niapolis:

12 N'avila vâvâ go Filipai, nka' mpolonê gw'inlôngâ nyi Masidonia; ya nle kôloni: n'akolanli zuwe go nka' mpole mâyânla si ntyugu.

13 Syânla be kâgwa zuwe go nka' mpole agênda g'ozamba w'olâvi, go mbora y'agambis niago; be doanla zuwe tu, agamba n'anto w'alus gogo.

14 Ndo omant' omâri, ini nyê nle Lidia, egolisi w'ingâi satenlatenta, go nka' mpole yi Thaiataira, o lubagi Anyambiâ, avoganliê

zuwe; o nlungunlio nle Rere orëma, go diti-
nliaga isaon y'agambio nle Pâl.

15 Gw'uvaptaizo yě nli nag' wě yedu, avěgi
zuwe inlě; j'anluw' atangi mie inlě, mi ajivirě
Rerě, yogonli go nag' wam kâ doanlanli vāvā:
Nle be simbizě zuwe.

16 Ndo aroenli, gw'agěndi zuwe go mbera
y'agambinlago, izyal' imāri ny'avėgagi nlo-
nyambe wa sipāga, ny'alatanli n'azuwe, o
vagagi reri sě aaliv' amenge n'ipāga:

17 Ayēmēmo azongi Pâl n'azawe aronge
inlě, anloñe winla sinyongos'Anyambiě y'igo-
nlo, si teva zuwe mpānlā y'ozunginlo.

18 Alendagi yenlā intyugu sinyenge; ndo
gw'aludio Pâl, avizi awulinlia onyambe inlě;
mi sombiā gw'ina nyi Jisu Krai inlě; lubus
gore yě. Alubui wo igwěra mēmo.

19 Ndo gw'ayenl' ireri sě inlě, abekā m'idě-
ngi sao m'ajuwi, w'agoti Pâl nli Sailas, atura
wao gw'igolinlo gore anlěrō,

20 Avaga wao gore anlag' avolo inlě; an-
loñe winlā; Iju, wí syákālie nkali yasya
polomě,

21 Anlěnja sintyale si re si zye' kwě vā
zuwe bōnga ge denda, azuwe Iroman.

22 Nl'agumani nkāndā datanla pa gate
wao; be jokunl' anlěrō inlambi yao aziwiza
wao.

23 Wao bola pa wao imbipa sinyenge, w'as-
veli wao go nago y'itnianga, azombia ovenja-

vanji wi nago y'imianga inlě, vandaminla wao mbiambiě.

24. Ayě sombio pa yenlâ, be jinginliě wao go nago y'imianga go nântye yagaregare, agâminl' agolo mao gw'intyogo.

25. Nd'ogwěra nlengenleng Pâl nli Sailas w'agambinlagi nli jemb' isuminlia s'Anyamibiě. Nl'imbwedi s'ayâgiago wao.

26. Ndo kwěvimo be jagiayagie ntye polo, nli utinla yi nago y'imianga y'azyugazyugi; ndo nēganēg' anlungwi agugi modu, nla waodu imiangi yao y'azâdwi.

27. Ndo gw'agazanganli orenjavanji wi nago y'imianga avila gw'antyâvinlâ, ayenl' agugi mi nago y'imianga zange, be durě okwari wě, avele sayonla, kânde arangi nlě, anlaga wi nago y'imianga waodu w'aperi.

28. Ndo Pâl azoki nli ngulu inlě, alend' oku' wâmě mpōngâ, kânde azuwe du azuw' ara yenlâ.

29. Be fweliě ojo alogwa go nago, syugage nyenga, avoswa gore Pâl nli Sailas,

30. Agâgunlia wao gw'igala awulia nlě, wazera, mi ga lende sě go sunginlo?

31. Awuli wao inlě, yivire Rerě, Jisu Kraia, gambēnle o m'asunginlo, awě ge nlâ nag' wâ.

32. Nle be kambinla wao agambinlě igambanra Rerě, nla waodu w'avegagi go nag' wě,

33. Nl'awōngiě wao ogwěra, igwěra mēmo,

ayevunla wao imbipa, avaptarizo yě, ayámí
ge nlâ môngi yě waodu nyôngá mo.

84 Ndo gw'avagië wao go nag' wě, azya-
mbihli wao tavoro; be sangë njivirag' Anya-
mbië, ayë nlâ nag' wě yodti.

85 Ndo gw'ayenji owenja, nlaññi y'arom'
ivâvi go tigiz' anlaga mēwânla diënga.

86 Nd'oma o venjavenji nago y'imianga
awulinli Pál inlë, nlaññi volo yi re toña pa
ihlë, rigonli diënga: sambo gâgwanki, kâ
këndanki nl'aññjë.

87 Ndo Pál awulinli wao inlë, w'aziwi zuwe
gwigala tiyawënyawë, azuwe Ironan; avël'
azuwe go nago y'imianga; ndo ventâ wi kâ
gunlia zuwe ityaria? Nyawe dâ; wë ga
wagë waomë go kâgunlia zuwe.

88 Awul' ivâvi agamba minlâ gore nlaññi;
ñie be tia wao gw'ayâgië wao inlë, wao Ire-
man.

89 Ndo gw'avienli wao w'avëgi wao, agâ-
ganki wao wao avambia wao dabua go nka'
mpolo.

90 Ndo gw'agagwi wao go nago y'imianga
w'ayinginli go nago yi Lidia: wao jenta pu-
wângwë, w'azindinli wao agëndaga.

EWONJO XVII.

WAO piaganla p'Amfipolis nli Apolonâ,
be bia wao go Thésalonika; vavâ avë-
gagi sinëgög y'Ija.

3. Ndo Pál, at'alendagië nli mâti, ayingingi
gore wao, nla vâ amênja mi syânâ arere
awaliagi nla wao avila gw'irëndâ.

4. Nungualaga nli doanzoga inlë, govâ
Krais ayuwe avâ tongw' avila gw'ijuwa; nla
inlë, Jisu yialâ yi kambinlo mië gore mluwe,
ayâ nle Krais.

5. Nl'awêwâ w'ayiviri aganganta nli Pál ali
Spilas, nli nkândâ mpolo y'Igrik s'olubo, nli
niamî y'anto yanga.

6. Ndo Iju s'aroenli s'ayivira, s'ayenli nandî
awông' anlag' awêwâ ave gw'igolinlo, alatiwe
nkândâ, avanga nka' mpolo bogiala; agênde
nl'evêmba go nago yi Jesõa, ayêle kâgunlia
wao gw'igala gore anlaga.

7. Gw'aroenli wao w'alênga wao, ba dura
wao Jesõa nl'awângwe awêwâ gore anlêrõ
wi nka' mpolo, tongaga inlë, winlâ, wi re be
nla pe ntye bundu, w'abienli venlâ kê.

8. W'awôngio nle Jesõa; wialâ kê waodu
wi pav' agamba mi Sizar, inlë, re ag' awê
nle, Jisu.

9. Be syakâlia wao anlaga nl'anlêrõ wi nka'
mpolo, gw'ayâgio wao isaan yinlâ.

10. Ndo gw'awôngi wao awônginle Jesõa
nl'amâri anliva, w'arigi wao diênga.

11. Nl'ogwêra awângwe w'aromi Pál nli
Spilas nêganega ge Biria. Ndo gw'ayienli
wao, w'ayinginli go sinegög y'Iju.

12. Ndo winlâ w'awogagi anlag' anlagie

viaganlo nla wao wi Thēsalonika; kände w'awōng' igamba nēganēga, agēlagēl' irēndā ntyugu edu, jāgā isaon yinlā y'aroenli yeulā.

12 Sambo awenge gore wao w'ayiviri, anto antoe w'Igrik; n'lanloŋe arang' awēwā.

13 Ndo gw'amienl' Iju si Thēsalonika inlā, igamba ny'Anyambiē nyi kambinlo go Birts nle Pāl, w'avienli gogō kē, azyākāli' anlaga.

14 Be sange tom' awāngwe aroŋe. Pāl go kēnda go mbenle mpolo; ndo Sailas nli Timotheōs w'ariganli vāvā tu.

15 Ndo mōngi w'agēndi nli Pāl w'aroenli go Athēns, ndo gw'alēngi wao isombio gore Sailas nli Timothiōs go nēgize bia gore yē w'alubui.

16 Ndo Pāl are gw'ipenginla wao go Athēns, inlinli nyē ny'azyākāliē, gw'ayenliē nka' mpolo jonlia pa raliē n'ikanla.

17 Yenlā be sāzē n'Iju go sinegōg, nli mōngi wi duba, nla gw'igolinlo ntyugu edu gore wao w'aluwunlago yē.

18 Ndo awēwā gor' Ifailōsofēr s'Iēpaikuriaŋ nla s'Istoik; s'alowi mpaga nla yē. N'awēwā w'awuli nlē, ogegende winlā wi be bulia s'āfāri nlē, are g'olovisi w'inyambe sinyānlā; kände agambinli gore wao Jisu, n'itongwa.

19 Be bōnga wao yē, aroanlē go Ariōpegeōs inlā, azuwe ga mie nt'are inēnj' ijānlā siŋs si kambo ndā?

20 Kände o bag' isaon imiānlā gw'arei ma-

zye; yenlá bela zuwe kotize mpivinli y'isaon rinlá.

21. Kânde möngi wi Athëns waodu, n'agënda w'aluó vâvâ, wi periz' egombe g'osa' onwënle kao go bulia, nli jâgâ osa' onwânla.

22. Be kumanle Pál go gare yi Ariöpegôs, awtthia nlë; Anluwe, anlöme wi Athens, mi jenla nlë, gw'isaon yodu anluwe savinl' inyambe polo.

23. Kânde gw'aviaganli mië, azyilia isavinli sanli, mi ayenl' ido ny'orëndâ winlá inlë; GORE ANYAMBIË YI RE Y'AMIO. Yenlá ayë o savinlo nle nluwe simia fõ miezo mië nluwe.

24. Anyambië y'avangi ntye nli yâma yodu yi re go yo, ayëmë nle Rerë y'oröwa nli ntye, e doanla gw'inago si nogo nlogago.

25. Ayë kë e janjinlo n'agâ m'anlaga ga wë nlë, e nak' ezâma; ayë yi p'ezâm' edu emenlá, n'önwëi, nli yâma yodu.

26. Ayë kë ayangi anlöngâ m'anlaga modu nli ntyinla mo go doanla g'ozyo wi ntye wödu, ayë bonda pe gombe yi re dingilio pa nli lingilio y'iloanlo nyao.

27. Inle, wi ga wute Rerë, tozange wi be burinlia, alëngë, ge yë azye dava n'azuw' edu.

28. Kânde vâ yë doanla zuwe, kanganla zuwe, dënga zuwe k'ëmenlá; ga nt'awull kë inyembi sanli sinyëwâ, "Kânde azuwe kë simbambi së."

29 Sambo vâ: re zutwe simbanha s'Anyam-
mbië, azuw' arõnde tanga nlë, Anyambië
ar' egalanli ga syika yatenlatenla, ga sâ-
wâla, ge ido, panlo pa nl'ikenge nl'ipikilla
s'oma.

30 Gombe y'ifwema sirlâ, Anyambië avo-
zyi yo; ndo vâtevenlâ e somb' anlaga wao
du mbori edu go kalua.

31 Kânde are teta pe ntyugu yi be jökölö
oliva nl'orâti nl'oma më o re yë dingilla pa;
vâ yo re yë miëza p'om' edu, kândëne ara-
nganlië avila gw'ajuwa.

32 Ndo gw'ayâgio wao g'onwanja w'itonga-
nia si bende, awëwâ w'azyëliagi, nl'omâri
w'awuli nlë, azuwe be fâ poganlio wë ndaga
yinlâ nyongâ nyënle.

33 Yenlâ alubui Pâl gore wao.

34 Ndo anloñe awëwâ w'aratië, ayivira:
omâri nle Daionisiös yi Ariöpagait, nl'omânte
ini nyë Dameris, nl'awënle kë.

EWONJO XVIII.

NDO isama yinlâ viaganlo, be dubuo Pâl
go Athëns, avia go Kõrinth.

1 Ndo gw'alëngië onwâ Ju, o veliagi inlë,
Akwila, o yanlio go Põntös, o vienli vâtë avi-
la go Italia, nli Prisila y'omant' wë, (kânde
Kladiös aluo s'omb' Iju sodu go dubua go
Roma,) be bië gore wao.

3 Ndo kânde w'avegagi evila mo, be doonlië

nla wao ayanjaga ; kânde w'avangag' Inago s'akuku gw'evilo zao.

4 Nle be kambinlë go sinigög syân' wedu, swang' Iju n'Igrik jivira.

5 Ndo gw'avienli Sailas nli Timothiôs avila go Masidonia ; Pâl avitio gw'inlinli nyë amiez' Iju g'onwanja wi Krais Jisu.

6 Ndo gw'alowagi wao mpaga, amvaga, be syugazyugë ingâi së, awulinlia wao inlë, ntyinle yanli yi ga loanle go woinjo yanlimëz mi are pupu ; avila venlâ mi kända gote anlöngâ.

7 Nl'alubue vâvâ agë jinginkë go nago y'omâri, ini nyë nle Justus, oma o lubagi Anyambië, nag' wë y'ayongio ta nli sinigög.

8 Be jivire Krispôs onlëro wi sinigög, ayivire Rere nli nag' wë yodu, n'awenge gw'Ikôrinthian, gw'ayâgio wao, w'ayiviri aptaizo.

9 Be kambe Rere ogwëra go nyinlinlo agamba nli Pâl inlë, aria, ndo gamba, kâ alom nla dâ.

10 Kânde mi are nla wë, nla zyel' om' edu' be taliâ ogâ go jâgizâ nkazya ; kânde mi are n'anlag' awenge go nka' mpolo yinlâ.

11 Nl'aloanlië vâvâ ompuma n'agwëli orosta, nlënjaga igamba ny'Anyambië gore wao.

12 Ndo gw'avegagi Galio oga w'Akaia, Iju s'avienli nli vëmba agote Pâl nli ngulu, avagë gw'eka z'oma o jëkëlia.

13. Inlě, **aza zinlā zi sōmbi' anlaga ge saviml'** Anyambiě n'l'avav' ivanga.

14 Ndo gw'agě nungunle Pāl ogwanli wě, Galio awulinl' Iju inlě, jâgâ re nkega ge mba; e! anluwe Iju, re kwěkwě vâ miě sindinta n'l'anluwe.

15 Ndo jâgâ re ndowa g'onwanja w'igamba go ana, ga ivangi nyanli, vandaminlanli anluwemě: kânde m'be jivire doanl' oyěkeli gw'isaon yinlâ.

16 Nle be tombě wao avila gw'eka z'oyě, kēlio.

17 Nl'Igrik sodu s'arali agâ gore Sōsthēniz, ewonjo zi sinegōg, awolě swaswâ n'eka z'oyěkeli; ndo Galio e nak' isaon yinlâ da.

18 Ndo Pāl, doanla pa vâvâ intyugu sinye, nge, avanganli n'l'awângwe, n'l'agěndiě go Siria; nlâ yě, ge nlâ Prisila, n'l'Akwila; ayě ayenginla p'ewonjo go Sēnkria: kânde avegagi n'l'ompanganlo.

19 Nle be bonwě go Ēfesōs, n'l'arigiě wao vâvâ: ndo ayēmě ayinginli go sinegōg agambinla n'l'Iju.

20 Ndo gw'avambi wao yě dinga oling' ola, eměkeli.

21 Nle be tiginlě wao ojanli, inlě, rēti ni ga venjavenje ntyago yinlâ go Jeruselēm: ndo m'be fâ fwinlia gore nluwe, jâgâ Anyambiě atōnda; nle ba syēnliě go Ēfesōs.

22 Ndo gw'azumië go ntye go Sisaria, avā-
ndi awogizye nando, kē sumiñla go An-
tiök.

23 Ayë dinga pa vāvā, be dubuë; aviaganla
gw'inlōngā nyi Galetia nyodu nla nyi Frijia;
sindiaga ongili.

24 Nd'onwā Ju mārī, ini nyë nle Apölös, o
yānlīo go Alēxandria, okambi, om' āmpolē
gw'irëndā, avienli go Ēfesös.

25 Onlome winlā aluo nēnjo pa go mpānlā
ya Rerē; gw'avegagië orēma mpio mpolo,
agambi ge nēnjaga isaon ya Rerē, miā pa
ibaptaiza si Jōn dadië.

26 Nle be pakilië go kamba n'evēmba go
sinegög: gw'ayāgio Akwila nli Prisila ayā-
gā yë kamba, w'awōngië amiezë mpānlā
y'Anyambië mbiambië.

27 Ndo gw'avēlië go piaganla go Akaia,
awāngwe w'arēndi go bambi' ongili go bō-
ngë; ndo gw'aviaganlië anlungunli wao polē
mōngi w'aluo w'ajiviri n'ikësi.

28 Kānde agev' Iju nli ngulu gw'azyo m'a-
nlaga, tevaga gw'irëndā inlë, Jisu nle Kraisi.

EWONJO XIX.

NL'AROENLI, gw'avegagi Apölös go Kō-
rinth, Pāl piaganla pa gw'imborā indo-
ndui avienlië go Ēfesös; ndo gw'alēngië
ongili onwēwā;

2 Avāmbi wao inlë, anluw' abong' Inlinf

ivia, anluwe ga jivire? Nl'awalini wao yě inlě, jágá re Inlin' ivia azuwe pa jágá nlá njágágá.

3 Be bambiá wao inlě, anluw' avaptaizo gw'ande? nle be bulia wao inlě, gw'ibaptai za si Jön.

4 Be bulie Pál inlě, Jön rěti avaptaizagi nli-baptaiza s'ikalua s'orěma, bulinliag' anlage inlě, wi ga yivire yě o be bia go nyumi yě; ayě nle Kraia Jisu.

5 Be baptaizo wao gw'ina nya Berě Jisu.

6 Gw'arali Pál arali' agá mě gore wao, Inlini ivia ny'avienli gore wao; be kamba wao nl'inlěmė, avága.

7 Ndo anlěmė waodu w'avėgagi onlambani.

8 Gw'ayinginliě go sinogóg, agambi nl'evė mba vā agwėli araro, miezaga nli pangaga ison y'inlóngá ny'Anyambiě jiviro.

9 Ndo gw'ayálizio awėwá, ká w'ayivira du kao nkambag' ibe g'onwanja wi mpánlá g'ozyo w'ovago, be dubuě gore wao ager' ongili dowage mpaga ntyug' wedu go nago y'ezango yi Tairanös.

10 Aroenli yenlá vā impum' imbanli; yenlá ayágio waodu w'aloanlagi go Esia ayágá igamba nya Rerě, Iju n'Igtik.

11 Nl'awomi Anyambiě lemba volo gw'agá mi Pál,

12 Yenlá gore mōngi wi jágá nkanli avagio, nle g'okuwı wā, yelase nl'inlamba, nl'aba-

12. *Uag'* inkanli gore wao, n'inkinda s'inko s'agagwi gore wao.

13. Ndo awewá gore aganga w'Iju, mōngi w'i syag' intyēge, w'agēnizi teta gore wao w'avēgagi n'inkinda s'inko ina nya Rerē Jisu; inlē, azuwe tangiza nluwe orango w'i na nyi Jisu yi kambinlo nle Pāl.

14. Avegagi awanloñe orōgenlo wi Siva; onwá Ju, minisē mpolo, w'alendagi yenlā.

15. Be jivire nkinda y'onok' ialē; Jisu, mē avoro yē, mi avoro Pāl kē; ndo anluwe wa mande?

16. N'alogwi onloñe wi nkinda y'onoki, ayālia wao, ageva wao; yenlā awangi wao awila go nago mēyānlā tele n'imbipa.

17. Nle be mio ndaga yinlā nle waodu, Iju n'Igrik s'alolanagi go Efesōs; n'ugotio waodu n'itia, n'azuminliago ina nya Rerē Jisu.

18. N'aviēnli awenge w'ayiviri, amēna, aruminli injanjinli sao.

19. Awenge kē gore wao w'alendagi avonle, w'avagi yango yao mbora mo, avezya yo gw'azyo m'anlaga waodu; nle be tanga wao njobali, n'arōenti yo agomi m'intausen si re; nle yi sālawāl' atanli.

20. N'onlōngā wi ngulu winlā avend' igamba nya Rerē, ageva.

21. Ndo isaon yinlā sula pa, be kenje Pāl n'orōna inlē, jágā apiaganta go Masidonia

n' Akaia, e toa go Jerusalem inlë, mi t'ayile gogo, mi ga yenle kë Roma.

22 Nle be tomë go Masidonia anloñe a vë nli go mōngi w'ayanjinlagë, Timothlōs n' E rastās, ndo ayēmë ariganli onw' âlingo go Esia.

23 Egombe më pegage mboginla nyanga g'onwanja wi mpânla mëyânla.

24 Kânde onloñe omâri, ini nyë Dimitriōs, ognvaguva wi syika, o vanginlage Daiana ikanla si syika, avag' inyenla sijenge gor' ikēngēkēngē.

25. W'alatizio ndë go mbora mo, nle wao w'avagagi onlōngâ w'ikēngē omo; n'awulië inlë, warara, anluw' avoro inlë, anlivi mazze mi pila gw'ikēngē nyinlâ.

26 Ndo anluw' are jenla pa nli jâgâ inlë, aranga go Ēfesōs dadië, ndo go Esia yoda tiganl' onw' âzâma, Pâl yinlâ apang' anlaga jivira, agalunli' awenge inlë, yo ga anyambië yi pango n'agâ.

27 Ndo aranga evilo zazyo zinlâ dadië: zo ne kâ jila avie nyawë, ndo kë nago mpolo y'anyambië nyanto Daiana yi be pëdio, n'li pondi sē si be manla, o savinlo nle Esia yodu ge nlâ eliṽa.

28. Ndo gw'ayâgie wao w'ayonli n'egunlu, aranga inlë, Daiana y'Ifisian ar' ompelo.

29 Nli nka' mpolo yodu y'ayonli nli mboginla, ndo gw'agoti wao Gaiōs n' Aristarkōs;

anloñe wi Masidonia, iganganlò yi Pál, w'ayinginli nli ngulu n'l'orèm' omo go thietër.

30 Ndo gw'aveli Pál jinginla gogo, ongili wi jivirë.

31 Anlag' avolo awëwâ go Esia, indego së, w'aromni gore yë agwenlë inkâlâ inlë, e garig' ayinginle go thietër.

32 Ndo awëwâ kë w'arongi ndaga yinlâ, n'awëwâ ndaga mâri; kânde nando y'averio nli wenjo, n'awenge wi mia du osacon w'ala-tizio wao.

33 Nle be dovia wao Alexandër avila go nkândâ, n'Iju s'azombië, be pëpi' Alexandër n'l'ogâ a'ele kamba n'anlaga.

34 Ndo gw'amienli wao inlë; ayë onwâ Jü, be tonga waodu n'inyo' imo vâ olingo w'agwëra mi nkâl' ambanli inlë, Daiana y'Ifisian ar'ompolo.

35 Ndo gw'avânlisi brëndisi wi nkala avâ nli' anlaga, awuli nlë, anloñe wi Ēfesös, oma mande gore nluwe o re e mia inlë, nka' mpolo yi Ēfesös nle ozavinli wi Daiana mpolo y'avoswi avila go Jupitër?

36 Ndo kânde isaon yinlâ y'agambizo n'isira, loanlanli dá, kâ atendantli mpöngâ n'lë nyengenyenge.

37 Kânde anluw' are бага p'anloñe winlâ gunlu, wi re wi kwëra inago s'anyambië, n'âtâw' anyambië nyanto yanli.

38 Sambo jâgâ Dimitriös n'ikëngékënge

yi re nla yě wi re nli'igamba gore om'edn;
intyugu s'izyazyá si re, nli mōngi wi tenliá
izyazyá wi re; wi ga zyázye was nla
wao.

39 Ndo j'anluw' abambia igamba g'onwanja
w'isaon ifmāri, yi be tenlize go nando yi riva-
ngivangie.

40 Tozange azuwe ká káto g'onwanja wi
nyōngāle y'owenja wa nlēnlā winlá; azuw'
are ndaga fō yi re zuwe ká bulia g'onwanja
w'ogambagambo winlá.

41 Ayě bulia pa yenlá, avazanganli nando.

EWONJO XX.

MBOGINLA via, be fwelie Pál ongili awa-
nganla nla wao, n'alubuiē agēnda go
Masidonia.

2 Ndo gw'agēndiagē go wogo mēyá azi-
ndiaga wao n'agamb' amenge, be blē go
Grisyia.

3 Aloanliē vāvā agwēli araro, be bondinla
yě n'Ifju mondā gw'aluó yě syēnlta go Sírta;
be kenjē go fwinlia nli Masidonia.

4 N'agē pēnlie yě go Esia nle Sopotēr yi
Biria; nla go wa Thēselenika Aristarkōs; nli
Sekōndōs; nli Gaiōs yi Dērbi nli Timothā;
Nla go wi Esia Tikikōs nli Trōsimōs.

5 Wao kēndaga pa go bosyo, be penginala
wao yě go Troas.

6 N'intyugu si mpēmbe lēvēr fō pinganta

pa, be syënliä zuwe go Filipa, a via gore wad go Troas vâ ntyugu ntyanli, aloanli zuwe vâvâ ntyugu orögenlo.

7 Ndo go ntyugu yi syänlä gw'alatanli ongili go nye mpëmba; Pâl agambinli gore wao, kekiza pa go këndaga bünya; n'agambinliä agë kot' ogwëra nlengenlenge.

8 Nl'avegagi ijo imienga go nanja y'igonle gw'avegagi wao datanla pa.

9 Ndo avegagi ta gw'isyangala iwanjâ ini nyë Entekôs, koto pa n'antýâvinlä ampolo; ndo gw'alingi Pâl n'ikambinla, amëgagi n'antýâvinlä avoswa go ntye avila go ndëke yi ntyaro, be tombinlo yë ebende.

10 Be suminle Pâl avoswa gore yë, azya; nguntë, awulia nlë, azyugazyuganli, kânde e pare n'emënlä zë.

11 Ndo gw'avâ pandë ayarunle mpëmba; anya, be jirë lâmbë oling' ola koanga gw'ays njinla, nle be dubuë.

12 Nl'avagi wao iwanjâ bö arönda polo.

13 Nle be kënda zuwe go bosyo g'owatanga, n'azyënli zuwe agënda go Asôs; vâvâ aveli zuwe fele Pâl; kânde azombië yenlä, nde ayëmë aveli kënda nli ntye.

14 Ndo gw'alatanlië n'azuwe, awöngi zuwe yë a via go Mëteli.

15 Be syënliä zuwe avila vâvâ, nli ntyugu mâri a vienli zuwe swaswâ nli Kaiôs. Nli ntyugu mâni awonwi zuwe go Sataôs, n'...

loanli zuwe go Trogilium, nli ntyugu m̄ari
avienli zuwe go Mailitōs.

16 Kānde Pāl agenji go piagaanle Ēfesōs, ya-
nlā e tōnde periz' egombe go Esia; kānde
anlēgizagi j'ajālia, go duo go Jeruselēm go
ntyugu yi Pēntekāst.

17 Ndo avila go Mailitōs arofi go Ēfesōs,
aweli' anlērō wi nando.

18 Ndo gw'avienli wao gore yě, awulinlā
wao inlě, anluw' avoro mpanginli yi re mlě
doanla pa n'anluwe egombe zoda, avila go
ntyugu nonga y'avienli miě go Esia,

19 Janjinlage Rerē n'odwērē w'orēma n'la
ntyānli amenge, n'ogēnlizo w'agenlizio miě
n'ozyāto w'Iju.

20 Nli nt'aroenli, mi aravinla nluwe eza zi
re n'anluwe isyālā; ndo mi agambinli nluwe
anlēja nluwe gw'igala, n'avila go nago agē-
nda go nago;

21 Bulinliaga Iju n'Igrik ikalua s'orēma
gore Anyambiē, n'ijivira gore Reri yazyo Jisu
Krais.

22 Ndo venlā, vonlanli, mi kēnda koro pa
go Jeruselēm, ndo mi amie isaon yi be bā
gore miě vāvā.

23 Kao go bulia Inlinl' ivia go nka' mpolo
edu inlě, intyogo n'azyingo mi penginla miē

24 Ndo mi nak' isaon yinlā, ge tang' elienlā
zam nli njonli mpolo gore miēmē, go sulim
elembianlo wam n'igeva, n'evilo zlawōngā

mië gore Berë Jisu, go bulie ntyango mbia
y'idavia s'Anyambië.

25 Ndo venlâ, vonla, mi avoro inlë, anluwe
ba fa jenta oyo wam nyënle, anluw' edu
y'agendinlo mië, kambinlag' inlôngâ ny'A-
nyambië.

26 Yenlâ mi bulinia nluwe nlënlâ winlâ
inlë, mi are pupu avila go ntyinla y'anlaga
waodu.

27 Kânde mi fange kambinla nluwe ntöndi-
ni y'Anyambië yodu.

28 Sambo vandaminlanl' ikuwi yanlimë,
n'olemba woda, wi re nluwe dovio pa n'l-
nlinl' ivia ivenjavenji, ga nyese nando y'A-
nyambië, yi re yë kola pa nli ntyinli yëmë.

29 Kânde mi avoro inlë, mië këndaga pa,
injëga imbendi si be jinginla gore nluwe, kâ
w'aroliz' olemba.

30 Gore nluwemë kë be nöngw' anloñe wi
be kamb' isapilia, azyâri' ongili go songa wao.

31 Sambo venginanli kâ jonginliaganli nlë,
vâ impum' iraro, ogwëra n'offanda, mi tiga
tevunl' om' edu n'antyanli.

32 Ndo venlâ mi tiga nluwe, awângwe,
gore Anyambië, nla gw'igamba ny'olavio wë
nyi re kâ pendia nluwe ava nluwe ijiga gore
nöngi wi re jâmbanlio pa waodu.

33 Mi jongunle syika yapupu nlâ yatenla-
tenla nlâ ingai s'om' edu.

34 I, anluwemë anluw' avoro inlë, agâ mi-

alé m'ayangi ya yi fe nla mlé isyálá, nla waa
w'aloanlagi nla mié.

35 Mi atumiali nluwe issou yedu inlé, nli
njonjinli yinlá anluwe ga nlungunle möngi
wi r'alélaléla, ayonginliag' agamba mi Heré
Jisu m'awulio ndé inlé, idavía si re n'ozavi-
ho viaganlo n'idavio.

36 Ayé kamba pa yenlá, be dovié akátalá,
agambinla nla waodu.

37 Be denla waodu edingo evolo, alémbia
g'ompeli wi Pál, azâmbé;

38 W'ayenli ekéva posyo gw'igamba ny'a-
gambio inlé, wi be fá jenl' ozyo wé nyénlé,
Be ké jira waa yé g'owatanga.

EWONJO XXL

NL'AROENLI gw'azyénli zuwe alubua
gore wao, azuw' avienli gotogere go Koa,
nli ntyugu mári go Rodós, n'avila vâvâ go
Patera.

2 Ndo gw'aléngi zuwe owatanga wi kända
go Finisyia, agwéni zuwe azyénlia.

3 Ndo gw'ayenli zuwe Saiprós arigé ni
nyantwé, agendí zuwe go Siria azama go
Taiér; kände vâvâ alu' owatanga go syonl'
igamba.

4 Ndo gw'aléngi zuwe ongili be doanta zu-
wa vâvâ ntyugu orögenlo; w'awulinli Pál
n'Inlinla inlé, avanda go Jéruselém.

5 Azuwe nana p'intyugu mészánlá, alubui

zawē agēndaga; be jira waodu n'antō n'awā
wanla ayira zuwe avila go nka' mpolo; nle
be deſa zuwe akātālā gw'ezyēnle agambi-
nla.

6 Azuwe panganla pa, be kwenla zuwe
g'owatanga, awinli wae go nkala.

7 Ndo gw'amēnlizi ogēndā avila go Taiēr,
aſienli zuwe go Tōlemeōs; be bogizya zuwe
awarerē, n'aloanli zuwe gore wao ntyuga
māri.

8 Bunya azuwe iganganla yi Pāl, azuw'
agāgwī aſia go Sisaria; be jinginla zuwe go
nago yi Filip y'ivanjelist, o wegagi omāri gore
orōgenlo, aloanla nla yē.

9 Nl'onloſmē mē awegagi n'awawanto anlai,
azyali m'avāgagi.

10 Ndo gw'aloanli zuwe vāvā intyugu si-
nyenge, azuminhi avila go Judia prōfēt māri,
y'aweliago inlē, Agabōs.

11 Gw'aſienliē gore zuwe awōngiē otumba,
wi Pāl, azagor' agā mē n'agolo, awulia nlē,
yenlā kamb' Inlinl' iſia inlē, yenlā be kora
Iju go Jeruselēm onloſmē o nliſi otumba
winlā, avē gw'agā m'anlōngā.

12 Ndo gw'ayāgio zuwe isaon yinlā, azuwe
ge nlā mōngi mbora mē, azuw' aſēgiē inlē,
avanda go Jeruselēm nyēnlē.

13 Nle be jivire Pāl inlē, anluwe dend'
ande go denla, nla go jaruml' orēmi wam?
mi akekizi, aranga go koro dadiē ndo, go juwa,

kě go Jeruselēm gw'inyanga ny'ina nya Rerē Jisu.

14 Ndo gw'aroenl' ayivira, avānli zuwe awulia nlě, ntōndinli ya Rerē yi ga loanle.

15 Ndo intyugu mēsānlā vianganlo, agenji zuwe ogēndā avanda go Jeruselēm,

16 Agēndi n'azuwe kě awēwā g'ongili wi Sisaria, avage Mnesōn yi Saiprōs, ongili onlērō, o vegagi go nanliz' azuwe.

17 Ndo gw'avienli zuwe go Jeruselēm, awawrerē w'awōngi zuwe n'igev' ivolo.

18 Ndo ntyugu mārī agēndi Pāl n'azutte gore Jems' n'anlērō kě waodu w'avegagi vāvā.

19 Ayě bogizya pa wao, atakili agamba imārīmārī m'alendio n'Anyambiě gore anlōngā n'ijanji sě.

20 Nla gw'ayāgio wao w'azuminli Rerē, awulinliě inlě, O jenla, onwāngwe, ntango y'intausen s'Iju si re jivira pa, nli nte duba waodu ivanga.

21 Wi re miezo pa g'onwanji wā inlě, o nēnj' Iju sodu si doanla gw'anlōngā inlě, wi ga rige Moses, kā w'agēr' awanli wao, nla kanganla n'intyale.

22 Ezande mě? nkāndā yi ga latanle mborā mo, kānde wi be jāgā inlě, o m'abienli.

23 Sambo lend' oson winlā wi bulinlia zuwe wě: Azuw' are n'anloŋe anlai wi re d'orange.

24 Wõnga wao kâ jambuiz' oku' wâtně nla wao, kâ tavila wao inlě, wi ga zyeğinłe wonjo yao: kâ waodu mia inlě, isaon y'amie-zio wao g'onwanji wâ aranga isaosaowe; ndo aiwěmě o kanganla gore, avenjavenj' ivanga.

25 Ndo gw'anlongâ mōngi wi re jivira pa, azuw' atēndi azombia inlě, wi bandaminla oson onlongâ mēwānlâ, kao penjavenj' ikua wi yaomě avila go ya yi po gor' ikanla, n'l' avila go ntyinla, nli ya yi piar' ongonga, n'l'e bandanliě.

26 Nle be bōnge Pâl: anloñe, nla ntyugu mări ayambuiz' oku' wěmě nla wao, ayingi nla go nago mpolo, ntuminliag' iměnliza s'i ntyugu s'oyambuizo, kao mpago y'abage g'onwanja w'om' edu gore wao.

27 Ndo ntyugu orōgenlo akě sula, Iju si Esia, gw'ayenli wao yě go nago mpolo, ave-ndizi wao anlaga waodu, arali' agâ gore yě.

28 Tongaga inlě, anloñe, Isreelait, alungtu nlanli! Oma nle winlâ o něnj' anlaga waodu go mbori edu, azir' anlaga, n'l'ivanga, nli mbora yinlâ; ayě kě aŵag' Igrik go nago mpolo, avevize mbora y'orunda yinlâ.

29 Kânde w'aluo w'ajenti Trofimōs y'Efisian nli mări go nka' mpolo nla yě, ayě vėtšo wao inlě, Pâl aŵagiě go nago mpolo.

30 Be syugazyugie nka' mpolo yodu, n'l'agēndi anlaga nli mango agote Pâl, arambă go nago mpolo; nle be nunjo aguge nēganēga.

31 Ndo gw'agenji wao ga jonle, ntyabgo y'a-
vienli gore ngawe yi nkanda y'isazye inle,
Jeruselēm yodu y'atenli ololowa.

32 Be bongē nēganēga isazyē n'isēturiōn;
agēnda nli mango gore wao: nde gw'ayonā
wao ngawē n'isāzyē, be tige wao bolē Pāl.

33 Ndo gw'avienli ngawē piērē, awongīē yē,
azombiē go kore n'azungakanlo ambanli;
avambiē inlē, eyē mande, nli n'are yē danda
pa.

34 Ndo awēwā wi nkandā w'arongi osā'
omāri, awēwā onwēnle; ndo aroenliē aroa
mbiambiē g'onwanja wi mboginla, azombiē
go bago go nago y'ado y'isāzyē.

35 Ndo gw'avienliē go mpandinlo aroanlizie
n'isāzyē g'onwanja wi ngulu yi nkandā.

36 Kānde nkandā y'anlaga y'azongīē, aro-
nga nlē, yonlē.

37 Ndo gw'aroenli Pāl go bago go nago
y'ado, awulinli ngawē inlē, mi ga gambe
nla wē? Avambiē yē inlē; awē kā kambe-
Grik?

38 Awē aranga Ijiptian mē, intyugu: sinlā
viagaga rā, y'avangi mboginla, aroanla gw'ig'
ivolo ntausēn s'iyonlisi y'anlaga nai?

39 Ndo Pāl awuli nlē, miē onwā Ju wi
Tarsōs, nka' mpolo yi Silisyia, aranga onwā:
ntye wi nkala yi re y'amio: ndo kākālā, rga
miē kamba gore anlaga.

40 Ndo gw'ayiviriē yē, agumanli. Pāl go

ntpandinlo, avëpi' anlaga n'ogâ. Gw'arce-
nli odê ompolo; agambi nli nkambinli yi Hi-
bru inlê;

EWONJO XXII.

ANLOME, awângwe, warera, voganlionli
A. ozuaginle wam gore nluwe.

1.2 Ndo gw'ayâgio wao inlê, e kamba nli
nkambinli yi Hibrû gore wao, w'aleanli dâl
polo. Awulië inlê,

1.3 Mië rëti onloñe wi Ju, y'ayanlio go Tar-
sôs yi Silisyia; nle be pomize mië go nka'
mpolo yinlâ gw'agolo mi Gamelial, anlënja
mbiambië ntyale ya warerë, nli dub' Anya;
mbië, ga nt'are anluw' edudu mbënâ winlâ.

1.4 Be kâmbizaga mië go mpânâ yinlâ koo-
nga gw'ijonla, koraga nli pinag' anloñe n'a-
nto go nago y'imianga.

1.5 Ga nt'are minisë mpolo kâ bulia g'ogwa-
nji wam, n'lanlërö waodu; w'awönginlago
mië yango gore awângwe, agëndâ go Damas-
kôs go бага wao avila vâvâ koro pa go Jeru-
selëm, go jenlize azyingo.

1.6 Ndo aroenli gw'agëndi mië, azyasya piërë
nli Damaskôs, gw'igwëra nyi nbombenyondo,
nëganëg' avambi avila g'orowa ozange ompo-
lo vingovingo gore mië.

1.7 Be poswa mië go ntye, ayâgio mië inyoi
nyi kamba nla mië inlê; Sâl, Sâl, o kâmbizâ
mië sê.

8 Be jivira miě inlě, awě mande, Bera? Be bulinliě miě inlě, miě nle Jisu yi Nazerin'yi kâmbizo ndâ.

9 Ndo wao w'aluo nla miě w'ayenli ozange, arienli wao: ndo wi jâgâ inyoï ny'oma o gambi nla miě.

10 Awuli miě inlě, mi ga lende sě, Bera? Be bulinlio miě nle Rerě inlě, nlöngwa, kâ kända go Damaskös, vâvâ be bulinlio wě isaon yodu yi re wě sombio pa denda.

11 Ndo gw'aroenli ini ayenliza g'onwanja w'ipenda s'ozange mēwânâ, ndo nkëndiago n'agâ mao w'avegagi nla miě, ayinginli miě go Damaskös.

12 Nd'osîari, Ananias, onlesse wi duber egalanli z'ivanga, avegagi n'in'ivia gor' Iju sodu s'aloanlagi vâvâ,

13 Avienli gore miě, agumanla awulinlia miě inlě, Sâl, onwângwe, vâ jenle; ndo igwě-ra mēmo ayenli miě yě.

14 Be buliě inlě, Anyambiě y'ireri sazyu are pinjâ pa go mie ntöndiali yě, ayenlě o re n'ogore, ayâgâ inyoï ny'ogwaali wě.

15 Kânde o be miezě gore anlaga waodudu, gw'isaon yi re wě jenla pa, nla yi re wě jâgâ pa.

16 Ndo o peng' ande venlâ? nlöngwa kâ baptaizo, ayovunl' ibe sâ, aweliag' ina nya Rerě.

17 Be toa gw'awinli miě go Jeruselēm agas

mbinla go nago mpolo, mi ayinlinlo nyinlinlo,

18 Ayenl' oma e kamba nla miě inlě, nlěgize kágwe go Jeruselēm, kânde wi be bōng' igambi nyâ g'onwanji wam.

19 Be bulia miě inlě, Rera, waomě w'avora inlě, mi aveli go nago y'imianga aziwaga go sinegōgi edu wao w'ayiviriâ.

20 Ndo gw'avovizio ntyinla y'om' âmiezagâ; Stivěn, miě kě mi agumanli vâvâ, ayivir' ijuwě sě, nli penjavenj' ingâi si mōngi w'ayonliě.

21 Be bulinliě miě inlě, lubua, kânde mi be toñâ bo gore anlōngâ.

22 Be poganlio wao yě gw'igamba nyinlâ, arobinl' amoi mao awulia nlě, Eza zinlâ: zi ga rombo go ntye, kânde azy' inyanga nyē doanla bō.

23 Ndo gw'awoginli wao, aroomb' ingâi sao, avunge ntyēnge gw'igonlo;

24 Ngâwě azombiě go bago go nago y'ado, awulia nlě, e ga gâtâgo n'imbipa, kâ yě mie ndaga y'arongagi wao yenlâ g'onwanji wě.

25 Ndo gw'agori wao yě n'igulu, Pâl awulinli senturiōn y'agumanli piěřě inlě, r'ivanga nyi re onwâ Roman kâ syiwo azy' ogara?

26 Ndo gw'ayâgio senturiōn agēndi awulinlie ngâwě inlě, vandaminle nte dendâ, kânde onloñe winlâ onwâ Roman.

27 Nl'avienli ngâwě avambiě inlě, wulinlia miě, awě onwâ Roman? Nle be jivirě.

28: Be jivire ngâwě inlě, mi alanduali onwântye ntye winlâ nla sjonla sipolo. Awuli Pâl inlě, mi ayanli' onwântye.

29 Nla nēganēga alubui wao gore yě, mōngi w'aluwi be korě; nli ngâwě kě arienli gw'amienliě inlě, ayě onwâ Roman, nla gw'agoriě yě.

30 Bunya gw'aveliě mie ntinla y'azâzizio yě. n'lju, arombě yě go ntyogo azombia iminiě mpolo n'anlērō go datanla, awagiě Pâl aloa, nlizě go gare yao.

EWONJO XXIII.

NL'AZYILIAGI Pâl azyilie Sanhidrim, awulia nlě, Anloñe, awângwe, mi are kanganla pa n'orěñi' ombia gore Anyambiě a vie kote nlěnlâ winlâ.

2 Ndo minisě mpolo Ananias, azombi wao w'agumanli piērě nla yě go bolě g'ogwanli wě.

3 Be bulie Pâl awulinliě inlě, Anyambiě e be bolâ, ogomba w'ado wapupu: O doanla ta go jěkělia miě n'ivanga, ndo o sombia miě go bolo ivanga fō?

4 Ndo wao w'agumanli piērě w'awuli nlě, o save minisě mpolo y'Anyambiě?

5 Be bulie Pâl inlě, awângwe, mi mie inlě, ayě minisě mpolo; kânde re tēndo pa inlě, agamb' igamb' ive gore enlañi z'anlagi wâ.

6 Ndo gw'amienli Pâl inlě, ozamb' oñari wi Sisadusi, n' oñari Sifaresi, arongi go Sanhi

dzim inlě, anlofiě, awàngwe, miě Faresi, 'onwâ Faresi; g'ovekelio, n'orongunlio wi bende jâ kělio miě.

7. Ayě kamba p'osaon winlâ, aroenli oyarmanlo gor' Ifaresi n'Isadusi, ni nkândâ y'agaranli.

8. Kânde Isadusi si bulia nlě, zyel' itongwa, nlâ enjěl, ge inlinla: ndo Ifaresi si mēma yodu vanli.

9. Ndo aroenli mboginla mpolo; n'iskraib s'avegagi go nkumba y'Ifaresi s'agumanli azâza inlě, azuwe dēng' osa' ombe n'oma winlâ: ndo ja inlinla ge enjěl y'akamba nla yě; azuw' anlea n'Anyambiě.

10. Ndo gw'aroenli oyaruanl' ompolo, be tie ngâwě, vendetua wi be syazyunle Pâl; be sombiě isâzyě sutninla awōngě nli ngulu avila go gare yao, a'vagě gě nago y'ado.

11. Nd'ogwěra agumanli Rerě gore yě: awuliâ nlě, zindinla, Pâl; ga nt'are we bulia pa g'onwanji wam go Jeruselēm, yenlâ kě be buliâ go Roma.

12. Ndo gw'ayenji Owenja Iju sinyěwâ: sa-āgi erungu arang' orango inlě, w'anye ge jōnga kao w'ajonle Pâl.

13. Ndo w'avegagi viaganlo, n'agomi anlai w'amāgi erungu zinlâ.

14. Be bia wao gore iminisě impolo n'anlērō inlě; azuw' are tanga p'orango inlě, azuw' alēmb' ezam' edu kao azuw' ajonle Pâl.

15 Anluwe nli Sanhidrim rominlianli gote ngawě inlě, e ga vago gore nluwe mēnlě, mpanginli ga nluwe bele bambia mbambiě osa' onwēnle g'onwanji wě: ndo azuwe, j'a-syusya piērě, azuw' are kekiza pa go jonlě.

16 Ndo gw'ayâgio onwâ ndako wi Pâl eru-ngu zao, agēdi ayinginla go nago y'ado awulinlie Pâl.

17 Be fwelie Pâl sēnturiōn mări, awulia nlě, vag' iwanjâ nyinlâ gore ngawě, kânde are n'igamba nyi bulinliě yě.

18 Yenlâ be bōngě yě avagě gore ngawě, awulia nlě, Pâl mbwedi afwelie miě, avambia mie go bag' iwanjâ nyinlâ gore wě, are nli ndaga yi bulinliâ.

19 Be kote ngawě agotě g'ogâ, agēnda g'ozu-mba, wao dadiě, avambiě inlě, ezande zi re nla wě go bulinlia miě?

20 Be buliě inlě, Iju si re benda pe mondâ go bambiâ inlě, mēnlě vage Pâl gore Sanhidrim egâlanli ga, wi bambiě mbiambiě osa' onwēnle.

21 Ndo ayivira wao; kânde e dako nle wao viaganlo n'agomi m'anlome anlai, wi re tangiza p'orango inlě, w'anye ge jōnga, kao w'ajonlě: ndo venlâ wi re kekiza pa wi penginl' ompanganlo gore wě.

22 Be fwintlize ngawě awinliz' iwanjâ, azombiě inlě, awulinlia om' edu inlě, o m'amienē nie isaon yinlâ.

22. Be fweliě sěnturiõn mbanli awulia nlě, gekizanli nkama sisâzyě mbanli si kěnda go Sisaria, n'anloñe w'inkaval' agomi orõgenlo, n'anloñe w'agõnga nkama mbanli; vâ igwěra nyi nkâla ěnlâgomi ogwěra:

24 Kâ kekizanli sinyama aloanlie Pâl go so, aṽagě pâlâ gore Filix, yi Gâvěn.

25 Be těndě ezango yenlâ.

26 Klâdiõs Lisyas e bogizye Filix gâvěn mbia.

27 Onloñe winlâ agotio n'Iju, arâ jonle nle wao, yenlâ aṽienli miě nli nkândâ y'isâsyě arombě, gw'amienli miě inlě, ayě onwâ Roman.

28 Ndo gw'aṽeli miě mie ntinla y'azâzize yě, aṽagi miě yě g'ozyo wi Sanhidrim;

29. O yenlio miě e sâzizo g'onwanja w'ikâte s'ivangi nyao; ndo e pegaga n'ozyâzyâ w'inyanga ny'ijuwa ge ntyogo.

30 Ndo gw'amienli miě idaka s'alakiag' onloñe n'Iju, anlěgizi miě toña gore wě, azombia wao w'azâzizě go bulinliâ ozyâzyâ wi re wao nla yě. Mbiambiě.

31 Nle be bõng' isâzyě, ga nt'azombio wao, awõnge Pâl aṽagě ogwěra go Antipatrõs.

32 Ndo bunya be tiga wao mongi w'inkavala go kěnda nla yě, awinli' wao go nago y'ado.

33 Ndo gw'awonwi wao go Sisaria, awa ezango gore gâvěn, w'aṽagi Pâl kě gore yě.

34 Ndo gw'arangunli gâvěn ezango, aṽa-

mbi inlōngā ny'aviho ndě. Nla gw'amienliě
talě, avili go Silisyia ;

. 35 Awuli nlě, m'be poganlio wě, jâgâ mō.
ngi wi sâzizâ w'abia. Nle be sombiě yě go
penjavenjo go nago y'oyěkeliō wi Hērōd.

EWONJO XXIV.

NDO ntyugu ntyanli piaganla pa, azumi-
nli minisě mpolo Ananias, n'anlěřō,
nli Türtülōs y'okambi, wao kě w'amiezi gâ-
vĕn g'onwanja wi Pâl.

. 2 Ndo gw'awelio yě, Türtülōs avakili sâzi-
zě inlě, gore wě azuw' aloanli n'amĕnjĕ
amenge, n'isaon imbia imienge yi re dendo
pa gw'inlōngā nyinlâ n'akeli wâ egombe zo-
du nla go mbori edu ;

. 3 Azuwe kě azuwe bōnga yo, Filix mbia,
n'akev' amenge.

. 4 Ndo mi vende jasizâ, kâkâlâ, vogaalio
zuwe nli nkĕngâ yâ agamba makwě.

. 5 Kânde azuw' are dĕnga p'onlome winlâ
onyembanyembâ, e toĕne mbĕlĕkĕ gor' Iju
sodu si re go ntye, ayĕ kĕ ewonjo zi nkumba
y'Inazerin.

. 6 O gĕnlizi kĕ go jonl' orunda wi nago
mpolo, ndo azuw' agotiĕ aĕele jĕkĕliĕ n'iva-
ngi nyazyo.

. 7 Nle be bie ngâwĕ mpolo Lisyyias aĕia nli
ngulu mpolo, awōnginla zuwe yĕ.

. 8 Azombia mōngi wi sâzizĕ go ĩja gore wĕ ;

inlě, o be kátizě kâ mia isaon yodu yi re zuwe sâzizě pa.

9 Nle be jivira Iju inlě, isaon yinlâ yi re yenlâ.

10 Be jivire Pâl, gw'avěpio ye nle gâvën, ayivira nlě, mi avoro inlě o m'adoan' impuma imienge oyěkëli gw'inlõngâ nyinlâ, nlâ-nlâ tõnda miě polo go sâza g'onwanja w'okuwi wamině.

11 Awe kâ mia nlě, pa piaganla onlambanli w'intyugu, mi ga pande go Jeruselēm go savinla.

12 Wao kě wi dɔwunlo miě go nago mpolo dowe mpaga n'om' edu, ge pange mboginla y'anlaga, vanganle gw'isinegõg, vanganle go nka' mpolo.

13 Wao kě wi zye' ngulu yi bulie ntinla yi sâziza wao miě.

14 Ndo mi mēm' osaon winlâ gore wě; go mpânlâ yi fwelia wao inlě, ořangwanlo, yenlâ savinla, miě Anyambiě ya reri sazyo, njiviraga isaon yodu yi re tẽdo pa gw'ivanga nla gw'iprõfět.

15 Miě kě mi are n'ovëkelio gore Anyambiě, wi jiviro wao kě inlě, be doan' orngunlio wi bende, w'avia nla w'avë.

16 Yenlâ janjiza miě okuwi wam go doan' n'orëma ntyëmbâ fõ gore Anyambiě, nla gore anlaga.

17 Ndo impum' imienge piaganla pa,

aŵienli go bag' idawia gore inlōngâ nyam, nli ntyago.

18 Ndo gw'isaon yinlâ Iju sinyewâ s'avili go Esia s'alēngi miē jāmbunlio pa go nago y'orunda, nkāndâ fō, mboginla fō.

19 Wi bele doanla venlâ azāziza, jāgâ wi re nli ndaga g'onwanji wam.

20 Ge mōngi sinlâ waomē wi ga wulie, ja w'alēng' igamb' ive gore miē gw'agumanli miē g'ozyo wi Sanhidrim.

21 Kao g'onwanja w'inyoi nyinlâ imo ny'a-rongio miē, nkumanlaga go gare yao; inlē g'onwanja w'orongunlio wi bende sāzizo miē nlēnlâ winlâ nle nluwe.

22 Ndo gw'ayāgio Filix agamba minlâ, agotizi mbiambiē isaon yi mpānlâ yinlâ, kā yē fwinliza wao, awulia nlē, ja Lisyias yi ngāwē mpolo asuminla, m'be bambia isaon yi re nl'anluwe.

23 Be sombiē sēnturiōn go penjavenje Pāl, azimbiē go ntyogo y'antvâ; kā yē alege mōngi yē go jinginla, ge biagaga gore yē.

24 Ndo intyugu syakwē viaganlo, aŵienli Filix nli Drusila y'omant' wē wi Ju, awelie Pāl, avoganlio yē g'onwanja w'ijivira si Krai.

25 Ndo gw'agambinliē g'onwanja w'orēti nl'isimbia s'okuwa, nl'oyēkēlio wi bia, Filix arienli, awulia nlē; gw'egombe zinlâ gēnda-ga, ndo ja mi adēng' egombe m'be fweliā.

26 Ndo aṽėti kě inlě, e be po anliva nle Pál, ká yě vanga purunlě; yenlá aweliawe liagě yě, ayiraga nla yě lámbe.

27 Ndo impum' imbanli piaganla pa, Pór, syias Fěstős aṽienli gw'inyanga nyi Filix; ndo gw'ayiviri Filix go tōndia Iju, arigi Pál go ntyogo.

EWONJO XXV.

GW'AṽIENLI Fěstős gw'ivendi nyě, ntyu. gu ntyaro piaganla pa, avandiě go Jeruselēm avila go Sisaria.

2 Nle be sáziza iminisě impolo n'anlěřo w'Iju azázize Pál gorě yě anlěgirě,

3 Aṽel' ikanla g'onwanji we inlě, e ga weliě go Jeruselēm, wao dakagě go jonlě go mpánlá.

4 Nl'ayiviri Fěstős inlě, Pál e ga venjavenjo go Sisaria, nl'ayěmě e be sunge kěnda gogo.

5 Be buliě inlě, wao gore nluwe wi re ni ngulu, wi ga zuminle nla miě, azázizě, já re ndaga mbe gore onlofne winlá.

6 Ayě doanla pa nla wao viaganlo nl'igomi ny'intyugu, azuminliě go Sisaria; ntyugu mări, ayě tu gw'eka z'oyěkělio, azombiě Pál bago.

7 Ayě bia pa, Iju s'aṽienli avila go Jeruselēm s'agumanli azázize Pál isaon imienge iyále yi re w'amieze.

8 Be jivirě ayěmě inlě, aranga gw'ivanga,

ny'Iju, aranga gò nàgò y'orunda, aranga kě gore Sizar, re miě denda p'osa' ombe.

9 Ndo Fěstös, gw'aveliě dende ntöndinli y'Iju, ayiviri Pál, awulia nlě, o bele panda go Jerusalēm, ayěkělio gogo isaon yinlâ g'o-zyo wam?

10 Be bulie Pál inlě, mi are gore gw'eka z'oyěkelio zi Sizar, vâ re miě kâ jěkelio. Mi pa dend' osa' ombe gore Iju, awěmě o voro kě.

11 Kânde ja mi ar' ogara, ge denda p'osao wedu w'inyanga ny'ijuwa, mi anlumbe juwe: ndo ja zyele osao edu wi sâzizo miě nle winlâ, zyel' oma o re kâ davia miě gore wao. Mi ga gěnde gore Sizar.

12 Ndo gw'agambi Fěstös agamba n'anlěrö wě, ayiviri nlě, o bele jěkělio nle Sizar? gěnda gore Sizar.

13 Ndo intyugu sinyěwâ piaganla pa, Agripa y'oga nli Běrnisi w'aŕienli go Sisaria go bogizye Fěstös.

14 Ndo gw'aloanli wao gogo intyugu sinye-ge, Fěstös awulinli oga ndaga yi Pál; re onloŕe o rigio nle Filix go ntyogo.

15 Gw'avegagi miě go Jeruselēm, iminisě impolo n'anlěrö w'Iju w'azâzizě, aŕela oyěkělio gore yě.

16 W'ayivirio miě inlě, aranga ntyale yi Roman go nâzin' oma go jonlo, kao ayě o sâzizo are nli mōngi wi sâzizě g'ozyo wě, nli

děnge mbora yi jiviro ndě ayěmě g'onwanja w'ozyâzyâ.

17. Ndo gw'avienli wao gunlu, bunya ove-
nginlo fõ, aloanli miě tu gw'eka z'oyěkëlio,
azombia onloñe bago.

18 Ndo gw'agumanli mongi w'azâzizě agu-
manla g'onwanji wě, wi bag' ozyâzyâ w'isaon
y'avivio miě.

19 Ndo w'vegagi gore yě impungu sinyěwâ
g'onwanja w'ijiviri saomě, nla g'onwanja wi
Jisu y'ayuwi, o wulio nle Pâl inlě, are bõ.

20 Ndo gw'alowi miě mpaga g'onwanja
w'osaon winlâ, aŕambi miě yě vendetua ayě
kâ jivire kěnda go Jeruselēm ayěkëlio vâvâ
g'onwanja w'isaon yinlâ.

21 Ndo gw'awuli Pâl inlě, e bele penjave-
njo go jěkëlio nle Sizar, mi azombiě go penja-
venjo kao mi atoñě gore Sizar.

22 Nle be buli' Agripa awulinlie Fěstös
inlě, mi bele jâginlo onloñe *winlâ* miěmě.
Nle be buliě inlě, měnlě o be jâginlo yě.

23 Ndo ntyugu mări gw'avienli Agripa nli
Běrnisi n'igev' ivolo, w'ayinginli go mbora
yi jâgo mpungu, n'ingâwě impolo, nli nlañi
yi nka' mpolo, g'ozombio wi Fěstös aŕagio
Pâl.

24 Be bulie Fěstös inlě, rera Agripa y'oga,
n'anloñe waodu wi re venlâ n'azuwe, anluwe
jenl' onloñe winlâ o zâzizio nle nkândâ yodu
y'lju gore miě go Jeruselēm nla venlâ kě,

28. Be jivire ngâwě inlě, mi alanduali onwântye winlâ nla sionla sipolo. Awuli Pâl inlě, mi ayanli' onwântye.

29. Nla nóganěga alubui wao gore yě, mōugi w'aluó wi be korě; nli ngâwě kě arienli gw'a mienliě inlě, ayě onwâ Roman, nla gw'agoriě yě.

30. Buna gw'aveliě mie ntinla y'azâzizio yě n'Iju, arómbě yě go ntyogo azombia iminiě mpolo n'anlěró go datanla, avagiě Pâl aloa nlizě go gare yao.

EWONJO XXIII.

NL'AZYILIAGI Pâl azyilie Sanhidrim, awulia nlě, Anloñe, awângwe, mi are kanganla pa n'orěñ' ombia gore Anyambiě avie kote nlěnlâ winlâ.

2. Ndo minisě mpolo Ananias, azounbi wao w'agumanli piěřě nla yě go bolě g'ogwanli wě.

3. Be bulie Pâl awulinliě inlě, Anyambiě e be bolâ, ogomba w'ado wapupa: O doanla tu go jekelia miě n'ivanga, ndo o sombia miě ga bolo ivanga fõ?

4. Ndo wao w'agumanli piěřě w'awuli nlě, o save minisě mpolo y'Anyambiě?

5. Be bulie Pâl inlě, awângwe, mi mie inlě, ayě minisě mpolo; kânde re tēndo pa inlě, agamb' igamb' ive gore enlani z'anlagi wâ.

6. Ndo gw'amienli Pâl inlě, ozamb' oñari wi Sisadusi, n'oñari Sifaresi, arongi go Sanhi

dzim inlé, anlofié, awàngwe, mié Faresi, onwá Faresi; g'ovekelio, n'orongunlio wi bende jé kélio mié.

7. Ayé kamba p'osaon winlá, aroenli oyarmanlo gor' Ifaresi n'Isadusi, nli nkândá y'agezaali.

8. Kânde Isadusi si bulia nlě, zyel' itongwa, nlâ enjěl, ge inlinla: ndo Ifaresi si mēma yodu vaali.

9. Ndo aroenli mboginla mpolo; n'iskraib s'avegagi go nkumba y'Ifaresi s'agumanli azâza inlé, azuwe dēng' osa' ombe n'oma winlá: ndo ja inlinla ge enjěl y'akamba nla yé; azuw' anlea n'Anyambié.

10. Ndo gw'aroenli oyaruanl' ompolo, be tie ngâwě, vendetua wi be syazyunle Pâl; be somabié isâzyé sutminla awōngě nli ngulu avila go gare yao, aṽagě go nago y'ado.

11. Nd'ogwěra agumanli Rerě gore yé. awuliá. nlě, zindinla, Pâl; ga nt'are we bulia pa g'onwanji wam go Jeruselēm, yenlá kě. be buliá go Roma.

12. Ndo gw'ayenji owenja Iju sinyěwá: sa-āgi erungu arang' orango inlé, w'anye go jōnga kao w'ajonle Pâl.

13. Ndo w'avegagi viaganlo n'agomi anlai w'amāgi erungu zinlá.

14. Be bia wao gore iminisě impolo n'anlērō ialě; azuw' are tanga p'orango inlé, azuw' alēmb' ezam' edu kao azuw' ajonle Pâl.

15 Anluwe nli Sanhidrim rominlianli gore ngâwě inlě, e ga vago gore nluwe mēnlě, mpanginli ga nluwe bele bambia mbambiě osa' onwěnlě g'onwanji wě: ndo azuwe, j'a-ayusya piěrě, azuw' are kekiza pa go jonlě.

16 Ndo gw'ayágio onwâ ndako wi Pâl eru-
ngu zao, agěndi ayinginla go nago y'ado awu-
linlie Pâl.

17 Be fwelie Pâl sěnturiön mări, awulia
nlě, vág' iwanjá nyinlâ gore ngâwě, kände
are n'igamba nyi bulinliě yě.

18 Yenlâ be böngě yě ařagě gore ngâwě,
awulia nlě, Pâl mbwedi afwelie miě, ařambia
mie go bag' iwanjá nyinlâ gore wě, are nli
ndaga yi bulinliâ.

19 Be kote ngâwě agotě g'ogâ, agěnda g'ozu-
mba, wao dadiě, ařambiě inlě, ezande zi re
nla wě go bulinlia miě?

20 Be buliě inlě, Iju si re bonda pe mondâ
go bambia inlě, mēnlě vage Pâl gore Sanhi-
drim egálanli ga, wi bambiě mbambiě osa'
onwěnlě.

21 Ndo ayivira wao; kände e dake nle wao
riaganlo n'agomi m'anloñte anlai, wi re ta-
ngiza p'orango inlě, w'anye ge jōnga, kao
w'ajonlě: ndo venlâ wi re kekiza pa wi pe-
nginl' ompanganlo gore wě.

22 Be fwintlize ngâwě awinliz' iwanjá, azo-
mbiě inlě, awulinlia om' edu inlě, o m'amiezo
mie isaon yinlâ.

22. Be fweliě sěnturiõn mbanli awulia nlě, gekizanli nkama sisâzyě mbanli si kěnda go Sisaria, n'anloñe w'inkaval' agomi orõgenlo, n'anloñe w'agõnga nkama mbanli; vâ igwěra nyi nkâla ěnlâgomi ogwěra:

24 Kâ kekizanli sinyama aloanlie Pâl go so, aṽagě pâlâ gore Filix, yi Gâvën.

25 Be těndě ezango yenlâ.

26 Klâdiõs Lisyas e bogizye Filix gâvën mbia.

27 Onloñe winlâ agotio n'Iju, arâ jonle nle wao, yenlâ aṽienli miě nli nkândâ y'isâzyě aroombě, gw'amienli miě inlě, ayě onwâ Roman.

28 Ndo gw'aṽeli miě mie ntinla y'azâzize yě, aṽagi miě yě g'ozyo wi Sanhidrim;

29. O yenlio miě e sâzizo g'onwanja w'ikâte s'ivangi nyao; ndo e pegaga n'ozyâzyâ w'inyanga ny'ijuwa ge ntyogo.

30 Ndo gw'amienli miě idaka s'alakiag' onloñe n'Iju, anlěgizi miě toña gore wě, azombia wao w'azâzizě go bulinliâ ozyâzyâ wi re wao nla yě. Mbiambiě.

31 Nle be bõng' isâzyě, ga nt'azombio wao, awõnge Pâl aṽagě ogwěra go Antipatrõs.

32 Ndo bunya be tiga wao mongi w'inkavala go kěnda nla yě, awinli' wao go nago y'ado.

33 Ndo gw'awonwi wao go Sisaria, awa eza-ngo gore gâvën, w'aṽagi Pâl kě gore yě.

34 Ndo gw'arangunli gâvën ezango, aṽa-

mbi inlôngá ny'avilio ndě. Nla gw'amienliě
talě, avili go Silisyia;

35 Awuli nlě, m'be poganlio wě, jâgâ mǎ.
ngi wi sâzizâ w'abia. Nle be sombiě yě go
penjavenjo go nago y'oyěkelió wi Hěröd.

EWONJO XXIV.

NDO ntyugu ntyanli piaganla pa, azumi-
nli minisě mpolo Ananaias, n'anlěřř,
nli Türtülös y'okambi, wao kě w'amiezi gâ-
vĕn g'onwanja wi Pâl.

2 Ndo gw'awelio yě, Türtülös avakili-sâzi-
sě inlě, gore wě azuw' aloanli n'amĕnjĕ
amenge, n'isaon imbia imienge yi re dendo
pa gw'inlôngá nyinlá n'okeli wâ egombe zo-
du nla go mbori edu;

3 Azuwe kě azuwe bönga yo, Filix mbia,
n'ukeř' amenge.

4 Ndo mi vende jasizâ, kâkâlâ, voganlio
zuwe nli nkĕngâ yâ agamba makwě.

5 Kânde azuw' are dĕnga p'onlome winlá
onyembanyembâ, e toĕne mbĕlĕkĕ gor' Iju
sodu si re go ntye, ayĕ kĕ ewonjo zi nkumba
y'Inazerin.

6 O gĕnlizi kĕ go jonl' orunda wi nago
mpolo, ndo azuw' agotiě aĕele jĕkĕliě n'l'iva-
ngi nyazyo.

7 Nle be bie ngâwě mpolo Lisyas aĕia nli
ngulu mpolo, awõnginla zuwe yě.

8 Azombis mõngi wi sâzizĕ go ĩja gore wě;

inlě, o be kátizě kâ mia isaon yodu yi re zuwe sâzizě pa.

9 Nle be jivira Iju inlě, isaon yinlâ yi re yenlâ.

10 Be jivire Pâl, gw'avěpio ye nle gâvën, ayivira nlě, mi avoro inlě o m'adoanl' impuma imienge oyěkěli gw'inlōngâ nyinlâ, nlâ-nlâ tōnda miě polo go sâza g'onwanja w'okuwi wamimě.

11 Awe kâ mia nlě, pa piaganla onlambanli w'intyugu, mi ga pande go Jeruselēm go savinla.

12 Wao kě wi duwunlo miě go nago mpolo dowe mpaga n'om' edu, ge pange mboginla y'anlaga, vanganle gw'isinegög, vanganle go nka' mpolo.

13 Wao kě wi zye' ngulu yi bulie ntinla yi sâziza wao miě.

14 Ndo mi mēm' osaon winlâ gore wě; go mpânlâ yi fwelia wao inlě, ořangwanlo, yenlâ savinla, miě Anyambiě ya reri sazyo, njiviraga isaon yodu yi re tēndo pa gw'ivanga nla gw'iprōfět.

15 Miě kě mi are nl'ořekelio gore Anyambiě, wi jiviro wao kě inlě, be doanl' orngunlio wi bende, w'ařia nla w'aře.

16 Yenlâ janjiza miě okuwi wam go doanl' n'orěma ntyěmbâ fō gore Anyambiě, nla gore anlaga.

17 Ndo impum' imienge piaganla pa, mi

aŕienli go bag' idaŕia gore inlõngâ nyam, nli ntyago.

18 Ndo gw'isaon yinlâ Iju sinyewâ s'avili go Esia s'alengi miě jâmbunlio pa go nago y'orunda, nkândâ fõ, mboginla fõ.

19 Wi bele doanla venlâ azâziza, jâgâ wi re nli ndaga g'onwanji wam.

20 Ge mõngi sinlâ waomě wi ga wulie, ja w'aleng' igamb' ive gore miě gw'agumanli miě g'ozyo wi Sanhidrim.

21 Kao g'onwanja w'inyoi nyinlâ imo ny'arongio miě, nkumanlaga go gare yao; inlě g'onwanja w'orongunlio wi bende sâzizo miě nlěnlâ winlâ nle nluwe.

22 Ndo gw'ayâgio Filix agamba minlâ, agotizi mbiambiě isaon yi mpânlâ yinlâ, kâ yě fwiliza wao, awulia nlě, ja Lisyas yi ngâwě mpolo asuminla, m'be bambia isaon yi re n'aluwe.

23 Be sombiě sěnturiõn go penjavenje Pâl, azimbiě go ntyogo y'antya; kâ yě alege mõngi yě go jinginla, ge biagaga gore yě.

24 Ndo intyugu syakwě viaganlo, aŕienli Filix nli Drusila y'õmant' wě wi Ju, awelie Pâl, avoganlio yě g'onwanja w'ijivira si Krai.

25 Ndo gw'agambinliě g'onwanja w'orěti n'isimbia s'okuwa, n'oyěkeliõ wi bia, Filix arienli, awulia nlě; gw'egombe zinlâ gěnda-ga, ndo ja mi aděng' egombe m'be fweliã.

26 Ndo aṽėti kě inlě, e be po anliva nle Pâl, kâ yě vanga purunlě; yenlâ aweliawe-liagě yě, ayiraga nla yě lâmbe.

27 Ndo impum' imbanli piaganla pa, Pôr-syias Fěstôs aṽienli gw'inyanga nyi Filix; ndo gw'ayiviri Filix go tōndia Iju, arigi Pâl go ntyogo.

EWONJO XXV.

GW'AṽIENLI Fěstôs gw'ivendi nyě, ntyu. gu ntyaro piaganla pa, avandiě go Jeruselēm avila go Sisaria.

2 Nle be sâziza iminisě impolo n'anlěrě w'Iju azâzize Pâl gorě yě anlěgirě,

3 Aṽel' ikanla g'onwanji we inlě, e ga weliě go Jeruselēm, wao dakagě go jonlě go mpânlâ.

4 Nl'ayiviri Fěstôs inlě, Pâl e ga venjavenjo go Sisaria, nl'ayěmě e be sunge kěnda gogo.

5 Be buliě inlě, wao gore nluwe wi re nli ngulu, wi ga zuminle nla miě, azâzizě, já re ndaga mbe gore onloñe winlâ.

6 Ayě doanla pa nla wao viaganlo nl'igomi ny'intyugu, azuminliě go Sisaria; ntyugu mâri, ayě tu gw'eka z'oyěkělio, azombiě Pâl bago.

7 Ayě bia pa, Iju s'aṽienli avila go Jeruselēm s'agumanli azâzize Pâl isaon imienge iyâle yi re w'amieze.

8 Be jivirě ayěmě inlě, aranga gw'ivanga,

ny'Iju, aranga go nago y'orunda, aranga kë gore Sizar, re mië denda p'osa' ombe.

9 Ndo Fëstös, gw'avelië dende ntöndinli y'Iju, ayiviri Pål, awulia nlë, o bele panda go Jerusalëm, ayëkëlio gogo isaon yinlä g'o-zyo wam?

10 Be bulie Pål inlë, mi are gore gw'eka z'oyëkelio zi Sizar, vâ re mië kâ jëkelio. Mi pa dend' osa' ombe gore Iju, awëmë o voro kë.

11 Kânde ja mi ar' ogara, ge denda p'osao wedu w'inyanga ny'ijuwa, mi anlumbe juwe: ndo ja zyele osao edu wi sâzizo mië nle winlä, zyel' oma o re kâ davia mië gore wao. Mi ga gënde gore Sizar.

12 Ndo gw'agambi Fëstös agamba nl'anlërö wë, ayiviri nlë, o bele jëkëlio nle Sizar? gënda gore Sizar.

13 Ndo intyugu sinyëwâ piaganla pa, Agripa y'oga nli Bërnisi w'aŵienli go Sisaria go bogizye Fëstös.

14 Ndo gw'aloanli wao gogo intyugu sinyenge, Fëstös awulinli oga ndaga yi Pål; re onloñe o rigio nle Filix go ntyogo.

15 Gw'avegagi mië go Jeruselëm, iminisë impolo nl'anlërö w'Iju w'azâzizë, aŵela oyëkëlio gore yë.

16 W'ayivirio mië inlë, aranga ntyale yi Roman go nâzinl' oma go jonlo, kao ayë o sâzizo are nli môngi wi sâzizë g'ozyo wë, nli

děnge mbora yi jiviro ndě ayěmě g'onwanja w'ozyâzyâ.

17 Ndo gw'avienli wao gunlu, bunya ove-
nginlo fð, aloanli miě tu gw'eka z'oyěkëlio,
azambia onloñe bago.

18 Ndo gw'agumanli mongi w'azâzizě agu-
manla g'onwanji wě, wi bag' ozyâzyâ w'isaon
y'avivio miě.

19 Ndo w'vegagi gore yě impungu sinyěwâ
g'onwanja w'ijiviri saomě, nla g'onwanja wi
Jisu y'ayuwi, o wulio nle Pâl inlě, are bõ.

20 Ndo gw'alowi miě mpaga g'onwanja
w'osaon winlâ, ařambi miě yě vendetua ayě
kâ jivire kěnda go Jeruselēm ayěkëlio vâvâ
g'onwanja w'isaon yinlâ.

21 Ndo gw'awuli Pâl inlě, e bele penjave-
njo go jěkëlio nle Sizar, mi azombiě go penja-
venjo kao mi atoñě gore Sizar.

22 Nle be buli' Agripa awulinlie Fěstös
inlě, mi bele jâginlo onloñe *winlâ* miěmě.
Nle be buliě inlě, měnlě o be jâginlo yě.

23 Ndo ntyugu mări gw'avienli Agripa nli
Běrnisi n'igev' ivolo, w'ayinginli go mbora
yi jâgo mpungu, n'ingâwě impolo, nli nlañi
yi nka' mpolo, g'ozombio wi Fěstös ařagio
Pâl.

24 Be bulie Fěstös inlě, rera Agripa y'oga,
n'anloñe waodu wi re venlâ n'azuwe, anluwe
jenl' onloñe winlâ o zâzizio nle nkândâ yodu
y'Iju gore miě go Jeruselēm nla venlâ kě,

ntongaga inlě, azyele nl'inyanga nyi fâ dea-
nlě bõ.

25 Ndo gw'amienli miě inlě, e dend' osao'
edu w'inyanga ny'ijuwa, ndo ayēmě awali
nlě, e bele jěkēlio nl'Āgüstös, mi avikili go
këndizě.

26 Go yě mi azyele nli ndaga y'arēti yi re
miě kâ tēnda gore rerě, yenlâ abaga miě yě
gore nluwe, posyo gore wě, rera Agripa y'oga,
inlě, ikâtě manla pa, miě kâ: dēng' oson wi
tēnda.

27 Kānde mi bēta nlě, zye mbia go tome
mbwedi, kâ amieze mpungu yi re gore yě.

EWONJO XXVI.

NLE be buli' Agripa awulinlie Pāl inlě, re
tigo pa gore wě go kamba g'onwanji
wāmě. Nle be tombinle Pāl ogâ azāzinl'
oku' wēmě:

2 Inlě m'bēte nlě, osa' ombia wi re gore miě,
oga Agripa, kānde m'be sâzinl' okuwi wam
gore wě nlēnlâ winlâ, g'onwanja w'isaon yodu
yi berinlo miě nl'Iju.

3 Posyo kānde o voro intyale sodu s'Iju nl'i-
zyāzyā yao; yenlâ kākâlâ, yāginlo miě nl'i-
sindinla.

4 Ndo mpanginli yam avila gw'erumbe zam,
y'avegagi gw'alonga gw'inlōngâ nyam go Je-
ruselēm, nl'Iju sodu s'avoro yo,

5 S'amienli miě avila gw'avakili (ja w'aji-

vire takilia) inlě, go nkumba y'ijiviri sazyo gore go mpânlâ, mi aloanli Faresi.

6 Ndo venlâ g'onwanja w'ovekelio w'ompanganlo gore irerě w'avangio n'Anyambiě, mi kumanla ayěkeliago.

7 G'ompanganlo mě imbuve sazyo igomi nli mbanli wi savinlag' *Anyambiě* ogwěra n'l'omanda, wi bele bonwa: g'onwanja w'ovekelio mě sâzizo miě n'Iju, oga Agripa.

8 Ezande zi re anluw' ayivire inlě, Anyambiě kâ tongunlie bende?

9 Běti mi avikili g'okuwi wam inlě, mi galende isaon imienge yi sira ina nyi Jisu yi Nazerin.

10 Nl'osaon měwânlâ w'alendio miě go Jeruselēm, n'awenge gor' iyâmbui w'anlunjio miě gw'inago s'imianga, miě bōnga p'inyanga gore iminisě impolo: nla gw'ayonlio wao mi aziri wao.

11 Nla gw'isinegög sodu, gombe yenge, mi ayenlizi wao azyingo arâwiza wao: be benda miě polo nla wao, agâmbiza wao koanga gw'ink' impolo s'agěnda.

12 Yenlâ re gw'agěndi miě go Damas-kōs n'inyanga nli ngulu avila gore iminisě impolo,

13 Nkombenyondo, oga, ayenli miě ozange w'avili g'orowa viaganlo nli njâmbwinli yi nkombe, w'avambi gore miě vingovingo, nla gore wao w'agěndi nla miě.

14 Ndo azuwe du poswa pa go ntye, mi ayâgio inyoi nyi kamba nla miě awulia nli nkambinli yi Hibru inlě, Sâl, Sâl, o kâmbiza miě sě? re jâla gore wě go sika imianga iruenli.

15 Be bulia miě inlě, awě mande, Rera? Be buliě inlě, miě nle Jisu yi kâmbizo ndâ.

16 Ndo nlōngwa kâ kumanla n'agolo mâ; kânde go ndaga yinlâ mi are jenlanla pa gore wě, go doanlizâ minisě n'oyenli w'isaon yi re wě jenla pa, n'isaon yi be jenlo ndâ.

17 Mpinjagâ avila gore anlaga n'anlōngâ mi toŋa miě wě,

18 Go nungunl' antyâ mao, nli fwiliza wao avila go mpiri g'ozange, n'avila go ngulu y'onyambe gore Anyambiě inlě, wi tâ bōng' inyeza s'ibe, n'ijiga gor' iyâmbui n'ijivira si re nla miě.

19 Yenlâ, oga Agripa, mi pedia oyenlo w'orowa;

20 Ndo go Damaskōs gw'alonga, nla go Jeruselēm, nla gw'inlōngâ nyi Judia nyodu, nla gw'anlōngâ, mi agambinli wao inlě, wi ga galue, awinlia gore Anyambiě, alend' ijanja s'inyanga ny'ikalua.

21 Gw'isaon yinlâ Iju s'agoti miě go nago mpolo, aŋele jonla miě.

22 Sambo inungunla po pa miě n'Anyambiě, mi adoanla aŋie kota nlēnlâ, mbulinliaga onwango n'ompolo, ndo mi kamba kao

isaon y'awulio n'l'ipröfět nli Moses inlě, yi bia ;

23 Inlě, Kraiss e be juwa, ayě kě nle onlonga gw'itongunlia si bende, e be tuminlia ozange gore anlaga, nla gore anlöngâ.

24 Ayě kamba p'isaon yinlâ g'onwanji wě-mě, Fěstös agambi n'inyo' ivolo inlě, Pâl, o tanla : iněng' ipolo si tanlizâ.

25 Nle be buliě inlě, mi tanla, rera Fěstös, ndo mi kâgunli' agamba m'arėti n'okeli.

26 Kânde oga avoro isaon yinlâ, o bukunlo ikamba g'ozyo wě. Kânde mi jivira nlě, zyel' ezâma gw'isaon yinlâ zi re kâ perě ; kânde osaon winlâ wi dendo go ntulungu.

27 Oga Agripa, o jivira ipröfět ? Mi avoro inlě, o jivira.

28 Nle be buli' Agripa awulinlie Pâl inlě, o be sunge panga miě doanle Kristian ?

29 Ndo Pâl awuli nlě, kâkâlâ gore Anyambiě inlě, onw' âlingo ge oling' ola, aranga wě dadiě, ndo waodu wi jâginlo miě nlěnlâ winlâ, tâtâ wi re nli mpanginli yam, tombare pa imianga yinlâ.

30 Ndo ayě kamba p'isaon yinla, agumanli oga, nli gâvěn, nli Běrnisi, nla wao w'aloanli nla yě.

31 Ndo gw'alubui wao kwě, w'agambi wao nla wao awulia nlě ; oma winlâ e pa dend' osaon w'inyanga ny'ijuwa ge ntyogo.

32 Nle be buli' Agripa awulinlie Fěstös inlě,

oma winlâ arâ tigo diënga, kânle e bele jě-
kělio nle Sizar.

EWONJO XXVII.

NDO gw'azombio inlě, azuwe ga zyěnlie
Nagěnda go Italia, w'avenli Pâl n'imbwe-
di sinyěwâ sinyěnlle gore ngâwě, ini nyě nle
Juliös, yi nkândâ y'isâzyě yi Ágüstös.

2 Ndo gw'agwenli zuwe g'owatanga wi
Adramitiüm, kekiza pa go kěnda gw'imbora
si Esia, azuw' azyěnlle; omâri avegagi n'l'a-
zuwe ini nyě nle Aristarkös, oŋwa wi Masí-
donia yi Thěsalonika.

3 Ndo ntyugu mări awoŋwi zuwe go Sai-
dön; Juliös ke ayanjinli Pâl nkěngâ, arigě
kěnda gor' indego sě, awöng' ambi mao.

4 Ndo gw'azěnlle zuwe vâvâ be piaganl'
azuwe g'ozamba wi Saiprös, kânde ompunga
w'avegagi akoma.

5 Ndo gw'aviaganli zuwe go mbenle yi Si-
lisia nli Pamfilia, awoŋwi zuwe go Maira,
nka' mpolo yi Lesia.

6 Gogo alěngi ngâwě owatanga wi Alex-
andria wi kěnda go Italia, aveliě zuwe
vâvâ.

7 Ndo gw'agěndi zuwe intyugu sinyengo
jangojango, azuw' avegagi swaswâ nli Snai-
dös, kânde ompunga wi měpinla zuwe, be so-
lia zuwe Krite swaswâ nli Salmonös.

8 Gw'azili piaganla zuwe yo, aŋienli zuwe

go mbora y'aweliago inlě, Akwet' ambia, m'avagagi piěřě nli nka' mpolo Lesia.

9 Ndo egomb' ezyenge piaganla pa, n'azyingo go'watanga, kânde esyonge z'aluó z'apiaganli, Pál alegi wao inlě,

10 Anloñe, mi jenla inlě, ogendâ winlâ wi be doanla n'ipera nli njuke, aranga gw'igumba n'owatanga dadiě, ndo go mēnlâ yazyo kě.

11 Ndo ngâwě ayiviri ngâwě y'owatonga nli mōngi w'anlivi wo, viaganlo n'agamba mi Pál.

12 Ndo kânde ikweta nyi pegaga mbiambiě go pungu gw'egombe z'ifwe, awenge w'awuli nlě, wi ga lubue vâvâ, vendetua wi dēnge ngulu yi bojwa go Finise aloanla vâvâ egombe z'ifwe, ikweta nyi Krit, nyi ponla g'olomba nla go nkâñi.

13 Ndo gw'añienli ompunga w'olomba nli nkěngâ w'avěte nlě, w'alěngi ntōndinli yao, kâ wao dula agēnda piaganla piěřě nli Krit.

14 Ndo pegag' olingo n'efzegēnge, z'aweliago inlě, Eurōkludōn, z'awoli wo.

15 Ndo gw'agoti' owatanga kâ w'alěnge ngulu yi ponl' ompunga, azuw' arigi wo pēva.

16 Ndo gw'añienli zuwe piěřě nli nēnge mări yi fwelio inlě, Klâda, azuw' ayenli njuke go fel' elende.

17 Gw'arombinli wao zo, w'awōng' inlungu-

nlo, aliria owatanga, n'itia wo siga go ntomba yi ntyëngě; ndo gw'azyonli wao ikuku w'arigi wo pëva.

18 Ndo gw'awolanganlagi zuwe polo n'ogula, ntyugu mâri azuw' ayavuri owatanga.

19 Ndo ntyugu yi ntyaro azuw' arombi n'agâ mazyo yâma g'owatanga.

20 Ndo jenlanle nkombe n'igëgëni vâ ntyugu sinyenge, pegaga kë ogul' onwango gore zuwe; oŵekelio w'ozunginlo wazyo wodu w'aluwo w'adubui.

21 Ndo esyong' ela piaganla pa, Pâl agumanli go gare yao awulia nĕ, tâtâ anluw' ayâginlo mië, anloŵe, kâ azyenli, avila go Krit go dëng' azyingo n'ipera sinlâ.

22 Ndo ŵenlâ, kâkâlâanli, zindinlanli; kânde be doanla ipera s'eŵenlâ gore nluwe, ndo kao owatanga.

23 Kânde y'akumanli gore mië ogwëra winlâ enjël y'Anyambië, y'anlivi mië, nla yi savinlo mië.

24 Inlë, aria, Pâl, o be bago g'ozyo wi Sizar; vonla kë, Anyambië are pâ pa waodu wi re nla wë g'owatanga.

25 Sambo, anloŵe, zindinlanli; kânde mi jivir' Anyambië inlë, be doanla rëti ga nt'abulinlio mië.

26 Ndo azuwe ga yezye go nënge mâri.

27 Ndo gw'aroenli igomi ny'igwëra n'owëra w'inlai ayëkeliagi zuwe go Adria, vâ

ogwëra nlengenlengen mǒngi y'owatanga w'a-
vivi nlě, wi syusya piěřě go ntye.

28 Ndo gw'avungi wao ntyongi w'alěngi
agomi mi guw' ambanli: ndo gw'agěndi
wao kwě' w'avâ pungi ntyongi alěng' igomi
nli guwa tanli.

29 Nle be tia wao inlě, azuwe vende jezya
gw'ado, be punga wao nyilo nai gw'atinla,
avel' owenja jenja.

30 Ndo gw'aveli mǒngi y'owatanga dubu'
avila g'owatanga, kâ wao syonlia elende go
mbenle, w'avândi inlě, wi bele pung' inyilu
go numbu,

31 Pâl awulinli ngâwě n'isâzyě inlě, kao
winlâ w'atiganla g'owatanga, anluw' alenge
ngulu yi tola.

32 Nle be tenla isâzyě arenl' igulu y'elende
ariga zo poswa.

33 Ndo gw'ayenji owenja, Pâl awulinli wao
inlě, wi ga nye inlě; nlěnlâ winlâ nle igomi
n'intyugu nai si re nluwe penga p'esyonge,
kâ nluw' awōng' ezâma.

34 Yenlâ, kâkâlâanli nyanli; kânde so nle
itoli sanli; kânde be poswa oruwe gw'ewonjo
z'om' edu gore nluwe.

35 Ayě kamba p'isaon yinlâ, awōngiě mpě-
mba av' akeva gore Anyambiě, gw'azyo ma
waodu, nla gw'ayarunli yě yo avakili nya.

36 Nle be sindinla waodu, anyenli waodu
kě.

37 Ndo azuw' avegagi g'owatanga, mienlá yodu, nkama mbanli n'agomi orögenlo n'a-
nlaga oroŵa.

38 Ndo gw'ayori wao inya w'ayavuri owa-
tanga n'ifal' inya go mbenle.

39 Ndo gw'ayenji owenja wi mië ntye, ndo
gw'alengi wao ikweta ny'avegagi nli ntyenge,
w'aŵeli sigiz' owatanga gogo, ja w'ajâlia.

40 Ndo gw'avurunli wao inyilu w'arigi se
go mbenle, kâ wao purunla igulu yi pëpa alu-
ra ikuku g'ompunga agënda go ntye.

41 Ndo gw'aŵienli wao gw'imbenle mbanli
w'agëndizi owatanga go ntye; nla gw'azigi
numbu y'ayâli go ntyenge; ndo atinla m'a-
yarui nli ngulu y'ikeva.

42 Ndo okambi w'isâzyë w'aroenli go jonla
imbwedi, si vende jâga avera.

43 Ndo ngâwë aŵeli penjavenje Pâl, kâ yâ
dega wao nli ntöndinli yao, azombi kë inlë,
wao wi re kâ jâga wi ga longe poswa go
mbenle azonge ntye.

44 Nla gore aŵâri, awëwâ gw'intimbe, n'a-
wëwâ gw'imbei s'owatanga; yenlâ aroli wao-
du go ntye.

EWONJO XXVIII.

NDO gw'aroli wao, be mia wao inlë, nënge
y'aweliago inlë, Meliti.

2 Ndo anlaga w'iga wi janjinla zuwe nli
këngâ nyango; ndo gw'aŵaki wao ogonli,

w'awõngi azuw' edu, g'onwanja wi ningo n'i-fwe.

3 Ndo gw'azyâgi Pâl ita ny'isyakilia, aralia nyo gw'inlu, ekere z'agâgwi g'ogonli, anloñě g'ogâ.

4 Ndo gwayenli mõngi w'iga ayenl' oñmab' ombe bata g'ogâ wě, w'awuli wao nla wao inlě, oma winlâ rěti oyonlisi, o re tola pa avila go mbenle, ndo egunlu zi j'avirě doanla bõ.

5 Be nyenyě oñmamba gw'inu, kâ ayenle nkazyã.

6 Avenginlagi wao inlě, e be duma, ge poswa ayuwe něganěga: ndo wao penginla p'oling' ola, kâ ayenle mpõngâ, w'agalui, awulia nlě, ayě Anyambiě.

7 Go mbora mẽ avegag' intyaga s'om' âmpolo wi něnge, ini nyě Pübliõs; o wõngi zuwe anlanliza zuwe ntyugu ntyaro nl'ogwand' ompolo.

8 Ndo aruenli nlě, rerě yi Pübliõs ayâgâgio ife ayiranla iwuñu nyi ntyinla: Nle be jingninle Pâl gore yě, agambinla arali agâ gore yě arolizě.

9 Gw'aroenli yenlâ añmâri kě w'ayâgâgio nkanli go něnge w'avienli arolizo.

10 Nle be duba wao aluba zuwe nl'olub' ompolo, ndo gw'alubui zuwe, w'avenli zuwe yâma y'avegagi nl'azuwe isyâlâ.

11 Ndo agwěli araro piaganla pa, azuw'

azyěni n'owatanga wi Alěxandria w'ave-
nginlag' ifwi go něnge, owongoli w'awelio
inlě, Kastör nli Pölux.

12 Nle be suma zuwe go Saireküs. anlanla
vâvâ ntyugu ntyaro.

13 Avila vâvâ njirayiraga be bia zuwe go
Rigiüm; ndo ntyugu mâri piaganla pa, ompu-
nga w'olomba w'avevinli, nli ntyugu mbanli
aŵienli zuwe go Piutioli:

14 Gogo alěngi zuwe awângwe, w'aŵeli
zuwe doanla nla wao ntyugu orögenlo; yenlâ
agěndi zuwe go nkova yi Roma.

15 Nl'avila vâvâ, gw'ayâgio awângwe g'o-
nwanji wazyo, w'aŵienli go datanla n'azuwe
koanga go Apiai Forum n'inago ntyaro si
simbinl' agěnda; nla gw'ayenli Pâl ayenla
wao, avenli Anyambiě akeŵa azindinla.

16 Gw'aŵienli zuwe go Roma, ngâwě ave-
nl' imbwedi gore Prifěkt, ndo Pâl arigio doa-
nla ayěmě, avenjavenjo nli sâzyě mâri.

17 Ndo ntyugu ntyaro piaganla pa, Pâl
aweli nlañi volo y'Iju: nla gw'aŵienli wao,
awulinliě wao inlě; Anloñe, n'awângwe,
mi dend' osa' ombe gore anlaga, nlâ gw'i-
ntyale sa warerě, ndo mi avenlio mbwedi avi-
la go Jeruselēm gw'agâ m'Iroman.

18 Wao kâtiza pa miě w'arâ tiga miě diě-
nga, kânde wi děng' ozyâzyâ w'ijuwa nla
miě.

19 Ndo gw'alow' Iju mpaga, mi avangio kě'

jêkelio nli Sizar, ndo mi pegaga nli ndaga yi sâziza miě inlôngâ nyam.

20 Sambo g'onwanja wi ndaga yinlâ afweiza miě nluwe go jenla nla go kamba n'aluwe: kânde g'onwanja w'ovekelio wi Isreël akoro miě n'izungakanlo nyinlâ.

21 Be bulia wao awulinli yě inlě; azuwe denge yango avila go Judia g'onwanji wâ; zyel' oma kě gore awângwe o vïenli gunlu o re takilia pa ge kamb' osa' ombe g'onwanji wâ.

22 Ndo azuwe bele jâgâ gore wě nte piviâ; kânde g'onwanja wi nkumba yinlâ azuw' avoro inlě, yi sâzizo go mbori edu.

23 Ndo gw'arevi wao yě ntyugu, avïenli awenge gore yě go nago; kâ yě mieza wao polo inlôngâ ny'Anyambiě, avanga wao jivira isaon y'onwanja wi Jisu, avila gw'ivanga nyi Moses n'avila gw'iprôfêt, avil' ibanga koanga nkolu.

24 Ndo awewâ w'ayivir' isaon y'awulio, n'awewâ wi jivira.

25 Ndo gw'aroenli wao wí datan' onlumbu wao n'awao, w'alubui, Pâl kamba p'igamb' imâri inlě; Inlinl' i'via ny'agambi rėti nli Aisaia yi Prôfêt gore ireri sazyo,

26 Inlě, Gěnda gore anlaga winlâ kâ bulia nlě, N'aroi anluwe be jâgâ, ndo anluwe be kotiza; nli mponaga anluwe be ponla ndo anluwe be jenla.

27 Kânde irëma y'anlaga winlâ y'apâmi, n'aroi mao mi re dira gw'ijâgâ, n'antyaâ mao wi re mo nunja pa; wi vende jenla n'antyaâ, nli jâgâ n'aroi, nli kotiza n'irëmi yao, a galua, kâ mië toliza wao.

28 Yi ga mio gore nluwe, inlë, isunginla s'Anyambië si re toño pa gore anlõngâ; wao kë wi be jâgâ.

29 Ayë kamba p'agamba minlâ, Iju s'agë-ndagi, alowe mpaga mpolo wao nla wao.

30 Ndo Pâl aloanl' impum imbanli go nag' wë y'avagago ndë ipa, awõnga waodu w'a-viagagi gore yë,

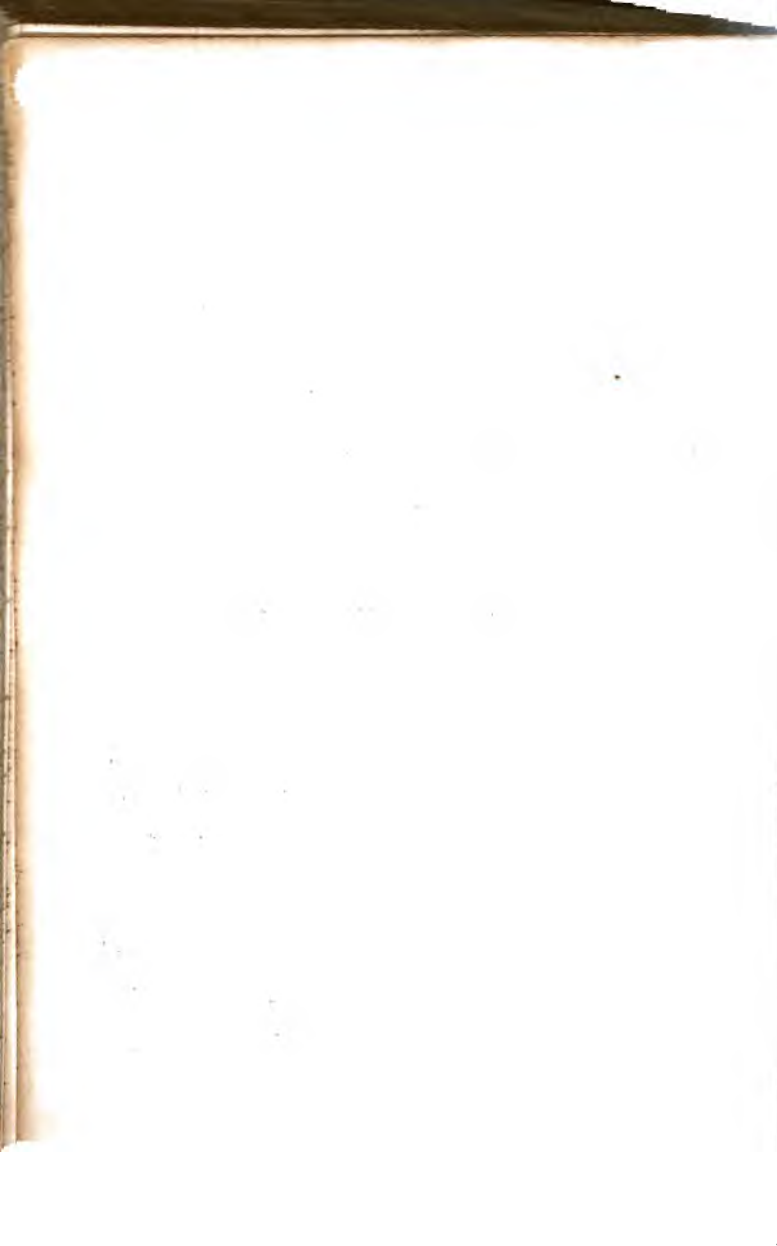
31 Nkambinlaga inlõngâ ny'Anyambië, ge nënjaga isaon ya Rerë Jisu Krai nli mbukunli mpolo, kâ yë alego.

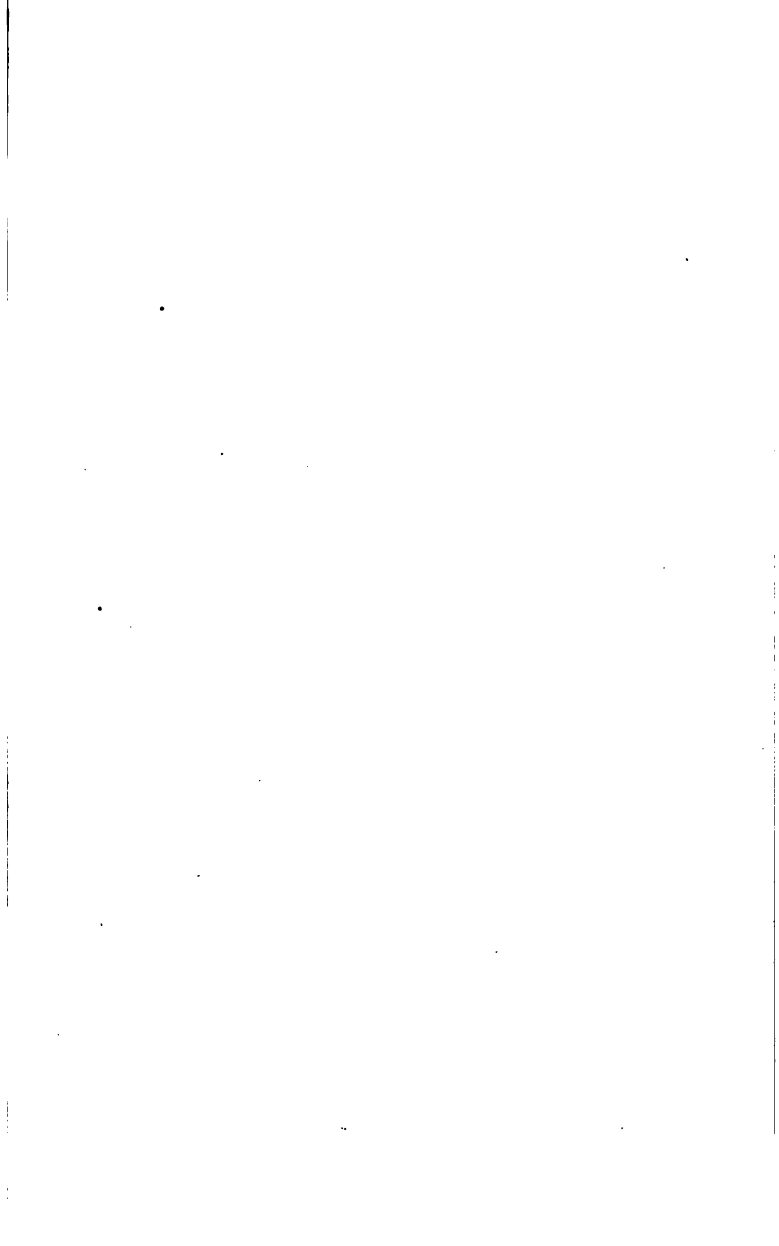
NTYAL.

MPONGWE ORTHOGRAPHY.

1. The vowel sounds are *a*, as a in far; *â*, as a in fall; *e*, as e in they; *ě*, as e in met; *i*, as i in machine; *ĩ*, as i in pin (used only in proper names); *o*, as o in note; *õ*, as o in not; *u*, as oo in moon; *ũ*, as u in hut (used only in proper names).

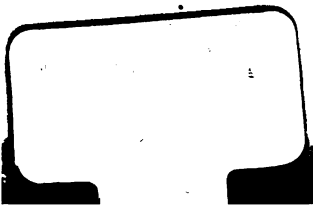
2. Consonants are used as in English, when occurring singly. *G* is always hard, usually guttural. In *mb* and *mp* the *m* is simply a nasal; *ṃ* is used for a mixture of *m* and *w*. In *nd*, *nj*, *nk*, *nt*, the *n* is simply nasal. Also *ngw* in *ngwe*, mother; and *nty* in *ntyugu*, day. *ŵ* has the same sound as *ng* in singer; *ty* is sounded like *ch* in church; *sy*, as *sh* in show; *ṽ*, as *vw*; in *nl*, the *l* has an obscure sound, sometimes scarcely perceptible.

3 2044 038 360 180

3 2044 038 360 186

